

Catholicki Posel.

Cyrkwienski czasopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda
w Budyschinje.

Redaktor: Michał Horut.

W ósmym létnik.

W Budyschinje.

Czischczał L. A. Donnerhal.
1870.

W o p s c h i j e c j o.

	Str.
Nowe lěto a nowa cyrk w Serbach. Wot redaktora	1.
Powjescze z vatikanskoho koncila. Wot H. Duczmana. 2. 17. 25. 36. 41. 52. 67. 74.	
Katholska cyrk w rufowskej Polsce. Wot P. Tadeja.	33.
Katholska cyrk w Tibetské a Mongolskej. Wot J. Krala.	35.
Něčto z misjonis̄ta we Indijsk̄ej. Wot P. T.	49.
Skowczo wot brczenja a herzelana pszechociwo koncilej. Wot P. T.	57.
Katholska cyrk w Korea. Wot J. Krala.	59. 68.
Štoto dha? vych dák abo njebych? Wot H. Duczmana.	65.
Ölos ze wsfy. Wot Hauffy.	73.
Katholska cyrk w Anamie. Wot J. Krala.	81. 91. 99.
Katholska cyrk w Fendželskej. Wot P. T.	83.
Jatub Piech. Wot r.	85.
Bratstwa we katholskej cyrkwi. Wot J. Eusejanstho.	89. 97.
Wusmęs̄cie spowiedze. Wot r.	105.
Kranjenje swjatych hostijow w Rieti. Wot r.	106.
Dogmatiske wustajenjo, wudate w 3. posedzenju koncila. Wot H. D.	113.
Preñje dogmatiske wustajenjo wo Chrystusowej cyrkwi, wudate we 4. posedzenju koncila. Wot H. D.	129.
Czertwieny ks̄iž w bělém polu. Wot r.	137.
Sředz wojny. Wot H. D.	145.
Hizon tam dzeja. Wot H. D.	147.
Ceremonije ps̄ci wudželenju s. Ks̄czeńcy. Wot J. E.	153. 181.
Surowistwa napscheczo wjechowistwu bamžow Piusa VI. a Piusa VII. Wot H. D.	161. 169.
Serbſte pišmowstwo. Wot r.	177.
Trjeba bamž swětnu móć? Wot r.	189. 197.
Si ekskommunikacije jenož tupa brčn? Wot r.	199.
Z nasheje diöcesy.	
Z dreždžanskeje diöcesy.	
Z pruskeje Euzich.	
Cyrkwinste nowinki a powjescze.	} Stajne rubriki.
Maležnos̄cie towarzstwa.	
Cyrkwinsti powěstnik ze serbskich wosadow.	

Ps̄chispomnjenjo.

Z hornijs̄imi nastawami su potajšim pieczę kniezzo redaktora z pierom podpjerali. „Z nasheje diöcesy“ su dopisowali, taž so že znamieschlom zholi: t. P. Innocenc, t. P. Tadej, t. Herrmann, t. Eusejanstli a t. Kral, „z dreždžanskeje diöcesy“ t. Konradi, a „z pruskeje Euzich“ t. duchownstli radziecer a farar Schneider. Za „cyrkwinste nowinki a powjescze“ staž t. Kral a t. P. Tadej te kruchi podatko, tiž su z jeju znamieschlom wo znamnjenjene. Do „cyrkwinstho powěstnika“ podawachu jenož tijo: t. scholast. Kuczant, t. Duczman a t. Eusejanstli. Wschitkim sobudžekacjerjam, tiž runja redaktorej darmo dželkoja, praji so z tutym najpodwolnitschi džak z próstwu wo dalis̄che podpjeranjo. Expediciju a ps̄chinostki z wonka Budyschina wobstarachu dobrociwje p. t. t. Schneider, t. Werner, t. P. Innocenc, t. Smoka, t. Duczman, t. Eusejanstli, t. P. Tadej a t. Herrmann.

W o z j e w j e n j o.

Naſche towarzſtvo budže tež w nowym lěcje tutou časopis wudawacj a wuندже přenje číſlo 7. januara. Bjez tém njech ſo czechjeni czitarjo z nowa hako ſobuſtaſh naſchoho towarzſtwa pſchedpłacieja poſa ſwojich woſadnyh ff. duchownych, kotrýchž z nowa wo dobroczíſe hromadzenjo pſchinostkow a wo zwolniwe expedirowanjo Poſta w mjenje dobreje wěch najnaležniſho a najpſhczelniſho proſymh. Pjenjezy za towarzſtwo wotedawaja ſo w Budyschinje jenož poſa poſkładnika naſchoho towarzſtwa, k. ſchuſtſkoho direkтора Scholtę abo poſa k. kapłana Lusczanskoho. Hdże hlowna expedičia w Budyschinje budže, wozjem w 1. číſle nowoho lětnika.

Michał Hórnik,
ſekretar towarzſtwa a redaktor R. P.

Katholicki Posł

Wukhadźa přenju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płacična na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towarzstwa SS. Chrilla a Metoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 1.

1. januara 1870.

Lētnik 8.

Nowe lēto a nowa cyrkij w Serbach.

Hało starý znaty bjez katholickimi Serbami smě Katholicki Posł swoje nowo-lētne zbožopšćeżo z krótka prajież z tymi skowami: „Pscheju Wam wschitkim strowości, zbožo, mér, wjesokość, dołke žiwjenjo a slōńczenie njebjeske kralestwo!”

Tola wschitke tele dobre dary pschińdu wot Boha a tohodla dyrbimy Boha wo nje proshęż a so prćowacż, zo bydymy jich hōdni byli pshez nashe bohuspodbne žiwjenjo. A hdj by Bóh w swojej njewuslēdzitej radze wobzanknýk, nam jedyn abo druhí thchle darow wotčahnyč abo zapowjesz, wudželi nam tola tón na posledku mjenowaný — njebjeske kralestwo a wsłyschi nas, hdjž joho hako prawi kscheszenjo hōdne proshymy: Pschińdž k nam twoje kralestwo!

Bóh dče nam dacž te tsoje Bože kralestwo, mjenujch bjez nami, we nas a nad nami.

Bože kralestwo bjez nami je te, kotrež je nasch Zbóžnik ze swojej krewju sebi dobýk a stajnje zakitajo wobknježi, joho swjata cyrkij na zemi. My smy stavu tohole kralestwa, ale tola mamh proshęż, zo by hishcze bóle k nam pschiſko t. r. zo bydymy sami pschech dospołniški kscheszenjo byli a tež, zo bydymu naschi sobuzkłowjeſkowe k swjatej cyrkwi so wobročili.

Bože kralestwo we nas je Boža hnada a luboſcz we naschich wutrobach. Ta sama je drje wulinjena do nas we swjatej kscheszenych, ale husto zaſy podusčena pschez nashe hréchi. Tohodla proshymy, zo by hréch z naschich wutrobów wupoſazany był a Duch swjath, duch luboſče a čiſtoto, we nas a wschitkich kscheszenach kriežik.

Bože kralestwo nad nami su njebjesa, bydko mēčnoho mera a węčneje zbožnosće. Cirkij na zemi je takrcc pscheddwór, kiz k njebju wjedże, Boža hnada a luboſcz je kaž klucž, kiz njebjesku portu wotewrja, njebo samo pał je

dopieśnienjo wšichch našich pſčecžow. Wo tele tsecze kraſtwo dyrbimy tež proſyčz za nas a za wſchitkich čłowjekow.

Za Bože kraſtwo pał mamy nie jenož proſyčz, ale tež wopory pſči= njeſcz. W tajkim pſčeswědečenju ſu katholſcy Serbi ſebi wotmyſliſi, pjenjeſne a pozdžiſcho tež druhe dary ſkładowacž, zo mohk ſo w jich krajinje nowy Boži dom założicž a natwaricž.

Duž pſčeje Katholſki Poſoł hiſhceje k wobzanknienju to, zo bychu lęſta wſchitkich katholſcy Serbi, tijž móža, woſebje tónle wotmyſleny ſwiaty ſkutk z nadobnymi woporam i podpjerali a tak ſpěchowali Bože kraſtwo bjez nami, we nas a nad nami!

Redaktor.

Powięſcze z vatikańskoſto koncila.

Najwažniſhi podařek ze wſchitkich, kotrež my pomnimy a kotrež naſhi pře- dovnich pſčez cyklu tsi ſta lęt pomnia, je ökumeniſki koncil we Romje. Pſče- czeljo a njepſčeczeljo z jenoſtej ſedźbnoſću na nijn pohlađuju. Katholſkim Serbam, koſiž ſo nětko z runje tajſej ſwérnej luboſću k jaſpoſtołskomu ſtokej ſwiatoho Pētra džerža, z kajkej jich předovních we čežſkich časach jenickej cyrkwi Žežuſowej ſluſchac̄hu a drohi poſkad praweje wéry haſko woſobne herbſtwo nam zaſtoſajichu, — njemože niežo lubſche byčz, hacž wobſcherniſche powięſcze wo tamnej zhromadžizne dōſtawacž, na kotrež ſo pſčejednoſć katholſkeje cyrkwi pſčez pſčitomnoſć biſkopow ze wſchitkich dželow ſweta widżownie wopokazuje, a na kotrež (zhromadžizne) ſu tež woni pſčez ſwojoho wysokodostojnho biſkopa zaſtupjeni.

Naſch „Katholſki Poſoł“ ma czim wjac winy k tajkim powięſcžam, dokež ſo njepſčeczeljo katholſkeje cyrkwi njekomža, njewéne a zeharne powięſcze wo vatikańskim konciliu wumyſlež a rozſčerjež, zo bychu mjez ludom ſtrach a njemr a njepoložnoſć wubudžili.

Cjeſczenym čjitarjam radžu předy wſchoho, zo bychu ſebi naſtawki we lętniku 1869 we čjistach 8, 9, 15, 17 a 18 ſedźbne pſčejitali a rozpomnili.

I.

Žwontowne a nutſkowne pſčihotowanja na ökumeniſki koncil ſu dokonjane a powołani biſkopojo khwataja do węžnogo města Roma. Wſho pokazuje na bližkoſć žadaneje zhromadžizny. Kaž je to pſchi předawſkich koncilaſtach waſhnojo bylo, je Pius IX. piſmo wot 27. novembra wozjewiſ, kotrež we džefac̄ ſtawach cyklu porjad za zhromadženych biſkopow wopſtiſia.

Za město Rom je kardinalbiſkar na poruczoſć ſwiatoho móca „Invito sacro“ wozjewiſ, kotrež zrjaduje zjawne pobožnoſće a ſwiatoc̄noſće, tijž maya ſo we cyrkwiach dla koncila džerječ. Wot 28. novembra hacž do 7. decembra běžu tohodla kóžde popołdnjo we 22 cyrkwiach předowanja a rozwučzenja, kotrež lud wo konciu powuciſtu.

Prenja njedžela advenia bu we cyrkwi ſwiatoho Pētra we pſčitomnoſći

swjatoho wótcia a 400 prälatow swjedzienych wotdzerżana. Karohródsłi (konstantino-polski) patriarch Antici-Mattai mějesche po 10 hodž. pontificalnu božu mischiu. Na to džesche wobkhad po cyrkwi a bamž njeſeſhe Božoho Syna po cyrkwi, mjez tym zo woſmjo arcibískopojo wýſhe njoho baldachin (njebjesa) njeſeſhu. Wschitc wýſhſci dućhowni ſečhownachu we cyrkwinſkih draſtach. Njeſtehlaſna mnohoſež pobožnoho luda pjetnjeſhe dom boži. Pſcheſy pſchihadzeja novi biskopojo a tež ſwětnoho luda wjach a wjach pſchihadža.

Druhoho decembra džeržesche ſo pſchihotowace poſedženjo (Congregatio prosynodalis) zhrromadzených biskopow. 48 woſobow, kotsiž změja na koncilu zaſtojnſtwo abo ſlužbu, wotpočožiſu pſched ſwiatym wótcem pſchisahu. Pſhi tutej pſchiležnoſeži džeržesche ſwiaty wótc ryc̄, kotrūž ſobudžlimy.

„Cžesžowni bratſja! Hdyž ſmy na tym, za někotre dny poſedženja ſwjatoho pwoſchitkownoho vatikanskoho koncila wotewrič, njezda ſo nam ničo pſchihodniſche a zwjescelnishe, hacž k wam wſchitkim, kotsiž ſeże po naſchich pſcheczach dženſa tudj zhrromadženi, tele ſlowo poručęz a wam wozjewicž woſebitu luboſež, kotrūž we hukubokoſeži ſwojeje wutroby noſhyň.

Dokelž je wulcy wažne napſcheczo wſchelakorym wopacžnoſcjam, kotrež we naſchim časju na kſhēſčanske a krajne towarzſtwu ſchłodnje ſlukuja, hojace ſredki namalacž, ſmy we doſtojnnoſeži ſwojoho jaſoſchtolskoho zaſtojnſta a we pſchirodnoſeži węc̄ ſameje za pſchihodne džerželi, pſched zapoczątkom koncilskoho ſlukowanja k doſtaču wſchitkleje hnady pomoc njebjekſkoho žohnowanja wot Boha, najwyſchſeho, za was wuproſhcz. Tež ſmy za nužne měli, wam tamne, we naſchim jaſoſchtolskim piſmje hromadže zefajane a wozjewjene prawidla pſchepodačz, kotrež ſmy k prawomu dokonjenju koncilskich džekow poſtaſieč za dobre ſpónali. Tole je, cžesžowni bratſja, ſtotož z pomocu Boha a njewoblaſowaneje rođiſežekki božeje we tutej taſ wulchnahladnej zhrromadžiznje dženſa čjinimy. Ze ſlowami njezamožimy doſcz wuprajicž wulchſchnych tróſcht, kotrūž tele naſche žadane a poſluſhnoſež napſcheczo jaſoſchtolskemu hloſej woſhwědczace mnohotne ſempſchindženjo we naſ zbudžuje, hdyž widžimy, zo ſeże ze wſchitlich kónčinow katholiskoho ſwěta wot naſ pſchivowjedženoſtneho koncila dla ſo we tutym nadobnym měſeſe zechli a zo ſeże pſchesz najwyſchſehu pſchegiednoſeži wutrobow z nami ziednoſeženj; wyr, kotrūž woſebita podatoſež napſcheczo nam a jaſoſchtolskemu ſtolej, ſpodžiwna horliwoſež we ſlukowanju za Khrystusowe kraleſtvo, a poſta nělotrjehkuli tež znenjenjo týſhnoſežow za Khrystusa naſchej wutrobie ze wſchitlim prawom taſ drohich čini.

Tele naſche ziednoſeženjo z nami je paſ nam čim lubſhe, dokelž, hdyž we nim zwostawamy, do stopow jaſoſchtolow ſtupamy, kotsiž ſu nam krasne pſchiklady ſwojoho jednomyslnoho a wobſtajnoho ziednoſeženſta ze ſwojim bójskim wucžerjom zwostajili. Ze ſwiatych piſmow wěſče, zo, hdyž Khrystus tón Ŝenjez paleſtinſki kraj pſchelhodžowashe a predujo a kraleſtvo bože wozjewjo do miestow a woſow pſchihadzeſhe, wſchitc jaſoſchtolojo z jenej podatoſežu ſo joho ſtrony džeržachu a wſchitc dwanačež (po ſlowach ſwjatoho Lukascha 8, 1) ſwérniſe woſkolo njoho běchu, hdežkuli džeshe. Tónle kruty zwjazk jaſoſchtolow wozjewieshe ſo hiſhče jaſniſho tehdom, hdyž bójski wucžer we Kafarnaumje pſched Židami

wobſcherniſcho wo potajnoſeži božoho Čečela rječeſe; tehdom mjenujen, hdyž ſo tamnij mjaſnje zmýſleny a tupoſozomny lud wo tajkim ſkutku pſcheſtweđečiž nje-možeſe; a jo napſcheče totomu wučerjeſi tak wobožny wovoſaza, zo ſo po ſwedečenju ſwjatoho Jana mnogz z wucjowikow wotsalichu a wjac̄ z nim njeħodžaču, (tehdom) zwosta luboſež japoſčtołow njeſpſheměnita we čeſćenju a poſkuſhnoſeži napſcheče wučerjeſi. A hdyž ſo Jezus japoſčtołow woprascha, hac̄ chcedža tež woni wotenc̄, wupraji Pětr nahle ſkowa: „Kneže, hđe dyrbimy hic̄?” Hako pſchičiñu swojoho wotmyſlenja, zo che knieza z wobſtajnej ſwēru ſčehowac̄, pſchiſtaji: „th masč ſkowa węžnoho živjenja.”

Hdyž tole rozpominamy, ſhto moħeo ſo nam ſkôdſche abo zwjieselnishe zdac̄, dyžli tale naſha kruta zjednoczenoſež? a ſhto dyrbjeli kruciſcho a wobſtajniſcho wobſhōwac̄? Hac̄ runje ſm̄ we mjenje Khrystuſowym pſcheziedni, njebudžem hjez napſcheznoſežow a bědženjow, a njeſpſheče, niežo bôle nježadajo hac̄ zo moħel pjanku wuſywac̄, njebudže ſo wotlakowac̄; ale ſpominajo na japoſčtołku krutoſež a wobſtajnoſež, kotaž je zaſkužka, pſchez kniezowu kwalbu wuznamje-njena byz: „W̄ ſeże, kotsiž ſeże we ſphtowanju pſchi mni zawoſtali;” ſpo-minajo tež na wupražene ſkowo kniezo: „ſhtož njeje zo mnu, je napſcheče mi” — dyrbimy tež my na toſame waſchnjo na swoje zaſtojnſtwo ſpominac̄ a za tym ſo najnaležniſcho pròcowac̄, zo z njeħablačej ſwēru a krutoſežu Khrystuſa ſčehujem⁹ a jomu kóždy čas jednomyslije byhmy pſchiwiſowali. Šm̄ mjenujich, čeſežowni bratſja, we tajſich wobſtejenjach, zo we wójniſkim rjeđe pſche-čiwo wſchelakim a jara gazzobjenym njeſpſhečežlam hizon doho trajace bědženjo bědžim⁹. Dyrbimy duchownu brón swojoho wójska nakožowac̄, a zepjerajo ſo na bójſtu mōc, tak tež na naſtawu luboſeže, ſežepnoſež, modlitwy wobſtajnoſeže cyk̄ nawal bitwy zniſež. Tola ſo njeſměny bojež, zo ſo nam we tutym bědženju naſhe moħ ſominjeja, jeno zo wocži a wutrobu k ſtvořic̄erjeſi naſheje wéry pozběhujem⁹. Hdyž mějaču japoſčtołkojo pſchez to, zo wocži a myſle na Jezuſa Khrystuſa złožowac̄, doſahacu mōc a ſylnoſež ke khrabkому zniſejenju wſchitkých pſche-čiwoſežow: namakam⁹ tež my, jeli poħladnijem⁹ na wozbožach zawdał wumoženja, we tutym poħladowanju, pſchez kotrež wſchitka bójſka mōc pſchihadža, mōc a ſylnoſež, zo móhli wſchitke wobryčenja, njeſprawnoſež a leſeže njeſpſhečežlow wob-ſkniežiž. Bradowac̄ ſo budžem⁹, zo z Khrystuſowoho kſhiža za ſo a za teſko wot pucža wérnoſeže zabkuđených nježbožownych ſpomoženjo čerpam⁹.

Tola nič doſč na tym, zo na swojoho wumožnika poħladujem⁹, dyrbimy ſo tež podwolnoho duha woblec, zo byhmy jomu z cyk̄ wutrobu wjeſele k ſluž-bje ſtali. To je njebeſki wótc sam z wažnoſežu swojeje majestosče poručiš, hdyž pſchi pſcheſraſnjenju Khrystuſowym na wýsokej horie pſched wuzwolenymi ſwědkami praſeſe: „Tutón je mój lubowaný ſyn, na kotrežm⁹ mam ſwoje spo-dobanjo; toho ſkyſheče.” Jezuſa dha chcem⁹ z najpoħwolniſhim podčežiſnjenjom duha we wſchitkých wécaſh ſkyſheče, najbóle pak we tej wécy, kotaž jomu ſamomu tak jara na wutrobie ležeſe, zo we pſchewidženju wobčežnoſežow, kotrežm⁹ budžeja na ſwēče wuſtajeni, pſchi poſlednjej wječeri swojoho wótcia nutrije a wjac̄ króč proſyč njeſpſheſta: „Swjaty Wótcje, zwarnuij th̄, kotrež ſy mi dał, we ſwojim

żmjenje, zo bych u jedni byli, taž tež my." Wschitc dha njech su jedna duscha a jedne češko we Chrystusu Jezusu. Węsze njeje nam nicžo druhe k wjesciomu tróštej, haž hdz̄ nutsdawanjam Chrystusowym wobstajnje wucho swojeje wutroby posližam. Na to waschnjo spónzajem, zo smy tež my z Chrystusom a pytnjem, zo je gianyn zawdawč węznoho spomoženja we nas; pſchetož „ſchtóž je z Boha, ſkyschi ſkovo boje“ (Jan 8, 47).

Tele ſkowa wjchopasnyſkoho napominanja, kotrež smy z najhlubſcieje hlu-
bokoſcze jwojeje wutroby čjerali, njech wſchomocny a ſmilny Boh na zaſtupnu
próſtiwu njewoblaſowaneje maczerje božeje ze ſwojej mócnnej pomocu wobkruci a
hnadnie wuſtukuje, zo bych u z bohatymi plodami żohnowane byle. Njech ſwoje
wobliczo tež was, čeſćowni bratſja, pſchiwobroczi a na čjeli a duschi hnadu
ſwojoho żohnowanja pſchidželi: na čjeli, zo byſcze wſchitke wot ſwojoho ſwiatohu
zaſtojnſtwa njewotdželne zienoſczenie čeže threble a wjſele zniſcęz mohli; na duschi,
zo byſcze z njebjeſkej pomocu nadobnje napjelneni, pſchez pſchikkad duchownskoho
žiwenja a blyſczej wſchitkich pōcziwoſcžow k spomoženju kſheszanskoho ſtadka
ſwecžili.

Hnada tutoho žohnowanja njech was ſtajnje a wſchitke dny waschoho ži-
wjenja mile wobdawa, zo bych u fo wasche dny połne namakale: połne ſwiatoscze
a sprawnoscze, połne plodom ſwiatyh ſkuſlow, we kotrých je najcha prawa bo-
hatosć a noſha prawa čjescz. A tak fo nam zbožownje poradji, zo mózemny
po dokonjanym ſeimskim pucžowanju na poſlednim dniu žiwenja z kralowskim
profetu biez bojoſcze wuprajic: „Braduju fo na tym, ſhtož bu mi pراجene: do
domu knieza pónđzem“, a zo mohli z cykej doweru wotewrjeny pſchitup k
ſwiatej horje Sion, do njebjeſkoho Jeruzalema wocžakowacj.

Sedmoho decembra haſo džen pſched wotewrjenjom chrkwiſkeje zhromadžizny
běſche we Romje kruhy pofinu džen; pſchipołdnju fo wot 12—1 hodz. ze wſchit-
kimi zwonami zwonjeſche. Wot 8. decembra džerjeſche fo Novena (9 dnjow
trajaca pobožnosć). Wysche toho budze fo kóždu njedželu, tak dołho haž budze
koncil tracj, we wſchitkich romſkich chrkwiach litaniia wo wſchitkich ſwiatyh z
pſchiskuſchachmi modlitwami ſpěwacj.

II.

Po wjèle pſchihotowanjaſ a dołhim wocžakowanju dha běſche fo žadanu wosmy
džen decembra, ſwjedžen njewoblaſowanohu podjecza ſwiateje Marije, maczerje bo-
żeje, pſchiblizil.

Nano po 7 hodz. zhromadžowachu fo biskopojo we paulinſkej klapali vati-
fanskoho paſta, a zwoblekaſhu fo chrkwiſku drastu a čakachu na ſwiatohu wótca.
W $\frac{1}{2}9$ hodz. zaſtupi tam ſwiaty wót, wobležený běž biskopski plasčez (pluvial)
a mitru, a wudželi pſchitomnym požohnowanjo. Wotpołojivochi mitru ſpěwacj
ticežo čjemu modlitwu a zanjeſe z jaſnym hloſem kherluſch: „Veni creator
Spiritus“ (Pſchindž ſwiaty DUCHO Stworiczel) kotrž ſpěwarjo dale ſpěwacj.
Hdž běſche přenja ſchtucžka wuspěwana, stanu ſwiaty wót a wobkhad fo pocža

rijadowacj. Kanony na jandželskim hródze poczœchu tselecz o zwonjesche so ze wœchitkimi zwonami wœchitkich romskich chœkwow.

W przedku wobkhadnomo czaha dœchmu (kaž herwak) bamžowi komornikojo a kapłani, konfessorialni prawiznikojo a skuzownikijo koncila; jich széhewaschtaj kapłanaj, fotražz bamžowu krónu a mitru njeſeshtoj; kapłan z kardnikom a mjez dwemaj swécunostherjomaj subdiakon z bamžowej krónu*); za nimi abtojo, swobodni (exemtni) prälatojo, biskopojo, archibiskopojo a primatojo (preni biskopja w kraju), patriarchojo (z Jeruzalema, Antiochije, Carohroda a Alexandrije,) kaž tež titularni patriarchojo (z Babylonu, Cilicije, Veneciorneje Indije a Egiptu), a kardinalojo, najbóle pschewodzeni wot swojich kapłanow. Wœchit biskopojo bœchmu we bœtych pluvialach a mitrach; tola naranshi biskopojo mjeſachu draſtu we wœchelalich barbach a jara wudejhene króny.

Zady kardinalow dœsche senator a někotsi wœchshi zaſtojnich města Roma, potom dwaj protonotaraj, 3 kardinaldiakonojo, 2 ceremoniaraj. Nětko széhewasche swiaty wötc, pod baldachinom (njebjesami) njeſenih na pschenostnym stole (Sedes gestatoria). Czhy czah scončicju spêwarjo, generalojo kloschyrskich rjadow, generalvikarojo a zaſtojnich koncila. Wobkhad dœsche po králoſkim sthodze píchez wulke jelezne wrota do chœkwe. Psihi zaſtupjenju do pëtrowskeje chœkwe wot krychmu ſebi hlowy a dœchmu mjez dwemaj rjadowaj z Zuavow (wojakow) hacj i wulkomu wołtarzej, hdzej ſo, dofeſz bœsche Bože Czelo wustajene, na wobej kolenje pokläñchmu a potom do koncileſkeje klapale zaſtupicu, mjez tym zo kapłani do napſheczo ležaceje klapale swjateju Symana a Judy wotſtupicu.

Hdzej bœchmu wœchit do klapale zaſtupili a ſo na swoje města podali, a spêwarjo tamny kherluſki dospêvali, pokläny ſo bamž psched rewom swjatého Pëtra (Confessio Petri) a wuspêwa poſtajene modlitwy a poda ſo tež do koncileſkeje klapale, a požohnowawſhi biskopow, ſo psched wołtarjom klečjo z czicha po modli, a dœsche potom i swojemu tronej. Nětko zapocza ſo we klapali swjedzeſka boža mscha, fotruž kardinaldekan Patrizi dzeržesche. Na koncu božej mschi předowasche archibiskop (z Skonia in partibus infidelium) Passerelli (z Kapucinskoho rjadu w Trieste) po założku ſłowow: „Ducz kladzachu a plakachu, wushwajo swoje ſymjo; wróćzich ſo pak pschiudzeja z rodoſeju a njeſeja ſroje ſnoph.“ (Pſalm 125, 6.)

Po tutym facyonistkim předowauju ſtuſi japoſchtoſki subdiakon z bamžowym fchizom i ſthodzenkam bamžowoho tróna a z daloko klinçacej ryču wudželi swiaty wötc požohnowawno, mjez tym zo kardinalojo a biskopojo z nahej hlowu ſtejachu, druzý pschitomni pak klečachu. Na to bu poſlednje ſezenjo czitane. Bamž zwobleka ſo draſtu, kajtuž ma na ſrjatočnej božej mschi a wótejo koncila (750 bœsche pschitomnych) jomu hołdowachu: tóždy ſo psched nim pokläñje a joho poczœszuje, kardinalojo psched woloſhenjo ruci, biskopojo koſčha kolen, abtojo fchiz na joho czriju. To trajesche cyku hodžinu. Hdzej bœsche swiaty

*) Bamžowa króna (triregnum) wobsteji z tſjoch do jedneje zjenocženych krónow, na kotrejz wjerſchu je zemſka kula z fchizkom.

wóte na to někotre modlitwy wóte wuspěwał, spěwasche so wot dweju spěwarjow litanijsa wo wšitkich swjathch a zhromadženi biskopojo spěwachu wotmokwjenja. Psched kóncom litanijs stanh bamž, wza bamžowiski křiž*) do ruky a zohnowasche tsi króz koncil a zhromadžených wótcow. Híčže sežehowachu někotre modlitwy a seženjo wo wupóšlaniu 72 wucžownikow. Na to rhýzesche swjath wóte sežehowace słowa k zhromadženym:

„Cžesćowni bratsja! Wo čjož smy z wjele modlitwami a slubami Boha prosyli, zo býchmy mjenujich pštipowiedžený ökumeniski koncil swjecžic móhli: to je nam pšchez božu wulku a wosebitu hnabu k naszej najwjetšej radosczi nětko popšchate. Tohodla zraduje so nascha wutroba we knjezu a pšcepjelnjuje so z pštenadobnym trójskem, dokež na dženjischim, zbožo lubjachm, njewoblałowanomu podježu božie rođiziežki a knježnej Marije pošwyczenym dnju was, kotsiž seže k dželbracžu nasheje starosče powokani, zaſy we wjetšej mnohosczi dyžli hewak we tutej twjerdžizne katholskeje wěry pštitomnych widžimy a wasch zwjeselach napohlad wujiwamy.

Wy pał, cžesćowni bratsja, seže nětko we Khrystusowym mjenje tudy zhromadženi, zo býchže z nami swědčenjo dawali słowej božomu, swědčenjo Zézusa Khrystusa (Pot. Zjewi. 1, 2), a pucž boži we wěrnoſci runja nam wšitkich čłowjekow wucžili a zwady z neprawom tak mjenowaneje wědomnoſeje (1. Tim. 6, 20) soubu z nami pod narjedowanjom Ducha swjatoho wotsudžili.

Pšchetož, je-li hdy, žada runje we pštitomnym času, hdyž wot swoich wobydlerjow wonježesčena zemja wopravdze wjadnje a hinje, zahorjenoscž za božu cžesć a zbožo knjezowoho stadka wot nas, zo Sion wobdawamy a wobstupimy, a rhýzimy na joho wězach (tormach) a swoje wutroby na joho sylnoscž stajamy (Pj. 47, 13. 14). Pšchetož, cžesćowni bratsja, widžicze, z kajkej namoci je starý njeprisčezel čłowjesczo splaha dom boži, kotoromuž swjatoscž pštitujscha, napadnýk a híčže napaduje. Wón je zapocjet tamnaho daloko rozjehcenoho zapštišahanja bjezbóžnych, kotsiž, sylni pšchez zjednosčenjo, mócní pšchez swoje frédky, pšchez wustawu zakitani a swobodu za pštitkywo swojeje zloſcze nałożujo (1. Petr 2, 16) njeprisčestwaja napšteczzo swjatej cyrkwi Khrystusowej najfrutobníchu a najbjezbóžníchu wójnu wjescz. Znajecze washño, nahloscž, brónje, pospěch a zaměr hutej wójny. Stajnje macze pšched wocžomaj pšhetorhnjenjo a zaměšenjo strowych wucžbow, na kóždohž su čłowjescze wěcy we swoich wšelakich porjadač založene; widžicze wobžarujomne zamjerženjo kóždoho prawa, wšelaku wustojnoscž hrobile křež a zawiesz, pšchez čjož so spomožne zwiažki sprawnoſeje, pocžestnoſeje a prawomocnoſeje rozwijazuju, wšitkje zle požadoseže so rozhorja, a křižesčanska wěra so cyle z wutrobow wutorha, tak zo by so we tutym času wěstuho zahinjenja cyrkwi božej bojež bylo, jeli by jo pšchez čłowjesczo pospyň a mocowanja hdy znicžicž hodžila. Tola nicžo njeje mócnisče, dyžli cyrkje, (praji swjath Jan Chrysostom), haj cyrkje je kručijscha dyžli njebjesa; pšchetož njebjio

*) Bamžowy křiž (pedum rectum) je biskopski slab, ale je cyle runy a ma horejela křiž.

a zemja zańdżetaś, ale moje skowa njezańdu. Kotre skowa? Ty sy Pētr a na tule ūaku chcu swoju cyrkej twaricę a moch hele ju njepešemoža.

Hac̄ runje pał město toho knjeza wſcheje moch, město naſchoho Boha na njepešemožitnym zakladze steji, dyrbimy so tola my, (derje spóznawajo a wobżarujo dołhi rjad złociców a zahinjenjo telko duschow a hotowi, k wotwobročenju tych samych tež swoje žiwenjo podac̄), my, kotsiż na zemi naměśinu ſlužbu paſtýrja zastejimy, z horliwoſcju za dom boži pſchede wſchitkimi rozhoricę a smy za to měli, zo dyrbiačnym tamne ſredki a puče naſtupicę, kotrež so k wulětowanju telko ſchłodow cyrkwe najwuzitniſche a najpſchipravnischi zdadža. Často wopominawischi tamne skovo Iſaiasowę: „Dzi do radu, zhromadžui radu“, smy tež na to pomyslili, zo je so tónle ſredki wot naſchich předownikow we wſchitkach za kſcheczanſtvo złych časach z wuzitkom nałożował. A tak smy po wobſtajnych modlitwach, po rogradzenju ze swojimi čęſczoñymi bratrami, kardinalami swa-teje romskeje cyrkwe a po ſkýchenu dobroszdača wjac̄ biskopow — za dobre spóznali, was, čęſczoñni bratsja, sól zemje, ſtražnikow a paſtýrjow knjezowoho ſtadka, k tutomu ſtokej swjatoho Pētra powołać. Tak dha dženja pſchez dopuſtčenjo božeye hnadh, kotraž je zadžeroſki napſhęco tutomu wulku ſtukiej wotſironika, započať ſvjateje zhromadžizny po starodawnym ſvjathym waschnju ſwječzimy.

Ale zaczucza luboſcę, kotrež nas we tuthm času zapſhimaju, ſu tak wſchelakore a bohate, zo je we ſwojej wutrobie zamknycę njezdżemy. Pſhetoz nam je, halo bychmy pſhi naſchim poſladanju zhromadnū ſwojsiu katolijskohu čłowjeſtiwa, nam najlubſich ſhnow pſched ſobu widželi. Spominamy na telko zaſdakow luboſcę, na telko ſtukow pobožnych duschow, z kotrymž ſu na wasche pozbudzenjo, pod waschim narjedowanjom, a po waschim pſhikkadze swoju ſwēru a podatoſcz nam a tutomu iapostolſkomu ſtokej tak wulcyschnje wopolaſowali a hiſcze wopokaſuja. We pomyslenju na to njezamožimy ſo wostajicę, zo njebychmy, we tutej naſcej nadobnej zhromadžiznie najnutriňſche zaczucza swojeje džakownoſcze napſhęco nim wſchitkim pſchez zjawne a ſvjatoſcne wozjewienjo wuprajili a Boha nutrniſe proſyli, zo by wobſhowanjo jich wery ſo drohotniſche wupolaſako, džali złoto k hwalbje, ſkatwe a čęſczi na dnju wozjewienja Jezusa Chrystusa (1 Pētr 1, 7). Dale spominamy na bědne poſtajenjo telko čłowiekow, kotsiž we swojim zaſlepienju wot puča wěrnoſcze a sprawnoſcze a potálikim tež wot wěr-neje zbožownoſcze wotkadhęja. Ze żadofežu żadamy, zo bychmy jich zbožownoſczi pomoc pſchinjeli, spominajo na bōjskohu wumozniſka a naſchohu wucherja Jezusa, kotryž je pſchischoł, pytač a wožbóžnicz, ſhtož běſche zhubbene. Wyſche toho złozujemy ſwojej woči na tule dobytву wjercha iapostolow, pſhi kotrež ſtejmy, na tele nadobne město, kotrež pſchez boži zakit njeje pohanam k wurubkej date byko, na tónle ſwoj lubowanym ſud, kotrohož wobſtajna luboſcę, ſwēra a poddatoscz naſ wobdawa a napomina, zo bychmy božu dobrotu hwalili, kotryž chęſche nadžiju na ſwoj njebjeski zakit we tuthm času we naſ bôle a bôle poſylinicę a wobkruciſz. A wosebje many pſched wožomaj was, čęſczoñni bratsja, we ko-trichž staroſczi, horliwoſczi a pſchęzjednoſczi widžimy wulku pomoc k pſchekraſnjenju

Voha. Spóznamy hórijcu hórlitwośči, kótrúž scze i wukonjenju swojego za-stojniſta ſobu pſchinieſli, a woſebje tamne kraſne a wutrobne zienoſeſenjo was wſchitliki z nami a z tuthym japoſchtolskim ſtokom, kótrej je kaž hewak pſchech we naſhiči wulich wuzkoſečach, tol woſebje we tuthym časzu nam pſchejara lube a a chrlwi wulcy ſpomožne. Tež zradujemy ſo we knjezu jara, zo was we taj-likim poſtajenju myſle widžimy, tiž nas i wěſtej a dowěrnej nadžiji zbudžuje, zo budža z ieſele waſcheje zhromadžizny pſchebohate a wulcy žadane pſodý ſičkowac̄.

Runje kaž ſo ſnadž hiſheje žane ſylniſche a horchſche wojowanjo napſchečejo Khrystuſowomu kraleſtu zapocząto njeje, tak tež njeje žadyn čas był, we kótrymž by ſo pſchezjednoſc̄ knjezownych měſchnikow z najwyſhichim paſtyrjom joho ſiadka, z kótrej (pſchezjednoſc̄) ſo runje ſpodžiwna móć do cyrkwe wuliwa, we wjetſchej mérje žadaka. Tale pſchezjednoſc̄ pak woſteji pſchez woſebitu hnadi božeje pſched-widžomnoſc̄, a waſcha woſoſazana pōcziwoſc̄ je pſchitomnje tak zjawnia, zo je ſwětej, jandželam a cžlowiekam kraſny napohlad, a dowěrjamy ſo, zo to džen wote dnja bôle budže.

Lohodla dha, cžeczowni bratsja, poſylniejeſe ſo we knjezu a we mjenje najwyſhichje Trojicy, ſwiatosézeni we wěrnoſci (Jan. 17, 19) a wobleženi brón ſwětla, wuczeſe z nami pucz, wěrnoſc̄ a žiwojenjo, za kótrymž dyrbí ſo wot telko tyſhnoſečow wonjemérjene cžlowieſtiwo tola pſchech pŕocowac̄. Prócujeſe ſo z nami, zo móhé ſo krajam mér, klóichyram pokoj, cyrkwiam porjad, duchowniſtej cžahniiba a Bohu ſpodoſny lud zasy dač. Boh ſteji na ſwojim ſwiatym měſče, pomha naſhomu radženju a cžinenju. Wón ſam je pſchi tuthym wulkotnym ſlutku ſwojeje ſmilnoſc̄e naſ ſa ſwojich ſlužownikow a pomocnikow wuzwolił. Tutej ſlužbje dyrbimy ſo tak podac̄, zo we tuthym časzu jeſi ſamej duha, wutrobu a móć poſtſižamy.

Tola ſominajo na ſwoju ſlaboſeč a njedowěrjo ſwojim mocam, pozběhujeſmy ſwojej woſci z dowěru a ſchelemy ſwoje modlitwy i tebi, Ducha boži, žórkó wěr-noho ſwětka a bójſkeje mudroſeč! Daj ſwětkej ſwojeje hnady ſweczieſ do naſhiči wutrobow, zo bychmy ſpóznali, ſhio je prawe, ſhio ſpomožne, ſhio najlepſche. Nawieduj, zahrę, woſkniež naſhe wutroby, zo by ſo ſkuſowanjo tutoho koncila prawje zapocząko, zbožownje poſtraczowało a ſpomožne dokonjało.

Ty pak, maczec̄ kraſneje luboſeče, ſpóznača a ſwiateje nadžije, kralowna a wojowačka cyrkwe, wzmi naſ, naſhe wuradženja a džela do ſwojego maczefskeho zakita a wuſtukuj nam pola Boha pſchez ſwoju zaſtupnu pŕoſtwu, zo bychmy pſchech jedneje myſle a wutroby woftali.

Budźeſe tež wy z naſhimi pŕoſtwami ſobu, wy jandželjo a arcjandželjo, a ty wjetſho japoſchtolow, ſwiaty Pětrje, a ty joho ſobujapoſchtole Pawle, wu-čerjo ludow a pŕedarjo wěrnoſeče po chłym ſwěcze, a wy Swjetzi we njebieſach wſchitli a woſebje eſi, kótryhž popiel tudy cžeczujemy: wuſtukujecze ze ſwojej mócnzej zaſtupnej ryczu, zo bychmy wſchitli pſchez ſwěrne dojelnjenjo ſwojego za-stojniſta ſmilnoſc̄ božu doſtali woſrjedž joho templa. Tomu cžecz a khwala do woſeje wěczenoſc̄e!"

Tule rycz dżeržesche swjatych wótc ze sylnym, dałoko syjchomym hłosom a często jomu syły pochnućza a radośćce do wočzow stupach.

Po tutej ryczi bu zašy khrlusich „Veni sancte Spiritus“ spiewaną. Nětko mějaču so durje zawrječ, ale wscijto běsche tak z ludom zaśüpjene, zo to mōžno njebešče. We chlej cyrtwi běsche na 70,000 ludzi pschitomnych. Biskop Feßler, sekretar koncila, czitasche na to wotewrjeniſsi defret, we kotrymž běchu węch z krótka pomjenowane, wo kotrychž budże so jednač. Na to dyrbiesche kóždy z pschitomnych wótcow wotmokwicž na praschenjo: hacž je jim prawo, zo ma so koncil dżeržecž, a hacž chedža so tohodla we pschichodnych dijach zašy zhromadžecž? Hdyž běchu jich hłosy zhromadžene a pschehladane, wuprajı bamž koncil za wotewrjenih a zapocząt. Skónčenje bu pschichodna hłowna zhromadžizna na swyedzeń swjatych tjsioch kralow (6. januara) 1870 pschizjewena. Chelu swjatočnoſci wobzamkny „Te Deum laudamus“, kotrej swjaty wótc zaspewa a spewarjo pořadu z biskopami dopřewaču. Po modlitwie wotpłozí swjatych wótc cyrkwiensku draſtu, wudželi požohnowanjo a poda so domoj do Watikana. Běsche hžom po połdnju w 3 hodž. Biskopojo džechu nětko do postajenych khalapow, zo bydu so biskopiske draſty jwlesli a so do swojich wobydleniom podali. Cziszczenca běsche wulka a někotryžtuli dyrbiesche dolho pytač a czakacž, předh hacž do swojoho woza pschindže. Wjedro běsche hrozne, deſčezjoſte.

3 nascheje diöcesy.

Z Ežornec. Na wosebite pscheproschenjo a tež wozjewienjo w Póslu běsche w naschej schuli na ſ. Domascha 21. decembra zhromadžizna nětko wot nascheje wyschnoscze pschipóznatoho wubjerka za pschihotowanjo założomneje cyrkwie w Ežornecach abo Baczonju. Na tu samu pschindzechu tſinacze (wot 17) sobustawow wubjerka za tule naležnosć a někotsi drugi, kž so za nju interesuruja. Zhromadžiznu wotewri pschedsyda wubjerka k. kapłan Werner z Khroſcziec a pschepoda referat (rozprawu) wo skutkowanju wubjerka a wo joho naležnosći k. kapłanej Hórnisej z Budyschina. Tutón czitasche najpriyedh wotmokwienjo na próſtwu a wozjewienjo, kž so jomu wot wysokodostojnho tachantskoho konſistorija doſia. Z tymle wotmokwienjom (hl. poslenje czislo Pósla) je wubjerk ze swoimi statutami wot wyschnoscze pschipóznath a ma prawo, dary za wotmokwenu cyrkę hromadžicž. Denož sedmih paragraf statutow rěka nětko w malicžkosczi pschemenjeny takle: „Pozdžische postajenjo města, hdze ma wotmokwena cyrkę twarjena býč, zavostaja so ordinariatej we dorozmjenju z tymi, kotsiž su pschi dželenju khroſcianſkeje wosady po cyrkwienskim prawie wobdzeleni.“ Potom rozestají k. kapłan Hórnik pschicžin (win), czjohodla ma hiszczę lětſa so spoczątk stacž ze zhromadžowanym pjeniez za nowu cyrkę. Najpriyedh ma so to stacž, dokelž je so lětſa prěnje napominanjo k tej węch zjawnie w Póslu wuprajiko a wjaczy króč wobnowiło; duž so dorwera k tomu překwazę najlepje tak wobswědeči. Potom je pschistojne, zo so w tym měsacu a lécze, hdzej katholska cyrkę swoju žiwyenſku moc we wulkim a cikym pschęz wotewrjenjo koncila dopofazuje, tež w małym nowe

živjenjo katolického pšezjerosče a moch ze žromadným slukom wozjewi. Skón-
cijne je runje sto lét, zo je so w Serbach wotrowska chrkej tvaric̄ poczala a
wolnosť Wotroma wot Chríſcie ſo wodželika; duž je pſchihódne jubileum,
hdyž ſo po 100 létach zaſh něſtoto podobne činicz wopramdze poczina; tehdom je
taſta wěc wot biskopa Jakuba Woſloho, rodzenoho z Chríſcie, wuſhla, něko paſ
ſu ſerbſke moſady ſame ju wobzanlňke. Wyſche toho je politiſch mudre, hdyž
ſami za ſo něſtoto činimy, dokelž nam hewak druhe města, hdyž njeje něko tejko
katolikow kaž wokoło Čorneč, zaſh do prědka pſchiudu! Na to pſchedpoloži k.
Hórník myſle, kotrež maja ſo w ſerbſkim a němſkim, wot njoho ſpiſanym pſche-
proſchenju k podpjeranju naſcheje naležnoſće wuprajič. Na namjet (Antrag) toho
ſamoho bu wyſokodostojny k. kanonikus ſcholaſtikus Jakub Kucjanek w Budys-
chinje za pſchedshdu wubjerkę jenohlóſnje wuzwoleny a k. kaplan Werner daše
haſo druhi pſchedsyda wuproſcheny. Tež bu naſhwilny poſkladník (kaffirat) wu-
bjerkę, k. kaplan a redaktor Hórník za wopramdžitoho (definitivnoho) wuzwoleny;
tón ſamý ma pſchihadzace pjenježne darv bórzy do nalutovárnje (Sparkasse) poda-
wac̄ a w kóždym bližším čiſle Poſta je twitirowac̄. Hdyž ſo něko wob-
krueſche, zo budže praschenjo, hdyž ma chrkej ſtac̄, w Čornečach abo Baczonju,
hromadženju darow w najblížičej bližkoſći tam a ſem zadžewac̄, wupraji ſo wu-
bjerk, zo je wón za Čorneč, wosebje dokelž 1. moſedžerjo Pozdec, Libonja
a Čeſhiec do Baczonja nochcedža, hačrunje je tón někotrym druhim wſam z
katolikami něſtoto mało bližši a 2. dokelž je ſchula hýzo w Čornečach a jeje
pſchepoloženjo zaſh wjele wudawkom čini. Tole ma w pſcheproſchachym piſmje po-
dótknjene byc̄. K tomu pſchiftají k. pſchedsyda Werner, zo je to jenož formal-
noſć, hdyž ſebi ordinariat (tachant) poſtajenjo města za ſo woblhowa; dokelž tež
wón nje budže pſchecži woli tých města za nowu chrkej wuzwolic̄, kíž chce-
dža do njeje zapoſazani byc̄, ale budže po jich woli činicz. Hdyž je wjetſchina
tutych za Čorneč, dha drje ſkónčniſe, hdyž k. biskop domojo pſchitúže, hinal po-
ſtajec̄ njebudže. Z chla džé je to jara maty rozdžel w dalokosczi, hdyž ſo pſchi-
chodna chrkej na połnócej ſtronje Čorneč (na hórcy k Baczonej won) natwari.
Wſchitkim prawe město za chrkej wuzwolic̄ a wutrijeſcie, je njemóžne, dokelž
chęt ju tola kóždym najblíže k ſwojmu ſtatokej měcz; z chla pſchi chlym prěd-
wac̄ ſo ſluſha, wſchitku ſebičnoſć powſchitkownomu žromadnomu lepſchomu w
luboſći woprowac̄! Hdyž dha dyrbiſche wjetſchina horniſcheju winow dla za
Čorneč byc̄, zdaſhe ſo trébne, zo by hiſcheje jedyn wubjerkownik z tuteje wſy
wuzwoleny był, a bu k tomu jenohlóſnje k. kubler Jan Wólmán žadanh. Pſchi
dalischim jednanju ſlubichu tamniſchi ſublerjo: k. Jan Wólmán, k. Miklawſch
Robel a k. Miklawſch Petranc, město za pſchihodnu chrkej na połnócej ſtronje
Čorneč wuzwolic̄, wubjerkę poſkicžie a khóſth byz ſobu wuſhunac̄, jelizo te měſtno
jedyn ſam njewoſtupi. Hromadženjo darow po wſach a waschnjo tohoſamoho
ma ſo w pſchihodnym poſedženju, kíž ſo w měſacu februaru w Budyschinje žada,
wobzanlňje; ſchtóž paſt chęc něko pjenježných dar za nowu chrkej woprowac̄, može
jón injezej pſchedsydze ſcholaſtituſej Kucjankej abo poſkladníkej kaplanej a redaktorej
Hórníkej w Budyschinje wotedac̄ abo jimaſ pſchipoſtac̄. Po ſkónčenju žromad-

bijzyn, iż bě dwě hodžinje trača, poda so deputacija i Wolsmanecom, kdež so hornijsche wuzwolenjo a dželbracjo pschi poslizenju města wot k. Wolsmana zwolniwe pschimwa. Wysche toho wobkruci tónsamh, zo chce ze swojej mandželskej tyſac (tawgnyt) toleri i wotmýslenej chrkwi daricž, kotryž kapital budže za poł lěta, na s. Jana Kschezenika 1870 wubjerkej pschepodat. Potajskim je z tym přeni založk i chrkwi sečinjeny. Boh pomhaj dale! Skončnje pschisponinamh, zo bu wólba za pschedsydu wubjerka wot wysokodostojnoho knieza scholaſtitusa Kuczanka w Budyschinje dobrocijswe pschimwata. Wot něika budže, da-li Boh, woziewjenjo wulſich a malých darow za nowy Boži dom w Serbach stajna rubrika (wobželenjo) w našchim časopisu. Jenož dale w skutku za Božu cęescz a Serbow wužit!

Z Budyschina. Z listow wěmy, zo je našch hnadny kniez biskop w Romje strowy. Popołdnju psched nowym lětom su jomu wysokodostojni kanoničko telegrafisch zbožo pscheli. (Telegramm do Roma placzi něko jednory t. r. hacž do 20 řekow 1 tol. 18 nřl., dwójny pak 2 tol. 2 nřl.). Hnadnomu kniez je so wobdanjo jedny zuava z Lužic prědkstajik, mjenujich wěsty Prescher ze Seltendorfa.

Z Budyschina. Schtwórtk psched hodami běsche wobradženjo Božoho džesča w tachantskej schuli kaž druhe lěta. Direktor k. Scholka džeržesche ryč. Tež w towarzystwie rjemjeſniſtich běsche Boži džen hodowne wjefelo; tam džeržesche k. präſes Dienſt ryč a towarzyskejo spěwachu někotre spěwy.

Z Budyschina. W zařženym lěze narodži so w našcej wosadže 95 džecži (45 muſkoh splaha), bjez nimi 13 njemandželskich; wot nich njedostachu 28 džecži swjatu Kschezenici w našcej chrkwi, za to pak bu 8 njewosadnych džecži pola nas Kschezenych. Wumrjelo je 73 wosobow (40 muſkich), z kotrychž bu 53 na pohrjebiſtčezo s. Miklawſcha khowanych, 9 we Mnichoncu a 11 druhdže; tež dachu so jchelčzo njewosadni na s. Miklawſki pohrjebač. Pschipowjedaných bu 40 mandželsiow, z kotrychž bu 19 pola nas zwěrowanych.

3 Dreždjanſkeje dičeſy.

Z Dreždjan. Tudy bě, kaž we wšichſtich druhich městach našceje dičeſy, we wſchelatich ſchulach (woſebje ſwjatočnje tež we Pirnje) a katolickich towarzystwach wobradženjo Božoho džesča. Spominamy na to z krótka, dokelž je Poſok tón króz hízo połny.

C.

3 pruskeje Lužic.

Z Kulow. Bože džecžo je tež lěſa nas wopýtało we domje našich lubyh miłosćiwych ſotrow a duhomonych kniejnow. Wobraz božoho naroda, na tſjoch ſchodzičkach natwarjeny, bě hi,čeze wjele rjeniſhi hacž toni: kumſchtu ſněh, žiwa padaca woda a pluvace ryby a kacžti njepobrachowachu. 42 tħudych woſadnych džecži bě we domjacej khapacj a we dwěmaj pôdlanjiskimaj ſtanicomaj

zhromadžených; tsi wulke hodowé štôtomu, ze wšchelakimi štôdkoszemi wobwišane wuliwachu swělke pruhi; blida běchu z darami křesčijaniskej luboſeže bohače woſadžane. Potom hač kniejsz Mariánskoho zienocženſtwa a wšchitich pschitomni rjaný hodowý khěrlusich wuspěwali běchu, džeržesche farať dlějšku ryč, we kotrejž wón potajnoſeže božeje luboſeže wukładowaſche a zhromadžene dželiži k bohuslužownoſci, pitnoſci a džakownoſci napominasche. Druhi khěrlusich wobzantny ſwia- točnoſez a nětk fo zapocža juſſanjo a ſkakanjo zwieselených džecži, kiz swoje wo- bradžene wěcy — draftu a pječivo — do rubiſhlow zawaſachu a domoſ njeſehu. Kāk wunamakaca a darmiwa je tola prawa křesčijanſta wutroba! Wona widži we khudych a woſuſhčených ſobucžlowěſkach zbožniſka ſamoſho a do- pomni fo pschi wudželených dobrotach na joho ważne ſwiate ſłowo: „Shtož- kuli w y najmjeňſhim waſhich bratrow činili ſe, to ſe mi či- nill!” Zbóžna ta woſada, hđež taſka ſtukowaca luboſez knieji, pschetož duch wěrnoho křesčijanſta je we njej živý.

Chrkwiſſke nowinki a powjescje.

Něm ſka. Začdžený měſac wumrje jara česčený biſkop Weis w Speieru. Rottenburgſki nowy biſkop Dr. Hefele je wóndanjo ſwječiznu doſtat. Würtem- bergſte kniejerſtvo je jomu pjenježny dało k pučzowanju do Roma.

Z Póznanja. Archbiſkop hrabja Ledochowſki pschinjeſe bamžej halo dar 40,500 tol. pětrowoho pjenježta.

Cžěſka. Cžěſch biſkopija ſu z nowa žadoſcz kniejerſtvej do Wina poſkalt, zo by fo zda duchownych, kiz je tam tak nižka, zo je to hanba, ſkonečnje povhſchika.

Cžěſka. W prením lětniku cžěſkeje bibliotheki ſlowjanskich rycznikow (Kazatéľ slovanſti) pod redakciju ſ. kanonika Štulca a ſ. Mužila budža tež cžile kuziſych Serbja zastupjeni: biſkop Jakub Woſki, njeboh Větr Duczman, kaplan H. Duczman a kaplan Eusečanski. Hewak ſu tam zastupjeni Polacy, Khrowatojo, Slowjencjo a Rusynojo. Budže to intereſtantna kniha.

Pólska. Kāk Polach cžescza ſ. Mariju, patronku swojoho wótnoho kraja, woſwědczeja najlepje jich processiony do Czenſtochowý na Jasnej Horje. W měſacu ſeptembru pobu jich tam 106,348, mjez nimi wjac̄ hač 21,000 z pruskeje a rakufkeje Pólskeje.

Kakuſka. Khěžorowa je w Romje, hđež je na wopýtanjo pschijela, jara česčenja.

Z Roma. Kardinal Reisach, rodžený z Bajerskeje, je 23. decembra w Annech w Savojskej, hđež wuſtrowjenja dla pscheywac̄he, zemrjet.

Z Roma. Biſkopojo maja často tež privatne zhromadžených wysche offi- cialnych (poruczenych). Tola ſchtož fo we wſchelakich nominach wo wunoſčkach taſkich privatnych wurađenjow powieda, je jara njewěſte. Tuto, kāž wobzanknjenja koncila budžemý w swojim času po dobrých žörlach powiedac̄.

Z Roma. Bjež darami, kiz je archbiſkop z New-Yorka bamžej pschinjeſe, je tež zkota ryba z hubu wot rubinow (drohich kamienjow) a 164,000 nörtow wi-

nojta. — Archibiskop z Lima w Peru, 94 lětny řeholičec, pôška pſchez svojoho ſweczeńſkoho biskopa ſwj. wótcej krasný drohi biskopſki ſtab ze zlata, jara woſobníh korbík a 7000 nörtow, hako dar tamničich knjenjow. Archibiskop z Quito pſchez poda mjez druhim z kamjenjemi wobsadžaný ſheluch a krasný wobraž hako dar wot präſidenta republiky Ecuadore w Americh.

Ž Roma. W zjawných poſedzenjach koncila budže nimale 1300 woſobow pſchitomnyh, a to: 960 kardinalow, patriarchow, archibiskopow a biskopow; 29 nje-wotwiſnyh abtow; 32 generalow wſchelakich klóſchtyrſkich rjadow; wysche toho 100 bamžowých theologow (bohawučených), 50 koncilstich zaſtojnukow a 120 bamžowoho dworjanituwa (hofſtata). Spomnjeni zaſtojnich ſu: 2 hłownaj ſtražničaj koncila (generales Concilii custodes), romskaj wjeřchaj Colonna a Orſini; ſekretar koncila biskop Feſler ze Sankt Pölten a pomocny ſekretar Jakobini; dwaſ pomocničaj (adjutores); 5 notario (notarii Concilii), 8 pſchepytarjo hlosow (Scrutatores suffragiorum), 2 rježnikaj (promotores Concilii), a 10 bamžowí komornikowje k pſchipofazowanju měſtow (Assignatores locorum) a 16 ſtenografojo.

Ž Roma. Tu ſu někotre fundacié, z kotrychž ſo khudym a poccziwym holcam pjenježna pomoc dawa, zo mohle ſo pſchitoſinje wudac̄. Němch maja tajku fundaciu pſchi swojej chrkwi a tež Schpanjenjo za tajke holch ze Schpanſkeje.

Ž Roma. Jedyn galicistich biskopow, Monafityrſi je tudym zemrięt a w chrkwi ſ. Marije *sopra Minerva* ſwiatocžnije poſhriebaný był.

Ž Roma. Duchowny Mariano Matteini je bamžej rjany złoty zwonček, wuſtoſinje wudželany, darit, zo by jón pſchi poſedzenjach koncila na kožował. — Ž Bordeaux we Francijskej je njemienowaný dobročer bamžej 20,000 frankow na wudawki pſchi konciliu poſtał. — Wſchelach romskych zemjenjo ſu khudym biskopam bydlo poſticipiſli.

Italſka. Koncil „freimauerow“ a njewerivých, kž dyrbjeſche wot 8. decembra w Neapelu był, ſo njeje radžil, dokelž je tychle „duchow“ mało tam pſchijelo. Tež ſchismatiſka chrkaj (grichiska) njezmieje pſchipowjedzený koncil.

Vendželska. W Mill-Hillu pola Londona je nowy wulki seminar za pſchermóřſke miſſionſtwo założeny. Wón chce woſebje tym pohanſkim ludam miſſionarow ſtać, kotrež pod Vendželsku ſluſcheja. Założer je duchowny Herbert Baughan z rjada oblationiſtow ſwiatohho Karla, kotryž je wſchě k tomu trébne pjenjež sam naproſyk. Větsa je seminar wjetſchu nowu khěžu doſtał; pſchi jeje poſwiecenju djerzeſche archibiskop Manning ſam ſwiedzeňſku rjež. Nětko je tam 80 ſeminaristow, pſchichodnyh miſſionarow.

Ruſowſka. Biskop z Kamieñca žadaſche pola khězora wo dovoľnosć, zo ſmeł na koncil do Roma jěz; doſta paſk wotmořwjenjo, zo by jenož jěl, ale ſo wjach do Ruſowſkeje njewróčil. Hdyž dha biskop praji, zo w tajlich wobſtejennych ſwoje ſtadlo wopusťcicž njemóže, poſticipi jomu knježerſtwo 4000 rublow pensiona, jeliž z Ruſowſkeje woteridže. Tež tele poſticienjo biskop njeje pſchivzał.

Aſrifka. Katholſka miſſija w Adenje w połdnisſkej Arabiſkej, 1841 założena, hdyž Vendželczenjo tam kruch kraja wobsadžiſtu, doſtawa něko po dokonjenju

suezskoho kanala wjetshu ważnoścę. Zaposchtoſki präfekt tejele misji, kapucinat Alfons de Macerata wozjewja, zo su tam milosciowe sotry pschijske a wustaw za syrotki założile. Też schulscy bratsja tam pschijsku k pschemzacju hólczych schulow. Na hasach Adena su husto khubzi a hłodni mórojo (czornochojo) widzecz; woni wopuscicja radz swoje dżeczi, hdż su tak stare, zo móža same po proszenju hicz. Duż su wustawy jara trébne!

Połnocna Amerika. Kedma je lěto wot sempchijsiedzenja tak mjenowaných „Khudych sotrow“ a hido maja schecz kłoschtrow we wulstich mestach Brooklyn, Cincinnati, New-Orleans, Baltimore, Sans Louis a Philadelphia.

Połnocna Amerika. W Milwaukee chedza missjoniski wustaw za Slovjanow w Americh założicz, dokelž je tam wjele Čechow, Polakow a Słowjenow, kiz żanych duchownych pastyrjow nimaja.

Japonia. Na sejmje bu loni tež Kschejszanstwa dla jednane. Ze 210 zapóſlancow zwaži sebi jenož jedny Chrystusowu wucžbu zakitacz, drugi mjenowanachju ju schłodnu za kraj. Hdž pak bu namjet stajeny, zo bych uuznawarjo Chrystusowej wěry krucze khostani a nuzowani byli, so k tam dowolenomu nabozniſtwej pschiwobrocic, dha wupraji so 176 zapóſlancow pschećzimo taſtomu namjetej a won bu tohodla zacjisneny. Dowolene wot stata pak je tsoje wěrywuznacjo: ſintoismus (częſczenjo japońskich domiach bohów), buddhismus a wucžba tak mjenowaných filoſofow. Sejm je so za ſintoismus wupraſit, dokelž k njomu celykh khęzorski dom skuscha; buddhismus ma pomaku poſkoczenych byc a joha zamoženjo so konfiscirowacz, schtož pak cęzey pońdže, dokelž ma tale wucžba wjele uuznawarjow. Dale bu namjet stajeny, zo by měščenjo czycznych mócnosejow w Japanskej pscheſtało. Tola tónle namjet ſpanje, dokelž zaſtupjerjo europiſtich krajow hido pschećzivo njomu wustupuja, a thich so Japanska tola skončnje boji.

Naležnoſcie towarzſtw.

Sobustawy na lěto 1870: 1. koperator P. Tadej Natusch z Różanta; 2. farař Franc Niedel z Luka pola Karlsbada w Čechach; 3. P. Cyrill Židel z rjada prämonstratorow w Nowej Ríšwi na Morawie; 4. kaplan M. Hörnik z Budyschina; 5. Hana Kudželic, wothladarka z Albertowohu towarzſtu w Trejdžanach; 6. Madlena Kucžankec, wothladarka z Albertowohu towarzſtu w Trejdžanach; 7. kubler Michał Wagner ze Smolic; 8. pschetupe Jakub Hörnik z Radwerja; 9. kapucinat Frater Pankrac Glawsch z Brna; 10. Johanna Schüherowa z Riesy; 11. kapucinat Frater Jurij Jawork z Rumburga; 12. Michał Chž z Budyschina; 13. Jan Maaz z Wulkoſteho Wjelkowa; 14. Madlena Wünsche z Radwerja; 15. farař Jakub Bensch z Kalbic; 16. wucžer Franc Kleiber ze Schunowa; 17. Miklawſch Žarjeň z Konjec; 18. Jakub Jurk z Khroſcic; 19. Pětr Wolenk ze Žyje; 20. Jakub Renč z Vacžonja; 21. Jan Běta z Budyschina; 22. schulski direktor Pětr Scholtá z B.; 23. Jan Koplanſki z B.; 24. Jakub Špan z B.; 25. Jurij Jakubasch z B.; 26. Michał Schneider z B.; 27. tachantski vikar Józef Dienſt z B.; 28. Michał Polan z Minischonea; 29. kubler Miklawſch Nobek z Gjornec; 30. zahrodnik Michał Schejda ze Schunowa; 31. Hana Haderkowa ze Židowa; 32. Korał Nowak z Kanec; 33. Pětr Čejumpjela z Botrowa; 34. Jakub Smota z Kaſhce; 35. Hana Čemjerowa z Neuhofa; 36. rejſrator Jurij Benda z Budyschina.

Na lěto 1869 zaplaciči: II. 336. Jakub Wjerab z Khelna; 337. Marija Smolic z Bronja; 338. Pětr Měščer z Měrkova; 339. Miklawšch Pětranc z Čorneč; 340. Jurij Wičaz z Ralbic; 341. Pětr Schotka ze Ščunowa; 342. Miklawšch Barjenk z Konjec; 343. Miklawšch Nek z Ralbic; 344. Wörschula Kramcowa z Bronja; 345. Madlena Thomasowa z Radworja; 346. Franc Fanchen z Čornoho Hodlerja; 347. Jan Lehmann (Wičaz) z Boranee; 348. Miklawšch Lebješčka z Krbosječic; 249. Jan Žynda z Jaseňč; 350. Miklawšch Kubica z Horč; 351. Hana Hejtmankec z Worklec; 352. Hana Haufic z Worklec; 353. Pětr Žur z Worklec; 354. Pětr Kubá z Worklec, Miklawšch Just z Noweje Jaseňč; 355. Marija Schewcowa z Horč; 356. Pětr Čzumpjela z Vetrova.

Na lěto 1867: Jurij Žofka z Khelna.

Dobrovolsne darh: Madl. W. z R. 5 nsl.; M. B. z Kb. 5 nsl.; J. K. z B. 5 nsl.; J. S. z B. 5 nsl.; J. J. z B. 5 nsl.; M. Sch. z B. 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Křiččeni: Marija Hilža, dž. Jana Dehm z B.; Jan Jakub, s. Jakuba Karafa z Čejznice; Hana Helena, dž. ihěnnita a cžesle Jana Augusta Wjenka z Mnišchonca; Louiska, dž. Heinrich Wržidla z B.; Marianna Francisika, dž. Kublerja Jana Krala z Čemjerice. — Zemrjeczi: Jan Bohumil Schmidt, ihěnnit, pôlnik a cžesla ze Židowa, 74 l. 10 m.; Handrij Žur z B., 64 l. 10 m.; Karl August Handrij, reichsgraf ze Schall-Riaucour nad Husku, zemrje 31. decembra v Drejdžanach a bu 4. januara na svjatoh Miklawšch svjatočnje pochřebany, 74 l. 2 m.

Z Radworja. Křiččeni: Miklawšch, s. Michala Pawlinka z Radworja; Hana Khrystiana, dž. Michala Wobsta z Radworja; Jan, s. Handrija Wrobla z Eupjaniske Dubrawy; Marija M., dž. Jakuba Lubka z Bronja († 15. dec.); Pawoł R., s. Kortle R. Ulbricha z Bronja; Marija a Miklawšch. dwóbnikai Jana Čyza z Radworja; Marija, dž. Jurija Hancžki z Bronja; Ernst J., s. Biedricha W. Gnauki z Radworja; Hana Khatyrna, dž. Ernstia Rosolka z Radworja. — Zemrjeczi: Maria Madl., dž. Jana Rynčza z Brémjenja, 3 m. 3 tydž.; Khatyrna, dž. Michala Čemery z Radworja, 2 l. 2 m.; Jan Seiler z Eupoje, 62 l. 11 m.; Michał, s. Jakuba Wičaza z Čornoho Hodlerja, 2 m. 2 tydž.; Madlena, m. Michala Wrobla z Nowych Boranec, 69 l. 10 m.; Jan Kowar z Radworja, 79 l. 6 m. 26 dnj.; Madlena Khilaneč z Boranec, 49 l. 8 m.

W expediciach Pošta a pola klamarjow je za $2\frac{1}{2}$ nsl. na pschedau: Kathol-ska protyla na lěto 1870.

Dary za cyrkej w Čornečach abo Vacžonju.

Kublet k. Jan Wólmán z Čorneč 1000toleri (kjž budža za pol lěta uplatczenie).

Dale: ze Ždžerje pschez k. kaplana Duežmana 10 tol.; kaplan Hörnik z Budyschina 10 tol.

NB. Hotowe pjenježh dawaja so na dan do knižkov (číslo 28,560) krajnostawskie nalutowanje.

Schtbz chec dary halo na wěste dobre měnjenjo date wojszewjene měčj, njeh to praji abo napishe.

Katholicki Posał

Wychadza prenju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyloletna płaicznna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Urkwiński časopis,

wudawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 2.

15. januara 1870.

Lětnik 8.

Powiesze z vatikanskohu koncila.

(Počražowanjo.)

III.

Wobhladajmy sebi někto khalpu, we kotrejž so koncil zhromadžuje. Tale khalpa je we lewym wotdželenju Pětrowej cyrkwy, zbola hłownoho woltarja. Wot cyrkwy je dželena pszez drjewjanu scženu, katraž je stokam pschilehnjena, kotrež kupolu njeſeja. Scžena je z platowymi tapetami pocžehnjena. Wulke drjewjane durje, kij ſo na dwoje wotewrjeja, ſu z broncoſej tapetu pocžehnjene a cyle tak wudželane, kaž hłowne durje Pětrowej cyrkwy.

Wyshe duri (na cyrkwinę stronje) je wobraz hořiskeje wulkoſeje: Khrystus, kij japoſchtoł do swęta ſezele; podpis rěka: Docete omnes gentes. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. (t. r. Wuczeje wſchitke ludy. Hlejče, ja ſym z wami wſchitke dny hac̄ do skónčenja swęta. Mat. 28, 19. 20.)

Na nutkownej stronje ſcženy je wobraz: Marija, na měsaczu ſtejo, wot jandželov wobdata. Podpis rěka: Adsis volens propitia, Ecclesiae decus ac firmamentum; imple spem in tuo praesidio positam quae cunctas haereses sola interemisti. (t. r. Budž pschi nas powolna, hnadna, pscha a krucijzna cyrkwy; dopjeli nadžiju, na twój zaſit ſtajenu, katraž ſy wſchitke běduj ſama zahnała.)

Cyla khalpa (w połnocnej přečnej ſobzi ležaca) je 41 kočci ſcheroła, $71\frac{1}{2}$ kočci dotha, a hac̄ ſi wjelbez 71 kočci wysoka. Napſchezo duri wohladach najprjedy na powyſhenej runinje ſtejacy bamžowy trón, ſi kotoruž někotre (6) ſchodženki wjedu. Na tej ſamej runinje je we połkole 60 sydkow za kardinałow, a něčto niže (ſi prawych a lewych) 10 sydkow za patriarchow. Cyla powy-

ſcheinika je ze zelenym platom wodzeta, trón, sydla kardinalow a patriarchow su z blukocžerwienym wobrazkojnym platom poczechniene.

Bamžowy trón steji pſched wołtarjom swjateju Proceſa a Martiniana, koſtrajz ſtaj ſwj. Pētra we jaſtwie waſhowałai; potom pał, wot njoho kſchęzenaj, marträſſeje ſmjerze wumrjekoſ (hl. Žiwj. Swjathk str. 114.). Teju powoſtanki wotpočzuja we tutej khapali a wołtańny wobraz połazuje jej marträſtwo.

Po dothimaj ſtronomaj khapale je po kóždym boku 8 rynkow bôle a bôle powyſchenych drjewjanych, z jaſnozelenym platom poczechnienych ławek. We hornych ławkach sydaja archiſkopojo, we delnych biſkopojo, wſkihich zrjadowani po starobje swojego zaſtojnſta.

Srđedža, wyſche ławkow biſkopow ſtaj na kóždym boku dwaj (horny a delny) khoraj za woſobnych hoſci a pſchipoſkuharjow.

Cyka khapala je jednorje (einfach), ale rjenje wupryſhena, kaž ſo to za taſ wažnu zhromadžiznu pſchipuskha. Wyſche bamžowoho tróna, bližko poſa wjelba, je poſtečza kočęza wyſoki moſaiſkowaný napis: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. (t. r. Sa pał ſym za tebie proſyk, zo by twoja wéra ujewoteberaka, a ty, něhdj wobročený, poſylniej ſwojich bratrow. Luk. 22, 32.)

Tutón napis njeje nowy, ale je tam z dawnych časow.

Wyſche tróna je wobraz: ſwiatlowne poſkanjo Duša ſwjatoho na japoſtołow. Dale ſu tam po bołach wobrazy 22 bamžow, kotsiž ſu koncile powoſali abo naſjedowali.

Wyſche pobocžnych khorow ſu ſchyri wulke wobrazy: koncil w Jeruzalemie (wołoko lěta 50), Niceji (w l. 325), Efesu (w l. 431), a Triencze (wot lěta 1545—1563). Zboka nich wiđiſiſh hoſrskie wobrazy chrtwiſkikh wuczerjow ſwj. Chryſtoſoma, Hawſchyna, Hieronyma a Ambroſia.

Pſchipiſy. Dokelj je tale khapala wulka a wyſoka, a ſlabſche hloſy we njej derje rozymic ſjeſſu, budzeja zhromadžizný we wulkej ſali Quirinala djerzane.

IV.

Po ſwjatočnym wotewrjenju vatikanskoho koncila je bamž naſjedowanjo zhromadžiznow pječzom kardinalam (Reisach, kij je 23. dec. wumrjek, de Lucca, Bizarri, Bilio, Capalti) pſchipodał, kotsiž joho halo kardinalegatojo zaſtujuja.

Prjedy wſchoho ma ſo dwoji wubjerk, kóždy z 5 biſkopow wobſtejach wuzwolicž. Prěni wubjerk, ſudnikojo wuzamołwjenjow (judices excusationum), ma pſchipetywacž zamolwjenja tých biſkopow, kotsiž na koncil pſchipic ſiemozjeja; runje tak pſchipetyuje tónle wubjerk proſtwy biſkopow, kotsiž kredža w času koncila na někotry čas woteinč. Wubjerk ma wunoſki ſwojego pſchipytanja hlownej zhromadžiznie predkoſkojicž, kotaž potom ſmoje rozſudzenjo wupraji.

Druhi wubjerk, ſudnikojo ſtoržbow a wobčežowanjow (judices querelarum et controversiarum) ma wuradžowacž węch, na kotrež by ſo ſhoto z biſkopow wobčežował.

Wažniſchi, hacž tutaj, je wot bamža ſamoho wuzwoleny wubjerk z 26 ſobu-

stawow (12 kardinalow, 2 patriarchow, 10 archisłopow, 2 biskopow) wobstejach, kotrež ma namjet hiskopow pſchepitowac̄ a roſjudzic̄, hac̄ ma so tón abo drugi namjet zhromadžizne predkpoložic̄. Wyšje toho wuzwola zhromadženi wócojo 4 wſchelake wotrjady, we kotrež změja so wěch, kij wěru, cyrkwiſſu čahnitbu, kloſtřy a wobrjadu narańſich cyrkwiow nastupaja, wuradžowac̄.

Přenja hlowna zhromadžizna wócoem běſhe 10. decembra, a zapocža so dopoldajia w 9. hodž. pod natwiedowanjom bamžowych legatow. Archisłop Nobili-Bitelleſki džerjeſche wulku božu mſchu, kardinal de Lucca wuspěwa koncile ſmodlitwy a džerjeſche krótku lačzonſku ryc̄. Na to wuzwolachu zhromadženi wotcojo (z potajnym hlosowanjom) 10 sobuſtawow do horjela naſpomnjenieu wuběrkow. Po hlosowanju bu bamžowe piſmo čitane, kotrež poſtaſa, kak ma so džerječ, jeſli by bamž we času koncila wumrjeł.

Druha hlowna zhromadžizna běſhe 14. decembra. Kardinallegat de Lucca džerjeſche krótku ryc̄, na to wozjewi podſekretar̄ Jacobini mjena tyh 10, kotsiž běchu 10. decembra do wuběrkow wuzwoleni. Na to buchu 24 sobuſtawow do wotrjada za naležnoſće wěry (de rebus ad fidem pertinentibus) wuzwolene. Pſcheladowanjo a zriadowanjo wotedathk hlosow žada wjele časa, tohodla je pſichodna zhromadžizna hakle za někotre dny. — Zhromadženi hiskopojo dostačku „Schemata decretorum et canonum“ čiſtečane pſchepodate, t. j. zapis naſjetow, kij maja so na zhromadžiznach wuradžowac̄.

Na tsečeji hlownej zhromadžizne (20. decembra) bu do druhoho wotrjada za naležnoſće cyrkwiſkeje čahnitby (de rebus disciplinae ecclesiasticae) wuzwolene, a mjena sobuſtawow přenjoho wotrjada (za naležnoſće wěry) wozjewjene: su to 14 archisłopoj, 1 patriarcha a 9 biskopoj.

Na ſchtwórce zhromadžizne (28. decembra) buchu najdrjebhy mjena biskopow, kij běchu do druhoho wotrjada wozwoleni, wozjewjene; su to 8 archisłopoj, 1 patriarcha a 15 biskopoj. — Na to bu do tseczoho wotrjada za naležnoſće kloſtřyſkich rjadow (de rebus Ordinum Regularium) wuzwolene. Na to zapocža so wo praschenjach wěry ryc̄eč a ryc̄ečku 7 wócojo. Što so tam wujedna a ryc̄i, njezhoni ričtō, dotež biskopojie niežo ziemic̄ njeſmědža. Tele poſedzenjo trajeshe poč ſcheta hodžinu a ſtouči so w 1. hodžinje.

30. decembra běſhe pjata hlowna zhromadžizna a bu dale wo naležnoſćach wěry ryc̄ane a to wot 4 biskopow.

Štož so na zhromadžiznach ryc̄i, zapisuja 20 ſtenograſojo (5 Italianojo, 4 Francózojo, 4 Němcy, 5 Dendželčenjo a 2 Amerikanaj); wſchitc̄ ſu duchowni a ſu mjełčenjo z pſchisahu ſlubili.

V.

Đžeka na konciu stanjeja so na tsoje waſchnjo: we hlownych zhromadžiznach, we wotrjadach a we ziarwnych poſedzenjach.

a) Hlowne zhromadžizny (Generalcongregation). Konciſch wócojo zhromadža so pod pſchedsydſtrom bamžowych legatow, a ryc̄i so někto wo wěcach, kotrež nastupaja naležnoſće wěry. Namjet (schemata) ſu we zaňdženymaj

lětomaj wot wuzčených mužow zestajane. Chto-li něktó pščecjivo tajlomu najmiejši shto prajic̄, je žomu to dowolene, tola dyrbi to k najmjeñšhomu džen̄ předy pšchedſydže wozjewic̄ a wot njoho dowolnosči k ryczenju dostac̄. Nje-namaka-li tajki namjet žane wažne zadžewki, wothłosuje so hnydom. Su-li pak měnjenja bole rozdželne a njehodža so zdobom wurunac̄, pščepoda so czky na-mjet wotrjadej.

b) Wotrjad (Deputation), wobstejach ze 24 wot zhromadžených wótcow wuzwoleñych sobustawow a narjedowaný wot kardinala, pščepytne tajke najmjeñ, napsičežo kotrymž bu w hłownej zhromadžiznie ryczane. Tu pščepytuje a waži so wščitko, shtož bu za to a napsičežo tomu prajene. Potom zestaja wotrjad rozprawu a pščepoda ju wóteam. Na to tale wotrjadowa rozprawa we hłownej zhromadžiznie k ryczam pščindže a stanje so zjawne głosowanjo, z ko-trohož so polaze, hac̄ je namjet pščiakut abo začzijneny.

c) Zjawne posiedzenja. Tute stanjeja so pod pšchedſydstwom bamža. Namjet, kij buchu we hłownych zhromadžiznach pščijate, so hiſhce jemu čitaja a stajt so na zhromadžených wótcow praschenjo, hac̄ so jim namjet spodoba abo nic. Pšci głosowanju praja pak „placet“ (t. j. so spodoba), abo „non pla-cet“ (t. j. so njespodoba). Głosy so zhromadža a pščehladaja a potom so zjewi, kaf je głosowanjo wupadnyko.

3 nasheje diöcesy.

3 Budžhina. W mjenje wubjerkia za nowu cyrkę w Gjorneach abo Baržonju smy serbskonemsku próstwu zestajili a cziszczeżec̄ dali. Wona budże tutomu czisku Poſoła pščipołożena. Proshmy našich czitarjow najnaležniſho, zo bychu tule próstwu tajlim we jich wokolnoſezi, kij Poſoł njeđerža, pšci pšči-ležnoſci sobudželiſi a tak na tón znath serbskokatholſki zhromadžny skut jich ledžb-nych scjintli. Sobustawy wubjerkia móža hižo netko wjach exemplarow teſe pró-stwó k rozdželenju dostac̄.

3 Wotrowa. Z lista zhoničny, zo bu Boži džen Marija Lebzec z Wotrowa w klóštrje mikloſcziwych sotrow s. Karla Borromejskoho w Neisse w Schleznjskej klóštryſce zdraſczena pod mjenom Mechtildis.

3 Wotrowa. Konſche lěto bu tu 13 džecži kſičených, 12 woſobow (bjez nimi 6 džecži) zemrje, 8 porow so pščipowjedashe, z kotrychž bu jenož jedyn tu zwěrowany. Spowiednych bě 1700.

3 Njebjelžic. W nashej wosadže běſhe loni 16 pščipowjedanjow a 5 wěrowanjow, 14 zemrjech a 12 so narodžich; spowiednych ludži běſhe 1803.

3 Radworja. We nashej wosadže je so w zaſidženym lěze narodžito 55 džecžatkow, mjenujech 33 hólczatkow a 22 holečatkow, bjez nimi dwójnikaj a 8 njemandželskich. Wumrjelo je 46 woſobow, a to 20 motroſízených a 26 džecži. Pščipowjedaných bu 34 porow, wot kotrychž so 11 porow tudy wěrowashe. K božomu blidu běchu 1800 (200 wjach hac̄ 1868). Wyſhe toho bě 47 spo-wiednych w Zdžeri.

3 pruskeje Lüžicy.

3 Kulow a. We začátkem lěta 1869 je so we našej farisej wosadže narodžilo: 51 hólečkow a 72 holčatkov, hromadže 123 džecji, 11 džecji mjenje hac̄ we lěće 1868. Bjez nimi su 11 njemandželske (2 hólečkaj a 9 holčatkov), kaž tež dwójey dwójnikaj. Wumrjeło je 60 muščich a 44 ženských wosobow, hromadže 104 (7 wosobow mjenje hac̄ we lěće 1868). Potajkim je so 19 wosobow wjac narodžilo hac̄ je jich wumrjeło. Wérowaných mandželstwov běsche 40, 13 wjac hac̄ we lěće 1868; pschipowjedaných pak běsche 56.

3 Kulow a. We našim městac̄ku su někotři mužojo hromadu stupili a su tovarstwo začožili, zo bydu měste njemandželske džecji, kotrejž wochéhnenjo je ze strony mac̄erjow jara hubjene, lépie wobstarane a wothludane a tak časnomu a wěčnomu sláženju wutorhnjene byly. Naše dobre milosrđiwe sotry chcežda tele wbohe džecji do swojoho domu horjewzacz, je z jedžu a drastu wobstaracz, je k schuli a ke mīchi džeržec̄ a na nich kaž swérne mac̄erje po všichle kladže svj. jandželov pětostojow wachowacz. Ze znata wěrošcz, zo džecji, tigloze a njerodne mac̄erje maju, často tež lózozcji a rozpuščenomu žitjenju so podawaju, všchetož, kaž naš zbožník praji, že schtom dobre plody mjenje. 3 tajich wopuščených žanjerodžených džecji — a jich je třísto we našim khusdym městac̄ku — wosobnje proscherstwo a paduštvo wuroscze. Pschi mlodoscji dýrbimy tohodla započec̄, chcemž-li bolacu ranu wosředž naš zahojic̄ a naš lud, kotrejž je někotříh zlósnikow dla we woloňosći wuwołany, k staréj zaškrženej česec̄ a k zbožovnej pschichodnosći wjesč. Boh daj, zo bydu naše wotpohládanja a prćowanja žohnowane byly!

3 Kulow a. Kaž psched někotřími měsacami we Sakskej, tak poczinaju něk we Pruskej njeprchečeželojo katolické cyrkwe, a bjez nimi wosobnje tak mjenovaní „swobodni murjerjo (Freimaurer)“ z čémna wustupowac̄ a pschipowjedaju nam, našim duchownym tovaristwam a klóschtyrskim wustawam zjawnu wójnou. Komissija zapošlancow druhje komory we Barlinje je hízon wobzonka, zapošlancam namjet poruczec̄, zo dýrbja so duchowne tovaristwa a klóschtyrské zjenocženstwa we Pruskej zwuzdžic̄, dokelž su so po čekym kraju nimirnje wupščestře a dokelž su, kaž bledža, napštečných evangelské cyrkwe. Wotpóšlani tjož ministrow su cyrkwišku swobodnosći a prawo katolikow po krajných zakonjach wutrobic̄ a kruc̄e wobarali a zamkowili, za čož su jim wšichcej katolikojo a pschecželojo prawdy wulki džak minowac̄: ale pschi wothlóšowanju pschedobu tamón njeprchečeželi namjet. Tón stajec̄he wěstn Gneist, professor na barlinském universitecze a stolci mischtej swobodnych murjerjow. Tutoń muž je sam ze sobu njeprchečežen a popanje so we svojich samotných pasloch: pschetož wón wot so trubi, zo je za swobodnosť ludu zahorjen a tola džela wón rječaz̄ za tón džel ludu, kotrejž je katolicki a kotrejž chce po swojim katolickim wasfénju Bohu slúžic̄. Schtož tohodla swobodnosť ludu tak njezrezeni kaž injez Gneist, tón dýrbi po joho mjenjenju z gwaktem pschec̄ wujadne zakonje wjazany

bycz. Wón a joho towarzchojo zbehnychu sylny holl, hdz̄ pschi posedzenju komisji ministerialnej radziczer wupraji, zo je kniez hrabia Bismarck jesuitow kwaslik. Ze tohodla netk na czasu, zo wschity katolickoje we Pruskej we pomjenowanej naleznosci na stronu ministrow stupaju a zhromadzenych krajnych zapolsanow proscha, zo bych tamon, wot Gneista stajeny, njepcheczeliski namjet zacisnyli a swobodnosz cykho ludu zakitali. Tez z Kulowa je taika proustwa, wot 150 gmeinstich predstojerow a hospodarjow podpisana, do Barlina woteschka. Njemozemny dorolicz, zo, schtoz swobodni murjerio pschechzwo katolickie cyrkwi we Belgiskej, Badenskej, Rakuskej a z dzela we Sakskiej spytali a dokonjeli su, netk tez so zkhrobleja we Pruskej wuwiescze. Tich cyle zaslepi hidzenjo, tohodla dyrbimy jim wocij lakatz.

Cyrkwinske nowinki a powjesze.

Schleszyńska. Nekduschi zbehnieny kloschty norbertinkow w Czarnowancu pola Opola, kotryz su kniezych magdalenski z Lubana (Lauban) loni kupili, je netk nimale wschon ponowjeny a wutwarjeny, tak zo so tam w krótkim 12 kniezhinow z Lubana pschesydl.

Z Kolna. Psched krótkim bu tudy zhromadzyna katolickich a lutherskich meschczanow dzierzana, na kotoruz katolickich duchowni a tez jedyn lutherski pschin-dzechu. Tam bu imenujen kaj w drugich prussich mestach addressa na barlinsku komoru wurdzena, zo bych sâule po wêrhwuznaczu dzelene byke a tak kôzde swoje prawo dostalo. Tez we wuherku, kiz podpisma hromadzi, su meschczeno z wobeju wuznaczow.

Rakuska. Duchowny Michal Dörr, redaktor czasopisa „Linzer Volksblatt” bê zo w jenym nastawku z dobrym prawom na to hórschik, zo je njeweriryn Karl Vogt na akademisium gymnasiu we Winje w tamnisichim salu za Boze sluzby swoje pschednoszki dzierzecz swet. Za to bu netko wot khêzorskeje rukuskeje „sprawnoscie” na tydzien jasliwa, 60 schênakow pjeniejszej schrofyn a do khostow zafudzeny.

Schwiecka. W kantonje Thurgau su posleni tamnischi kloschty dominikankow sekularisirowali (zbehnyli).

Bosnijska. W tutej turkowskej provincie a w susodnej Hercegowinje (zbola Dalmacie) su wot starzych czasow schyri kloschty franciskanarjom. Wone stejachu hacj do netka pod khêzorskim rakuskim zakitom a dostawachu kôzdroletnu podpjeru. Za to bêchu katolicki tamnischi Serbja (w Bosnijskiej a Hercegowinje) khêzorstwej dzakowani a pschinissli. Tola netczische ministerium we Winje je netk tu podpjeru wotzahnylo a tak je vredarzha lubosc, kiz khêzorstwo tam hiszheje mëjesche, netko cyle zhubjena. Tez puczowanjo khêzora k sultanej do Konstantinopla a netko zaladzenjo pschechzwo serbskim Bolesam je khêzorej za pschednosz pola turkowskich kscheczanow żakojsnie schodzilo; pschetoz w tamnisich krajinach je wëste, zo pschech pschi starym njewostanje!

Z Roma. Kôzdu njedzelu preduje tu „w cyrkwi Maria dell’ Anima jedyn nemiskich biskopow.

З Roma. Вјетшина вјоцоја концила пшеничнога Клісћијанског рјада. Вјез ними је 8 бископова з рјада јесуитов, 1 пјариста, 2 лигурјанај, 19 бенедиктињарај, 1 трапписта, 25 доминиканарај, 35 миноритов, 19 капуцинарај, 1 з трећојој рјаду с. Франција, 7 аугустинарај 11 кармелитов атд.

З Roma. Orientalских зеноџеных црквјанов наступајоје толе интересантне: 1. Арменска црквја на 130,000 вјерујућих а семинар у Анхра, Зумар а Константинопел; њих патријарх рѣка љ. Гајсан. 2. Маронитска црквја је јеној у либанонским горама а ма 200,000 вјузнаварјов а 10 бископова. 3. Мелхијитска црквја стеји под патријархом з Дамаска, ћиј ма титул „патријарх Антиохије, Алеја а Јерузалема“ з 90,000 душеми. 4. Сиріјска црквја је вјот патријарха највећа вјузнаварја а ма 25,000 фамилијов. 5. Ехадејска црквја је највећа вјузнаварја бјез оријенталских, сличи 80,000 вјерујућих а 10 бископова. Вјеште тутњи су хісћеје ботхарјка под бископом Рафајелом, коптија под бископом Весција а грчко-унијорвана (з Грчима по народје) под архијепископомај у Напуљу а Дамаску. 50,000 унијорваних Грчих (а словјанских колонистов) стеји у Калабрији а Сицилији под италјанским бископами.

З Roma. Вамјове вјојвоје сији вјетко 14,826 мушки. Пјешти гуавачи су јеној хісћеје 300 Францојов а 150 Немајев, највећи је Холандјанов (2000), други су Белгијенјо, Канадијен, Ирско а Јапан.

З Roma. Кардинал Рентини је вумрјек, тохорунја бископ Ваљаја з Панама. Вјот вудаџа послијејоја пшехладнога записка су тјоје бископија земрјели, тола пај је вјаче њих пшехипучјовоја. Вјетко су там: 24 кардиналов (чије је бископје нимаја), 680 архијепископов а бископов (бјез ними теј 24 кардиналов); 14 инфузионих абата а 29 генерала Клісћијанских рјадова, з чија 747 вјоцоја. Еши 680 бископија раздјељујају по крајах таље: италјанско краљевство ма њих туду 114, црквијни стат 62, Шпанија 40, Португалја 2, Францоја 81, Британја 55 (вјем Тријеста 19, Једињенја а колоније 27, Канада 9), Холандја 3, Белгија 6, Немаја 14 (вјем Пруска т. р. „бунд“ 8, Вајерја 6), Ракујско-Вујејка 43, Швјајцарија 4, Грчка 4, Туркостан 12, зеноџене статије пољскеје Америка 40, Мексико 9, пољскија Америка 30, зе вјештајких оријенталских вобрјадов 42, скочије је 119 бископов а ин partibus infidelium, з којимај су вјетшина мисионерских бископија (бјез ними теј настоја), вјетко 680, кај горјела.

З Roma. Ојен 2. јануара вје ту зборадјизна тудомнхја а вјажија је вјетко вјурдженју зесхја, кај вјејија је пјенјежним најељносћама црквијнија стата помажај. Вудавки вуџија именујије 60 милијонов франков а доходи јеној 30 милијонов.

З Roma. Вјелеје пјовјесјов, ћиј је вје свјетијији наимакаја, је вјопаџијији. Тако ћијија воне вједжеј, зо је кардинал Матије, архијепископ з Фејсанона је з најспокојнојију пшехијију конције до Францојскеје врочиј. Але вон је јеној својојоја братра, ћиј је адмирал, на јојо смјернјији коју вјопаја а хија 4. јануара заш је до Рома пшенијеј.

З Roma. Зборадјизнији немајији бископов су вјетко пшештаје. Уједијено вјештајији бископија пољено-немајкоја звјазкаја поља прускојо пољанца љ. з Арним на хојијији пшепрофшериј.

Francožjla. Dokelž bě nahladnosť kniežestva a woſeby ihézora samoho jara so zhubila a revolucionáře myſle ro horých francózſtich hlowach jara pſchi-berachu, ie ihézor Napoleon liberalne (ſwobodnomomyſlne) ministerium (ryčníka a ſpijovarja Olliviera hačko pſchedydu) k ſlužbe povočkal. Kac budža ſo w cyrkwiných praſhenjach zadzerzeč, je njeveſte; tola Francózowje ſu dobrí katolſci a tak drje liberalne kniežestwo njebudže mót chrkwi ſchodu cínicz. Naj-ziatniſki republikanario ſo nětko zaſy do Francózſkeje wróčeja; ſtož može za Napoleona straſhne byč.

Naležnosťe towarzſta.

Sobuſtawý na leto 1870: 1. 37. ſubleť Jakub Ręzał z Vělcjec; 38. Jan Krasa z Vělcjec; 39. Jakub Wjenk z Budyschinę; 40. Marija Rjecežyna z B.; 41. Michał Biedrich ze Smjerdzaceje; 42. Marija Elſnerowa z Čjornych Nöſlic; 43. P. Budai z Wětencz; 44. Jan Cyž z Radworja; 45. Marija Ducežmanec z B.; 45. Schata Dujzmanec z B.; 47. ſubleť Čjoch z Kukowa; 48. Miltawſch Bětka ze Smjecžec; 49. ſubleť Miltawſch Kolla z Pezdeč; 50.—59. z Jaworž: ſubleť Miltawſch Waw-rij; ſubleť Jan Krawcik; ſubleť Michał Čgorlich; ſubleť Miltawſch Zarjent; Pětr Krawc; Madlena Schokzie; Michał Renč; korečmar Michał Hanušč; Pětr Brýl; Miltawſch Krawc; 60. P. Innocenc z Marijnej Hwězdy; 61. ſubleť Jakub Renč ze Swinjatnje; 62. hoſtmischtur Schwejda z Pančic; 63. ſubleť Hejdán z Mitocžic; 64. žiwosćer Michał Hajnk z Pančic; 65. mylnk Jurij Wawrik ze Kanec; 66. pječar Želnak z Kukowa; 67. korečmar Miltawſch Schotta z Róžanta; 68. Miltawſch Rowak z Hranec; 69. pječar Libšch z Róžanta; 70. Marija Klaſhporkowa ze Ždžerje; 71. ſubleť Pětr Ducežman z Bozanec; 72. ihéznič Jakub Haſcha z B.; 73. wýſokodostojný ſ. ſcholastikus J. Kucianek z B.; 74. Marija Pjetachowa z Drežđan; 75. Hana Měrczinkowa z Čjernitce; 76. cíjela Karl Heinrich Pětschka z B.; 77. kaplan Jurij Eusejanisti z Kalbic; 78. ſubleť M. Jawork z Mitocžic; 79. korečmar J. Schotta z Mitocžic; 80. R. V. Francha Kollc; 81. R. V. Josepha Tomsche; 82. R. V. Čeleſina Delenčka z klójdra Marijnej Hwězdy; 83. farař M. Smoka z Niebjelcic.

Na leto 1869 zaplaſciciu: k. 357. Jurij Grólmus z Radworja; 358. Miltawſch Švářek z Radworja; 359. Jurij Měšcheri z Měrkowa; 360 Miltawſch Schma-rander z Radworja; 361. Jan Delenk z Witotczie; 362. Michał Delenk z Khrb-scžic; 363. Jakub Wólk ze Stareje Čyhelnicy; 364. pječar Józef Libšch z Róžanta; 365. korečmar Milt. Schotta z Róžanta; 366. zahrodník Jurij Kral z Worklec; 367. ſemiar Jan Rachel ze Schunowa; 368. M. Lukasch; 369. Miltawſch Bět; 370. J. Benšch; 371. Hana Strancowa z Niebjelcic.

Dobrovölne dary: M. Symank z Woſtrowa $2\frac{1}{2}$ nsl.; Fr. J. 5nsl.; J. Wjenk z B. 5 nsl.; M. Biedrich ze Sm. 5 nsl.; Pětr Ducežman z Bozanec 10 nsl.; K. H. Pětschka $7\frac{1}{2}$ nsl.; farař Smoka 15 nsl.; M. Lukasch $2\frac{1}{2}$ nsl.

Zemřejty ſobuſtaw: Madlena Kilanec z Boranec.

Dary za cyrkej w Čjornecach abo Vacžonju.

Dale: B. M. W. z J. 50 toleri; P. Innocenc z Marijnej Hwězdy 15 tol.

NB. Hotove pjenjezy dawaſa ſo na daň do knížow (cijisko 28,560) krajno-ſtawſteje naſutovárnje pod njenom: „Storch-Čcharnitzer Kirchenbaufond,” a može ſo jenož na wobzanknjenjo a písmo wot wuhjeka zbehňyc.

Katholoski Posol

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolětna płaćizna na pósée
a w kuharni 15 nsl.

Prkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 3.

5. februara 1870.

Lětnik 8.

Powiešežje z vatikanskoho koncila.

(Podraczowanje.)

VI.

Sčesioho januara, na swjedženju swjatých tří očí králov, běsche druhe
zájwne posedženjo koncila, tola mjenje swjatocžne, dýžli prěnje (8. decembra).
Koncilcež wócojo hromadžowachu so wekoło 9. hodžin wé koncilej kapali;
 $\frac{1}{2}$ 10 pschiidže tam swjatý wótc a bu wot kardinalvikařa Patrizi Boža wjscha
spěwana. Po Božej msži so swjatý wótc poklanku a wuspěwa kačanku mo-
dlitwu. Tasama spěwa so tež hewač psched kóždej zhromadžiznu koncila a ma
so po serbsku takle:

„Kneže, swjaty Duch! tudy smy drje wobjecži wot wulkoseže hrécha, ale
we twojim mjenje na wosebite waſčnijo zhromadženi. Pschiidž ſ nam a budž
z nami a dostoju ſo pschiidž do naſchich wutrobow. Wucž nas, ſhto mamu
čjincž a hdže stupacž; a pokazaj, ſhto dyrbimy doſonječ, zo bychmy ſo z Twojej
pomoci Tebi we wschitkim spodobali. Budž ty zbožo a wuskuſkowať naſchich
rozluđenjow, kotryž ſam z Bohom Wótem a jeho Synom hordozne mjenou
wobſedžiſh. — Njedaj, zo bychmy byli zamuzerjo sprawnosće, kiz ty najwojetſhu
sprawnosć ſubujeſh. Njewědomoſć njech nas njewotčeňuje ſi wopacžnomu; na-
thilnoſć njech nas nježibinje, džiwanjo na daru abo wosoby njech nas njen-
kaž: ale zwjazaj nas na ſkutkowne waſčnijo ſ sebi z darom Twojeje hnady
ſameje, zo bychmy we Tebi byli jedni, a we nižim ſo njezabrudžili wot wér
nosće; a zo bychmy, we twojim mjenje zhromadženi, we wschitkim džeržel-
sprawnosć ſ zaujedowanjom bohabojoſcze tak, zo ſo naſte měnjenjo tudy njeby-
jenje dželiko wot Tebje, a my we pschichodnoſci za derje doſonjane ſkutki bychmy
dostali wězne myto.“

„Hdyž běchu wschiter „Amen“ pschistajili, wuspěwachu spěwarjo krótku antifonu, a potom spěwasche bamž wótcé: „Proshym Tebeje, o řeňeže, zo by trošťtař, tříz z Tebeje wuthadža, naše wutroby rozjvětšil a po slubjenju Twojoho Syna nas do wschitkeje wěrnoscze wodžil.“

Na to spěwaschtaj dva spěwarje litaniju wo wschitkich Swjathch, a zhromadžigna wotmokwiesche. Po słowach, „zo by wschitkum wotemrjethym wěritvym wěczny wotpocink darował“ stany swjath wótc a stanjeny mitru a bamžovski ksčijíz we lewoch džeržo žohnowasche koncilsku zhromadžiznu z tsojim požohnowanjom, prajich prěni króčz: „zo chył tule swjatu zhromadžizna a wschitke chrfinské rjady žohnowacž“ — druhí króčz: „zo chył tule žohnowacž a navodžecž“ a tsecži króčz: „zo chył tule žohnowacž, navodžecž a zdžeržecž.“ Litanija bu dospěvana a swjath wótc pschistaji modlitwu: „Popſchej, miloščivý Božo, Twojej chrkvi hnadu, zo, we Duchu swjathym zhromadžena, na žane wašchnjo njeby pschéz njeprcheczelſke napadu znjepokojowaná byla. Pschéz Křiſtuſa naſchoho knieza. Amen.“

Po tuthym spěwasche kardinaldiakon sezenjo ze svj. Matceja 18, 11—22, a swjath wótc zaspěwa „Pschiindž swjathý Duchó ſtvořicž“, kotrýž kherluſč bu wot spěwarjem a wótcow dospěvaný. Nětko sežehowasche pschisaha a tridentinske wěrywuznacž.*). Bamž cžitasche je na swojim trónje sedžo a stanhywšči wotpoži na nje swoju pschisahu. Biskop Fabiano stupi na křížku a cžitasche tesame wěrywuznacž we mjenje wschitkich zhromadžených wótcow, kotsiž potom, pschéch ſchyrjo na dobo, psched swjatoho wótcia stupiwschi, ruku na sezenku knížu počožišču a prajachu: „Ja N. N. lubju, zalubju a pschisaham po pschecžitahch słowach. Tak mi pomhaj Boh a tele swjate sezenjo bcže.“ Tele pschisahanjo sta so wot najwjacich wótcow we kacžanskej ryczi, tola wot druhich tež we grichiskej, syriskej, arabiskej, chaldejskej, armenskej a bulgarskej (ſlowjanské) ryczi. Pschisahanjo trajesche na počtečza hodžinu.

VII.

Po dokonjanym pschisahanju zaspěwa swjath wótc „Te Deum laudamus“ a wuspěwa pschislusacu modlitwu a wudželitwšči bamžovské požohnowanjo wróci so zaž do Vatikana; běsche to wokolo 2. hodžiny.

Pohladojmy nětko na hěowne zhromadžizny, kteréž ſu ſo we tuthym lěče wotdžeržake. Přez tajſich zhromadžiznow we zařízenym lěče je Posol we druhim cžiſle naſpomník.

Shesta hěowna zhromadžizna běsche 3. januara a buchu mjenia tých wozjewjene, kotsiž běchu ſo 28. decembra do tsecžoho wotrjada za naležnoſće křiſtýſkých rjadow wuzvolili. Dale bu písmo wozjewjene, we kotrýmž běsche kardinal Vilio za pschedsydu prěnjoho, Caterini za pschedsydu druhoho wotrjada pomjenovaný. Dale ryczačku ſchyrjo ryczničko wo naležnoſćach wěry.

*) Tute wěrywuznacž namakaſč na ſerbſku rycz pschekozene we „Parochiale Miſnense str. 241—245; „Ježujskowa Wincza“ wot M. Waldy str. 784—789.

Syđma hłowna zhromadżizna, 4. januara, skrytke 8 rycznikow wo należnosćach wery ryczecj.

Na wosmej hłownej zhromadżiznie bu ziemjene, zo je kardinal Bizarri za pśchedsydu tseczho wotrjada postajeny. Schyrjo wócojo ryczaču wo należnosćach wery. Wócojo dostaču dwaj zwijazkai „namjetow” (schemata) wo należnosćach cyrkwienskeje czahnitb.

Na dżewjatej hłownej zhromadżiznie, 10. januara, ryczaču 8 wócojo.

Na dżesatej hłownej zhromadżiznie, 14. januara, buču sobustawu do schtwórtoho wotrjada za należnosće missionow a narańscich wobrjadow wuzwolene. Na to ryczaču 4 wócojo wo należnosćach cyrkwienskeje czahnitb.

Na jédnatej hłownej zhromadżiznie, 15. januara, ryczaču 6 wócojo wo należnosćach czahnitb.

Dwanata hłowna zhromadżizna běsche 19. januara a buču mjenia sobustawow schtwórtoho wotrjada woziewjene a kardinal Barnabo za pśchedsydu tucho wotrjada postajeny. Na to ryczaču 6 biskopojo wo węcach, liž běchu we zańdżenych zhromadżiznach zapocząt.

Czinita hłowna zhromadżizna, 21. januara, skrytke rycze 5 biskopow.

Tute hłowne zhromadżizny spocinaja so po 9. hodžinie ze spěwanej Bożej mischi k česci Swjatoho Ducha, na to spěva so koncilska modlitwa, kotrež smy horjeka podali. Potom su muradżowanja, kotrež do 1., haj často hacj do 2. hodž. traja.

Wysche toho schadžuju so biskopojo, woſebje kotsiž su jenaſleje rycze, jara často we domiach zhromadżiznach a rozryczuju so wo swoich należnosćach.

Wschelake cuze časopisnych wjedža. jara wjèle wo tym piſacj a powiedacz, ſhto ie tón abo tamny biskop na zhromadżiznach ryczač, koho je hanik a ſhto porazycz chył, kaisa njeprzecieznoſć tam knježi atd. Wbozy dyrbja něſhto piſacj a to tajke, ſhtož iich cijtarjam sfodži. Hacj je to wumyſlena kja a nje-wěrnoſć, to iich malo stara. Do katholiskeje cyrkwi troču kopnycz — to wěstym ludžom jara derje čini. Njehněwajm so na to, z tajkej zerzawej brónju je cyrkj hizon často pſchimana, ale njeje so wobſkodžika.

3 nasheje diöcesy.

Z Budyschiną. Po poſlenim lišče, kotrež je zańdżený thdžen ſem pſchischtok, je naſch hnady k. biskop z Boha ſtrowy.

Z Marijneje Hwězdy. W zańdżenym lečze běsche w naſhei cyrkwi 8732 wěriwych k swiatomu wopravjenju, a w ſchitaliskej cyrkwi pſched Ramjencem 98. Hacj runje pſchez 2000 wopravjenow na klóſchtyrſke knježny pſchindže, dostača w naſhei cyrkwi tak wjèle ludzi najswiecziſhi ſakrament, kaž leđma w najwjetſhei farſkej cyrkwi w Serbach. Hdyž do zapiskow předadwſkich lét po-hladujemy, widzimy, kaž mnogoſć wopravjenych pſchibjera. W tſichych leđach běsche iich 4—5000, po wotčehnjenju klóſchtyrſkich knježnow potajkim 2—3000. Tehdom njebě tu tak wjèle wobydlerſtwa kaž netko, a tudomni kaplani zwjetſcha

serbske je ryže mócní njebečnu. Wot lěta 1848 do 1850 pschišpori so mnohoſcž woprawjenyh wo cykly týſac, wot 5575 na 6607. Názymu 1848 běſeje mje-
nijeh ř. P. Albrecht Hecht, pola Serbow jara ūboraných, ſem pschičahňeh a poča
tež bórzy ſpojedž ſerbski ſkyſhcež. Wot tohole čjasa pschiibjeraja woprawjeni
ſtajne, a bě jič 8288 w lěče 1859. Jenož w lěče 1860 běſeje jič týſac
mjenje, dokoři bu tehdom chrkej ponowjana. Potom bě jič zasý kózde léto wjach,
hac̄ bě jič we wójnskim lěče 8916. W lěče 1867 bě jič 8634, 1868 pač
8591 a 1869, kaž horjela piſachňh, 8732. Licžba (Zahl) woprawjenyh z luda
je ſo potajkim wot 30 lét w naſhei cyrkvi wot 2000 na wjach dyžli 6000
pozbehnylo.

P. Innocenc.

Z Njebjelčic. Jedyn klmjelčkupe (žid) z Nördlingen w Bajerskej, ſiž ſo
za Serbow intereffirowaſche a ſo wſchelake napraſhowaſche, dosta tudy cíjichčanu
ſerbskoněmſku próſtu ſa nowu cyrkli do rukow, a pôſta potom knjezeſ fararjeſ
z líſtom tež ſwoj dar „za nowy dom Boži, hđež budje Bože ſtovo předowané“.
Z toho widžicé, zo ſo tež po věrje cuži z luboſežu na wotmyſlenym ſkutku ka-
tholſkých Serbow wobdzela. Njech jenož kózdy cítať dale tak znathych a njeznathych
pscheczelow dobreje wěch ſedžbnych čjini!

Z Rabic. We zañdzenym lěče bu we farſkej cyrkvi 44 we naſhei
woſadže narodžených džecžatkov kſchězených, a to 23 hólečatkov a 21 holčatkov;
zemřelo je tu 36 woſobow, 18 mužskoho a 18 žónskoho ſplaha a z 12 píchi-
powiedanych porow buhni tu 7 wěromane; k božomu blidu pschiindžehu 2400.
— Tež we minjenym lěče dokonjaču ſo z džela pschez woſadne napočožene wo-
por, z džela pschez darmiwoſcž jednotliwych woſadnych we naſhim farſkim domje
božim wſchelake porjedzenja. Mały pschez wichor 7. decembra 1868 powalemý
tórmik bu zas ſtajeny, kſchíz a kula na nim pozkoczena, cyrkwińska kſchěha wu-
porjedzana; zaſtojniské ſawki z džela ponowjene, z džela nowe darjene; a tež na
druhé waſchnio počaza ſo njeprſteſtawaca ſtaroſcž naſchoho knjeza fararja a ně-
kotrych woſadnych za pschiſtojne wuhotowanjo farſkeje cyrkvi. Woſebnje pač
zwjefeli naſ jara drohi dar, kotryž wot njeznateje dobročekli z khróſčanskeje wo-
ſadny k božomu džecžu dōſtachňy, rjana, z wjetſhā ze ſlěbra wuſtojnie wudže-
kana a derje pozkoczena monſtranca, we ſotrejž bu přeni džen hodoſ na wulkich
kemščach ſyn boži pobožnym wěriwym k cíjeſčenju přeni króč wuſtajenj. Hac̄
runje chee darmiwa dobročekla njeznata a njeſmenowana woſtacj, njeđowoli nam
tola naſcha džakowna wutroba dar ſamý zamjelčany woſtajicj; pschez njón bu
nam we jenej prawje nuznej naſeznoſci ſuboznje pomhane. Ale jena hiſhce
nužniſcha wěc leži nam na wutrobie a čjini nam kuf ſtaroſcž, ſmy ſkoro nu-
zovani na město naſheje jo khetro ſtraſhne cíjumpaneſe ſlěkti, nowu cyrkvi pschi-
měrjenu ſtajicj, k ſotrejž budžemý tež wjele pjeniez trjebacj. Kózdy dar, njech
pschiindže z wotkel chee, k tomu dath, budje z džakownej wutrobu a z pscheczelnym
wopominanjom pschiſtah. — „Katholſki Poſol“ dobywa ſebi we naſhei woſo-
noſci pscheczelow, a to je prawje! Za nim njeđyrbiak ſo jedyn
we žanhym domje podarmo prashecz trjebacj; kózdy hospodač dyrbiač a mohe
ſwojim domjachym pschiležnoſcž dac̄, ſo we najnužniſhých wěach naſchoho, na

ważnych cyrkwińskich podawiskach tak bogatego czasu rozwoju mów. Toho dla nich dale kiedy za roszczerjenio naszego Posłaka so stara a tak dobru węc dżerzeć a podpieracz pomaga.

J. E.

3 dreždanskie dišeči.

Z Dreždan. „Paramentowe towarzystwo bratstwa węznoho modlenja a i podpieraniu ludzi cyrkwiowych“ je tež w założonym lęce wjele paramentow (cyrkwińskich drastow a potrzebnościow) rozbako. Wyšče toho je wone pschinoski za missjonto w Großenhainje a Blauenje pschizwolito. Wone da w Großenhainje schęszy króz kózdolétnje missjonske Boże ślužby dżerzeć a kiedy tydzień tscheszansku wuczębu za tamnišche katolske dječji. Sobustawny towarzystwa dawaja kózdolétnje pieniężny pschinoski, a wschelake knjenje a knieżny tež darmo za towarzystwo dželaja.

Z Lipska. Ludomny katolski cyrkwiński czasopis je tež naschu prostwu, nowu katolicku cyrkej nastupatu, pscheczelne swoim czitarjam sobudżelsk a tež hromadzenjo pieniężnych darow dobrocizje na so wzak. Podzjisho, hdnyh hromadzenjo w Serbach boli pokroči, budżemy tež do dalszych stronow prostwy statz.

Cyrkwińskie nowinki a powijescje.

Niemśka. Biskop w Münsteru, Dr. Müller, je 19. januara zemrjeł. Won bě 1798 rodzeny a wot leta 1844 biskop.

Z Neisse. We kłosztrje scherych sietow a we 70 sietach bu w założonym lęce wothladanych 5205 katolickich, 4121 protestantow, 370 żydom, 8 schismatycznych a 15 dissidentow. Wyšče toho bu na ludziach wschelakich wuznacżow 147,734 porcjonow jędze rozdżelene.

K.

Z Barlina. We hojerni swj. Hedwigi buchu w lęce 1869 wot milosciowych sietow wothladane 839 katolikow, 2484 protestantycznych, 18 żydom, 4 schismatycznych a 1 mennonita.

K.

Pruńska. Rumunski wjerch Karl je sebi wjerchowku z Wied za mandżelsku wzak. Dokelž je wjerch katolicki, wjerchowka pak protestantska, spieczeſte so katolicki farar jej zwierowac, thiba zo byschtaj prjedy przedpijsane wumienienia do pierwotnej, schtož pak wonaj njechaſtaj. Duż powielaku wjerisko fararia Dr. Kaysera z Düsseldorfu (dokelž wjerch Karl je hiszczęszy stan pruskoho wójsta), a tón jej bjez dalszeho pschelladzenja zwierowa. Dla niewobiedzbowania cyrkwińskich zakonow bu farar Kaysers wot ordinariata wotsadżen. Nekotre nowiny chedża wjerzeć, zo je wjerch z Hohenzollern (nan wjercha Karla) wotsadżenomu fararzej 1000 toleri lętnoho penstona wustajil.

Z Rölna. Psihi wutwarjowanju archibiskopiskeje cyrkwe dželka netko stajnje 800 ludzi. Wozłużuje so, zo budže cyrkej z tormomaj do końca leta 1875 do spolne dekonjana.

Badenska. Zastupnik archibiskopa, Dr. Kübel, kij prawa cyrkwe pscheczivo

badenskomu ministerstwu zmuzicje zašita, je wot protestantstkoho Würtenbergskoho krala wysoki rjad (orden) dostał. Tónle podawak je badenskich katholikow jara zwjeselik.

Z Wina. Rakuski „reichsrath,” na kotrymž Češchojo zastrupjeni njejsu a tijž čce tola wscie njewuherjske kraje zastrupowacž, drjebi so dale a bóle. Njezdawno su jón tež němscy Tyrolscy dobromólnje wopuszczili. Hacžunje běžu woni haſo dobri katholikowje hižo daurno z thymle njezrakym „reichsrathom” njeſpokojni, da jim tola hakte baron Linti, sam bamžowý komorník (swojoho titla), posleni nastork, hdnž jim zjawnje wumjetowasche, zo njejsu dobri Rakuschenjo a zo je bamž iſch thězor! Katholick Polach maja tež hižo ze stronu swojoho luda domoſ kazače, ale woni njezdá ſo hiſčeze doſkyſčecž. Tež katholick Słowjencowe ſu z „reichsrathom” njeſpokojni. Naſlěpje by bylo, hdnž bychu Polach tež tak ſčinili, kaž Tyrolscy; pſchetoz doſko wjac̄ z něčiſtym kniežerſtvoſ dualistiſkoho ministeria tola njepondze. Po dleſchim prćowaniu drje ſu na město tjoſch wotſupjenych ſlonečnje tjoſh nowi ministrojo ſo namakač dali (k. Vanhans, Wagner, z Dalmacije znath, a Stremayer); ale woni kaž drugy pječzo ministrojo žanu dowěru pola słowjanſkich ludow a nětko tež pola katholickich Němcow nimaja. Thězor budže ſlonečnje dyrbječ hinač kniežicž!

Z Rom a. Arcibiskop w Mechelnje (w Belgiskej) k. Dechamps je wot bamža za primasa Belgiskeje powyszheny.

Z Rom a. Biskopja Němskeje a Rakuskeje ſu bamžej prōſtuſu pſchepodali za pſchemenjenjo ienoho paragrafa we wuradžowanſkim porjedu.

Z Rom a. Dokelž je koncila ſchapala wo něſhto pſchitkotſchena, ſu rycznicich nětko derje doſč ſkysčecž, a pſchepołożenjo zhrromadžiznow do quirinalskoho paſla ſeje potajkim nětko trébne. Zenož te zhrromadžizny němſtich biskopow ſu pſchestake, kotrež preniſti čjas z pſlatatom Rardiom ſo wuradžowachu; woni zhrromadžuju ſo nětko hujto pola kardinala a wińſtikoho arcibiskopa Raufchera.

Z Rom a. Kardinal de Angelis, kotryž je na konciu preni z bamžowych legatorow abo zaſtupnikow (na měſce zemřetoho Reisacha) je arcibiskop we ſermu a běſhe, doſelž prawo cyrkwię zaſtupowasche, wot italskoho kniežerſtwa hižo dwójich w kruthym jaſtwie džerzanu, z cyka ſchěcž lét. Ze swojej pſcheczelnoſcž je ſebi nětko hižo pſchitkiloſcž wſčech koncilaſtich wótcow dobył.

Z Rom a. Niedželu 10. januara wudželi ſwjaſth wótc 1200 ludžom wſchelatich narodow nadobó we wulkej galerii vatifana ſwjaſtočnu audiencu a požohnowa jich.

S ch w e d i ſ k a. Kral je pſched krótkim ſwobodnym cyrkwiſki zakon wudał, hacž runje běſhe ſam napſhеcžo njomu. Po tuthym mōže nětko jdybž ſo katholick wěrje bjez zadžewkow pſchitupicž. Dotal běſhe wutup z protestantskeje cyrkwi ſo naſhej wěrje pſchi kruthym khostanju (w starym času pſchi ſamei ſmjerči) zaſazan; tež dyrbjačku ſo džerči z měſchaných mandželſtrow, tijž ſo wot lutherſkich popow wěrowachu, jenož lutherſcy wočzahnyč. Hiſčeze pſched někotrymi létami dyrbjačku 6 ſwójbow, tijž běžu ſo katholicki cyrkwi pſchitupili, za ſchraſu ſraj wopuszczicž a ſo do Danskeje podač. Tola pak katholick ſo tuthym zakonjom

hishcze do spolne prawo njedostachu; ale dyrbja sebi schule a cyrkj sami dzerzecz, a t druhim schulam a chirkwjam sobu dawacz, a su wot wschitkich krajnych za-stojinstwom wzanznieni. Pschi spominjenjo. Schwediska a Norwegiska, tiz pod jenym kralom stejitej, wuczinieschtej hacz do lata 1868 zhromadny japoschtofksi vikariat. Tchdom pak bushtaj dzelenej; Schwediska wosia japoschtofksi vikariat pod biskopom Studachom, a Norwegiska bu hako wosebita japoschtofkska prae-fektura barnabitam pschedodata, tiz missionstwo hijon jow a hacz do samoho Islanda wobstarachu.

K.

Z Jeruzalem. Rakuski khiezor je pschi wopytanju swjatych mestow tudy nadobne dary zawostajek. Tak dariesche won katholiske patriarchalke chirkwi, tiz je patriarch Valerga wot lata 1867 sem natwaricz dak, 20,000 nortow, zo byshtaj so w njej rjanaj woltarzej postajikoj. Za wuporjedzenjo chirkwe wumožnika dari 60,000 nortow, a runje tak wjele tez chirkwi w Bethlehemie. Ioho pschi-klab szczehowachu tez hrabja Anatol z Alcantara, tiz 10,000 nortow dari, a t. Hausmann z Pariza, psched krótkim hakle k katholiskej chirkwi pschitupiwski, tez 10,000 nortow. Jene kniejswo z Belgiskeje da wschitko druhe, shtož be we nut-slownym patriarchalke chirkwe trebne, za swoje pjeniczny wobstaracz, tak zo budze pschichodne jutry so tuta cyrkj poswjezcic mōc. Tez bu syrotnica w Bethlehemie, tiz 40 wopusczenych syrotom wobstaracza, jara bohacze wobdarjena, a to wot bo-hatoho jendzelisko konvertita, zemjana Wute. Tez pomjenowanej chirkwi w Je-ruzalemie bushtej wot njoho jara wobdarjenej.

K.

Połnocna Amerika. W New-Yorku, hdez be dzeczimordarstwo założnje pschiberało, założchu miloscziwe sotry wustaw namakancow (Findelhaus). Pschi wrotach twarjenja je żobik k pschiwaczu taikich wbohich dzeczatkow. Zańdzeny mēsac namakachu tam kniejsny 13 dzeczi a policajstwo mēsta netko w nowinach wożewjowa, zo wot założenia mjenowanego wustawa żane dzeczimordarstwo njeje wożiewjene bylo.

Połnocna Amerika. Wobsedżerjo Pacificiskeje żeleznich (kotraž wot ranja t wjeżhoru pschez cyku połnocnu Ameriku wjedże) su archibiskopomaj z Oregon-City a San-Francisko (w Kaliforniskej), kaž tez biskopomaj z Grass-Balleje a Mon-terey a jich duchownym pschewobdżerjam posliczili, zo móža hdyzkuli darmo sobu jecz. Woni dostawaja najrjenisze salonowe wozy. Tele posliczenjo je czim bōle khwalbyhōdne, dokelž bjez mjenowanymi wobsedżerjemi njeje ani jedyn katholik a wudawki pschi teile żeleznich su założnje wulke. Tak placza tschi abo szény pscherzimo sněhowych lawinam w horach Sierra Nevada wokoło dweju milijonow toleri.

Chinesiska. Kaž nowisze powjesze z Kantonu praja, je so we Chinesiskej zas nowe pscheszhanjo kscheszanow spocząko. Tak buchu w septembri z. l. we missionskej staciji Kuanglong 4 katholiske chirkwe spalene, a 160 kscheszanistich, khiezow zaniczenych; wulka mnogość kscheszanow bu ranjenych, 8 bu morjenych a 12 žonskich wotwiedzenych a hako njevolnich (slaviny) pohanam pschedatich, tez francózskaj missionaraj bushtaj czezey ranjenaj.

K.

Należności towarzystwa.

Sobustawny na lato 1870: 84. pofłki zastojnik Miltawskich Kubica z Dreždjan; 85. Handrij Hafšta ze Zaſdowa; 86. Jan Kral z Čzemjeric; 87. Jan Keton ze Štomeje Borscheje; 88. M. W. z Kh.; 89. Khata Suchec z Różanta; 90. Jakub Domashka z Różanta; 91. Hana Schotčina z Paźla; 92. Michał Kuba z Pěškec; 93. Jakub Wjenka z Różanta; 94. farař Jakub Nowak z Radwora; 95. kapłan H. Duczman z Radwora; 96. Marija Wółkac z Kebelna; 97. Jan Müller z Čzemjeric; 98. Hanža Lehmannowa z Radwora; 99. Jakub Čiž ze Stróżiszeja; 100. Jan Wöſli ze Stróżiszeja; 101. Marija Njehorjowa ze Stróżiszeja; 102. Miltawski Scholka z Wotrowa; 103. Jakub Rab ze Žurie; 104. Jakub Krawczik ze Žurie; 105. Miltawski Čiž ze Žurie; 106. Miltawski Koch z Krępjec; 107. Petr Rettig z Kanec; 108. Jakub Kocor z Kanec; 109. Marija Donatowa z Nuknich; 110. Petr Bur ze Stareje Čybelnic; 111. Michał Janka z Jasenicy; 112. Jakub Kola z Jasenicy; 113. Jakub Donat z Nuknich; 114. Michał Barjenk z Pozdec; 115. Jan Jurjanc z Chrósczic; 116. Jan Wolman z Čzornec; 117. Jakub Vér z Libonja; 118. Hana Vérova z Čzornec; 119. Jurij Rydtar z Chrósczic; 120. Madlena Wujeshec z Chrósczic; 121. kapłan J. Werner z Chrósczic; 122. Petr Just z Jasenicy; 123. Hana Nowotnowa z Hórkow; 124. Jan Domanja z Chrósczic; 125. Marija Čejzowa z Chrósczic; 126. Jurij Jeschki z Kozarc; 127. Handrij Kschijank z Pozdec; 128. Jakub Domanja z Euszcza; 129. Petr Delank ze Štomeje Borscheje; 130. Madlena Truec z Kuklowa; 131. Dr. med. Petr Duczman z Budyschina; 132. farař Ignac Žitny z Wulkeje Hrabowej w Morawskiej; 133. Michał Čzornak z Kalbic; 134. Milt. Nel z Kalbic; 135. Michał Frencl z Różanta; 136. Khata Schczapanec z Dobroschie; 137. Jurij Kózler z Nowosslic; 138. Jurij Scholka z Dobroschie; 139. Michał Bur z Njebjelcic; 140. Jakub Stranc z Njebjelcic; 141. kubler Peč ze Swinjarnie.

Na lato 1869 zapłaczyli: ll. 372. H. B. z R.; 373. Milt. Suchi z Różanta; 374. Madlena Kraliec z Różanta; 375. Jan Kubasch ze Zdjerje; 376. Hana Ryncojowa ze Brzegi; 377. Jakub Kanig z Brémjenja; 378. Jakub Wawrak z Nowej Wjessi; 379. Marija Nowakc z Nowej Jasenicy; 380. Jurij Rydtar z Chrósczic; 381. Jurij Kłank z Nowej Wjessi; 382. P. Budar z Wětinch (město 43. na l. 1870); 383. Michał Frencl z Różanta; 384. Jurij Scholka z Dobroschie; 385. Miltawski Wujesek z Njebjelcic; 386. N. Wöſli ze Swinjarnie.

Smilne darły k dalewołstarańju: Za swj. wóteca 5 nsl. wet B. z R.

Dobrowolne darły: J. K. 1 nsl.; M. D. z N. 10 nsl.; Kh. Schczapanec z D. 5 nsl.

Zemrjetaj sobustawaj: Michał Schneider, hejtman na tachantskim kuble w Budyschinie. Michał Pórnač, kubler z Konjec.

Dary za cyrkej w Čzornebach abo Baczonju.

Knjez farař Jakub Wels z Wotrowa 500 (pjecz stow) toleri (pſčez cession w tykach dñach wotſupjome).

Dale: k. P. Tadej Matušk z Różanta 9 tol. 15 nsl.; k. P. Alexander Hirschfel z Marijneje Hwězdy 5 tol.; Theresia (pofłki znanijo „Dresden I.” a motto: „Mit Freuden zur grösſeren Ehre Gottes”) 10 tol.; k. Eduard Grün, klmjelokupe z Nördlingen 1 tol.; k. G. N. Wawrak-Ježorka, pofłki direktor we Krimmitzschawje 10 tol.

Hromadze: 1620 tol. 15 nsl. Z toho je w knížkach krajnostaſawskeje nalutowańje 120 tol. 15 nsl.

Katholicki Posł

Wukhadźa prēnju a třeću
sobotu w mēsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwiński časopis,

widawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinie.

Redaktor : Michał Hórnik.

Cislo 4.

19. februara 1870.

Lětnik 8.

Katholicka cyrk w rusowskej Polscej.

Wszichtkich woczi stej nětko na powšichtlonu cyrkwińsku zhromadźiznu wobrocznej, kotrąž so pod hamžom Piusom IX. w Romje dżerži. Zawérno je ta wutrobu hnijacy napohlad za kózdroho katholicko kschesčzana! Biskopowje ze wszych dželov swęta su we hlownym měsće cykloho kschesčzanstwa zhromadženi, zo bychu duchowne węch wuradżeli; samo tež najbóle zdalena Australija je tam zastupjena. Tola jedyn kraj tam njeje zastupjony, dokelž wyschnosć njeje biskopam domoliša, do Roma na koncil puczowac. Tónle kraj je rusowska Polska. Denož tón biskop mōžesče dovolnosć k puczowanju dostac, kij by slubik, zo so njecha wjac domož wrócić. Z tym je rusowske knježeństwo nowy wopomnik swojeje njezviesliwoſcze a swojoho thranstwa pschecžiwo katholickej cyrkwi sebi stajiko. Wot lěta 1863, wot časa poslenjoho pôlskoho zběžka njeje pschecžhanjo katholickej cyrkwi pschetało. Wyschelake podawki poslenich lět tele wuprajenjo wobkruczeja.

(Pschecžhanja katholickej cyrkwi stachu so najbóle w tak mjenowanych „zabraných krajach“ (taž je Polacy mjenuju) abo we narjeczornych provincach Rusowiskej t. r. w Litwjanisť, Vékoruskej, Wołhūskej a Podolskej, hdzej bě hacž do najnowijschoho časa zwjetšha zemjanstwo a zdžela tež měschčanstwo pôlske a katholicke (lud pak rusowski a na počnoum koncu tychle krajow litwjaniski, a po wérje unirowany katholicki abo tež schismatiski); tola stachu so a stanu so wone tež w pôlskim Kongressowym kralestwie, kaisež po wienskim Kongressu wot lěta 1815 wobstejesche, hdzej su schthri pječziny ($\frac{4}{5}$) swěrňe katholickie.)

Zo by katholicka cyrk w tychle krajach hincika, roztorže knježeństwo nje posredny zwiazek a dopisowanjo z romskim hamžom. Najwyjsjsha instance mjenuju za katholickich biskopow a wěriwych w Rusowiskej dyrbi nětko tak mjenowane katholickie kollegium w Petersburgu byc; jenož pschez te same móža so woni na

bamža wobrocjic z praschenjemi a prostwami. Też je knieżeństwo pschilazało, zo dyrbi kóždy bissop jenoho wotpółanca w tymle kollegiu męcz. Wobara-li so wón pschezitwo temu a nochce-li kollegium halo z prawom wobstejace spóznacż, dha bissopa wotsadża abo do znieskowneje Rusowskeje wotwiedu. Tola katholsken biskopja njedadża so też z najhórskim zatraſhicż, ale du radscho do wuhnanstwa; haj jenoho su, taż nowinu powiedachu, pschi wotwiedzenju z jedom zawiadali, tał zo je wumrjek. Też wjele pólscich duchownych je runja biskopam czeŕpjeło w jaſtwach a we wuhnanstwie. Czykwinſke ſubka je knieżeńſtwo zebrało a dawa duchownym nětko jenož 150—200 rublow (tolerjow) na lěto. A k tomu chce ſebi knieżeńſtwo nahlad dacż, halo by z katholſkej cyrkwi derje měnilo. Tał žadachne wone junu, zo bychu duchowni piſmo podpiſali a w nim wobswědčili, halo bychu niežo wot knieżeńſwa czeŕpjeć njemeli. Tele piſmo podachu tež prälatej Voſtiewiczej k podpiſanju. Tola tómle czeſczedoſtojny ſchědzimow proſi: „To njemóžu podpiſać, dokež wěrno njeje.“ Za to dyrbjeſche džewječ dnow w jaſtwie ſedječ a hiſhje 500 rublow khofianja zaplaćječ. Katholsken duchowni ſteja pod policajskim wobkedybowaniem. We Wołyńskiey dyrbja duchowni swoje předorowanja, předy hacż je džerja, na policaſtwie k pscheladanju podacż. Pschi tym prouje ſo knieżeńſtwo, katholſkich Polakow, Rusow a Litwjanow k wotpadej wot katholſkeje cyrkwi dowjeſč. To wobswědčeja ſzěhōwace podawki a wukazý. We wołonocji městačka Biala chyške knieżeńſtwo, zo bychu katholikowje k ſchismatiskomu (rusowſkomu) duchownomu k ſpowiedzi pschisħli. Dokelž pak to czi-nicż ſo wobarachu, buchu tam wojach (kozakowje) póſkani, zo bychu ludzi k ſpowiedzi wjedli; tola tež pshez to njedachu ſo katholsken zawiſeč.

Knieżeńſtwo je tež wjele katholſkich cyrkwiow zanknycz dało. Tajke cyrkwi dadža ſo potom ſchismatiskim, abo pschewobrocja ſo do magazinow a konjencow. Gouverneur Potapow wza katholikam w Litwjanſkej z jeniečlim wukazom 31 cyrljow. We Wołyńskiey wostanje za kóždy wołkres jenož jena katholſka cyrkwi wotewrjena. Dokelž ſu tele wołkresy wulke, pschiindu katholsken ludžo woſebje w zymje do mužy, dokelž maja k swojomu duchownomu a k ſwojej cyrkwi daloko. Za to pak je knieżeńſtwo ſchismatiskich popow we Wołyńskiey rozmnožito, zo bychu lud pomaku k ſwojej wěrje wobrocjili. Schtož nětki njepſcheczelſtwo najjaſnijcho połazuje, je zaſtoni, zo dyrbja w zabranych krajach katholſch starschi za katholſku ſchězicu swojich džeczi krajin dawk wotdawacż, za hólečka 10 rublow a za holčku 5. Zeli pak starschi pschizwola, zo ſchismatiski pop džeczo wukſchězije, doſtanu halo myto 25 rublow. Njeje to wabjenjo kudych, zo ſwoje džeczi ſchismatiskej wěrje podadža?

Jene nowinu piſochu w lěće 1868: „Wjele wosadow ſu dwě lěče bjež duchownego paſtryja byłe; 14,000 ludžom je ſo zakazało, zo bychu ſwoje duchowne winowatoscje dopjelnili. Móžemy wjele pschileadow mienowacż, hódež katholſki, kij chyšku macž zahrjebacż, syna zwěrowacż abo džeczo ſchězicu dacż, żanoho mějchnika ſwojoho wěrywuznacza namakacż njemóžachu k dokonjenju trébných ſwiatyh ſlukow.“

Hdyž katholſki nan na ſmiertnym kóžu ſo dowobaracż njemóže a wot ſchis-

matisłoho popa poslenje swjate sakramenty dostanje, dyrbja wşcę dżecji tajkoho nana schismatycz so woczahnyež. Hódež jenož někotsi Rusowjo su, twarja so nowe schismatyczne cyrkwe, bjez tym zo katholickie cyrkwe rozpadanju so zawostaja.

Ze wschitkoho so wiđi, zo by knieżeſtvo rady katholikow i schismatyczne wérje ze wschémami frédkami psciwiedło. Tam a sem so jomu to radzi. Tak je so w diocesie Mińsk (někto zbehniſenej, hl. koniški Poſok), kotaž mějſte předy 150,000 katholikow ze 52 fariskimi cyrkwemi, za schyri lěta 23 cyrkwoj z 35,000 ludžimi i rusowſkej schismatycznej wérje sezahnylo.

Hac̄ runje so potajſim katholickim we rusowſkej Pólskej jara zlé dže, nje-zaſita jich tola žane z druhich mócných kniežetiow. Za někotrych z Rumunskéje wuhnathch židow dawachu ſebi khézorſta Rakufa a druhe kniežtwa wschitku prócu, ale za katholikow nimaja žanohho ſlowozka, wjele mjenje něčto druhe. Jenož tamž Pius IX. je ſebi zwaził, rusowſkomu kniežetwu zjawnje thranſtro poro-kołowac̄. My pak njemóžemy ničo druhe cžinic̄, hac̄ ze ſwjatym wótcem ſo modlic̄, zo by pſcheszhanjo dobroho katholickoho luda ſo ſkonečnito!

P. T.

Katholicka cyrkiew w Tibetskej a Mongolskej.*)

We Tibetu bějše kapucinai Horatius della Penna hížom do lěta 1744 zbožownje za křečejanſtvo ſtukoval. Tola kónc lěta 1744 bu wón ze ſwojim towarzchom z kraja wuhnaty. W ſpočiatku lěta 1808 bu japoſchtoſki vikariat Tibet a Gyra wot romſtoho ſtoča założeny a biskopowje buchu z rjada kapucinow wzači. Tola radzi ſo halle jesuitomaj Huc a Gobet w l. 1844 do hlebjscheje Tibetskeje pſchinč, a w samym hlebowym měsće Chasso křečejanſtu wosadu założic̄. Na to pak ſo činesiſki khézor rozhněwa, a Tibetſki wjerich (regenta) dyrbjeſche miſſionarow z kraja wupokazac̄. We lěče 1846 bu krajina Gyra wot tutoho vikariata dželenia, a Tibet ſamón wofta japoſchtoſki vikariat. Tola njemóžachu miſſionarovo do kraja; dokelž bu kraj wot činesiſkeje ſtrony ſylnje zaſitaný. Halle w lěče 1851 ſpystachu někotſi miſſionarovo pſchez wýſole horv Himalaja do Tibeta pſchinč, ale dobyčhu ſebi tam martraſku krónu. Někotre lěta pozdžiſho radzi ſo druhim miſſionarom to doſpěč, tak zo móžachu wosobnu miſſionatu ſtaciū Vonga założic̄; dokelž ſebi tudh wulki kruh kraja kupichu. Ale wot toho časa je w Tibecze wjele křečejanſkeje krewje běžalo. We lěče 1864 bu miſſioniske městno Vonga wot pohanow napadnjene a cyle zaničene. Na to bu dwěmaj křečejanomaj hlebow wotčata, a jedyn druhí wumrje na raný; ſydom bu jich do jaſtwa w Kerta dowjedzenych. Tam wumrjeſtaj dwaj bórzy w jaſtwe. Lěto pozdžiſho w oktobru 1865 bu Vonga znova napanjena a wumrjeſtaj martraſku ſmjerč Ŝeunamdoguite a Hondrong, a 40 křečejanow bu do pustých krajow zapokazanych. Tež křečejanſka wosada w Kiangto bu rozechnata, a nje-

*) Tibet a Mongolska mataj wosebitých wjerichow, tola ſtejtitaj pod wýſchim kniežetwom činesiſkoho khézora.

běhu tamni křesťenstvo pola vjele pěkčacoho knyeza Tage w Patony wucžek namakali, běsche drje jich vjele zrudny kónc wzačo. Tež japoščtoſki vikar Chauveau pýtaſche pola t. Tage wucžek. Hacž dotal pobrachuju dalsche powjescže. Nadžijemž so, zo su so missionarojo zas do starých wosadov vróčzili.

We Mongolskej, kiz pod japoščtoſkim vikariatom w Mandschurskej steji, skutkuja hízon wot vjele lét sem belgisch missionarojo, a su tam hízon rjane wosady założili, tola su tež dyrbjeli krawne pſčesčžehi pódla pſčetracž.

J. Kral.

Powjescže z vatikanskoho Koncila.

VIII.

Koncilsch mótojo zhromadžuju so dale k wuradžowanju naležnosćow, kotrež nastupaja cyrkwinſku čzahnitbu.

Na ſchyrnatej hłownej zhromadžiznje (22. jannara) ryžachu 5 mótojo, na pjatnatej (24. januara) ſchyrjo biffopojo, na ſchěnatej (26. januara) zaſh sydymjo mótojo, a bu prěni namjet wo cyrkwinſkej čzahnitbie dorhčaný, potym hacž běhu 37 mótojo na sydym zhromadžiznach wo tym ryželi a swoje měnjenjo zjewili. Čtž namjet z ryžemi, kotrež jo joho dla džeržachu, bu nětko druhomu wotrjadej (za naležnosće cyrkwinſkeje čzahnitby) naspijet podatý, zo by so tam znowa pſčepytak a k wozjewienju pſčihotowaſ.

Na dalskich zhromadžiznach wuradžuje so druhí namjet (schema) wo cyrkwinſkej čzahnitbie a ryžachu na sydymnatej zhromadžiznje (27. januara) ſchěcžo mótojo, na wóſomnatej (28. januara) ſchyrjo, na džewjatnatej (31. jannara) pieczę, na dwaczeſtej (3. februara) ſchěcžo, a na jena a dwaczeſtej (4. februara) pieczę mótojo.

Namjet, wo fotryhž ma so ryžecž, dostenjeja mótojo zahe doſež, zo móžea je z dobrej khwilu pſčehladacž a pſčepytacž. Šchtóž chce wo tym ryžecž, da swoje imeno pola pſčedſydy zapisacž. Pſchi zapoczątku posedzenja čítaja so najprjedy imena tych, fotiž chedža ryžecž. Potom pſčeproſha pſčedſyda, kardinál de Angelis, toho, na fotrohož je rjad k ryženju pſčiſtak, ze ſłowami: „njech na kletku stupi najwyschedostojniſchi N. N.“ Na to džerži so z kletki ryž.

Wotrjad za naležnosće wěry je hízom někotre posedzenja džeržak a džela na zestajenju prěnic namjetow wěry, kotrež budžeja we swoim času wozjewienec.

K wopomnjezu na koncil je pjeniez (medaille) bitý, fotryž ma na před-ſtownej stronje wobraz swjatohó móta z wobpišmom: Pio IX. Pontifice Maximo An. XXIV., na zadnej stronje стоji: Concilium gen. et oecumenicum III. Kal. Jul. MDCCCLXVIII indictum fauste auspicatum VIII. Dec. hujus ann. MDCCCLXIX die Imm. sacro. (t. r.: Pod Piújom IX., najwyschim biffopom, we (joho) 24. lécze — bu vatikanskí hłowny a ökumeniſſi koncil, na 29. juniju 1868 pſčipowjedženy, 8. decembra, na swjedzenju Rjewobla-žowanje tohole lěta 1869 zbožownje započzath.“

Wokolo tutoho piſma stoji halo wobpišmo: „Vidit Deus lucem quod

essem bona; et divisit lucem a tenebris appellavitque lucem diem.“
t. j.: Bóh wiđesče swětko, zo je dobre; a rožděli swětko wot čzny a mjeno-
wasče swětko — džen. (1. Mos. 1, 4. 5.)

Na pschitomny koncil hodža so prawje derje ſłowa spravnoho Simeona na-
kođecz: „A z wjèle wutrobow so myſle wozjewia.“ (Luk. 2, 35.) Wulka je
mnohoſć tych, kotsiž we wjesołej nadžiji swojeje wutroby bože žohnowanjo na
tule wulku, ważnu zhromadžizmu wuproſheja. Wjèle je tych, kotsiž z dospolnej
dowěru na boże ſlubjenja wočzakuja, zo wſchitko k wěrnomu, woprawodžitomu
zbožu čłowijestwa a k wobkručenju kſchesčjanſtwa tycz budže, ſhtož zhromadženi
biſkopojo pod nawjedowanjom a pschez rozswětlenjo Ducha ſvjatoho wobzamknycz
budzeja. Doſcz, na doſcz je taſkich, kotsiž njerwera kžam a wostudkym pschisko-
dženjam, kotrež so džen wote dnja na tamnu česęzowu zhromadžizmu wot zjaw-
nych abo ſradžnych njeſcheczelow wuſhypuja a rozſchérjeja.

Czrōdy ziaronyh njeſcheczelow ze wſchitkich ludow a jazykow ſapaja hněw
a złoby na tamnu zhromadžizmu we ſrijedźniſciežu katholſkoho, haj kſchesčjanſkoho
ſwěta, tak zo mohk so prashecz: „Czjohoda hawtuja pohanjo a ludy myſla na
prózne? (Pſ. 2, 1). Tohodla hawtuje kſchesčene pohanſtwo, dokelž maya so
ſtaromu zmijej kſhidla pschiręacž a ziaronje pſched ſwětom wuprajicž, ſhto je
wěrnoſć a ſhto kža, hđe je pucz k zbožnoſći, a hđe k heli; dokelž ma so czký
kſhesčjanſki ſwět hromadžicž napſcheczo tamnym čěmnym móčnoſćam, kotrež ſu
dotal ſwobodnje mér a pokoj na zemi čazké, wěrnomu zbožu a derjehižu ludow
zadžewaſe a z djabolskej zaſakloſci wſchitko poſkóčzowale, ſhtož ſlutkowanjo kſhe-
ſčjanſkoho porjada ſpěchowajſe.

Taſje njeſcheczelſtwo namakaſich pola wyſokich a nizkich a móhle koncil wo
ſebi prajicž: napſcheczo mi ſpěwachu, kž wino pijachu (Pſ. 68, 13.) A byrnje
wſchitich čile mudraczkojo a hordaczkojo wino njeſili, tež pſchi piwo a palencu
hodža so mudre rycze wjesez a tu wjedža mudre radu ſkładowacž, ſhto a ſak
meli biſkopojo wučinjecz a poſtaſecz. K pſchikuſowanju bjerjeja nowinski z nje-
ſcheczelſkich čazopisow a čim wjetſha je kža, čim hluviſha blada, čim lepje
jim ſkodzi. Wſchelakim katholikam ſo taſje towarzſtwo a taſka rycz tež ſpodoba!

Koncil je ſo halle njeſtarano započaſ a njeje hiſtice ničo wot ſwojich wu-
radženjow wozjewik: ale hjo k tomu dopomohak, zo ſo pſcheczel a njeſcheczel, kſhe-
ſčan a njeſcheczán bôle poſkazowacž a wozjewiecž počzina.

Czjoho dla dha „katholſki Poſol“ nadrobnischo njeſtopiſnje, ſhto we Romie
wuczinjeja? Dokelž to nikomu, hacž jeno koncillskim wótcam z wěſtoſcu znate njeje,
a czi njeſmědža do čjasa ničo wozjewiecz. „Šhtož hiſtice dowarjene njeje, zo
njeje,“ to placiž tež tudy. Šhtož pak docežasne powjescze ſubuje, dyrbi wjèle
njeſernoſće ſobu pôzrjecž. Šhtož móže a wě čjafacž, žoni we ſwojim a pra-
wym čjatu, na čjož móže ſo ſpuscheczel.

3 nascheje diöcesy.

Z Budyschyna. Tene dreždžanske nowiny pak sebi po swojim waschnju zaſy hubu torhaja na katholſtich w Sakskej. Po jich ryczach zda so, kaž bychu wone wobżarowale, zo mamy my katholſcy w Sakskej po zaſonju rune prawo z protestantami. A tola su to liberalne t. r. swobodnozmyslne nowiny! Dziwni ludžo: swobodnosz chcedža, ale jenož sami za so! Gim so na pschikkad njeſubi, zo maja katholſcy wschelake towařſta a wschelake fundacije. A tola maja tež protestantowje w Sakskej wschelake towařſta a toho runja fundacije, wo kotrež so my njeſtaromy. Tele a druhe nowiny předuja, zo je katholſka cyrkej njezniesliwa; a runje wone same wopokazuja pschecžiwo nam najwjetſche njeſcheczelſtwo. Kóždy dzeń skoro namakamy w protestantskich nowinach wopacžne ſudženja wo katholſkej cyrkwi a jeje wuzbakh. Tak běhu wóndanjo někotre dekrety (wobzancknjenja) koncila wozjewjene, w kóždych cyrkej wěste běudne wuzbhy zacžisnje. Na koncu tajich dekretow steji po zaſtarſkim waschnju: Šchtóž tak a tak wuzi abo wěri, je „anathema“ t. r. wuzanknjeny, wotdželeny z cyrkwe. Njezniesliwi ludžo pak, zo bychu hněw pschecžiwo bamžej a cyrkwi wubudžili, pschekouja tamne gricisske ſłowo (anathema, wot anatithénai, wustajicž, wotdželicž, mjenujcž z cyrkwe) ze ſerbſkim ſłowom: „je zaſlath“, abo z němſkim: „iſt verflucht“. Cyrik ma prawo prajicž: To njeje nascha wuzba; tón běud je zacžisnjeny. Wſchak protestantowje tež praja: Šchtóž tak a tak wuzi, njeje wjach prawy lutherski, abo prawy kalvinski, abo prawy anglikanski atd. Nascha cyrkej zacžisnje jenož běudnu wuzbu, njevěrnoſz a njeprawo; wona njetama ženje parſchonu, ale modli ſo za běudzach a pscheje jim Božu hnadu. To steji w kóždym katholſkim katechismusu, n. psch. w naschim ſerbſkim na stronje 34. Ale naschi lubi njeſcheczelulojo wofstanu pschi swojim wopacžnym měnjenju a piſaja, „wie ſie fluchen“ w Romje, a kaž woni nas žohnuja! To je runje tak, kaž bjez druhim z nashei wuzbu wo čeſczewanju ſwiatych. Sto króz móžesč někotromužluli protestantej prajicž, zo je wulki rozdžel abo wschelakoſz bjez čeſczowanjom Boha a ſwiatych (hl. katechismus strona 63 atd.) a 101. króz rjeſnje nam z nowa: „ihr betet die Heiligen an!“

Z Scherachowa. Tež w naschim městacžku bu wóndanjo towařſtwo rjemiesniſtich (Gesellenverein) założene, kiz ma hido wjeli sobustawow.

Cyrkwinſke nowinki a powjescze.

Pruſſa. W Robkojen (diöceſa Ermland), 3 mile wot Tilsita, bu nowa missionska cyrkej poſwyczena, bjez tym zo buchu prjedy hizon 86 jutrow kraja kupjene a massivna fara natwarjena.

Z Rom a. Nowiny chcedža wjeli wjedzecž wo njeſcheczenoſci konciliſtich wótcow dla njezmólnoſče bamža (Unſehlbarkeit), kaž je bamž namjet (Antrag) tých biskopow wopokazał, kiz su pschecžiwo njezmólnoſci atd. Tele powjescze ſu faltchowane. Namjeth njepodawaja ſo bamžej, ale deputacii wótcow, tam ſo

wuradžuju namjety wſchitkich stronow, prjedy hacž k wobzanknjenju pſchiindže. Dokelž su w tymle a drugim nastupanju pſchez dopisowarjow do augsburgskeje „Allgemeine Zeitung“ z Roma wſchelake hžđ do swęta pſchisłke, bu wóndanje jedyn thckle dopisowarjow, Dr. Dressel, (rodženy z Magdeburga), k wupotłazanju z Roma wotsudžený; tola smě tam skónčzenie wostacz, dokelž wón (kaž so praji) te wopaczne dopisy njeje pišał a dokelž je so poknónonemski pôslane za njoho postarał.

3 Roma. Nekotsi biskopja su sfhorjeli a zemrjeli.

3 Roma. Po 11 wſchelakich wobrjadach (a sobu tež po swojej cyrkwi-nej ryči) rozdželeja so koncilskych wócojo takle. Łacząstich je 704, Armenistich 21, Chaldejskich 10, Melchitow 10, Syriskich 7, Maronitow 4, Grichow 3, Rumanaj 2, Rusyn 1, Bohatř 1 a Kopta 1. Po swojej dostojnoscji su: kardina-łojo 49, patriarchojo 10, primasojo 4, archibiskopojo z diöcesami 105, archibiskopojo in partibus 22, biskopojo z diöcesami 424, biskopojo in partibus 98, abtojo nullius 6, predkstejerjo wſchelakich rjadow 46; z chla nětko 764.

3 Roma. Po nowischiim zapisku koncilskich biskopow je tu nětko tež pôlski biskop Soenowksi, administrator Lublinskeje a podolskeje diöcesy. Wón bě, kaž je Posol w swojim času pišał, z ruskeje Pôlskeje eželnyk a je potom w Galiciskej pſchebhywał.

3 Roma. Nekotsi su wuniesli, zo budže koncil mot juliia do końca se-tembra pſcheterhnjeny a zo bamž hžđ wſchelake hrody we wokłnosći Roma za njeueuropiſkih biskopow pſchihotowacž da, kotsiž maja jara daloko domoj. Tola brüsselskim nowinam so z Roma z dobroho žórla píshe, zo to wérno njeje. Hdy budže koncil skónčený, njeje postajene; tola by móžno bylo, hdy bychu so politiske wobstejnoscze w Europje nahle pſheměnile, zo bychu koncilskych wócojo z wuradze-njom pochwatali a koncil so w létñich měsacach skónčil. Tola pſchichodnosćz nichtó z wéstoscu njeznaće!

3 Roma. Ěduh wuñdże fotografiske album wſchitkich koncilskich wócoow we sfchyrojoch zwjazkach, kóždy po 30 frankach.

3 Roma. Pſched někotrymi nježelemi je jedyn z najwosebnischih bamžowych officiow zemrjek, francózskiego grofa d' Argy, wjedžicžer tak mjenowaneje antibiskieje legije. Officieram, siž jojo kóžo po jojo domawobstaranju wobstupichu, prajeske wón: „Pracieje w jutſiškim rapporcie, zo shm z bamžowym pozohnowanjom wumrjel.“ Swojemu wujej, tež officirej, pſchistaj: „Wzmi tule fotografiu (bamža ze samorucznym podpisom), kotrež shm za swój najdrožší dar džeržak; wobkhowaj ju halo spomnenku na mnie a skuž Piusej, kaž shm ja jomu skužil.“ Jojo czéko bu potom we francózskiej cyrkwi swjatoho Ludwika z wojejskej paradu pohrebane.

3 Roma. Kanonik Cirot de la Ville je bamžej 52,000 frankow pſchinjeſk halo dar z diöcesy Bordeaux.

Sendželska. Bohaty konvertit Bute je katholſkej wosadze w Oxfordu jara rjane městno k twarjenju wulkeje kathedrale kúpiť, a k twarej hiszczęce wulkı pſchi-nosćk polubik. — Katholſka cyrkvi kralestwa wopschija nětko 9 archibiskopstwów, 85 biskopstwów a 31 japoſchtoſkikh vikariatow, a to w Sendželskej 1 archibiskopa a

12 biskopow; w S̄hotlandz̄e 3 japoštołske vikariaty; we tymajle krajomaj hromadze 1708 mēschnikow, 1354 cyrkijow a kapalkow, 69 mužskich a 233 žónskich klóštryow; w Brilej 4 archibiskopstwa a 23 biskopstwa; na lupačach frjedznoho morja 2 biskopstwje a 1 vikariat; w połnocnej Americy 2 archibiskopstwje, 18 biskopstwów a 2 vikariataj; we Westindiszej 1 archibiskop, 1 biskop a 1 japoštołski vikar; w Africę 1 biskopstwo a 4 vikariaty; w Indiszej a Burma 20 vikariatow; w Australiji 1 archibiskopstwo a 10 biskopstwów; w Neuseelandz̄e 2 biskopstwje.

Należnosće towarzystwa.

Sobustawy na lěto 1870: ff. 142. žinnoſczej Pětr Hafcha ze Žaidowa; 143. žinnoſczej Miklawſch Duczman z Djěžnikec; 144. kubler Delan z Weteinch; 145. kubler Lukasch z Mikocjic; 146. kubler Pětranc z Mikocjic; 147. Pětr Winar z Namjeneje; 148. Marija Nowakowa z Časac; 149. Madlena Kaschporowa z Bacjonja; 150. Jakub Pjech ze Smječkem; 151. Marija Domšchowa ze Smječkem; 152. Miklawſch Schuster z Njeradec.

Na l. 1869 zapłaciſz: ff. 387. Marija Kolic z Ksjiweje Horſcheje, 388. Hana Handrikec z Nadworja; 389. Miklawſch Nowak z Horj; 390. M. N. z H.; 391. Hana Natuschkec z Horj; 392. Jan Renč z Brémjenja.

Dobrowolne darž: l. kapłan Eusejanski z Kalbic 10 nsl.; Marija Kolic z Rsf. B. 5 nsl.

Cyrkwinski powěſtnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschin. Ksječenij: Jan Kurt, s. murjerja Michała Horjenka z B.; Jan Pawoł, s. policaja Michała Renčki z B.; Marija Martha, dž. molerja Miloth z B.; Jan Jurij, s. kheznika Jana Venscha ze Židowa; Rudolf Benno, s. rěznika Pětra A. Lukascha z podhroda; Wylem, s. džekacjerja Karla W. Schneidera z B.; Ludwik Jan, s. kryjerja Reinhelda Winklera z B.; Jurij August, s. murjerja Jakuba A. Wjeraba z B.; Pawoł Otto, s. schrymparja Morice Goldy z B. — Werowanaj: August Rydkař z Böschic a Hana Schimanec z Nadworja. — Zemrječi: Michał Schneider, hejtman z B., 60 l.; Michał Behunér Duczman, džekacjer z podhroda, 41 l.; Ernst, s. A. Krala z B., 7 mēs.

Z nakładem towarzystwa ss. Cyrilla a Methoda je wischka a pschedawa so za $2\frac{1}{2}$ nsl. pola ff. Smolerja a Pjecha, kaž tež w expedicijach Katholoskoho Posta a pola Klamarow, kotsiz móža ju kózdy čas pschez nas tunischo dostacj:

Katholska protyka za Horju Lujzen na 1870.

Schtóž dce přeni a druhí lětnik teje sameje doſpołnosće dla měcž, móže jón za 6 np. (za schtempl) dostacj, kaž daloko zbytkne exemplarž dosahaja.

Dary za cyrkę w Čjornecach abo Baczonju.

Dale: Kr. z J. 4 tol.; Miklawſch Djiskaw, wotrocž w Nadworju 2 tol.; R. z W. pschez l. kapłana Wernerha z Khróscjic 10 tol.
Hromadze: 1636 tol. 15 nsl.

Cjifčjał L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Poroč

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolétna płaciźna na pósce
a w knihańi 15 nsl.

Urkwiński časopis,

wydawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinie.

Redaktor : Michał Hórnik.

Cislo 5.

5. měrca 1870.

Lětnik 8.

Powiesze z vatikanskoho koncila.

IX.

Džeka zhromadzonych biskopow we Romje pszechy pokraczują a ze wſhitej
prócu a swědomitoszu pszechętują wócojo należnoće swjateje cyrkwe.

Dwe a dwachyta hłowna zhromadzizna mějesche so 5. februara a rycząchu
schtyrjo wócojo wo należnościach cyrkwińskieje czahnitby.

Na tsi a dwachtej zhromadzizne (8. februara) rycząchu zaſy schtyrjo wócojo
wo tejsamej należności a wobzamłnichu so na tutym dniu rozryżowanja wo
namječe cyrkwińskieje czahnitby.

Na sejehowachych zhromadziznach ryczi a wuradzjuje so wo małym katechis-
mje a su na schtyri a dwachtej zhromadzizne (10. februara) sedmjo wócojo, na
pięć a dwachtej (14. februara) pięć, na siedem a dwachtej (15. februara) sze-
sęć, na sydom a dwachtej zhromadzizne (18. februara) sedmjo wócojo wo tutej
węch ryczel.

Na pięć a dwachtej zhromadzizne dosťachu wosmio biskopojo dowołnoćz,
zo smędža so do swojich wosadów wróćicž. Wjez tutymi je tež jedyn amerikan-
ski biskop (Jan Lamz ze Santa Fe), kotryž ma hacž l najblízszej jeleznicy 62
dnjow po kuczych ladač (prairiech) na konju jechacz.

Na sydom a dwachtej zhromadzizne buchu zamotwjenja jědnaczoč biskopow
za plakitive wuprajene a jim dowolene, zo nietryebaja do Roma pschińc. Kaž
je znate, njesmě žadny biskop bjez dowołnoće zhromadzonych wótcow doma wo-
stač abo do swojeje wosady so wróćicž. Jeno pschi wažnych winach dawa so
tajka dowołnoćz.

Kaž so z wěstoćz uchýšči, su někotsi ministrojo njeħanbitoč měli a ze
swojej radu a napominanjom do koncila ryczeż spytali. Hdy byku tajch ludžilojo

tola swoju mudrość za so showali abo doma rozmijne nałożowali! Biskopja tajkeje radę njetriebaja, dokež maja po Jezuśowym slubjenju wjichishu a węsciszhu pomoc swjatoho Duha, „kotryž budže iich bo wschitkeje wěrnoſcze wodźicž a na wschitko dopomnicž, schtož je wón (Jezus) i nim ryczał.“ Węste je, zo so něhdżezkuli boja, zo budżeja wschelale nowe, ale njeſtchęſzanske prawa a waschnia tak pomjenowane, kaž rěčaż zaſluža. To chcedža wobrocicž a tohoda spytua hrozicž. Ale wotmokwjenjo na tajke spytanja a hroženja su swieczi japoſchtokojo za wschitke časih dali a nam we swjatym piſmje zawostajili: „Sudźe ſam, hacž je prawje, was bóle poſtuchacž džiſli Boha.“ (Jap. ſlaw. 4, 19.)

3 naſcheje diöceſy.

3 Budyschina. Po najnowšim dopisu je naſh hnadny kniez biskop w Romje z Boha ſtrony a budże jutſje (prěnju nježelu poſta) w němſkej narodnej (nacionalnej) cyrkwi dell' Anima prebawacž. Zyma, kij bě leſa tež tam kruta (hacž do 7 gradow), je nětko nimo; pſched tſjomi nježelemi su hižo mandlowne (Mandelsäume) zaſčelle a naletnja pycha ſo poſkazuje. Woſebje maja tam něko vſhiležnosicž, ſo pſcherwědſicž, kał wěrnje abo nježernje njeſtchęſzelske nowinu wo Romje piſaja. Tał běchmy z Budyschina wotrězki nowinow „Dresdner Nachrichten“ do Roma poſkali, hdzej ſtejſche, tał w Romje njeſtu dowolili, zo by protestantska knjeni na wopomnik ſwojoho muža ſtajicž ſmeka: „Hier ruhet in Gott“ atd. a zo je pſhi wſhim protestirowanju ze ſtrony tamniſkich protestantow tónle wo- pomnik dyrbiał wotſtronjeny być! Ale něk zhoničmy z Roma, zo je to tolſta kja a zo ſu potajkim ſkóržby pſcherzivo njezniesliwoſci bamžowſtwa na wopac- nym měſcie. Wž ſměmy ſkerje na njezniesliwoſci naſchich njeſtchęſzlow ſtoricž, kotsiž kž pſaja, jenož zo bychu na bamžu a katholſku cyrkę poſwarzicž móhli! Mój dopisowar (Petr Lehmann) mjenujich piſa taſle. „Teje nowinki dla, kij we „Dresdner Nachrichten“ ſtejſche, ſym ſo někotrych kniezow praschał, ale žadny njebe wo tajkej wěcy ſkyſchal. Zo bych ſo ſam pſherpoſkazet, džet 20. februara na protestantske poſrjebniszcze (kerchow) won, a bjez dothoho pytanja naden- dzech na 20 němſkich napiſimow na wopomnikach, a tež te po drejdzanskim pi- ſanju zaſazane „Hier ruhet in Gott.“ Dwě tajkej ſebi wotpisach; prěnje rěla po ſłowje: Hier ruhet in Gott der königliche Oberamtmann Ferdinand Ludwig Hahn aus Lohmen bei Berlin, geb. 5. Jan. 1816, gest. am heiligen Buſtage den 20. April 1864; druhe pak: Hier ruhet in Gott Hildegard von Dolega Kozierowſta, geb. den 9. Mai 1844 in Herrnhut in Sachſen, gest. 27. Mai 1869 in Messina.“ Duž zaſy z jenohu pſchitlada widžimy, kał wjele wěry nje- pſcherzelske nowinu zaſluža, hdzej wo bamžu a Romje abo wo katholſkej cyrkwi piſaja!

3 Budyschina. Nježelu 27. februara mějeſche towarzſtvo katholſkich rjemjeſniſkich poſtiſiſe wjeselo na iudomnej tſelerći. Najprjedy běſtkej dwě deſla- maciji, jena wažna a jena žortna. Potom hrajaču rjemjeſniſich džimadlo abo theater, a to dwaj jara wjesokaj kruchaj: „Monsieur Hercules“ wot Belli a

„nôeny strâžník“ wot Körnera. Psihipladovarjo, kotrejž běše tež tón króč jara wjele, běchu z hru pilných rjemješniščich mchodžencow jara spojeni. Skonečnje běchu reje.

Z Budyschina. Sobotu 26. februara popołdnju zhromadži w tachantskej šchuli wubjerk ī psichihotowanju założenia cyrkwe w Czornecah abo Baczonju. Zhromadžiznu wotewri myſolodoſtojný knjeg scholaſtikus Kucžank z ryciu, w kotrejž so wón najprjedy za dowéru, jomu pschez wuzwoleñjo za pschedsydu wopkozam, džakowasche a potom wosebje ſlubi, zo čhee jo po móžnosći za wujedzenjo wubjerkowoho předkwacza staracz. Za psichiwaczo wólbý a wuprajenu zwolniwoſć bu knjezej pschedsydze z postanjenjom džak wuprajeny. Ma to pschedpokoži ſo kniha, dc kotrejž ſo psichihadzace darh za cyrkę zapisnja, a nalučowačniſke knižki. Nětko ſo ryczesche, kāk maja ſo ſobuſtaſh wubjerkſa za hromadženjo dobrowolnych darow za cyrkę staracz, kóždy w swoim wokrjesu a pschi psichiležnosći tež zwonka njoho. Schtóż wo tej naležnosći hiž zhonek njeje, doſtanje powięſtwo pschez cziſtečjanu a naſchim cziſtarjam znatu „próftwu, nowu katholſku cyrkę naſtupacu.“ Z cyka je nětko kóždy, kij wo tej węch wę, biez wulkoho kaſanja abo proſchenja lubje pscheprobroſheny, zo čheyk ſwoj dar ī czechci Bożej a ī spomoženju duſchow woprowac, hdhž budže jomu móžno, njech je w kotrejžkuli mēſacu. Rjeboječe ſo, ſwój wopor wotedacz; paragraf 4, 6 a 9 naſchich statutow abo wuſtaſkow ſu doſahaca wéstota, zo budże cyrkę twarjenia a zo ſo naſche darh ī ničomu druhomu njebudža naſložowacj, hacž za twarjenjo cyrkwe w Czornecah abo Baczonju. Duž njech ſu nětko pschebiwowych wotmyſleneje cyrkwe změrom — ī wjetſciej czechci Bożej! Hd y budže tale cyrkę twarjenia, to njewoſtiuje wot wubjerk, ale wot spěchnoſče njeſebičnyh dawacjerow a dawacjerów. Tohodla njech wſhikla wuryč a wſhikle wotwakowanjo psicheſtanje! Krocžny do předka, a njejerčny ſo pschech w tym kolesu, w kotrejž jeni praja: „Njedamy, doniž ſo njeſtwari!“ a drugy prajieſ nuzowani ſu: „Njetwarimy, doniž ſo njeda!“ Radſho njech ſo wſhiten katholſchen Serbia doſomni na wužitniſche ſłowa, taž na pschiklad: „Darajęce, a wam budże date!“ abo: „Bis dat, qui cito dat (dwóich da, ſchtóż bórzy da)!“ abo: „Biez zapoczątku njeje dokonjenjo!“ Wubjerk běſche na ſomnjenej zhromadžizuje teje myſle, zo budże ſo cyrkę twaric móć, hdhž budże 10,000 toleri hotowych pieniez nahromadžených. Materiale (lamjenje atd.), a wſchelake džela budža drje w swoim času dobrowolnie biez voručenja a proſchenja poſlikzane, taž ſo wubjerk nadžija. Wubjerkowilam móhli tež dobrowolnie pomoći býč gmeinſcy předkſtejicjerjo, abo hdžez taſki předkſtejicjer njeje katholſki, tež drugy katholſchen mužowje pschez to, zo býču pschi psichiležnosći pscheprobrowali ī ſmílnym daram za nowu katholſku cyrkę. Wſhickich katholſkich paſ, kotsiř předkwaczo wubjerk ſpěchowacj zamoža, dopominamý na ſłowa s. japoſchtoča Pawoča: „Khodže w luboſči, taž je Chrystus naš lubował, a ſo za naš podał halo dar a wopor. (Efes. 5, 2.) A ledžbujmý jedyn na druhoſho, zo býčm ſo pochnuvali ī luboſči a ī dobrým ſtukam.“ (Hebr. 10, 24.)

Z Budyschina. Na ſakſkim ſejmje, kij bu wóny skonečny, běſche w

pošlenich posiedzenjach tež rycz wo nutswjedzenju tak mjenowanych „civilstands-regisirów“ t. r. zapisnych knihow swětneje wychnosze, do kotrejž maja so wosobje tež civilne werowanja tajtich parsonow zapisowacž, kotrež po założenjach żanoho w Saksej pschipóznatoho werywuznacza njemôža weroowane bycž. Pschi tej pschiležnoszeji je wysokostojny k. kanonikus kantor Hoffmann, jako zaſtupnik tachantstwa s. Petra w Budyschinje, wjac̄ krócz ryczał a so pschecžiwo tym paragrafam założistkoho namjeta wuprajſ, kotrež w nuz̄ civilne mandželstwo dowola; pschetož katholska cyrkej njemôža tajte mandželstwa, kiz su pschecžiwo jeje założnjam wobzałnjene, ženie pschipóznacž, byrnje swětna wychnosz te same dowolika. Prawi katholikojo njebudža sebi ženie tajki civilne mandželstwo żadacž, a tež wulka wjetshina lutherstkoho luda w Saksej je pschecžiwo tajtomu.

3 dreždanskeje dičeſy.

3 Lipſka. Tudomne towarzſtvo rjemjeſniſkich mjeſeſhe 22. februara swjeđen a koncert k wujſtej wotpłaczenia dokha, kotrež hischze na swojej kheži ma.

3 Chemniča. Towarzſtvo rjemjeſniſkich ma tudy 43 woprawdžitych a 22 čeſtinych sobustawow. Rozwuczowanjo wobstaraja farař, kaplan a wuczerjo.

3 Plauen. Towarzſtvo rjemjeſniſkich, kiz někto 10 woprawdžitych a 19 čeſtinych sobustawow licki, hromadži pjenježne dary, zo mohlo sebi wjetshi lokal wotnajecž. Dotal ſhabduje ſo wone w duchownej kheži, hdzej ſo tež hižo duschna knihownja namaka.

3 pruskeje kuzich.

3 Kulowa. Mały róžk je z nami zatrafshnje zaſhadžał, tak zo ruch dyrkotskej a pjeru dżerzeč njemôžeskej. Něk, hdzej ſlonočno czoplische pruhi dele ſczele a lodowe swęckli hasnje, chcemž z naſchoho měſtacžla zaſy něchto ſlyſhcež dacž, ale jara duschna a khalobne to runje njebudže. Njeznaſt zlōſćenik, kotrež ſo pod mjenom „Bulanig“ zaſhova — Bulanger ſwóiba je pola naſtōjſto rozmachena — je naſche dobre duchowne kniežny, kiz khorych wot-hladaju, mręžachm k pomoc ſteja, ſhrotki k ſebi do domu bjeru a woczęhnjeja, we dwémaj hornimaj ſchulomaj holežata rozwuczeja, khude dżeczi z draſtu wobſtaraju a za wotroſczenie kniežny Marijanske zienočeſtſtvo założili ſu — a wſcho to z widzownym božim żohnowaniem — ja praju: njeznaſt zlōſćenik je naſche miloſežiwe ſotry pschi kralowſkim kniežerſtwe we Liegnitzu wobſkoržik a z blótcom wobmjetowak. A czohodla rezdaji tutón ſlēpc ſwoju lózu hubu? Wón ſtona: „žoniny regiment niežo njeplaci; wot toho časa, zo duchowne kniežny w Kulowje ſu, njepſchipowjedaju ſo tak wjele čeſtinych njewjestow kaž předy; duchowne kniežny njemôža we ſchulach tak wjele mudoſonjecž, kaž swětni wuczerjo.“ Lute tolſte do woczęow padace kž! Naſchi duchowni a swětni předſtejerjo ſu ſo tohodla tež pschecžiwo tajtomu Judaskej ſylnje zbehnyli; wſchitcy měſtcezenjo, kiz mjeno

„Bulang“ wjedu (iich je 19) su jenohčosje psched wjehnoſcju wuprajili, zo njeſu hanjerſki liſt pschedzivo mikroſciwym ſotram podpiſali a 143 nanow a hofpodarjow je we zjawnym piſmje wobſwēdſko: „Naſche duchowne knježnj da- waju wſchitkim kraſnj pſchitkam podožnoſcje a pōčižnoſcje; wopruja za horyh ſtrowotu a žiwojenjo; rozwuczeja džeczi we ſchulach nanaſlepje nic jeno we bōjſkih a ſwētnyh wēdomnoſcach, ale tež we domiachym a žonſlim džele, kaž we ſchtr- kowaniu, ſchiczu, wuſhiwanju atd., ſhtož ſwētni wucjerjo njezamóža, a psched tajte rucžne žónske džekto ſu naſche džorovi čaſto ihmane, ſej wſchēdny kléb za- ſkužić: my podpiſani nanojo a hofpodarjo wotkožimy tohodla lubowanym du- chownym knježnam psched Bohom a ſwētom džak a ejeſć.“ Spóznajće z toho, lubi ſerbsch krajenjo, zo poła naſ wěrnoſć a prawda ſtej zloſć a ſchibalſiwo ſchpatnika, kiž ſej njezwaži, ze ſwojim prawym mjenom wuſtupicž, pschedobohkoj. A tak dyrbí ſo wſchitkim jebamam Ŝenč. Šhtož tamón njemjenowaný njeſpcheſzel we ſwojim zekhařnym liſcje na ſerbski lud ſwari, zo we božim domje njeſpewje, ale reji,*) čcemh jomu halo ſcheczenjo rady wodacz, dokež wón k ſerbskomu ludej žaneje luboſcze nima a wot ſerbskeje ryče, wot ſerbskich hérklusichow a wot ſerbskoho ſpěwanja cyle ničjo njezrozem. Ročen paſ ſomu ſerbski kléb derje ſlodži. Předdy ſmy myſlili, zo napſchecnikojo duchownych a klóſchyrſkih wuſta- wow jeno w Drežđanach a w Varlinje bydla: někt ſmy zhonili, zo tež ſrđza bjez nami hady ſu, liž naſ ſkrađu kufaju. Spodžiwna paſ je hupoſeſz a króko- wižownoſć nětoryh čeſowjeſlow. Hdýž adreſſa za mikroſciw ſotry pschedzivo ſwarjenjam taminoho tajnika po naſchim měſeče wočko džeshe, rjeſny jedyn: „ja a nje podpiſam, pschedetož hdýž ſym přeni króč podpiſat“ (běſhe proſtwa na bar- linſki ſejm, zo ſchule njeſmědža bjezbóžne bycž), „bučku kralowſke davli powyschene; a hdýž ſym druhi króč podpiſat“ (běſhe zbožopſcheczo na bamža k joho 50 letnomu jubilej) „bu nowa chriwinka tara ſawjedžena.“ Šhtož tak njewu- prajitnje ſawjerczaný je, tomu ſo prawje ſtanje, zo joho z nohomaj teptaju. Džaſowano Bohu, zo tajlich na duchu ſlepyh poła naſ jeno jara mało je; wjetſhina naſhich wofadnikow je dobra, dohlađna a derjezmýſlena.

Z Kulow a. Za nowotwarjenjo božoho domu we Čjornecah abo Vacžonju wotdjerža ſo we naſchej farſkej cyrkwi zjawnia koſelka. Woprowaſhe ſo 20 tolerjow, ſhtož je za naſku ihdu wofadu tójskto a wſcheje čeſeče hódne.**) Pschi tym čcemh zdobom zmólk wupörjedziež. Několji měnja, zo nowa cyrkje w Čjornecach abo Vacžonju hízon lětſa ſo twaricž budže. To možno njeje. Wſhē woprowane a hromadžene dary ſu podkožl abo ſymjo, z lotrohož po časju

*) Špěwanjo zhradneje wofadu njemóže tak hladke bycž, kaž ſpěw wuwučených ſpěwarjow. Tola ſlužba ſo, wſchitku prácu tež na porjedzenjo a polepſchenjo lubžacoho ſpěwa naſožicž, zo njebydu pſchitkodjerjo žanohu zapſchijecža k ſwojmu ſchepjanju měli. Wofebje dyrbí ſo tohodla ſpěwanjo tež ſchuli wucjicž. Tola w Kulowje je wucjenjo ſerbskoho ſpěwanja njemóžne, dokež ſu tam tež za ſerbske džeczi cyle němſch wucjerjo!

R ed.

**) Tola ſo nabijamž, zo budža bohacjiski lubžo kufowſkeje wofadu hiſčeje wjſhē toho wjetſhē pjenježne dary za wetmyſlenu cyrkje pſchipóſczejacž. R ed.

ł cęseči Boha a serbskoho ludu nowy swjaty twar so ł njebju pozběhac̄ budže. Wjac̄ woporow so wot lubyc̄ serbskich krajanow do božoho řaschęza pščinoſchuje a slerje budže so we nowej chrkti zaspěwac̄ Te Deum laudamus.

Cyrkwienske nowinki a powiescze.

3 Varlinia. Dotalny delegat (zastupník) wrótsławskoho biskopa za Braniobrsku a Pomorsku a probst pšči cyrkwi swjateje Hedwigi tudy, k. Karker je za sydkownoſtneho kanonika do Wrótsławu powołany a sem je na jeho město pščiſhot k. Herzog, dotal arcimēſchnik a farař we Briegu, někto cęſtny kanonikus.

Němſka. Na počněnonemſkim parlamentu v Barlinie jednaja wo khoſtanskim zákonju. Pšči tym steji kancler Bismark krucze na tym, zo by smiertna ſchraſa wobſtała, bjezthymzo wjetſchina zapoſtancow pſchećzivo tomu rhei. — Bratſtvo s. Michala v Paderbornie je bamžej 20,000 frankow luboſcziwych darow pščiſhlo. — We wjele nowinach su někto same wuryczęzowania wo bamžowej njezmōlnosći, woſebje dokež je so ſlawny professor Döllinger v Mnichowje pſchećzivo tej samej wo piſmach wuprajík. Woſzakajmy wo měrje, ſhoto koncil všichc̄ biskopow pod wjedzenjom swjatohu Duha wo tej naležnosći w swojim času wozjewi!

3 Throſſa. W Tarrenzu ſta ſo w januaru wjesolk pedawk. Z „amta“ pſchindęch ſchulske knižki za njekonfessionalne ſchule, wo kotrychž „nicž wot Ježusa“ njeſteji. Hdyž te tamniſche žony ſlyſchachu, kwhatachu do ſchule a bjeſrzechu swoje džęſci domoj a woſtachu: „džęſci ſluſtęja nam.“ Amtski zaſtojniki dyrbijesche z njeſchęſčianſkimi ſchulſtimi knižlami domoj czahnež. Kſchęſčianſke mačeře mějachu w tym padze prawje, zo wot ſtata (kraja) jim poſtliczenu dobrotu njekonfessionalnych ſchulow (bjez wěſtoho wěrywuznacža) z taſkim džalom wotpozachu.

3 Roma. Na požadanoſt wjele biskopow je bamž poſtajík, zo ſo na konciu njeſměža njetrěbnje dokež rycze džerzeč; a biskopia ſu proſheni, radſcho na te jim pſchipoſkane namjeth piſowne pſchistarſki a wuſtajenja ežinicž, po kotrychž dyrbji potom deputacia je znowa pſchedękac̄ a zaſy generalnej kongregacii pſchedpočožic̄ k dowujednanju. Z toho ſu někotre nowiny powiescze wubžekali: zo dyrbja rycze biskopow cyle wotpanycz.

3 Roma. Tudy je infiſirowany prälat Dr. Zeidler, z rjada prämonſtratorow na Strahowje w Prahy, 28. februara nahle zemrječ. Wón bě 1790 rođený, profes̄ 1812, měſchnik 1813, doktor 1821, wjac̄ lět professor a wot 1834 abt. Wot khejora dosta 1862 rjad želegneje króny 2. klasy a z tym zmjanſtwo. Joho cęſlo budže w Romje balsamirowane a do Prahi pſchemujezene.

3 Roma. Spěſchnopisarjo (ſtenografojo) na konciu dobywaja ſebi wſchitku khwalbu. Hodžinu po ſkónčenju zhromadžiznow namakaſa ſo hžo cęſte wotpiſli we wſchědnym piſmje pola ſekretaria biskopa Feſlera. Žedyn francouſki kardinal pſchindę dwě hodžinje po zhromadžiznje k ſekretarzej, a hdyž dobrý a ſwěrny wotpiſl svojeje rycze widžeshe, praji, zo ani we francouſkim ſenac̄e tak wuſtojai

stenografojo njeisu kaž w Romje. — Wot koncijskich wótcow zemrjeci biskopja relachu: Suarez Peredo z Veracruza (Meksiko), Mascarou-Laurence z Tarbesa (Francófsta) a Puillat y Amigo (Schanista).

Z Roma. Wustajenca chrkwińskich węcow, kiž bu wóndanjo wotewrjena, je jara bohata a tež wjele wopytowana.

Z Roma. Chaldejski patriarch z Babylona, t. Józef Andu, je tudy z assistencu jenoho arbiskopa a jenoho biskopa dwoju chaldejskiej měschniów jako biskopow wuswojczik; Pietro Utar budże někto arbiskop w Diarbeliru a Gabriel Farso biskop w Mardinie. Namž je teju sameju wubrat, kóždoho z tioch jomu předstajených.

Schaniska. Tudy wojuietej napscheczej stronje, monarchiska a republikanska, zasy wótrischo, dokelž přenijcha nikoho na kralovski trón njeje nawabicj moheć.

Francojska. Kardinal Bonald, wot lěta 1839 arbiskop w Lyonie, je w swojim sydłowym měsće 25. februara, 83 lét starý, zemrjeł. Kardinal bě wón wot l. 1841. — Mnich Hyacinthe je z Ameriki so wročzivši někto zasy w Parizu živý jako spisovař. Powieda so, zo čce pščiž bamža wot klóštry skich slubow wotwazany być.

Z Pariza. Tudy je general grofa Feray na smjertnym ložu katholskej egriki pščižtupit. Pščed 21létami běše jeho pščižodny nan, marschal Bugeaud smjerci blízki, a tehdomny protestant Feray starasce jo sam, zo by t marschalej měschnik powołany był. Boh žadny dobrý skutk nij zabudže!

Z Jeruzalem. Wot toho časa, když su so teppichi w bethlehemskej klapali, natwarjenej na měsće Khrystusowoho narodenja, spalile, je ta sama do turkowskeje stražnic (Wachhaus) pščemjenja. Za to pak je w Jeruzalemje nowa klapala Campo santo, kotrej je wjerchowka de la Tour d'Auvergne na woliowej horje tam natwaric dala, když je Jézus najposledy k zaposchłotam ryczał. Rakuski konſul grofa Caboja proceje so wo wobnowjenjo johannitaſkoho rjada a je tohodla wobſčernu ležownoſć mjez Jeruzalemom a Bethlehemom kupit. Italſki prync Almadelus je 10,000 frankow daril k schpitalej za starých ludzi, kotrej doktor Carpani blízko Jeruzalema założuje.

Ranischa Indijska. W Bombaj je jesuita Wagner wumrjeł. Wón narodził so w Mainzu w lěće 1821. Po wusčitudojanju běše wjach lét architekt a ingenieur, 1849 wobroči so k duchownstwu a bu 1855 jesuita. Když bě za swój rjad w Němskej wschelake twarby (tež chrkwię) derje wuwiedł, bu 1867 do indiskeje missiije pôslann, zo by wosebje we Bombaj wulki klóštry a katholiku akademiu (wysoku škulu) natwaril.

Połnoca Amerika. W statach Kanada, Illinois, Wisconsin a Texas je wjele kolonijow, kotrej su wot Polakow z Hornjeje Schlezynskeje a Nawieczonej Pruskeje założene. Woni doho žanh duchownych njemějachu; tosa w najnowiszym času su někotsi pólsich duchowni tam pščižli. Tež tam wostanu woni dobri Polach a dadža sebi pólske nowiny ze swojeje domizny skaz.

Połnoca Amerika. Do senata (komory) zjenoczených statow je wón-

danjo pření čornoch (neger), t. Revels zaštuřit; t' jeho pšchiwaczu běsche wjese wěžipných pšchihlo. W předadwošich časach mjenujich běchu čornočhojo jara hřdzeni, když jich wotročstwo (slavinstwo) hischče wobstejesche.

Daležnosće towarzista.

Sobustawý na leto 1870: n. 153. faršti administrator J. Herrmann we Wotrowie; 154. Jurij August Kolla ze Žajdowa; 155. Jan Mětowksi z Vorschęze; 156. Michał Rječzla z Džěžnici; 157. Hana Věrlowa z Nadworja; 158. Petr Lukash z Khasowa; 159. Franc Gábler ze Žajdowa; 160. R. V. priorka Paula z Klöschtra Marijnho Dofa; 161. Miklawš Renczla z Wotrowa; 162. zwónik Michał Symank z Wotrowa; 163. Miklawš Böhma z Wotrowa; 164. Petr Smola z Wotrowa; 165. Jakub Lusčianski z Wotrowa; 166. Jakub Schokta z Kaschec; 167. Jakub Stranc ze Žuric; 168. Bořejí Weclich ze Žuric; 169. Hana Přečhowa z Krépjec.

Na 1866 a 1867 zapłacjí: P. P. z K.

Dobrowolne dary: K. ze Ž. 1 nsl.; R. V. priorka Paula 15 nsl.; Bořejí Weclich ze Ž. 5 nsl.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Ksćieženi: Bernhard Bruno, s. Kubufarja Schmidta z V.; Petr August, s. Kublerja Michala Nowotnoho ze Skoneje Vorschęze; Jurij, s. Kublerja Jakuba Rězaka z Bělejzec. — Zemrjetaj: Hana, dž. nejeboh khežnita Michala Pjetascha ze Židowa, 17 lét; Petr Lazar, žiwioſczej z Hrubjelzcic, 49 l. — Werowanaj: Vojtěch Wylem Messerschmidt ze Židowa a Ernestina Melzigec ze Žhorjelca.

Z Nadworja. Ksćieženi: Handrij, s. Augusta Hendricha w Kamjenej; Ernst Bohuwer, s. Jana Augusta Pjetascha w Khełnje; Hana Marija, dž. Jana Handrika z Měrkowa; Marija, dž. Miklawša Hantuscha z Bronja; Marija, dž. Jana Fulka w Nadworju (+ 27. jan.); Jurij Franc, s. Petra Měšcherja z Měrkowa; Marija Madlena, dž. Petra Ledzboru z Nadworja; Jan, s. J. Glücklicha z Kamjenej; Robert Leo, s. K. Hoermannia z Voranec; Marija Madlena, dž. Jana Lehmanna (wiczaja) z Brémjenja; Miklawš Handrij, s. Augusta Schokty ze Ždžerje; Miklawš, s. Nehorla z Nadworja. — Zemrjetaj: Madlena, m. Jurija Čiorlicha ze Ždžerje, 36 l.; Herta Wóškec z Bronja, 76 l. 4. m. 18 d.; Miklawš, s. Jana Čyja z Nadworja, 4 n. 2 d.; Jurij August, s. Jurija Bjarscha z Khełna, 4 měs.; Hanža Krecžmarec z Kamjenej, 62 l. 8 m. 24 d.; Michał, s. Jana Kubascha ze Ždžerje, 11 m. d.; Jan Pječzla z Čornočho Hodlerja, 51 l. 26 d.; Madlena, wud. Handrijka Rječzki ze Ždžerje, 57 l. 8 m. 20 d. — Werowanaj: Jan Ferdinand Winkler z Nadworja a Marija Delanec z Nadworja; Jakub Wjeraba z Khełna a Hanža Domanic z Kamjeneje.

Dary za cyrkę w Čornečach abo Bacjoniū.

K česchi Bożej a t' spomoženju duschow su dale woprowali: Jan Knebel z Haſlowa 25 tol.; Kulowska wosada pšchez t. fararia Schneidera 20 tol.; t. kapłan J. Wozęrek z Kulowa 1 tol. 10 nsl.; jedyn kudy wotročit z Kočinje 20 nsl.; t. präses Józef Pallmann w Prahy 10 schěsnakow; Serbja a Němčch serbskoho seminara w Prahy 50 schěsnakow, kiz buchu pšchez wotczahowanjo na jědzi zalutowane.

Hromadje: 1683 tol. 15 nsl. a 60 schěsnakow.

Katholicki Posł

Wukladza preňu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyholētna płaćzna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwiński časopis,

wudawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórník.

Číslo 6.

19. měrca 1870.

Lětnik 8.

Něšchto z missjonstwa we Indijskej.

We někotrych číslach „Posoka“ bě loni skutkowanjo katholickich missionarow w Chinesiskej wopisane. Tola nic jenož w tymle kraju namakaja so póskojo našheje wéry; ale do wšichéh kraju na zemi, hdzej ludý w cíemnoſći pohanstwa sedža, zloža woni swoje kroczele, zo výchu njesmijertne dusche za Khrystusa a joho králestwo dobyli. Dokelž pak je tele missionske polo tak wulke, dha njemóže so wot nas z jenym wokomitnjenjom wobhladacz. Čítarjam Posoka budže tohodla lubo, hdzej druhdy z jenohu abo druhoho pohanstkoho kraja něšchto wot skutkowanja katholickich missionarow słyscha. — We sežehowacym nastawku pschinje ſo někotre powjedstwa katholickoho missjonstwa z Indijskeje, nie ze cykleje Indijskeje, ale jenož z jeneje provincy tohole kraja, fotraj rěka: Madura.

Indijska sluscha z wjetšeho hžela Jendželcjanam*), rozdžela ſo do předneje a zadneje Indijskeje a ma wjely millionow wobydleri. Madura leži w přednej Indijskej k morju nijedaloko kupy Ceylon. Provinça Madura rozdželuje ſo zaři do tříoh mjeniščich wokrjesow: Połnōcna Madura z hlownym městom Trichinopoly, srjedzna Madura ze hlownym městom Madura a južna Madura z městom Palamcottah.

Wobydleskwo Madury može ſo do schyrjoch kláſſow rozdželic; ſu tam: 1) njewěciwi, tiz ſu pohanowje a mohamedanscy; 2) jendželscy protestantowje, tiz jenož 30,000 wuczinja; 3) Goanesowje t. r. tajey křeſečenjo, tiz pod schiemaťskich arcibiskopom w Goa ſteja (25,000); 4) romskich katholickich křeſečenjo, tiz ſu pod japoſchtoſkim vikarom a fotryhž je wokol 170,000 duschow.

Najwjacich indijskich wobydlerjow je hiſhceje pohanstich a ſluži přebóhanci.

*) Cyta jendželska Indijska ma wokoło 150 milijonow wobydleri.

Tola lěto wot lěta wobroczi so dōjszto thchle pohanow k naſchej chrkwi. Kąž tamniſhi katholſcy miffionarowje piſaja, býchu ſo hſcheje wjach pohanow wobroczili, býchu-li woni te nuzne wudawki niſcę mohli, kotrež rozwueženjo wo kſheſčanſkej wérje ſobu pſchinjese. Pſchetož, kąž wſchudžom bjez pohanami, najbóle a najradscho khudži a nizch kſheſčanſki wérnu wopſchinim, žadaja tež jow najbóle khudži dželaczerjo do klinia chrkwe pſchinwaczki býcz. Hdyž tohodla tajke dželaczerſke ſwojby k miffionaram pſchinidu, zo býchu ſo wo wérje rozwuežic dali a k ſwiatej kſheſčenich pſchihotowali, ſu miffionarowje nuzowanii, jim wo tymle času tež jescz a piez dawac̄. Dokelž paſ katholſcy miffionarowje husto ſwoje khubdoh dla wſchitkich pſchihadžach we tymle času zežuwicz njemóža, je jich wjele nuzowanich, zaſy domoj hic̄. Tola pſchispori ſo naſcha chrkę pſchec. W južnej Madurje ſu ſo wo krótkim času 10 kſheſčanſkich gmejnōm założili. Tena wjes po druhzej doſtanje katholſkich wobydlerow. Bjez tym zo jendželsch a amerikansch miffionarowje ze ſwojimi wulſkimi dohodami*) jara mało wuežinja, kąž ſamí wužnaja, pſchisporja ſo katholſke wobydlerſtvo.

Katholſkich miffionarow je w Madurje woſkoło 50 a maja 170,000 kſheſčanow duchowne wobstarac̄, kiz we wſchēch tſioch wolkiesach bydla. Czile kſheſčenjo ſu, kąž miffionarowje piſaja, ſwojim duchownym paſtyram podwolni a zahorjeni za naſchu ſwiatu wérnu. To pokažuje ſo bjez druhim tež na wobdzelenju pſchi naboožnych ſwiatocžnoſczach. Zo býchu teſame prawje ſwiatocžnje ſo ſwječili, hromadža bjez tynn Indiſkimi katholſkimi kſheſčanami dobrowolne darh, hdyž kóždy po ſwojim zamoženju dawa. Džewječ diow prjedy ſwiatocžnoſce džerji ſo kóždy džen wjecjor pobožnoſcz. Pſchez zwonjenjo, bubnowenjo a húžbu na instrumentach pſcheproſy ſo kſheſčanſka wosada k pobožnoſci. Cyka chrkę je ze ſwěckami wobſwěczena a dopomni nutſtupach ſo to, zo dyrbja ſo k Bohu modlicz. Pobožnoſcz ſama zapocžina ſo ze ſpěwanjom rózarija, pſchi kotrym ſo cykli lud wobdzeli a potom ſpěwa ſo litanijs ſo naſſwječiſchej knježnje Mariji. Napoſledku wudželi duchowny požehnowanjo ze ſwječeczom ſ. knježnou abo ze reliquiju jenoho ſwiatoho. Šwiatocžnoſcz ſama wobeidze ſo z wulſkej pſchu, z rjantym kſheſčanſkim kherluſchenii. Indiſti lubuje wot naroda wolkownu pſchu a ſchtož prawje do zmyſlow pada; pſchez to namakaſch ſhcęſčku do joho wutroby. Zo býchu te kſheſčanske wosady kęželi a ſo pſchisporili, ſu miffionarowje ſchule założili, w kotrych ſo młodocž w katholſkej wérje a druhich wědomnoſczach rozwuežuje. W měſeče Tuticoru wobſteji jena hólča ſchula, kotrež ma pſchez ſto ſchulerow. Tale wucžerňa je do dweju kurſow rodželena, wo kotrymajz indiſch wucžerjo po naſwodzenju miffionarow džeczi wucža. W nižšim kurſu rozwuežuja ſo džeczi wo katechismuſu a kſheſčanskich modlitwach w narodnej ryczi. We wjſchim kurſu wulſku džeczi ſwoju narodnu rycz hſcheje ſlepje znac̄, a pôdla jendželsku rycz, zemjopis a lieženjo.

Jara wazne a za rozsřeroſćenjo wérji wužitne ſu tež hólče ſchule, kotrež

*) Wesleyan-Miſſion-Society mějeſcie w lěće 1865 dohodow: 145,885 puntow sterlingow; Propagation-Gospel-Society mějeſcie 91,186 puntow we 1867. Katholſcy miffionarowje w Madura doſtačku z Lyonſkoho ſiednoſčenja jenož 60,000 frankow.

klóschthyske kniežny z rjada s. Marije z Wujed nanja (Marie-Réparatrice) wobstaraja. Poła indijskich pohanow njeđostanje holczka a žónska žane rozwučenjo wo čítanju, pišanju atd., a njeplací wjèle wjach hało njevólnica (ſſlavina). Hdyž běchu so tohodla klóschthyske kniežny w Indijské (najprijeđ w měscie Tutticorin) zaſydlili, założichu wone ſchule za holczki, domy k woczehnienju pohaniskich holczkom, kotrež buchn wot maczerjom wustajene abo pſchedate, džělave domy za wotroſczenje holch a tež wobydlenja za pohanſte žony, kotrež wo ſwiatu kſchęzencu žadaja. Tele klóschthyske kniežny džerža pobožnoſče, kotrež luboſcz k Bohu wubudzuja, kſchęzanske zmihlenjo podpjeraja, u. pſch. pobožnoſcz k Ježuſowej najſwiecijſej wutrobje, japoſchtoſke modleriske zjednoſchenjo atd. Tež ſu tele kniežny założili we Tutticorinje pſchihotowacu ſchulu k dostaczu ſſ. ſakmentow. Kóždy džen wustaji ſo wo khabali jich klóschtra naſſwiecijſchi ſakment a tak dohho hacž je wustajeny, modla ſo we horje te kniežny, a tež khabala deleka je wot pobožnych modlerjom napjelnena. Tež džerža ſo za holch a žónske exercicije. Pſchez to dobudže kſchęzanska wéra a pſchispori ſo nahladnje a kſchęzanske žimjenjo ſčaje krasnje.

Byrnie katholſch missionarowje z nuzu a khabdu wojowacž měli, proučuja ſo tola pſchech za twarjenjo chrkwojow, a pſchech namakaſa ſo dobroczerjo, kiz jim pſchji thym k pomoc pſchihidu. Vjez missionarami (francózſkimi jesuitami) je pſchech jedyn abo druh, kotrež je wo twarjenju chrkwojow wědomny a witskiň, twarski plan ſam wudželac̄. Jedyn wo twarjenju rozwučenj frater z jich rjada wjedže a wobledžbuje potom twar. We južnej Madurje je ſo w měscie Palamcottah nowa chrkja natwarika w gothicim ſtylu. Pſchez darmiwoſcz pobožneje francózſkeje familije je možno bylo, jenu wiſku rjanu chrkje natwaricž we Cutteluru. Na 27. meje 1866 je kniež biſkop Canoz nowu rjanu chrkje ſwiecžil na krasnej horje (Pulney-hills), kotrež je belgiſka grofina Oultremonte twaricž dala na ſvoje khóſty. Na týchle horach knieži wobſtajne naſečjo. Džesacž hodžinow wot teleje horý k dohromu ranju leži město Dindigul we krasnym dole. Vjez wobydlerjemi tohole dola je ſkoro 20,000 katholſkich kſchęzianow. W měscie Dindigul je ſo započala 1863 katholſta chrkje twaricž, kotremuž twarc ſo pjenyezh proſcha, zo by ſo dokonječ možl. Tak dohho hacž ſo tale chrkje je twaricž započala, ſu hýzo 70 pohanow pſchijihli k missionaram a za ſwiatej kſchęzencu proſyli a po dobrým pſchihotowanjom tež doſtali. Missionarowje ſo nadžija, zo hiſchęz jich wjèle druhich pſchihidze. Położenjo zatlačnho ſamjenja tejele chrkwe bě jara ſwiatocžne. P. St. Cyr hało předkſtejcer missionitra we ſrijednej Madurje je z offiſtencu a w pſchitomnoſci jendželskich zaſtojnikiow a wjèle tamniſkikh wobydlerow tule ſwiatocžnoſcz wjedt a džeržat.

Tak roſče naſcha ſwjata wéra w týmle krasnym kraju a Boh žohnuje prćowaniſo missionarow. Týmle džělacerjam i we ſenjezowej wjach móžemh tež mi pomocni byč, hdyž za nich ſo modlimh a ze jaſmožnu jich podpjeramh z foždolétnym darom za Lyonſke missioniske towarzſtvo.

P. T.

Powjescze z vatikanskoho koncila.

X.

Pschi rozestajenju dżekow koncila mamy hiszczęce dwę głowne zhromadżizne na spominię, którež tež so po przedawšim, starym waschniu wotbżerżalej, a to wosom a dwachta (21. februara), na którež sedmjo wótecojo wo malym katechismie rycząchu, a dżewječ a dwachta (22. februara), na którež tež sedmjo wo tejsamej węch rycząchu. Na tuthm dniu skonči so jednanjo wo katechismie.

We dotalnych 29 głownych zhromadżiznach su z cyła 152 wótecojo ryczę dżerżeli a to pječ a dwachę wo należnoſcach węch, schęć a sydomdżesacjo wo czahniſtbię a jedyn a schyrcę wo katechismie.

Tajke ryczę bjerjeja wjele časa přječ a wospjetuju so hižon prajene węch z nowa. Tohodla żadaſche wjele biskopow, zo býchu so rozryczowanja a pschyptowanja někaſ pschirkotschile a pospěchile. Tohodla stupichu hromadže a zestajachu tajki namjet a pschepodachu jón wubjerkę, kotrež je ſ pschepytanju namjetow postajeny. Tónle namjet bu prihovany a wot swjatoho wótca wobtwerđenj a na głownej zhromadżiznej wot 22. februara zhromadżentym wótcam wozjewienj.

Nowy porjad, kij je nimale tajki, taž na świętnych sejmach, a ma so we głownym taske: Hdyž je nowy namjet mjez wótcow rozbželeny, postaji pschedsyda čas, hacž do kotrehož maja wótecojo swoje pschispomnjenja napisane wotedacz. Tele pschispomnjenja maja so na te waschnio stacž, zo so najpriydy to wupraji, schtož cky namjet, a potom, schtož joho jednotliwe dżele nastupa. Tež je kózdomu dowolene, to pschispomnię, schtož chce męcz wiwostajene abo pschemiennene abo pschistajene. Tajke pschispomnjenja, z podpisom mjena, pschepodadža so koncislkomu sekretarjej, kotrež je do pschisluſchacoho wotrjada wobstara.

We wotrjedże pscheladaja so wšchitke wot biskopow podate pschispomnjenja a zestaja so rozprawa, kotrež żadanja a pschispomnjenja wótcow wopschija. Tale rozprawa so na to kózdomu biskopej pschepoda, zo móže ju z dobrej khwili pscheladacz a pschemiſlacz.

Na to postaji so wot pschedsydow čas pschichodneje głownej zhromadžizny, na kotrež ma tamny namjet po założku rozprawh ſ rozsudzenju pschinę. Schtož chce wo tutej węch zjawnje ryczę, zjewi to pschedsydże, a ma kózdy swobodnoſc, na tajke ryczę zdobom abo na drugi dżek wotmokwicž. Tola so pschi tym nima wo węcach ryczę, kotrež ſ tutomu namjetej njesliuſheja abo jón bliże njenastupaja.

Býchu-li so rozryczowanja pschez měru do dokhoſcze čahniſke, móže so pschedsyda na namjet, ſ najmjeñschomu wot džesaczech sobustawow podpisanych, zhromadžiznu wopraschecž, hacž ma so rozryczowanjo skončič abo dale wjeſč, a hlosuje so pschez postanjenjo a wjetſchina ma placzim.

Po wobzamknienju rycżow so wothłosuje a to najpriydy wo wosebitých džellach namjeta a skončuje wo chym namječe. Hłosowanjo stanje so pschez jednore „spodoba so“, abo „njespodoba so“, t. r.: „haſ“ abo „ně.“ Schtož pak by tola někaje wuměnjenjo pschistajicž chył, smě to pisomnje ſezinieč.

Koncislkomu wótcam su nětko wšchitke pschihotowane namjetih pschepodate, tak zo maja pschehlad wšchitkoho, wo čjimž změje so ryczę.

Njepščecželojo čyrkije po swojim starym waschnju pschech a pschech zasj nowe kę kowaja. Schtōž chce so za nos wodžicž dacž, njech jich kluposče wéri. Skončnje tola wernoſć prawo wobkhowa.

mrozn.

3 nascheje diócesy.

Z Budyschina. Zańdżenu pónidželu swjeczeſche wysokodostojny l. schulski direktor Petr Scholka tudy swój 25létnej měščniſki jubilej. Hijo na psched-wjecžoru tohole swjedzenja zhromadzicu so tachantsch duchowni a wuczerjo tachantskeje ſchule we ſchulſkim pruhowanſkim ſalu a poſtrowicu tam knieza jubilara ze ſpěwom a ze zbožopſhecžemi. Na swjedzenju ſamym běchu so wjescze džecži do přenjeſte klaffi podaſe a ſpěwachu tam psched l. direktorom swjedzenſki ſpěw pod namjedowanjom l. wuczerja Neubnera a pschepodachu wopomnjeniſki dar z pschi-hödnymi rycžemi. Tež bu l. direktor wot ſchulſkich wótcow a wot wjeli pschečelow a znatych na thymle dnju pschez hortne, piſowne a telegrafiske zbožopſhecža zwieseleny. Boh žohnuij dale joho ſkutkowanjo za ſchulu a črkej, a daj jomu zloth měſčniſki jubilej pschi dobrzej ſtrowoſci swjeczicž!

Z Budyschina. Čudomne němſke nowinu wozjewjeja, zo ſtej wot 1. ha- priha dwě ſtipendii z fundacije njeboh probſta Mahra wotworejnej: jene po kóž-dolétnje 50 tolerach za młodženca, kiz je hijo na wuczerjskim seminaru, realnej ſchuli abo na hajniſkej, hewjeſkej abo podobnej akademii, a jene za młodženka, kiz chce rjemeslo (hantwarz) wulnycz. Brěnje prawo na taſke ſtipendije maja katholſch Serbja z krejnoho pschečelſtwo njeboh probſta Mahra, potom njebjelčanscy woadni a skončnje družy katholſch Serbja. Wobſadzeč ma tele ſtipendije tachantske konſistorium w Budyschinje. Žadačerjo dhrebja serbſkeje rycze mócní bycž, ſplahowanjo wot serbſkich ſtarſkich njedosaha.

Z Njebjelčic. Džen 14. měrca swjeczeſche wysokodostojny l. farač Miklavſch Smołka swój 25létny měščniſki jubilej. Wočakujem dopis z daſiſhimi powjescžemi.

3 drejdjauskeje diócesy.

Z Lipſka. Pschi poſtniſkim čzahu tudy, na kotrýmž ſo wjeli kostümironanh a tež maskirowananh wobdzeli, ſo lěſta njeſtu zdžeržecž móhli, katholſke wěrywuznacjo wusměſhicz. „Wotpuſlowy wóz“ z wudželenjom wotpuſlňnych kriton-kow za „pschichodne“ hréchi (kak čzile ſlepch katholſku wucžbu wo wotpuſlach džiwnje rozenja!) z podpiſmom „Pius“ a figura „bamž“ czechnjeſhtaj w čzahu ſobu! Je to zniſliwoſć pschečiwo katholſkim ſobukrajanam? Je to wuwokana „ſächſiſche Gemüthlichkeit“?

Cyrkwińskie nowinki a powięscze.

Niemiecka. Królestwo kraja, który je po posłeniu wojnie Bajerska Pruskiej wotstupicę dyrbiaka, budżet wot würzburgskiego biskopstwa, do kotorohoz dotal skuszenie, pruskemu biskopej we Fulda pchidżeleny.

Z Hamburga. Tudemne towarzystwo rymiesnińskich, tij ma wokoło 150 sobustawow, je wobzanknyko, sebi wosebitu khemu za 10—12,000 tosler i wobstaracę. Z dowolnoścju swojego biskopa a z dowolnoścju generalnego pchedsydy rymiesnickich towarzystwów hromadzą so někto dary we wskitkich thakle towarzystwach po chlych Niemcach (wone mają wokoło 80,000 sobustawow) i podpieraniu hamburgskiego przedkwazja.

Bajerska. Król je tola skončnje ministra Hohenlohe, tij běsche jara na pruskiej stronie a tohodla i njespokojnosći wjetshiny bajerskiego luda, ze sluzby puchezit. Tola tež nowy minister pchedsyda grofa Braya njeje wjele hinashoho zwiljenia, kaž chcedza nětore nowiny wiedzieć.

Rakuska. Spodzivny kusk so zaszy podawa. Minister wojny žada pola khězora wosadzenjo pólnoho biskopa k. Mayera, dokelž je so tutón jeho porucznosciam spiecził. Te pak so węsze tajse były, zo biskop njeje mołk do nich zwolici. Tak je wón rozkaż wudak, zo so wojach njetrubaja wjacę po regimentach na przedowanjo wodzicę, kaž bě to w poszczególnym wojewodztwie.

Morawská. Kubler Skopalik, zapóskane na morawskim sejmie, wojował za prawa chrkwy w Rakusku, je wot bamža rząd swjatohgo Silvestra dośćek. Redaktor je so z nim w Praze pónał a widział, zo je k. Skopalik tež w swojej burſtej narodnej draszcze pola wysokich a wucznych kniezow jara czesczeny muž.

Z Wina. Tak imienowanym „reichsrath“ chce tež zdobyli konfodata (wucešnjenja bamža z khězorem) zdělany. Z cyka tam jara hubjenje steji a njeje tež na wujednanjo ludow myslic mōžno, kaž dotho nětčisze ministerium wobsteji. Wóndanjo běsche baron Petrino z Bukowiny namjet stajek, zo by so nic jenož z Galicijn jednało, ale kóždomu kraju a ludej po prawdze cziniło; tola tónle sprawom namjet njebu pchidżath. Jenož Galiciji a Polakam ministerium něčto — lubi, a tohodla woni hiszheze na reichsrathu wostanu.

Z Krakowa. Proces dla kniežny Borbony Ubrykcie je tež pola wyscheye instancji zastąpiony; duż stes przedsieścieżczy tamnijskiego klósjstra njezwiniowacze wobstarzomanej byłej.

Szwajcaria. Kniežeczeństwo kantona Aargau je biskopej ze Solothurna (wón ma 90,000 katolikow pod sobu) porucznoscę pósłako, zo dyrbi z Roma domojo pchidżec a swoje biskopske naležnosće wobstaracę. To so wě, zo biskop po tejsie porucznoscji niebudże czinic, dokelž swētna wyschneć prawo nima, biskopej w duchownskich węcach rozłazowacż.

Z Roma. Někto je wěsite, zo je jedyni Vendželjan, lord Acton, pcheczel professoora Döllingera, nětore dekrety a druhé piśma z koncila sebi někak wobstaracę wiedział a potom w nowinach wozjewił.

Z Roma. Na tssioch królow busztaj w cyrkwi Trinita dei Monti dwaj mohamedanskaj mchodżenaj z Afrili khęzienaj.

З Roma. В цркви с. Аландия су нѣкто чѣсто польске прѣдowanja. Там маја духодовниki колlegium а нѣкто су там тѣž мѣшалаке власобне польске свѣтѣ.

З Roma. Bislop Ketteler з Mainza джерзи в цркви с. Antona духодовne exercitije за немѣцких камјоних војаков а псхихотује јих к ходному достаџу свѣтѣх факраментов.

З Roma. Вонданjo мѣјеше японскотѣски викар з Јапанскеје, к. бископ Petitjean, audiencu пола камја а зијви јому, зо је по најновиших повјеснѣах псхесчѣханjo лѣсечанов в Јапанскїјаш започајо а зо је тохдла нужне, зо вон з другими японскими бископами в љутим з Roma воније.

Italska. Кај џо „Горношлѣскому звијастунеј“ допишује, је италіјске кнјезељство з пољадом свјатојо димика в Loreције почјајо тунјо „куповач“, штој јој јому луби. На спочјатку тоја мѣсата буџи ваш до Florencea вонијене, котрѣ су dla молоњија, на њих јој јоја камјачија, јара дрохотне. Кнјезељство је свѣтному администраторије вобседженитија а кубкаја свјатојо димика дрије милијон frankow псхипоказајо (таксироје џи 2 милијонај frankow, хди вону јој псхедаји смѣле;) але праја, зо јој то јеној тохдла stanje, зо вон кнјезељство скончје вишћи кубка вјез доља себи вазаји мohло. Тѣž је бојосја, зо будја вобраги а свјечата псхиходнje з црквје димика свјатеје Marije zebrane. Napoleon I. бѣ тѣž в својим чјасу Loreto wурубиј, але тѣž јому свјатокранjenjo nijе tyko!

Схапанијска. В Madridje стај јо највоећнијеј кнјезај duellirowајој. Wójwoda Montpensier, syn njeboh zahнатојо francózskoј krala Louisa Philippa, kij ће radn kral в Schpanijskej вјез, је по некајекi zwadžе prynca Heinricha з Bourbona, вуја својеје mandželskeјe, в duelliу zatſeliš. Princ Heinrich бѣ ће јара njемernj muž, kотрѣ по вонијену својојo bratra, mandželskого zahнатеје kraloveјe Isabelle nowe revolucionarje kнјeљstvo bôrža pсхипозна a dowolnoſež dosta, do Schpanijskeјe јој wrđeји, хдиј зјавије na republikanskej stroniјe steješche. Toхdla бѣ ћtaj hido давно we zwadže, hacj na jedyn зјавији list prynca Heinricha скончје Montpensier wobzanknја з kultu вонијену. Môžno, зо нѣк Montpensiera za krala wuwočaja, хдиј widža, зо је njebojazih!

Francózskia. Grofa Montalembert je в Parizu 60 let starj zemrješ. Вон бѣ по цјехim katholiskim свѣтѣ ežeſeženj hako војовар за право а свободу црквје ze словом a pišmom. Вон бѣ ћe вонијену rycznik na francózskim parlamente. Tohorunja je tam grofa Riancey direktor katholiskih nowinow „Union“ wumrješ. — Кнјезељство ће нѣкто на концилу в Romje zastupjerja mѣč, вјез тим зо ју јоја друже katholske knjiezstwa tajkoјo žadanja wotrjeli. Ванј је tajkoјo zastupjerja hido pсхизволиš за Francózsku.

Francózskia. Nowy minister Ollivier je в зјавији liseže wobkrucžiš, зо ће katholskej цркви вишћиљe власобностијe wostajicj, kотрѣ вона је dopjeljeniju својојo powołania trjeba. — We tijoch mѣstach, St. Etienne, Chateauroux a Gueret, будја nowe biskopstwa з kapitlemi a seminariami zaštejene.

З Pariza. We Versailles je njeđavno predstojerka milosćivih sotrow z Wilni, knjegina Balinska, zemrješa. Вона бѣ ze svojimi sotrami wot generała Murawiewa з kraja wupolazana.

Z Pariza. Minister pschedstaj i wóny khejorej deputaciju schulskich wucjerjow, kotsią jomu wulku medailiu pschedpodachu za to, zo běhu mohli (něhdze 10,000 tych tamykh) wulku swětowu wustajenca w lěće 1867 wophtacz. Khejor jim praji, zo wucjerjo pola njoho we wulkej čjesczi steja. Hdýž bě jomu na praschenjo minister wobkručík, zo je we Francózské na 45,000 wucjerjow, rjekný wón: „To džé je cyklo wójsko, wójsko měra za Francózsku.“

Turkowska. Unirowana armeniska wosada w Konstantinoplu (4000 dusz) je so jeneje zwady dla swojego patriarchi Hassuna a z tym tež cyrkwe motrjelka. Bamžowý wotpóstanc nijemóžesche zjednanjo dotal dokoncęz.

Rusowska. Pschedawanie katholickich polskich kubłow w nowejzornej Rusowskej, po poslenjej revoluciji zapocząt, pschedy dale dże; w gubernementach (województwach) Kołowno, Wilna, Grodno, Mińsk a Witebsk je ich wot tamnoho časa sem 895 pschedathých.

Naležnosće towarzystwa.

Sobustawy na lěto 1870: II. 170. Hanža Héblákec z Kaschec; 171. Michał Hašcha z Ratarjec; 172. Wórschla Schömel ze Sernjan; 173. farař Frane Schneider z Kulowa; 174. kapłan J. Wewczejek z Kulowa; 175. wucjer Scholka z Kočinje; 176. wucjer Čzorlich z Sulšhee; 177. wucjer Rósmij z Němcow; 178. Khata Scholteyna z Dachlowa; 179. kubler Jurjane z Mitočic; 180. kubler Vjar z Mitočic; 181. Miklawsch Kral z Khróscie; 182. Jakub Bur z Jaseńcy; 173. M. Jełela z Pančic; 184. Brankacik z Panec; 185. Miklawsch Delenczka z Kulowa; 186. Michał Maj z Budyschina; 187. M. Khilan z Něwsec; 188. Hana Schokcziec z Kaschec.

Dobrowólne darły: Jakub Kórjenk 4 nsl. 5 np.; Wórschla Schömel 2 nsl. 5 np.; P. Tadej 3 nsl.; M. Delenczka 3 nsl. 6 np.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Ks. schcjenni: Hana Amalia, dž. pohonča Schneidera z V.; Paweł Jurij, s. kryherja Kęsicha z V.; Jurij Max, s. khejnika Michała Žura z V.; Marija, dž. Józefa Schneidera z Dobrusche; Augusta, dž. železolijerja Hesslera z V.; Jurij Jakub, s. kublerja Michała Welsa z Něwsec; Hana Khata, dž. Jana Weclicha z Holcej.

Dary za cyrkę w Cjorneccach abo Baczonju.

K čjesczi Bożej a k spomoženju duschow su dale woprowali: J. W. z R. 8 tol.; Maria Pjetashowa z Drežjan 1 tol.; ze słowami: „Bratrujo ſo na tym, hdýž ſo mi praji: do Knjezowoho domu póněžemy“ pschedpóstan: 25 tolejski Kamenzer Stadtschuldschein Lit. E. z daňskimi kuponami, wot 1. hapryla 1870 zapoczątymi; Michał Böhme z Nowoho Euscza 25 tol.; kapłan Duczman z Nadwirja 10 tol.; wudowa Matušchowa ze Swinjarnje 20 tol.; wuměnlar Petr Lebz z Worklec 2 tol.; Miklawsch Biedrich z Haſlowa 25 tol.

Hromadze (dofelž 60 schěnakow běſhe po kursu runja 32 tol. 21 nsl.) nětko: 1832 tol. 6 nsl.

Katholicki Posol

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chr̄kwiński časopis,

wydawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórnik.

Číslo 7.

2. hapryla 1870.

Lětnik 8.

Člówečko wot bōrczenja a herjekanja pschecžiwo koncilej.

Džiwna wěc zawěrno je, zo hižo dołhi čjas wschitke nowin, tež tajke, kotrež hewal ženje za wěru so njeprashaja a chle bjez wěry su, wilke a dolhe nastawki wot koncila pschinjesu a pschech wjele wot njoho pišacž wjedža. Koncil je tola chle duchowna wěc, kotrež jenož nas katholikow nastupa, kotrehož wuprajenjam so my podczisnūjemy, a tola tale duchowna wěc židam, kij swinjace mjaſo jědža a nowymi pohanam, kotrejchž mjenia su jenož w kſchecžijskich knihach, jara na wutrobie leži.

Schtó je wina toho? Woni so koncila a joho wobzankujenjow boja. A čjohodla so boja? Woni so boja na wjele dusichach swoje kniejsztwo zhubicž, kotrež woni předjedz rjanzimi słowami we čjnowosći wokolo wodžachu. Vatikanski koncil budže zjawnuje psched chlym swětom zacjisnyc te kje a bludnosće, kotrež so wot wschelakich noscherjow kultury kaž złote čelo čjescza, wone budže znova zacjisnyc civilne mandželsktwo, tež njewěriwu šchulu, budže znova wuprajicž wuzankujenjo z cyrkwe napšcečo tym, kij njeſchecžanſte zakonje wudawaja a zaklitaſa, kij chr̄kwiſke ſubla rubja, rubjene kupuja atd. Pschez tajke a druhe wuprajenja budža so někotromužkuli njewědomnomu katholiskomu kſchecžanej wocži wotewricž, won budže so lepie hacž předj po wucžbach cyrkwe djerječ. Zo pač so to njebý ſtako, pišaja tajch njewěriwi a tež drugi jara wjele wot koncila, zo bychu tajkim nje-wědomnym wocži zalépili. Z toho móža cíitarjo Poſoka hižo zhubacž, tajke tele pišanjo wot koncila je, hdyž z tajkoho žórkla pschiidže. Nic jenož z faktami, ale z chlymi wozami so jow hnój hromadu wožy t. r. te kje, kotrež wot koncila so pišaja, su hižon k wysokim horam narostle. Kajku prócu dawachu ſebi židowſych, pohansch a druzh spisowarjo, zo njebý koncil so djeržał? Woni powjedachu swojim

czitarjam, zo je w nětčisichim času koncil njemóžna węc. Hdyž pak tola psche prošchenju na koncil zadžewacj njemóžachu, troshtowachu so z tym, zo budže hischče lěto dale wotstoczenj. Hdyž tež w tejle nadžiji so zjebani wiždžachu, molachu do swęta, zo wjèle biskopow njeprchindze a chchchu katholickich czitarjow z tym straschicj, zo prajachu, biskopowje njebudža so dołho wuradžecj, ale zdobom wschitke namjetu pschimzach. Tola hdyž nětk spóznachu, zo kóždy namjet nic ze khwatkom, ale z dobrej khwili so wuradži, zo ryczych swoje ménjenjo ze swobodnosću wuprajecj móža, rozdžela sebi cíle njeckatholick spisowarjo naszych biskopow do dweju dželów po swojich myslach a powiedaja nětk wezjpnemu swętej, schto je kóždy biskop na koncili ryczał. Kat wjèle je taſtim powjestrwam z koncila wérce, kotrež pschindu z njeckatholick nowinow, wujasni szézhowač pschikkad. Tak powiedasche nowina „Allg. Ztg.“ (S. 153), zo je biskop Strožmayer jesuitow w zhromadzynje na 30. decembra pschimiał a jich wuczbu wotjudził; haj tale nowina chyſche samotne słowa tohole biskopa wjedžecj atd. Na tymile powiedanejku njeje pak nici jene wérne słowo. Biskop Strožmayer, hdyž wot thchle zekharnych powjestrwow bě shyschał, prajesche, zo we swojej ryczi na jesuitow anic myslí njeje, wjèle ménjenje zo by jich spomnił, haj won prajesche P. generalej jesuitow swoje wobjarowanjo, zo je joho rycz napsheczo joho woli tak i taſtim kžam so trjebaka. Spomnicz hischče dyrbí so, zo biskop Strožmayer jesuitow radý ma. Tak kža a pschikkadzeja so njeprcheczelke nowiny!

Thchle njeckatholick spisowarjow mjerza, zo katholick biskopowje wo wérje wschitec hischcijene su: wschitch su we druhim zjawnym posedzenju tridentske wérhwuznacjo wopjchisahali, kž Poſol we swojim času piſasche. Njech jenož zaſtojnich druheje wérje tež hromadu stupja, dha poſaza so bórž, zo su wo hlownych kruchach wschelakeje myſle n. psch. kž we lécze 1851 we Varlinje wschelach předkstejerjo protestantskeje wérje hromadu pschindzechu a bórž zaſy rózno džechu, dokež so wo wérje ziednacj njemóžachu.

Schto dha hischče njeckatholick spisowarjo wot koncila wjach kža? Woni hijon z potajnej wjeſkoſcju abo tajacej zrudnoſcju dopředka praja, zo koncil snadž grudny konc wozmije. Dokelž pak w swojim wocžakowanju so pschech zjebani wiždžachu, dha powiedaja, zo na khwili koncil zbehnjeny a pozdžischo zaſy dale wjedžen budže. Haj woni bledža, zo su nětotsi biskopowje ze wuradžowanjom w koncili tak njeſpokojni, zo chcedža koncil wopuſhczicj. Tež to chce jedny protestantski dopisowarž z dobroho žorta wjedžecj, zo z hamžowej ſtrowoſcju hubjenje dže, zo je hamž na jenym dnju dwójcy do njemoch padnył. Tola schtó móžt wschitte te blady a kžé pscheliczicj, kotrež napsheczo koncilej su hijo so piſali?

Najbóle leži jena węc tym tak mjenowanym liberalnym a tež někotrym němſkim katholickim professoram czejſo na wutrobje a tale węc je: dogmatiske wuprajenjo hamžowejje njezmónosće. Woni su sebi wiſku prócu dawali, zo njeby tele wuprajenjo wot koncila so ſtało, zo je hamž, hdyž won halo wuczeſt chykwje wo węcach wérje abo czahnidbý něſhoto wupraji a wschém wérivym předſtaja, njezmónsny. Ale ze zrudnoſcju dyrbja nětk ſami wuznacj, zo ſo najſkerje tale węc wot koncila wupraji. Tola njeprcheczelkojo katholickje chykwje a tak mje-

nowani liberalni so nět z tym trósciuja, zo nělotre swětne kniežerstwa jich thſchnej wutrobie i pomocí pschiitidu pschez to, zo njebudža wozjewjenjo nělotrych koncilislich wobzanknjenijow we swojsich krajach pschidac̄. Wo tym móža snadž pramje měc̄. Wschak h̄ijo je jedyn wosobný njeſatholský kniež (kotrohož jena katholſka nowina nowoho Luthera mjenowasche) swoje pjeru pozběhn̄k a i tomu pišał, zo njebudže swětne kniežerstwo jenoho katholſkoho kraja wěste wobzanknjenja koncila za prawe spóznac̄ atd. Tola ſchotz koncil wobzanknje, to budže tohodla tež znate, a wſchitc̄ dobri katholſci kſchesčenjo budža so joho wuprajenjam podc̄iſnyc̄. Tohodla nje- trjeba so žane dobre džec̄o chrkwe strachowac̄ a móže z dowěru do pschichodnosće hladac̄. Wuprajenja koncila su wuprajenja swjatoho Ducha, kotrohož je Khrystus swojej chrkwi zawostajil. Krasne budža potajskim plodym, kotrež z tejele wot Ducha swjatoho wjedzeneje pschec̄hneje chrkwiſkeje zhromadžizm̄ pschez c̄hý katholſki swět wuroſczeja. Katholſka wěrnostc̄ budže so c̄jim jaſniſho ſwěc̄jic̄, c̄jim wjach psche- c̄jwnikow napschec̄zo njej wustupja. Wjele wot tych, kž zwonka chrkwe ſu, budža so z njej zjednoſc̄jic̄. Wjele tych liwkiſ katholſkich kſchesčanow budža zbudženi. Te wjeli w Khrystusowym ſtadle pschiitidu lepje na ſwětko a budža, jeli zo so njepolepſcha a wo běudnej wěrje zwostanu, wuſtorczeni. Thym poſkočerjam ch- kwinskeje ſwobodnosće ſtaja ſo znowa twerde haczenja napschec̄zo a njech tež krute wojowanja za chrkvi a jeje džec̄ki ſo bědža, dha wěm̄ wſchitc̄ hako katholſci kſchesčenjo, zo kóždy kroc̄ za chrkvi po wojowanju krasne dobýc̄o pschiitidje, pschetoz Khrystus je prajit: Porth hele njebudža ju pscherwinyc̄.

T. P.

Katholſka chrkvi w Korea.

Korea je wosebite kraleſtwo, ale ſteji pod wjſchſhim ſchlitom Chinesiskeje. Hac̄ runje ſu tute krajinu hſchēze jara mało znate, je ſo tam kſchesčanstwo tola dawnio rožſhēric̄ poczalo. Ale korejska zemja je tež h̄ijo z krewju martrarjow ſylnie plodžena, a mało krajow ma tak wjſoku licžbu martrarjow, faž Korea. H̄izon 21. meje 1801 wumrje ſuroweje ſmjercze Alexis Hoangthejoung; dokelž ſo jomu wot kniežerſta wina dawasche, zo je katholſkich miſſionarow powołał a ſam přeni wot pohanſta kſchesčanstwej pschitupit. Wón wumrje ze ſłowami: „Ja wumru za wěru knieza njebies a zemje!“ Z nim buchu tež wſchitc̄ miſſionarojo morjeni. Tola z wutrobnymi proſiwaniami wobročic̄hu ſo korejsich kſchesčenjo na tehdnomiſchoho bamža Piusa VII. a na wſchich biſkopow, a proſchachu wo duchownu pomoc. A njebojazni předarjo kſchesčanstwa, hac̄ runje jich wěſta ſmjercz tam wočaſowasche, podachu ſo hnhdomi po woli bamža na puc̄, zo buchu wosyro- čene korejske katholſke wosadž duchownje zaſtarali. Po nělotrych lětach z wjele wobčežnosćemi, hac̄runje zjawnie pschec̄zhanja njebečhu, wudhri w l. 1839 wulſe krawna pschec̄zha, a we c̄jasi 8 měſacow wumrje wjac hac̄ 100 korejskich kſhe- ſchanow, bjez nimi tež miſſionar Imbert z Francoskeje a joho bratraj. Tež ſczeho- wace lěta c̄zwelowanja kſchesčanjow njeſchec̄tachu, tak zo korejska chrkvi h̄izon w přenich 40 lětach wobſtac̄ na 300 martrarjow licžesche. We lěče 1863 wumrje-

schtaj missionarej Joano a Landre, kij běshtaj w l. 1858 Francózsku wopuščczili, a hdž hafle po 3 lětach njewuprajithch wobčežnoſcžow hacž do Korejskeje pſchichkoj a tudy lědom missioniswo zapoczątoj. Ale zrudniſche časih hiſhce po božim do- puſhczenu na wbohu forejſtu chřeſť pſchińbzechu.

W Korea, kij bu haflo woſebith vikariat wot romskoho ſtoła poběhnjenia, ſtuklowaſche biſkop Franc Berneux haflo japoſchtoſki vikar ze ſwojim koadjutorom biſkopom Daveluž a z podathym duchowniſtwom z wulkim žohnowanjom, tak zo w l. 1863 hžon licžba kſhescžanow 18,000 wucžinjeſche. We lěze 1864 bu 805 a 1864 907 wotroſcženych kſhescženych. Tola hžo 1864 wudyrichu pſhescžehania, kſhescžanſte wži buchu ſpalene a jich pola zaničene, a kſhescženjo wſchelalo cžwělowani, a tež morjeni. Ale wſchitc ſwérni wostachu, a tak ſo na pſchichodne krucžiſche pſhescžehi ſylniachu. Pſchi thym pak ſo katholika wera dale bôle rozhěrjeſche, a vikariat Korea lubjeſche najrijeſche nadžije. Tola nětk je wſchitce zaničene! Surowy njepſhczel kſhescžanstwa, tudomny kral, kij běſche pječja prajík: „Bo budže kſhescžanstwo w kreji kſhescžanow poduſhcz ſpýtač!“ a kij bě jich tež wjele ſtow moricž dał, bě w januaru 1865 wumrjeli. Dokelž běſche mlodý kral, kij bu na to wuzvolený, hafle 12 lět starý, bu wudowa krala, z imenom Escho, za ſobuknjeſerku poſtajena. Wot teje ſo wočakowaſche, zo budže napsheczjo kſhescžanstwu lepje zmyſlena, abo ſo traž chle kſhescžanstwu pſhiwobrocži; dokelž ſo husto předy pſhcz mlodu kſhescžanku Marthu Paket pola biſkopa wo dobru radu pſhcz dashe, tež pôſka jomu druhdy wſchelake dary. Haflo běſche mlodý kral trón nastupil, dashe joho proſhcz, zo by za mlodoho krala, jeje syna, bože mſchě woprował. Wona bě tež někotre ſchtuečki z katechismusa nauukla a ſpěvaſche wſchědnie poſtajene modlitwy. Ale bože puce ſu džiwnie! Wona a jeje syn ſtaj ſo runje hao najſurowschej njepſhczelaj poſlazkoj. Hžon w 3. měſacu jeju knižeſtiſwa bu lazuja data, zo maja ſo ſtaré pohanske waschnja krucze wobledžbowacž a zo ma ſo kſhescžanſka wera wutupicž, wſchitc europiſch missionarjo w chým kraleſtiwie zajecž a ſmjercži wotuſhicz. Po tutym ſpočja ſo hruba krawna pſhescžeha. W rjanej provinč Tiengſang, hdžej jeno ſamo 1000 katechumenow na ſwiatu kſhescžencu cžakachu, bjez nimi tež ſobuſtawu wosobnych ſwójbow, je kſhescžanstwo po zdaču chle zapuſczenye.*). Kſhescženjo, kij morjeni njebuſhu, bludža woſoko bjez wobydlenja a duchownoho tróſchta. Hacžrunje nimale wſchitc ſwojej wěrje ſwérni wostachu, běchu tola někotſi tak ſlabi a zapřechu kſhescžanstwo, zo bychu ſebi žiwenje ſdzerzeli, bjez nimi tež wosobny a bohaty kſhescžan Franz Paſ z Pure-ki, kotoruž běchu džen předy twarjenja a dwór ſpalili a pola zapuſcžili. Tak je tam ſurowoſcž bjez wěriwymi zaſhadžala, a tak je krej marträjow tam za krótki čas zemju barbiła, ſpóznajemy, hdž pſchehladam⁹ marträjow w lěze 1866 tak daloko, hacž ſu nam po piſmach k. Ferona, nětk nameſtnika japoſchtoſkoho vikara a missionara Calais (wot 3. febr. 1867) wědomne. Wot wjele ſtow jich něžo njewěmny, tak a hdž ſu wumrjeli.

*) Młeda princeſna, kij chryſche ſo w kſhescžanstwie tudy rozwuečiſč dacž, je ſo zas k ſwojim pohanskim starskim wróćiſka.

1. Na 12. jan. 1866 wumrjeschtaj Xaver Tjeun, 49 lét starý, a Jan Ni, 24 lét starý, měščjanaj z Naipo. Wonaj běshtaj něk fchesczanslej wucžerzej. Tjeunova swójbá je wot 2 splahow sem fchesczanſta, a Nijec swójbá sieži hízo 3 marträjow. Hako bě jímaj předstajene, jeli fchesczanſtwo njezaprejetej, budžetej smjerczi wotsudženaj, prajeschtaj, zo radscho 100 króz wumrjetaj, hacž zo bhschtaj Boha zapřeloj, bhschtaj cžwělowanaj a hako též něk trutaj wotsaſtaj, na druhí džen, 12. januara zadajenaj.

2. Domasch Hong a Jan Nam, wumrjeschtaj 8. měrca marträſkeje smjercze. Hako běshtaj někotry čas we jaſtwach w Kemptu a Neikori ſedžaloj, bhschtaj na pomjenowanym dnju njedaloko města Seul morjenaj. Woběmaj bu hłowa wotczata.

3. Pětr Tjoj, 57 lét starý a Jan Tjeun, 55 lét starý, wumrjeschtaj 10. měrca. Tjoj bě ſlužownik pola korejskoho měščnitsa Handrija Kima, kij w 1. 1846 marträſkeje smjercze wumrje, a hízon předh ſlužownik pola duchownoho Mauba, kij bu 1839 morjeny. Wot léta 1846 bě wón pſchelupc, piſasche fchesczanſte knihi a wiſowasche též z rózarijemi. Wón mějſeche cžiſczečenju, a je z pomocu biskopa za 4 léta wjèle thſacow knihow wudal. Wón bu tak cžwělowaný, zo běchu koſcze nohōw chle rozbite. Na jenej karje, do kotrej běſche wot zapſchehnjeny, pſchimwazaný na jedny fchij, bu wón z města Neikori wjezeny, a wonka bu jomu hłowa wotrubana. — Jan Tjeun běſche hízon w lécze 1839 měſac w jaſtwje w Kuriukam ſedžak; ale běſche tehdom po wulkim rozpinanju ſlaboſez měl, wot wěry wotpadnyc. Tola cžinjſeche pozdžiſho wulku pokutu a pſchela něk trej za fchesczanſtwo. Wón wumrje Tjojom na ſamsne waſchnjo.

4. Džen 11. měrca wumrjeschtaj hako marträjej Alexis II, 21 lét starý a Mark Tieng, 73 lét starý. Alexis pěſche hízon fo w mlodoſci pſchez wulke duchovne darch wuznamjenit. Hako bě 18 lét starý, bu pſchez katechetu Kim za fchesczanſtwo dobytý a wot biskopa Verneux fcheczen. Na to mějſeche wot swojeſe swójbý, kij hisczeče bě pohanská, jara wjèle mutrač, tola docžala ſkónčenje te wjefelo, zo fo též joho nan, kij bě najjurowoscho z nim zaſhadžak, wobroči, a chla swójbá a bližſti pſcheczelio (wſcho hromadže 20 dusčhow), fo fchecziech dachu. Hdž pſcheczelha wudhri, bu Alexis ze 16 fchesczanami zajath, a mandarin tak ſurowje z nimi zaſhadžesche, zo běchu jich cžela chle roztorhane a miſaſo wot nohōw wiſasche. Pſchi tak zaſtojných bolesťach wusuny zo jomu ſłowo zapřečza, a hnýdom porucži mandarin joho puschcic. Ale hórzy fo fo dopomni na svoju ſlaboſez. A hako běchu joho ramy někak zahojene, poda fo do města Seul, hdžez též wot biskopa Verneux, kij bě tam w jaſtwje, wotwiazańjo doſta. Hacž to mandarin zhoni, bu hnýdom zas zajath a wýſche druhich cžwělow ſurowje z kijemiby. Skónčenje bu jomu hłowa wotrubana.

Mark Tieng bě z wosobneje pohanskéje swójbý ze Suen. Hdž 1839 pſcheczelhanjo wudhri a wón trej fchesczanow běžecz widžesche, bu wón pſchez to hnuth a wza fchesczanſtwo na fo. A wón bu něk wot biskopa za wucžerja poſtajeny. Tule ſlužbu zaſta z wulkej swěru hacž do marträſkeje smjercze. Wón wusta teſamsne cžwěle kaž Alexis, a bu též jomu hłowa wotczata. Na tym ſamym dnju wumrjeschtaj též na te waſchnjo za wěru Jézusa Karl Porthie, 35 lét

starh, duchownyh provikar a missjonar Michał Petiunicolas, 37 lét starh. Porthie běsche tudy 10 lét a to wosobuje w kollegium s. Józefa w Paison japoščoksh ſtutkowak.

(Vokracjowanjo.)

3 nasheje diöcesy.

3 Budyschina. Nasch hnadny kníez biskop je po najnowschej powjesczi z Boha strowy. Schtwórk 24. měrca dopoldnia běsche móz sobu pschi swiatoczejnej audiencji wschitkich (wokoło 150) missionskich biskopow we Sala regia. W tuthym tehdom wosobje wuphšenym salu běchu pschihodne cyrkwienske wěcy wustajene, kotrež bě tamž k rozdželenju za biskopow doftal. Nasch t. biskop dofta koſr z cyrkwienskimi wěcamy za missionsku abo pólnu (wojersku) Božu ſlužbu; je tam kheluch z patenu, swjath křiž, dwaj śwěčnikaj, kemschaca drasta, missal atd.

3 Budyschina. Wjecžor psched swjathym Józefom bu jena knježna z nasheje wosady, Haniža Guđic z Dalic w Klóšthrije miloščivých ſotrow swjatohho Karla Borromejskoho w Meisse Klóšthrys zdraſzena hało ſotra Gabrieła. Wona pschihotuje ſo wosobje na wucjerſtwo.

3 Budyschina. Wczerza rano ſu po železnych ſchyrjo katholisch Serbja do Roma wotjeli, mjenujich Jurij Warrik z Kanec, (kij je psched lětami tam hýzo pobýl), Michał Jawork z Miloczic, Petr Vér a Jakub Pjeh ze Zhiic. Woni pschizanknu ſo we Winje puczowacomu zjenoczeniu (něhdze 50 muži ſhlnomu), kotrež wěſih Rabath z Wróſlavu wjedže. Póndzelu 4. apryla wotjebže tute egle zjenoczeniſtwo z Wina a pschijedže pschez Triest, Benedig, Florenz a Foligno 9. apryla wjecžor do Roma. Bóh daſ jim zbožo na pucz! Wróſcic moža ſo woni z lotrhmjisku čzahom železnych hacž do 13. meje, kaž programm abo kontrakt praji. Tež pojedze džel Rabathowoho zjenoczeniſta hacž do Neapela; ſktóž chce tam sobu, trjeba to hakle w Romje ziewicž. W tuthym zjenoczeniſtwo je tež wjach duchownyh ze Schležynskeje a z Čech.

Cyrkwienske nowinki a powjescze.

3 m ſka. Pschedyda katholisch němčich towarzow napomina w zjawnym liſci, zo býhu katholikowje pschi nětčiſhim nadpadowanju a hanjenju koncila a bamža ſwoju luboſč a ſwěru pschecžiwo njomu z woporami k zapłaczenju wulkich khostow koncila wopokaſali.

3 Elberfelda. Na 7. měrca běsche na Johannesbergu katholska ſudowa žhromadžyna, na kotrež ſo 2000 ludzi wobdzeli.

3 Philippsdorfa. W lěće 1869 a w tutej zymje ſu na 20 c̄lowejekow tudy hnadi wuſtrowjenja doftali. Za twarjenjo cyrkwi je ſo z wosady 7000 ſchěnakow nadalo a z czuž 9000 ſchěnakow pschipóſkalo. Něko manž pschez 51,000 ſchěnakow k twarjenju a wſchelake materiale doftanjeny. Biskop je twarjenjo hýzo dovolil a mot ſwětneje wýſhnoſcje ſo dowolnoſcz kóždy džen z Prahi

wocząkuje. Da-li Bóh, chce my 24. dženje meje (swiędzenie pomocnych kschezjanow) załkadnych kamień za kapałku nad hnadmym městom położicj, a cyrkj s. Marije pomocnych kschezjanow samu 1871 twaricj zapoczęcz. Pschehlad twarnych khostow je na 135,000 schesnakow wumierjeny; tola maja so z toho wotzahajnycj wudawki za zmutskowne wuhotowanjo cyrkwe, kotrež zwjetscha darmo dostanemj. Twarstki kniez budże georgswaldska wosada. Z wopredka budże nascha cyrkj filialna, hacj pozdjisscho samostatna fara so założi.

Bajerska. Lętsa budże w Ammergau zaśy wuwołany passion przedstajeny, kij je tudy kóde 10 lét. Postajene dny za to su 22. a 29. meje, 6., 12. a 25. junija, 3., 10., 17., 24. a 31. juliya, 7., 14., 21. a 28. augusta, 8., 11., 18., 25., a 29. septembra.

Z Wina. Ministerium so skončjuje pomaku hiba; minister Gisler je wotstupil a tym druhim dla krajnho wujitka tež niežo lepsche hacj ich wotstupienjo pschez njemžemj. Tež „reichsrath“ so czumpa; w tutjch dnjach su Polach a Słowjencojo z baronom Petriño z njoho wustupili. Tak wšcho na swęcze dodżerži!

Z Roma. W tu kwielu je 722 koncilskich wótcow, dokelž z cyka su 10 zemrjeli a 40 su dla khorosče abo nuznych dželow na wěsth abo njewěsth čas domoj puschčeni. Rozsudzenjo wo bamžowej njezmónoscji budže drje po jutracj wozjewjene. Hdyž nělotsi biskopja psched dlěschim časom teje wulkeje hary dla žadachu, zo by sterje lepie wo njezmónoscji so ryczało a wotklosowało, praješte bamž: „Riech njechwatajmj, hewak nam rjetnu, zo je koncil z bojoſcu abo staroſcu so pschehwatal.“ Biskopja budže tam hýzo swoju wínovatoscj činiež a Duch swiath budže ich tež pschichodnie rozwětłež. Duž čałajmj z dowěru na dopjelnjenjo Božoho slubjenja!

Z Roma. W poslenich thđzenjach su zaśy někotre generalkongregacije byle; dokelž pak niežo wěste wozjewjene njeje a w nowinach same hudanja steja, wotstorčimy powjescje koncila hacj i pschichodnomu číšku. W poslenim času su zaśy nělotsi biskopja dowolnosć i domoipuczowanju na někotre njedžele dostali.

Z Roma. Nělotsi wobkručeja, zo protestant Dr. Friedmann z Königsberga, kij je pola pruskoj pošlana tudy radj widzany, do nowinow „Allgemeine Zeitung“ wo konciliu dopisuje.

Z Roma. Wóndanjo běsche francózski pôslanc hroźyl, zo chce joho kniežerstwo swoje wójsko z Roma wotwoać, ale wuwydżene drje tele hroźenjo niebudže. Tohodla tež so ani bamž ani koncil njeſtróži. Denož tak wjele je to sluklowalo, zo su so garibaldistojo w pomjeznych italskich kralowſkich městach (taž we Terni) zhromadžicj poczeli. Tola taſte čzrodžicjki rozečjéri bamžowe wójsko, i tomu njeſtrjebala ani Francózjojo pomhacj. — W poslenim konſistorium buchn 16 nowi biskopja wobkručeja, mjez nimi 10 za missionske kraje.

Z Roma. Schtwórtu njedželu posta swięcjsche bamž laž druhe lěta w sakristii vatikanskeje cyrkwe złotu róžu. Na to běsche wón Bożej mschi pschitomny, ktruž kardinal Donnet, archibiskop z Bordeaux, pschi hlownym woltarju ss. Petra a Pawoła spěwaſche. Tež koncilsch wótcjo běchu zwjetscha tam pschischli.

Japanska. Nowe pscheschchanjo kscheschchanow je wudhriko. Z města Nangasati su 2000—3000 kscheschchanow na morjo wotwoezli. Njewě so, schto so z nimi stanje, najsterje budža zatepjeni, taž su tam hewak hijo z kscheschchanami cžinili.

Maležnoscje towarzstwa.

Sobustawh na lěto 1870: ll. 189. Marija Bjarskhec z Budyschina; 190. Jan Hornig z Kulowa; 191. Michał Lebz z Kulowca; 192. wuczer Milkawsh Hicka z Ralbic; 193. hubler Milkawsh Blazik z Ralbic; 194. hubler Milkawsh Kubanja z Ralbic; 195. Madlena Rjehorjowa z Konjec; 196. Jakub Pjech ze Žhjic; 197. Khatka Mjenjowa z Čzemjeric; 198. Jakub Libsch z Hunjowa; 199. Khrystiana Donatec z Rhelna; 200. Handrij Barjent z Džejnikec; 201. Jan Ducžman z Bozankec; 202. Marija Hašcha z Neuhoſa; 203. Boſeij Lehmann ze Smjerdzaceje; 204. pschekupc Jakub Glasch z Róžanta.

Na lěto 1868 zapłacjichu: M. S. z R.; H. Br. z R.; J. Körjenk z Pěštec.

Na lěto 1869 zapłacjichu: 393. wuczer Milk. Hicka z Ralbic; 394. Jakub Körjenk z Pěštec; 395. N. R. z W. (tež na 1868); 396. Marija Rjehorjowa z Konjec.

Dobrowólne dary. Kh. M. z Cz. 5 nsl.; J. Libsch 5 nsl.; Khr. D. z R. 1 toler.

NB. Želi móže nechtó 1. a 5. čísto Pošta parowacj, njech je t wužitkej towarzstwa nam zaſy pôszeče.

Cyrkiwinski powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Zemrjetaj: Franc Peſč, cigarnik z Kutneje Horę, 29 lět; Jakub Rječka, živnoſczer z Džejnikec, 60 lět.

Z Ralbic. Kſčičjeni: Hajna Marija, dž. M. Woko ze Smjerdzaceje; Petr Pawoł, s. M. Ruka ze Smjerdzaceje; Jurij Clemens, s. Jak. Glauscha z Róžanta. Jurij, s. Mich. Čžkſti z Ralbic; Michał, s. Mich. Rjehorja z Vitka; Hana, dž. Mich. Bula ze Sernjan; Marija, dž. Milk. Čžornaka ze Smjerdzaceje; Marija, dž. Mich. Matki ze Smjerdzaceje. — Zemrjeczi: Madlena, mandž. Mich. Hanto ze Schunowa, (wumrie we Granich), 54 l.; Jakub Bräuer (Kowark) z Nowoſlje, 50 l.; Hana, Milk. Bedricha zw. mandž. z Smjerdzaceje, 81 l.; Hana, Jak. Mikela zw. mandž. z Konjec 80 l.; Petr Fórmán ze Sernjan (wumrie we Schunowje), 70 l. Wěrowanie: Milkawsh Bala ze Sulſhce z Mariju Dancęc z Konjec; Aug. Bergmann z Kulowa z Mariju Schibschitec ze Schunowa; Petr Bulank z Hórkow z Wurschlu Wałdzic z Ralbic; Mich. Suchi z Konjec z Herlu Vědrichec z Kazla; Jak. Kilan ze Sernjan z Mariju Herbichec (Piwarcec) z Nowoſlje; Jak. Mróz z Ralbic z Hanu njeboh Petra Janch zw. mandž.

Dary za cyrkej w Čjornečach abo Bacžonju.

K čeſeſi Bozej a t spomoženju dusžow su dale woprowali: Petr Schpitank ze Sulſhce 25 tol.; Michał Hašcha ze Sulſhce 12 tol.; Petr Nebisch z Haſlowa 25 tol.; Madlena Rječka z Džejnikec 10 nsl.; f. syndicus Spann z Klöschtra 10 tol.

Hromadže 1929 tol. 16 nsl.

Cjíſčęćak L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Czasopis

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski czasopis,

widawany wot towařstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 8.

16. hapryla 1870.

Lětnik 8.

Schto dha? bych dał abo njebych?

Druhdy so čzi we živjenju tak cžini, zo sebi radzicž njevěšč, schto abo tať by cžinil. Tak drje so tež někotromu dže, hdjž je wo hromadženju darow za nowu chrkej we Čornečach rycz: njevě, schto by cžinil, hacž by dał abo nic, hacž nětko abo požđisjho? Pytaſch sebi pola ſufoda abo znatoho radu, budže tebi jedyn radzicž, druhji wotradzicž, někotry snadž na chlu tule naležnoſć ſwarječ. Schto zapoczjnies? Pschećzitoj a rozpomni sebi ſkowcžka, kotrež chcu tebi na wutrobu połožić.

Hdjež so na rjanosć a wudebjenjo božich domow džerži, tam pschebhywa dobrý lud, kſheſčanski lud, kotrež wjach a wjehsche naležnoſće znaje a ſpečhuje, džili robotu wſchědnoho kſleba. Banjerodženjo božich domow je wěste znamjo a wopokaźno ſiwoſće a njerodž we nabožnych wěcach a ſwědk rozpadowacoho kſheſčanskoho živjenja.

Komuž je žel pjeniez, na boži dom a joho wupyschenjo nałożených, tón so bratiskuje z tamnym Iudaschom, kotrež so pschi Maledenym žalbowanju Jeziuso-weju nohow na brojenjo a pschećzinjenjo hōrſchesche.

Runje tak cžesczownie, kaž staršche domy bože pyskicž a we dobrým rjedże džerzeč, je, nowe twaricž abo twaricž pomhač. We starých cžasach su sebi (a to tež našci předowníkojo), cžescz a zaſkužbu psched Bohom pytali, hdjž móžachu so na twarbie božich domow wobdzělicž; pschetož džeržachu (a to ze wſchitkim prawom) za to, zo sebi z tym bože spodobanjo wudobhywaja, kraſių poklad za wěčnoſć sebi pschihotuja, bože žohnowanjo nic jeno za ſo, ale tež za ſwojich potomnikow wudobhywaja a tajki ſluk ſpěchowacž pomhaja, kotrež budže hacž do najdalších cžasow tracž a dobro ſlukowacž požđisjim ſplaham.

Mly wužiwamych we chrkwiach, w kotrejž so ſi božim ſlužbam zhromadžujem,

wužitk z dobrých skutkow swojich předowníkow, kotsiž su teles chrkwe tvarili a nam zaostajili. Ich pschikkad njech nas pozbudžuje k podobnomu skutkej. Wo- počazajm swoju džalovnosć napšeczo svojim předowníkam tež z tym, zo do jich stopow stupajo, spěchujemt tvarbu noweje chrkwe. Nashe koſce budžej we rowach tkač, nashe mjenia budžej zabýte na zemi, ale stacž budže skutk, kotrež suň dokonjecz pomhalí a budže hishcze we pozdžišich stotytkach wozjewiecž, zo su katholsch Serbjo we džewjatnathm stotytku z luboſcze k Bohu nowu chrkę założili.

Tale chrkę budže swědčicž wo zhromadnej luboſci, kotaž mjez Serbami wschelakich wosadow wobsteji: pschetož daloch a blízch bjerjeja džel na tutym skutku. Wjachkrócz za lěto zhromadžuemt so katholsch Serbjo ze wschitkich wosadow k česczii a k hvalbje božej we Różenče, a mamy za to, zo je Różant tak prawje chrkę za wschitke wosady. Tam stupa kóžda wosadna wosebitosć do zadý a wschitko zjenosćjuje so we nutrnej modlitwje a bohuslužownosczi katholiskoſho Serbſtwa a z jednoho wołtarja dóstawa tam našch cykly lud hnady żohnowanja. Kaž dha so we Różenče zjenosćjujemt k dostawanju božoho žohnowanja a so zradujemt we zhromadnej pobožnosći a sebi njedamž žel bycž dalokohu, wobčežnoho pueža: tak stuþm wschitk hromadže za c̄jornečanskú chrkę, zapoczimt a dokonjejm tam ze zjenosćenymi mocami dobrý skutk cykoho katholiskoſho Serbſtwa, a zjenosćnymi wschitk swoje daru k nadobnomu woporej za božu čjesćz.

Njech dla so pschi ſkadowanju darow za c̄jornečanskú chrkę žadny njemu- zamknje, ale njech kóždy swój dar wopruje, njech je duchowny abo swětny, njech je hospodař abo cželadník, njech je mužki abo žónska, njech je starý abo mlody, njech je bohath abo khudý, njech je daloki abo blízki. — Njeboj so, zo je twój dar přež cžisnjeny abo hubjenje naložen. Bohu samomu dasch wopor, jomu pož- cžisč, jomu swój pjeniez na daní dasch a z božoho žohnowanja budžesč wschědnie rjanu daní bracz čas swojego živjenja a stokrócz budže tebi zapłaczeny we węc- noſci dar, kotrež sy dak we čjasnosći. Cžiūmy sebi Boha k dožnité!

Býrnje ty njedocžakaſ dotwarjenjo tuteje chrkwe abo býrnje tam sam kho- džicž njemóh: žohnowanjo z tutoho skutka budžesč tola trjebacž móć, njech sy bohath abo khudý.

Njech dawa kóždy po mocach a zamoženju: schtóž ma wjetšchu móſcheni, može ju tež scherſho wocžinicz a khubje do njeje pomasač: joho džeczi toho dla po proſchenju njepońdzeja. — Khudý njech so njeboji, ze swojim mjenšim darom pschistupicž: tež ton njebudže zaſtorczeny abo zapčetý, ale z džakoni pschijath; wſchal so do murjom tež drobne kamjenje trjebaja a dobru skubju cžinja.

Chcesch-li ſchto k tomu dacž, dha khwataj a cžin to předy, hacž tebi smjercz twoju móſcheni zadžernje. Schtóž njemóže na dobo tejko dacž, kaž by radž chęt, njech po kruchach dawa, kóžde lěto něſchtō.

Dokelž budže chrkę cžim předy tvarjena, cžim spěchniſho so trěbne pje- njež nawdadža a nahromadža, dyrbjako so pschi kóždej pschihodnej pschiležnosći na to hladacž, zo by so něſchtō za c̄jornečanskú chrkę nawdako. Prawje derje móhlt pschi processionach, kwasach, křežiznach něchtō z pschitomných daru za tule chrkę hromadžicž: pschetož tež na te waschnjo móhlt so rjanu pjeniez ze snadnych

darow nazběracz; tudž rěka: khroble započeč a sebi z wobrhczenja ničo nje-
scjincz.

Telizo so někotromuzkuli hromadzenjo za nowu chrkę njespodoba — dha je
to jo ho wěc, a njemózemh a njechamh joho k hinašchim myslam nuzowacz a
mocowacz; ale to směmh z počným pschedswědczenjom prajich: Bohu so spodoba,
hdvž joho jednorodženomu synej nowe wobydlenjo za joho pschitomnoscz we naj-
swjecjischim sakramencze wołtarja pschihotujem. Bohu so spodoba, hdvž nowe
město natwarimy, hdzecž budže jomu swjath wopor woprowan. Bohu so spo-
doba, hdvž wjele čłowiekam bližschi pschiležnoscz damh, Bohu swoju luboscz, cęscz
a skubu cęasczischo wopokazacz.

Niespokojo so, zo tute słowa sam sebi pschečjitasch, ale rozhřej je mjez
druhimi a pomhaj za dobrý skutk sobusktlowacz. Hdvž tebi na myſle pschindže:
„shto dha? vych dák abo njebvh?“ dha je moja rada: daj, a to prawje
wjele, a prawje bórzy!

Powjescze z vatikanskoho koncila.

XI.

We schestym časie Pósla smy sobudželiſili, zo so 22. februara poslednja
hłowna zhromadžizna koncilskich wótcow woidžerža. Smy tam iez nowh porjad
z krótka rozesiajeli. Tak nasta pschetorhuijenjo zhromadžiznow, kotrež něčto pschez
tſi njeđele trajesche.

We tutym času njeſſu biskopojo prózni byli, ale napisowachu, shtož mějachu
i wustajenym namjetam pschispomnicz. Tich pisma buchu we wotrjedže za „naležno-
scze wěry“ pschehladane a k zestajenju rozprawh powužite.

Wschitke tele džela džehu doſez ſpěchnje mot rukow, tak zo mójeshche so 18. měrca
zaſy (tsichta) hłowna zhromadžizna džerječ, na kotrež tſo biskopojo wo porje-
dzenym namječe za naležnoscze wěry rhezachu. Wo tejsamej wěch rhezachu na
jena a tsichtej zhromadžizne (22. měrca) 10 biskopja, na dwě a tsichtej (23. měrca)
11 biskopja, na tſi a tsichtej (24. měrca) 14 biskopja, na schthri a tsichtej (26. měrca)
6 biskopja, na pječ a tsichtej (28. měrca) 8 biskopja. Na schescz a tsichtej zhro-
madžizne (29. měrca) bu pschi hlosowanju zawod nimale jednohłosne pschijath a
potom dale naležnosczech wěry rhezane. Wo tejsamej wěch rhezachu na sydym
a tsichtej zhromadžizne (30. měrca) 11 wócojo, na wosom a tsichtej (31. měrca)
11 wócojo, a na džewječ a tsichtej (1. hapryla) 12 wócojo.

Na 40., 41., 42., 43. a 44. zhromadžizne (4., 5., 6., 7., 8. t. m.) wot-
hlosowanu wócojo dale wo pschedpoložených namjetach, a to wo wschitkim nimale
jenohłosne. Tsecze swjatoczne posedzenjo budže najſkerje 24. hapryla.

Potom halle budža wobzančenja wozjemjene a tež nam mójne, serbski pschekoz
częſtarjam Pósla sobudželicz.

Katholska cyrkiew w Korea.

(Słonečenje.)

5. Na dniu 28. měrca wumrjehu jako martrarjo biskop Franc Berneux, 51 lét starý a měštnich Ransfert de Breteniers, 28 lét, Ludwik Beaulieu, 25 lét starý a Petr Dorie, 26 lét. Woni buchu hízon 25. februara zajeczi, ale we jasťwje z wopředka derje džerženi. Tola jako křesćjanſki mandarin Jan Nam, křiž dýrbjescze jich ſudzic̄ pominac̄, cžekn̄, so knježic̄erjo jara rozhněwachu. A mloda kralowna prajesche křesćjanach Marcze Pakc ze ſhlzami: „Wſchitko je kóne! Biskop a wſchitc̄ europis̄ch missionarojo budža dýrbjec̄ wumrjec̄. Wſchitc̄ ministerjo wobsteja na jich ſmjerči, a tať drje budže moj muž dýrbjec̄ do toho zwoliciž. Khowaj ſo, a praj křesćjanam, kotrhc̄ znajesch, zo bychu ſo wſchitc̄ zaklhowani džerželi.“ Na poftajenym dniu buchu pola wſy Sainamto, hodžinu wot hłownoho města Seul ſmjerči podači. Tim bu hłowa wotčata, jako běchu předy thđzenje dočho njevuprojite cžwěle pschetrac̄ dýrbjeli, tať zo jim mjaſo na ſtawach w kruchach wiſasche, a jich koſeze z džela zlamane běchu.

6. Dwaj dnaj pozdjiſiho, 30. měrca ſzjehowachu jim we tej ſamej martrarſkej ſmjerči biskop Miklawſch Daveluh, 48 lét starý, a miſſionaraj Petr Alumatre, 28 lét, a Merezin Huin, 29 lét starý. Tim bu pola wſy Surieng hłowa wotrubnjenia. Z nimi buſchtaj tež morjenaj křesćjanaj Lukasch Hoang, křiž běſche ſtužownik pola biskopa był, a Józef Tjiang, 64 lét starý, měšćjan a kubler z Nengtji. Tutón bu wot swojeje pschirodneje ſotry Vorborh Kimec, křiž běſche nimale wſchitke ſobuſtarh swojeje ſwójbh za Křyſtuſa dobyla, wobroczenh. Z nim dachu ſo tež joho jona a 4 džec̄i křežec̄. Dokelž běſche wuc̄zeny cžlowjek, bu wot biskopa 1855 w Paſon pschi tamn̄ym kollegiju jako wuc̄zeſ poftajen. Tule ſtužbu zaſta hac̄ do 2. měrca, hdžez bu zajath, a hdžz cžwěle njeponhachu, zo by wěru zaprjeſ, bu tež morjen. Na tym dniu wumrje tež Susanna Kimec, 30 lét stará, a jena druha křesćjanka. Susanna bě z měšćjanſkeje ſwójbh, kotrąž je hízo pschez tsi ſplahi křesćjanſka, ale pschi pschesczéhach najwyjetſhi džel zamojenja pschifadžila. Wot swojoho 16. lěta bě z křesćjanom Janom Simom zwěrowana, a vydleske z nim a 3 džec̄imi zbožowonje we wſy Tschugmal. jako něk pschesczéhanjo wudyri, cžekn̄ z džec̄imi k bratrej do Haſsatong. Tow pak bu z dwěmaj džec̄iomaj popanjenia a do jaſtwa we měſceje Tschieunam z druhej křesćjanku wotwiedzena. Starſche džec̄lo, křiž běſche 5 lét stare, pschepoda jenomu křesćjanej, zo by je k jeje muzej domjedk, a te male, křiž mějſche na rukomaj, za někotre dnj wumrje. We jaſtwe buſchtej, hdžez běchu jimaſ předy koſeze a rjebla rozbite, zadajenej.

7. Džen předy wumrje na te waſchnjo Pawoł Opantsi, 50 lét starý, křiž bě 1858 křežen; hac̄runje z woſobneje ſwójbh, běſche potom w Kitſiangkol w křudobje živh. Młodaj křesćjanaj, křiž buſchtaj z nim jataj a cžwělowanaj, buſchtaj tať njebožownaj, zo wěru zaprěſhtai. Někotre dnj pozdjiſiho wumrjeschtaj tež pschez zadajenjo kaž wón, Hyacinth Hong z Ningſin, 60 lét starý, a Domaſch Song z Koteri, 28 lét starý. Hong, kotrž bě wot 5 lét ſem ſlepý, běſche hízon

wot 15. měrca z 15 kschesčanami, (bjez nimi mužojo, žony a džeczi), kij zwjetšha wſchitch tam z hłodom zemrjechu, we jaſtwie Tſilſan pschebywał.

8. Pawoł Kiem, 59 lét starý, z města Seul, kij bě so w swojim 18. lécze z macjeriu a jenej četu kschecjicž dał, pſchela 8. septembra frej za naſchu wěru, bjez tym zo běchu jomu předy nós a wuſchi pſchekalali.

W měsacu novembru wumrjechu marträrskeje smjercje Jan Pał, katecheta, 55 lét starý, kij běſe ze zemjanskeje swójbý a předy na pohanské duchownstwo ſchitudował, běſe ze 1866 ze wſchitkimi ſobustawami swojeje swójbý wot biskopa Berneux kschecjicž dał, wumrje po wulkich marträrah pola wsi Ganghatjin. Po nim buchu morjeni Franc Ni, 45 lét starý, tež z woſobnieje pohanskéje swójbý, běſe so pſched 10 lětami kschesčanſtwy pſchitwbrocił, kaž tež joho bratř Pawoł Ni, 22 lét starý a joho pſchirodna ſotra Marija Kimec, 49 lét stará. Woni běchu nětk wokhudžili, dokež běchu jim w pſchescjehaniach wſchitke zamоženjo wzali. Tež woni wumrjechu za Chrystusa, kaž hiſtčeje wjele druhich, kij we jaſtwach abo z kradžu morjeni buchu. Wſchitcy ſu w njebjesach a proſcha tam za korejsku cyrkę, kij je za krótki čas wjach kreje pſchelača za Jezuſa, hac̄ je to kschesčanſtwo pod ſurowym khežoram Nero pſchelcž trjebało. Čjela marträrow ſu wot kschesčanow pozdžischo čeſćownie pohriebane. Tola dyrbi nas tróſhtowacž, zo budže tež Boh, kij je te zrudne čjasy pſchitwſchęſi, w swojim času wjele ſtajecz wjedzecž. A krej kschesčanow je pſchecj symjo za nowych kschesčanow. Korejski kral, kij je podklječer (vafa) chinesiſtloho khežora, njebudže tu wěru, kij ſo wot poddanow chinesiſtloho kraja zjawnje wuznawa, dokož wjac pſchescjehacž ſmęcž, a jomu ſo njebudže radžicž, kschesčanſtwo wutupicž, hdhž ſo tam wjele mócnisſhomu khežorej w Anam, kaž budžem pozdžischo powjedacž, radžiko njeje. A zo ſej Francózowje za krej swojich missionarow w swojim času krute zarunano žabacž wje-ža, ſu Korejsch a Chinesiſch hízon spóznacž pſchiležnoscež měli.

J. Král.

3 naſcheje diöcesy.

Z Budžchiną. Wóndy pobu pola nas mnich z rjada trappistow, kotsiž ſu klóſchtyr ze ſchulu bjez Serbami w Bosniſkej (Turkowskej) założili. Tež chcedza woni dom za ſhroth założicž.

Z Budžchiną. Kaž ſkyschimy, je knježna Hana Spitankec z Časec w rjedże franciſkanow w Radenje zemrječa.

Z Budžchiną. Knježna Gabriela Gudžic je haſo pomocna wuczerka do Woſławych pſchesadžena.

Z Schěrachową. Naſche towarzſtvo rjemjeſniſkých, kotrež du 30. januara t. l. założene, na nětk hízo 61 woprawdžithych a 16 čeſtnych ſobustawow. Präſes je t. kapłan Friebel.

Cyrkiwiske nowinki a powjescze.

3 Prahi. Něhdusiči khežor Ferdinand je towarzstwej za wutwarjowanjo arcebiskopsteje chrkwe 10,000 schěnałow daril.

3 Brünnna. Tudemny biskop Anton Ernst grofa Schaffgotsche je 31. měrca zemrjet. Wón bě rodžený w lécje 1804, duchowny wot I. 1827, biskop in partibus wot I. 1839 a halo Brünnski biskop 1842 wobkruczený.

3 Wina. Dokelž khežor nochcysche a njemóžesche dale po radže ministrow ť spravnnej njespokojnosći swojich ludow kniežic, su woni wo pschyczenjo ze služby žadali a jara radž tež dostali. Zbytki „reichsratha“ su nětko tež domoj pôstane; w poslenim posedzenju staj präsidentaj hishcze khežtro kanclerja Beusta poswarjeloi. Prjedy hacž pak so w khežorstwie centralisma a dualisma chle wotřetku a ť sprawnomu föderalismej pschedreja (tal zo změja tamnišche ludy a králestwa swoje prawa), budža drje hishcze někotre pschelhodne ministerstwa, ktrihž přenje je něk pôlški grofa Potocki po porucznoſci zestají.

3 Wina. Zelený schwörtk běſche zasy ceremonija nohimčža w hrodovſkej kapali. Khežor mhesche nohi 12 starých kudym mužam a khežorowa 12 kudym žonam. Egile wuzwoleni dostanu potom pola khežora tež wobjed a wulku jačmožnu.

3 Roma. Džen 25. měrca zemrje tu biskop Eioſt z Chlusi, 82 lét starý.

3 Roma. Pjenježk swjatoho Pětra bu bamžej wot I. 1861 pschec po wjetſchej abo mjeniſchej potřebnoſci dawany. Wot I. 1864, hdjž chchdu katholſke kniežerſtwa bamžej pomhacž a potom swoje ſkwo njedžeržachu, je pjenježk pschibjerał; tak bu 1868 na 9 milijonow frankow dathch a wloni hido 11 milijonow frankow.

3 Roma. Z nowa so powjeda, zo budže koncil w horčch lětnych měsacach pscheterhnjeny, a tež, zo budže potom hacž do lécja 1871 tracž.

3 Roma. Koncilsch wócojo su namjet stajili, zo by swjathý Žózef swjatočnije wuprajeny byl halo patron chrkwy.

3 Roma. Pschekora ze zjenočenymi Armenami w Kostantinoplu dla patriarchi Hassouna skonči so zbožovnje. Swjathý wótc je nowoho japoschtoſkoho visitatora, biskopa Valenziani pomjenował. Turkowska pomha pak dotal tej stronje we armenskej wosadže, katraž by so radž wot bamža wottorhnyla.

3 Roma. Biskop Stroßmayer z Diakovara w Čchrowatskej běſche žadaný, zo by rusowske kniežerſtvo z bamžom wujednacž pomhal. Wón pak je so wotřek, dokelž w něčijsich wobstejenjach žda so tajte prćowowanjo njepřódne. Tež so powjeda, zo chce bamž Rusowsku za missionski kraj wuprajicž, dokelž je porjadne dopisowanjo z tamnišimi chrkwiſkimi předkſtejerjemi (z wjetſcha administratorami diöceſow) jara zadžewane.

3 Roma. Bratraj Leman z Rhona, po narodnoſci Židaj, nětko po wérje kchesczanaj a katholſkaj duchownaj, staj prōſtwu zestajitoj a w Romje wot 506 biskopow ze wšich ſwětadželom podpisacž daloj, zo by koncil tež zjawné napominjanje za židow wudač, kotsiž hishcze pschec na mēſiasa čjataja. Wonaj staj tule prōſtwu swjatomu wócej pschepodaļo, a tón je jej u pschecelnje powitał a jimaž bjez druhim prajik: „Mojej synaj, pschitwozmu waju prōſtwu a pschepodam

ju sam sekretarzej koncila. Psihihodži so, haj derje je, Izraelitow napominač a jich wubudzecž. Wasch narod (lud) ma w swjathym pišmje slubjenjo, zo so wobroči. Teložo je dospelnyj winogžber (Weinlese) njemogžny, daž nam Boh, znajmjenjscha někotre kiti wushečipnycz.“ Potom žohncwasche wón teju bratrow a praji jimaj k posylnjenju: „Bož dželatej za swój lud, to je waju powołanjo, wój četaj, schtož je Mózges čjinič: jón wuswobodzicž!“

Z Roma. W Priscillinyh katalombach, hdjež su tam rowy swj. Budencia a swj. Praxedy bu murja potorhana, kij je z 3. lětstotka. Psihi tym pschiindze so na rowy, kotrež běchu dotal zavrjene. Někotre z nich maja zajimawe napisma, někotre z 1. a 2. lětstotka.

Z Roma. Bamž swjedčešche bołmoncžku we Pětrowej chrkwi bołminy a wubželesche je sami najwosebnitschim knježim, kaž kardinalam, wójwodze z Moden, wulkowójwodze z Toskana a někotrym druhim wuzwolenym.

Z Roma. Psihi pschiležnosći próstwy bratrow Lemanow so powjeda, zo je swjath wótc na jeju žadostž psched dlešchim čjasonom Božu mšchu woprowaſ w chrkwi s. Handrija delle Frate na měnenjenjo, zo býchu so tež židža wobročili. To je ta chkej, w kotrež je so předadawshi žid a hanicžer kschesžanow, t. Alfons Ratisbonne (někto duchowny w Jeruzalemje) psched lětami nahle pschez spodžiwnie widženjo kschesžanstuwu pschiwobročil. Wón je kaž bratraj Lemanaj Francózaj. Tež joho bratr je konvertita (wobročeny).

Z Roma. We Florencu běchu jene nowiny wunjeske, zo staj sławnej wuczeńca P. Sechi, direktor romskej hvězdařnje, a P. Rosa z rjada jesuitow wustupiloj. Ale někto P. Sechi w nowinach zjawné čjini, zo to jomu ani joho duchownomu bratrej so ženje njewuzda, ale zo četaj haež do smjercje jesuitaj wostac̄.

Italska. W někotrych stronach králestwa pschibjera zažy katolikslé zmýslenjo. To je tež z toho widžecž, zo su protestantske šhule, kij buchu we Florencu a druhdze l. 1860 założene, nimale prózne. Wot knježerstwa zbehniyenj swjath džen s. Žózefa bu lětša zažy jara swjeczeny. A wobkruczenju katolického zmýslenja założuja so towarzystwa žónskich, kotrež wosebite slubjenjo čjinja, zo čeđaž džecži derje kschesžansch wocžahňycz.

Italska. Králestwo ma psihi wšchim rubjenju chrkwienskich kublow žałosnje wulki doł, mjenujcy 4140 milijonow frankow.

Schpaniška. Tudy k žanomu trajacomu měrež njepschindže; njedawno běše zažy zbežk w měsće Barcelona, bu pak podušcheny.

Schpaniška. Wjese duchownych so spjeczuje, pschisahu na nowu krajnu wustawu (Verfassung) wotpožoči. Wona drje tež za tym budže. Nowiny „Epoca“ radža knježerstwu, zo by tu pschisahu pschemenika.

Endželska. Towarstwo za rozhřízenjo biblijom je spóznało, zo je w joho biblijach wjese wopacžnosćow. Schto ma porjedzecž? Endželscy protestantscy biskopja su w tym nastupanju próstwu na parlament (sejm, Landtag) pósłali, zo by wón slončne wobzankujenjo scjinič. Takiomu wuprajenju podcžišni so čile „biskopja“ a potom budže parlament „njezmôlyh“.

J a p a n s t a. Kscheszjenjo, kotrychž su po morju wotwjezli, budža najsklerje do hubjenych krajinow wusadženi. Na ſobze (jehi) cžerjachu jich w hromadach; pschi tym buchu starí ludžo, kij khwatač njenjachu, njeſmilnje bicži, a džecži, kij w cžiszczenych padžechu, njeſmědžachu wot starskich zbehnjene bjež a buchu k smjerczi gateptane. Francóſki pokonomocni a drugi poflancjo su ſo na tajte pscheszjenjo kruče wobczęzowali. Ministerſtwo praji na to, zo ſu zaſtojnich bjež wyschischeje porucznoſeſe tak cjinili. Ale to ſo njenjoe wěricž. Zapansh ſtowu njeđerža. Wloni ſu francóſkomu poſlancej ſlubili, zo njebudža wjach stare zakonje placicž, po kotrychž žadny rodženj Zapanski kſcheszjanſtwo pschiwacž njeſmědžesche. Pschi jentym předawſhim mjenſhim pscheszjenju buchu Zapanskojo nuzowani pschez francóſke knježerſtwo, zo dyrbja kſcheszjanam načinjenu ſchłodu někak zarunacž. Ale woni ſo pschez wotwlaſuju. Duž drje budža Francozowje zaſh z brónju do nich dyrbjeſz.

Maleźnoſće towařſtwia.

Sobuſtarow na leto 1870: fl. 205. Handrij Rajec z Bělcjec; 206. Jan Pěterka z Hrubjeſcje; 207. kublei Milkawſch Kmjecz z Kozařc; 208. Jakub Wawrik z Khröſcje; 209. Marija Pawlitova z Čjaſec; 210. žiwnoſcjer Jakub Vitas Král z Matſec.

Na leto 1869 zaplaćzihu: 397. M. Kmjecz z Kozařc.

BN. Geli móže něčto 1. a 5. cžisko Poſta parowacj, njech je k wužitkej towařſtwia nam zaſh poſeſele.

Cyrkwinski powěſnik ze ſerbſkich wosadow.

Z Budýſhina. Kſchczenaj: Michał Milkawſch, ſ. Handrija Augusta Rencža z B.; Jan Hugo, ſ. žiwnoſcjerja Jakuba Vita Krála z Matſec.

Z Radworja. Kſchczeni: Khatyrna, dž. Augusta Mathesa z Radworja; Jan, ſ. Jana Pjetraša z Radworja; Marija, dž. Milkawſha Nehorka z Lutowęza; Milkawſch, ſ. Milkawſha Wawrija (Khejnka) z Radworja (†); Hanža Marija, dž. Milkawſha Wöhna z Radworja; Marija Martha, dž. Handrija Schokth z Lutowęza; Hana, dž. Michała Hidki z Radworja; Gustav Reinhold, ſ. Jana Kerna z Lewykh Boranec. — Zemrjecži: Marija, m. Jakuba Busche z Radworja, 54 l. m. 10 d.; Hanža, wud. Jurija Pjetarja z Radworja, 87 l. 17 d.; Hana Marija, dž. Augusta Heinricha z Kamjenej, 1 l. 9 m. 6 d.

Dary za chrkej w Čjornecach abo Bacjoniū.

K cžesczi Bożej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: k. administrator J. Herrmann we Wotrowje 10 tol.; pscheluce Milkawſch Schokta z Wotrowa 5 tol.; Marija Bjarshec z Wotrowa 1 tol.; Š. B. z Čj. 100 tol. (ſtatný dolžny liſt, Serie II., cžisko 121,744 z talonom a z kuponom wot 1. juliia 1870); njeboh Milkawſch Rencž, kublet z Khröſcje, we wotkaſanju 50 tol. (1. meje wuplaćzomne); z Rumburga 1 tol. 10 nſl.

Hromadje 2096 tol. 26 nſl.

Cžiſčejat L. A. Donnerhak w Budýſhинje.

Katholicki posl

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyžolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrкwiński časopis,

wudawaný wot towařstwa S.S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórník.

Číslo 9.

7. meje 1870.

Lětnik 8.

Hłos ze wsf.

Keď jara so helske moch w našchim času pročuja, wutroby wěriwych chrkwi wotczahnyč, pokazuja te powjesteňa, kij su we wschelakich nowinach koncila dla rozhřerołoszene, kaž tež te rjewoslabjace prôcowanjo njepsczechelow swjateje chrkwy, tajte nowinhy tež našchim lubym, hisheče wěriwym Serbam do rukow dawac̄. Najbóle su hosceniarjo naryczeni, zo býchu tajte njeckmane' nowinki sobudžerželi a ludej k čitanju poškiczel. Trjebam by jenož pschelhodžicž našchu krajinu, a namakam by we wschelakich wsach na blidach hoscenicow a korečnow tajte piſma. Štož našch lud znaje, snadž njebudže wěrič, zo Serbja za tajki njerjad pjenyežy wudawaja, a tola je tomu tak. Keď schlōdne čitanjo tajkich nowinkow za lud je, je piſaré tohole nastavka wóndanjo we rozhřezowanju nazhonit. W tajkich piſmach su wosebje naše kłosky a něčijski koncil tak wohidnje hanjene, zo moħe prajiež: cžile piſarjo sej myſla, zo smy my katholikojo cžile zaslepjeni, a zo woni nam halek widženjo dadža. O ſkrobka hłuposz! Woni woznamjenuju našch koncil jako zhromadžiznu, w kotrejž jenož njepsczechjenoscž knježi a w kotrejž so wucžbyh nastajeja, kij su napschečzo ſtrowomu rozomej. We namjetowanej njezmôlnoscž bamža su pschihodny frēd namakali, zo möhli wěriwych zamolicz; woni wukladuja ſłowo „njezmôlnoscž“ wopacznię, a njeponiuchaja na to, ſtož chrkej w tymle nastupanju praji. Tež jednanja biskopow na konciliu so tak wopisuju, zo lud, kij tu wěc lepje njeznaje, na winoſtu čeſcězownoscž zabudže a zhromadžiznu biskopow za žanu wot swjatoho Ducha wiedženu njezpóznaje. Swjath wótc je tam jako twjerdza hłóčka wopisaný. Pschi wſhem pak praja tele nowiny, zo naše katholske prawa zastupuju. Tak dželaja njepsczecheljo našeje chrkwy a tak so pročuja nutskhod pola nas dostač. Chchł tola našch lubowaný lud, kij je so dotal swěrnje k swojej chrkwi džeržał, a za wupschestrjenjo tejesameje

krasne woporh pschinješ, a kotryž loni pschi 50letnym měščniškim jubileju swjatoho wóica krasne znamjo luboſče pokazał je, čeňk tola tónle katholiski lud wšchitku wéru tajkim njepſchezelſtim piſmam zapowjeſcz, a radscho dobre katholiske piſma: serbski Poſoš, lipſkowſki Kirchenblatt, Dülmer kathol. Missionsblatt, Westphälisches Volksblatt a podobne cítač! Bychu dha protestantowje abo židža, hdž jich paſtorojo abo rabbinarjo zhromadžizn džerža, katholiske nowiny, hdž bychu wonie tele zhromadžizn hanile, džerželi a cíitali? Wěſče nic. Runje tak njesmědža katholikojo ze swojimi pjenjezami piſma podpjerac, kž jenož jěd ſykaſa na naſchu swjatu katholisku wéru, a kž pschez wopaczne wulkadowanja abo toſte kž nam to rubic̄ chedža, ſhtož je nam swjate a wérne. Njemylim ſej, zo njepſchezeljo koncila naſhomu ludej z chla ſchłodžic̄ njemohlí ze swojimi piſmami! Hdž z ludom wobkhadžam, dha zhonim, zo drje wón radh wot koncila powjeda, zo pač tež wſchelake ſudženja napscheče ſoncilej ma, kž je pschez cítanjo hubienych nowinow a piſmow, abo pschez wobkhad z chrltwinskimi njepſchezelemi dōſtač. Koncil je nětk wſchadna wěc, wo kotrejj ſkyſchim na wſchitkach puczach, železnicach, w hofezen- cach a domach, hdžej ſo ludzo hromadu ſkhadžuju. Rozwuczenjo ludu wo nim w předowanjach, ſobudželenjo wo joho ſluſkowanju, warnowanjo psched cítanjom zlych nowinow a zaniczenjo tých ſzow, kž koncila dla ſo cíinja, je tohodla jara trébne. A tele rozwuczenjo namakam w tých horjeka pomjenovaných katholiskich nowinach a nic w protestantſkých. Pschedladajm jenož te protestantske nowiny, z kajkej pilnoſežu wonie napscheče naſchej chrkwi a koncilej piſaju. Protestantſki lud cíita je z wiſlej wčipnoſežu a powjeda te kž katholikam, hdž z nimi hromadu pschitidže. Katholik, kotryž žane katholiske chrltwinske nowiny njecjita abo ſo hewač rozwucziež njeda, tu potom ſteji kaž něm, wón njemôže rycieč a wotmołwieč, haj džiwa ſo na mudroſci piſarja tajlich nowinkow a je zamolen w swojej wěrje. Naſch serbski katholiski lud dyrbi tohodla tež k rozrhcžowanju ſo wobrónic̄, a tule bróni dyrbi dōſtač wot swojich wjedžicžerow. Njepſchezeljo katholiskeje chrkwije njepſcheſtanu mjelcječ, tež katholikojo njesmědža mjelcječ. Njebojim ſo wojowanja, kž we tym naſtupanju ſnadž tež z někotrymi mam, njebojim ſo, hdž pschez naſchu kruſoſež tajlich wjeklow bóle wabimy! Toho abo druhoſo ſnadž z tym žeňe njepolepſchimy, dokelž je dawno swoju wéru zhubil a kój jenož za něčim, zo móhl ſo tež zwonkownje wot swjateje chrkwije wotrjec, kaž je to dawno we znutelownym cíini! Ale wuslečim tajlich wjeklow z najmjeniſcha tu wowęzu draſtu, zo bychu ſpožnacži a potom za wěriwych njeschlōdni ſežinjeni byli.

Hff.

Powjeſcze z vatikańskoho koncila.

XII.

Na 45. a 46. hłownej zhromadžiznie (12. a 19. hapryla) bu pschedezkne hloſowanjo wo namjetach wéry dokonjane a wozjewjene, zo změje ſo tſecža zjawna zhromadžizna 24. hapryla dopołdnja a zo budžeta tehdom dotal wučimjene wěch wozjewjene.

Prénju njedželu po jutracach zhromadžitu so koncilsch wótejo, wschitkich hromadže běsche 664, k tseczej zjawnjej zhromadžiznje we pschitomnosći svjatoho wótca. Najpriyedh mějesche w $\frac{1}{4}10$ hodžinje kardinal Bilio Božu mřchu. Po Božej mřchi zastupi svjath wótc ze svojim pschewodnistiwoem pšchez gregoriansku klapalu do koncilskej klapale a poslydnih so na trónje. Tu zwobleka so swjedžensku draſtu. Na to buchu koncilske modlitw a litanijs wo wschitich Swjathich wuspěwania, a sejzenjo Mat. 18, 18—20 wuspěvane. Tele modlitw trojachu $\frac{3}{4}$ hodžinow. Na to buchu wschitke dotalne wuradženja w nastupanju wěry pschecžitane a na zhromadžených wótcow praschenjo stajene, hacž so jim pschecžitane postajenja spodobaja? Na to buchu hlosy biskopow hromadžene; wschitich hlosowachu „haj“. Čyke hlosowanjo trajesche pšchez polbora hodžin.

Na to bu hlosowanjo swjatomu wótcu zjewjene, kotrež stanhwski prajesche: „Wukaz̄ a prawida (Decreta et canones) runje pschecžitane su so wótcam spodobake, a nicho njeje hinač mřsil; a my z pschitohosowanjom swjatoho koncila teſame tak postajam, wustajam a wobkručjam, kaž su cíjane.“

Z tym dha buchu wotsudžene a zacjisnjenie wschelake běudne wucžby a měnjenja, kotrež su so tam a sem na swěcze rozschérjcz pocžale.

Zudh njech sežehuje wucžahov woznischich wěcow, dokelž móžemh cyke postajenia hakle pschichodnje pschinjecž.

W nastupanju Boha stworicžerja wschitkich wěcow bu zacjisnjeny běud, kij preje, zo je wschitko wot Boha stworjene; zo su duchowne stworjenja; zo su Boh wot swěta rozeznawa; abo zo su wschitke wěch z nicžoho stworjene.

W nastupanju božoho zjewjenja bu zasudžený běud, kij měni, zo čłowjek Boha ze svojim rozomom spóznacž njemóže; zo so Boh čłowjek pšchez zjewjenjo wozjewicž njemóže, abo zo čłowjek k dospołnosći božej pomoch njetrijeba, abo zo swjate pišmo njeje wot Boha nutsdawane.

W nastupanju wěry buchu zaſtorčene běudne měnjenja, kij praia, zo Boh wot čłowjeka wěru žadacž njemóže, a zo čłowjek wěrnoſće njetrijeba Boha dla wěricž, ale zo joho móže joho samotne nazhonjenjo abo zrozemjenjo k wěrje pohnuwač; abo zo džiwu njeſtu móžne a wěste a trěbne; abo zo so k wěrjenju božej hnady njetrijeba, abo zo su wschitke wěry jenak dobre abo zo so na wěrnoſci dwělowacž smě.

W nastupanju wěry a rozoma buchu zaſudžene, běud, kij praia, zo we božim zjewjenju tež potajnoſče njeſtu, abo zo smědža swětne wědomoſče so wucžbam božoho zjewjenja pschecžiwiecž, abo zo smědža so chrkwine wucžby hinač wukladowacž, hacž je chrkej zrozemja.

Hdyž dha běchu tute wěch wozjewjene, wobzamku svjath wótc zhromadžiznu ze ſčehowachmi ſłowami: „Dokelž su koncilsch wótcowje wschitich hjez wuwzaczia z „placet“ (t. j. mi so spodoba = haj) wotmokwili na „decreta et canones,“ kotrež buchu runje pschecžitane, dha wuprajimy my fami we thmsamym zmřysku wěrnoſće, kotrež su we tyhle deſretach (wukazach) a kanonach (pravidlach) wpschijate a kotrež po moch swojeje jaſoschtoſkeje ſlužby wobkručjam. Wž widzicž, lubi bratſja, kaž derje a luboznje je, pſchegjednje zastupicž do knjegowoho domu

a khodžic wę połoju. Khodžice pſchech tał. A dokełz na thmsamym dnju nasch kniez Jezus Chrystus swoim japoſchtołam połoju da, dam też ja, kiž ſym joho njedostojnij naměſtnik, wam we joho mjenje połoju. Tónle połoju, w̄y je węſcze, zahanja bojoſcz; tónle połoju, w̄y je hiſcheze węſcze, zamka wuſchi napschezo ryczam wot wonka. O zo by tónle połoju was wschtite dnj waſchoho žiwjenja pſchewo-đak! Njech je wón waſcha ſylnoscz we woſami-tnjenju ſmjerze. Njech je wón waſcha węſzna radoſcz we njebjeſach."

Na to bu protokoll poſedzenja zefiajan, a ſkonczenie „Te Deum“ zaspěvane a wot bamža požohnowanjo wubželene. Wokolo 1 hodžin rozeñdzechu ſo wócojo do ſwojich wobydlenjow.

W 47. a 48. generalnej zhromadžiznie (29. a 30. hapryla) bu jednanjo wo małym katechisme za chlu cyrkę ſkonczenie. Na 4. meje b̄ 49. zhromadžizna.

3. naſcheje diöceſy.

3 Budyschina. Dla dospołnoſeſje naſcheje chroniki pſchispominam, zo buchu ſwiate woliſje za naſchu a tež za dreždzaſtu diöceſu lęſa zeleny ſchtwórtk w Prazi wot biskopa Krejci ſweczenie a tón ſamym dzen z Prahi pſchivjezenie.

3 Budyschina. Mejſla pobogoſc, lotruž końska leto po ranisich ſemſchach džerzachm, je w naſchej ſerbſkej cyrkwi lęſa wječor $\frac{1}{2}8$, a to wot ſpočatka prěni dzen ſerbſki a druhi dzen němſki.

3 Budyschina. Zańdzenu njedzeli ſweczeſche k. wuczeř Franc Lemmer ſwoje 25lētne zaſtojnſke jubileum.

3 Budyschina. Kaž ſchimy, ſu naſchi ſerbſch krajenjo zbožownje z Roma domoj ſo wróćili. Dwaj z nich, k. Pjech a k. Jawork ſtaſ tež w Neapelju pobylou. Wſchitcy ſchyrjo ſu jara ſpokojeni z tym, ſhtož ſu widželi a ſkyscheli. Woni ſu na dompučju tež w Loreto pobylu. Z Roma wotjedzechu 26. hapryla, běchu 2. meje we Winje a zańdzeny ſchtwórtk ſu poſleni domoj pſchijeli.

3 Budyschina. Kaž wěmy, je naſch krajan, k. J. Buł, dwórfki kaplan a proghminaſialny direktor w Dreždanzach, 25. hapryla do Roma ſo podał a thce na ſwiatki zaſy domoj pſchijec.

3 Budyschina. Zwieselaca powjesc ſteji dzenſa na poſlenjej ſtronje Poſla; Klóſchtyr Marijneje Hwězdhy je thſac (tawžint) toleri k założenju cyrkwi w Czorneſach abo Baczonju daril. Te same buchu hnydom na dań date. Džak a ſkawa naſchomu Klóſchtrej!

3 Budyschina. Zańdzeny ſchtwórtk bu w tachantskim konſistorium do-talnij farar w nowozałożonej wosadze Neuleutersdorf (wot I. 1862), k. Anton Müller jako farar w Oſtriku wobkruczeny. Installacija (nutſwiedzenjo) w Oſtriku budže njedzeli 15. meje.

3 Budyschina. Po jutraci ſtaſ w tudomnym ſeminaru abiturientſte pruhowanjo wotpozkoſkoj: k. Petr Scholka z Wotrowa, kiž je nětko pomocny wuczeř w Dreždanzach, a k. Pawoł Bredler z Oſtrika, kiž město domjacoho

wuc̄jerja dostanje; tež su wółbóhmanostne pruhowanjo (Wahlfähigkeitsexamen, kij so dwé lécje po wступjenju ze seminarra čini) wobstali dotalni pomocni wuc̄jerjo: L. Heinrich Gäbler z Drežjan, L. Franc Teichmann z Lipska a L. Ernst Wünsche z Grunawy. Někto je w nowym schulstim lécje w seminaru 15 seminaristow (bez nimi z Serbja: Grólmus z Radworja, Scholka z Budyschina a Kubank z Radworja), kij so na wuc̄jerstwo pschihotuja, a 15 präparandow, kotsjž chcedža pozdžischo z wjetsha na gymnasiah dale schtudowac̄. Mamy za pschiskusnoć, naschich Serbow ledžnih sežinicz, zo býchu swojich synow, kotsjž woprawdze talentu a žadosc̄ za kótrymžuli schtudirowanjom maja, radščo zaže do měschčanskeje katholskeje schule (hdz̄ež wuc̄iba nijež požđenja, ale chlodženja) slali, hac̄ so to z wjetsha stanje. Naturšta wèc je, zo pschi wjach hodžinskim wuc̄jenju měschčanski schuler pschi hewak jenajlich wobstejenjach (t. r. jeli wosebite hodžinu pola wjesnog wuc̄jerja měk nijež atd.) wjach može, džgli wjesnih hžđo pschi zastrupjenju do seminarra abo do gymnasia. Z tym nochcemh prajic̄, zo wobdarjeny wjesnih schuler to, schtož jomu pobrachuje, potom nakhwatač njemoht; ale tak wjele je wèste, zo často tajch wjesni wjach zadženkov pschi zastrupjenju do gymnasior a seminaror namakaja, a pozdžischo swoje schtubije dokonjeja, pschi čimž snadž schtudowach nicžo nježhubi, ale tola — nanowa móščna. Dale čjimih tñch, kotsjž chcedža nehdj wuc̄jerjo býč, ledžnih, zo býchu woprawdze a zaže pocželi mušiku (hudžbu) wuknyc̄, dokelž so na to tež pschi zastrupjenju do wuc̄jerstwie präparandu džiwac̄ dýrbi. Tola na tón raz došč wo tym, dokelž je so schulste lèto hžđo zapocžalo, ale dla pschichodnych jutrow sebi to w pomjatku wobthowac̄je, serbsch katholsch nanojo!

Z Budyschina. Na wulkej schuli (gymnasium) je někto z cikla 13 katholickich schulerjow, bez nimi z Serbja. Nabozništu wuc̄ibu dostawaja we tjsioch wobdženjach, najwyhshszej klassy ze seminaristami, a druhe klassy wosebie wot dwieju duchowneju.

Z Budyschina. W Lipsku je jedyn tak mjenowaný katholik k Lutherstwu pschestupit a tež w nashei Dazonic̄, kaž cjtachm, dwaj tak mjenowanaj katholikaj z blízkih Čech. Tojke pschestupjenja nješu za nas žana schkoda. A k tomu je jim praschenjo wo njezmolnosći hamža witana pschilegnosć, zo by jich pschestupjenjo wjach česce — pola swęta doſtało. Wjele zbožja na puc̄!

Z drežđanskeje diöcesy.

Z Chemniz. W hrabowskej chrkwi we Wechselburgu na kuble L. grofym ze Schönburg-Forderglauchau su wot oktobra kójdu nježelu katholiske božje služby, dokelž je tam pschi twarjenju železnich někto wjele katholickich skalarjow z Italskeje a dželac̄erjow z Čech.

Z pruskeje Lužic̄.

Z Kulowa. Lětusche jutry wobdženjachu so we nashei farškej chrkwi jara swjatočnje. Boži row z wustajenym božim čékol bu wot wulkeje

mnohoscze pobožnogo ludu modnio a w noch wophtowanym; tež z czužby so jich wjèle pola nas ženđe, zo běchu we spowiednym stole a pschi božim woltarju swoje jutry swiecili. Jutrowniczki po dopoldniſtich božich ſlužbach zhromadžichu ſo wosadni kſchijerjo (jich bě 134) na torhosćeu naſchoho měſtacza a potomhač ſchiči cyrkwinich duriach z ruki fararja ſwiaty jutrowny kſchijz doſtali běchu, po- dachu ſo we rjanym proceſſionje na wuhotowanym konjoch a ſerbske kherlufche ſpewajo do Ralbic. Kſchijerjo z ralbičanskeje wosady (jich bě 70) pſchiindzechu i nam popoldnu ſ napot dwemaj. Zich wjedzesche kniez Miltawſch Čornak z Ralbic, kotryž lěſta ſwoj 50letny jubilej halo kſchijer ſwieczeſche. Pjec- dzeſat lět doſho je wón kózde lěto a bjez pſcheterhuijenja z jutrownym kſchijzem z Ralbic do Kulowa rajtowal. Pschi wulſtich cyrkwinich duriach, kiz z pletwu wob- wěſchane běchu, powita knieza jubilara naſch farač z dwemaj duchownymaj a dzer- žeſche krótku ſerbsku rycę, we kotrej wón česnomu jubilarej zbožo pſchejeſche a lubym ſerbskim bratram z ralbičanskeje wosady, kiz knieza jubilara pſchewodzachu a kiz po khwalonym waschnju předownikow i česčci horjestanjenohho zbožnika ze ſwiatym jutrownym kſchijzem naſch boži dom wophtaju, wutrobný džak prajesche. Na to poda farač kniezej jubilarej złotu nuchawku a złoth wěnc z čerwienym banczikom, na kotohož kóncikomaj złoth kſchijz a napismo: „Jutry 1820—1870” čiſhczanej běſtej, z tej prôſtu, zo chęk wón tele wopomnjenicko pſchiwacz halo ſnadne ſnamjo naſcheje luboſcie a naſchoho česčiomania. Kniez jubilar běſte jara hnuth a ſylzy ſo jomu z wocžow ronjachu. My pak jomu kliničate „Štawa!” pſchiwacym a proſymy Boha, zo by joſo žohnował z hnadu, z dobręſtrowotu a ze zbožownej starobi, tak, zo móhle wón hiſheje wjèle krafnych lět halo kſchijer o luby pſcheczel ze ſwojimi ſobukrajanami i nam pſchińcz.

Cyrkwiſke nowinki a powiſeſje.

Z Prahi. Lauretańska gwonowa hra na kapucinaſtím tórmje na Hrad- czenje, že 27 harmoniſtich ſestajaných zwónčlow wobſtejaca, 1694 założena, budže na kňóſth patrona, wjercha Morica Lobjowica 800 ſchěſnakow z nowa wuporjedzana.

Z Prahi. Wuporjedzenjo a wutwarjowanjo arcfiſkopſkeje cyrkwe ſwiatohho Vite traje hižo 8 lět a placzi dotal 280,000 ſchěſnakow. K dalischemu tvarje- nju je „Dombauverein” zaſy 54,828 ſchěſnakow nahromadžil. W lěče 1873, když budže 900letne jubileum założenia praſtoho biſkopſtwia ſwieczené, budže re- ſtauracija dotalnoho džela cyrkwe dokonjana. Potom pſchikroči ſo i daletwarjenju cyrkwe, kotrej chcedža za 12—14 lět wuwiesz. K tomu budže ſo kózde lěto 20,000 ſchěſnakow trjebač. Když vyskhtař 2 milionaj ludzi (czyli Čechi maja 5 mil. katho- likow) kóždý thdzen po 1 krajcaru i tomu dali, by we 12 lětach 3,120,000 ſchěſnakow nahromadžených bylo! Tež wocžakuja ſo wotfazanja za dotwarjenjo cyrkwe.

Z Georgswaldy. Pisa mi i. kaplan Storch i wudospołnjenju dopisa z Philippſdorfa w 7. čiſle Póſta bjez druhim tole. Někto je tež dowolnoſcze wot ſwětneje wyschnoſcze pſchitſka, zo móže ſo cyrkę po pſchepodathych twarskich planach twaric zapoczeć. Twarski komité je tež hižo z wosady mužwoleny a wobkruczeny.

W tuthm měsacu budže najskerje hnadný domik zwottorhaný hacž na hnadnu stwicžku, kotaž tež w času twarjenja stejo wostanje, tak zo pobožnoſć tam psche- torhnjena njebudže. Kchapala, kij budže hnadnu stwicžku wobdawacž, ma skónce tutoho lěta hotowa bycž. Pschichodne lěto hakle zapocžnie ſo potom twar chrkvje, taž ſmy híjo piſali. Tež pschiftaja ī. kaplan, zo buſchtej na hnadnym měſeče w měrcu dwě džesčji pschez zaſtupnu proſtrwu ſwiateje Marije wuſtrowjenej, jene ze Sklanknowa a druhe ze Schönau, kotrejž běſchtej měſach doho cyle wotkromjenej abo wofla- bjenej (gelähmt).

3 Altenburg a. W tudomnej malej katholskej woſadže bu njeđawno privatna ſchula wotewrjena z 10 džesčimi. Wucžer je ī. Godduhr z Neiffe. Kóždy měſac džerži tam missionske Bože ſlužby duchowny z Lipšta. Pozdžischa ſnadž budže ſchula za zlawnu wuprajenia.

Němſka. Nowy biskop w Münſteru rěla Dr. Brinkmann. Wón je 1813 w tamniſchej diöceſy rožený.

3 Rom a. Bislopja z bližſich krajow, kij běchu jutrow dla domoj woſjeli, ſu ſo zasť ſem wróczili.

Francózſka. Nowinj Liberté ſu ſebi prou ſčinile, pschehlaſ zestaſicž, tak wjele je Europa wot lěta 1800 za wójnu woprowaka. W bitwach wot l. 1815 zapocžinajo je žiwjenjo zhubilo 2,762,000 čłowjekow. W orientalskej wójni je panhu: 256,000 Ruſow, 107,000 Francózow, 45,000 Žendželjanow, 1600 Italskich. Zběžk w Polskej je ſebi 190,000 ludzach woporo žadał; za wu- ſwobodzenjo Grichiskeje je 148,000 ludzi žiwjenjo zhubilo. Wójn w Africu wot l. 1830 ſu 146,000 Francózam žiwjenjo wzale. W italskej wójni padže 59,664 khějſtrskich rakufskich wojakow, 30,220 Francózow, 23,610 ſardinskich, 14,000 neapel- ſkich a 2,370 bamžowych. W tuthm woblicženju njeſtu hiſhče padnjeni rakufch a ruſowſch wojach we wuherſkej revoluci, francózſch w Mexiku a poſlenja wójna w Němſkej a w Rakufskie. Na pjenzech je italska wójna Francózow, Italskich a Rakufu jedyn bilijon a ſchtyri ſta a piecž a wóſomdžesat milijonow frankow khoschtowala. Za orientalſku je Ruſowſta zapkačiła: dwaj bilijonaj tſi ſta a wóſomadwacheži milijonow frankow; Francózſta 1,348,000,000, Žendželska 1,320,000,000, Turkowska 1,060,000,000. Rakufu je na pschihotowanjo t wějnje a wobſadženjo Moldawiskeje a Wallachiskeje w času orientalſkeje wójny wudala 470,000,000 frankow. Franki na tolerje njech ſebi cítar ſam pscheměni. Tak žakoſne wopory žadaja hiſhče wójny! Za wójny je dotal pjenzech doſč na ſmeče!

3 Pariza. Hacžrunje chce khějor swoje nowiſche a z tym tež starsche pscheměnjenja wuſtawu (Verfassung) pschez plebiscit t. r. pschihotowanjo chtoho luda za dobre ſpóznacž dacž, je tola mnohofcž joho njeſcheczelow wulka doſč, kij zlawnje a potajne pscheziwo njomu džělaja. Tak bu wóndy jedyn deserter z mjenom Beaurey zajath, kij mjeſeče revolver (pistoliju) pschi ſebi, z kotrejž chchſche po ſamſnym wuznaczu khějora zatfělicž. Tež čzrdka druhich republika- narjow bu zajata. Nekotři pak měnja, zo na tutej wot někotrych pschihotowanej revoluci ničio ſtrachne njeje, ale zo ſu powjeſče wo njej pomjetſchene, zo bydu ludžo bôle za Napoleonu hlosowali halo za wumožerja wot wſchoho njenéra!

Rusowska. We Wilnje (w Litwianskiej) je psched někotrymi njedželemi tachant Piotrowicz na kłetch nowe katolickie rituale (chrkwińskie knižki), w rusowskej rjezi zastajane, halo njekatolickie zacisnię, doleż su tam někotre węch pschedzivo katolickim wuczbam a postajeniam. Wón je tež thich halo excommunicirowanych (z chrkwię wuzanknienych) wuprajil, kotsiž knieżeństwiej pschi nutswjedzenju taminoho rituala pomhaja, schtož sobu tež joho predfsiejicjerja, biskopskoho administratora Źylinskoho trjehi. Toho dla bu won na dompučzu z chrkwię na hashz zajath. Hdyž joho żandarmojo pschimachu, spiecichu so ludzo tomu a dyrbjeſte wójsko pschinic. Piotrowicz wusleče so swoju duchownsku draftu a ludzo torhachu so wo kruchi a kuski teže sameje. Na telegrafiske wopraschenjo pschinidze za někotre hodžinu wusudzenjo, zo dyrbi t. Piotrowicz do Archangela zamjezenih býc.

Naležnosće towarzystwa.

Sobustawny na lěto 1870: 1. Madlena Žurec ze Stoneje Borschje; 212. Hana Balantowa z Nachlowa; 213. Marija Běrkowa z Nadworja; 214. administrator P. Ludwik Angermann z Różanta; 215. Jakob N. z P.

Na lěto 1869: Jak. Domaschka z Dobroschic (tež na pschedkhadzace l.); Jak. N. z P. Dobrowolne dary: M. Ž. 5 nsl.; J. Domaschka z D. 5 nsl.

NB. Jeli može něchtó 1. a 5. čísto Póšta parowacj, njež je t wužitkij towarzystwa nam zashy pósćjele.

Smilne dary t dalewoftaranju: Za towarzystwo džecjatstwa Jezusowego z Różanta 4 tolerje.

Chrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kschejeny: Franc Otto, s. železolijera Jana Wylema Götjesa w B. — Zemrjecji: Jan Pawoł, s. kocjmarija Miklawsha Schustera z Bělczeč, 2 l.; August Jurij, s. murjerja Jakuba A. Wjeraba z B., 2½ měs.; Marija Madlena rodž. Hase, mandž. Mikl. Jurija Mattinga z podhrada, 54 l.

Z Nadworja. Kschejeni: Jurij, s. Miklawsha Lorencza z Nadworja; Jurij Jakub, s. Jurija Schramy z Nadworja; Jan Jurij, s. Petra Schramy ze Božerje; Jakub, s. Jakuba Brücki z Nadworja; Hana Theresia, dž. Jurija Petrance ze Božerje; Korla Jurij, s. Jana Augusta Wagnera z Nadworja. — Zemrjecji: Miklawsh Börschik z Nadworja, 64 l. 13 d.; Jan Kubanka z Khelna, 75 l. 2 m. 21 dn.; Jurij Franc, s. Petra Měšcherja z Měrkowa, 2 m. 16 dn.; Jakub Nößler z Khelna, 62 lét.

Dary za cyrkę w Ćornebach abo Baczonju.

K česci Bozej a t spomozjenju dusichow su dale woprowali: Illochyr Marijna Hwězda 1002 toli; jena khuda skujowna holca z K. 4 tol.; Khata Nowotnikowa w Różencie 20 tol.; kubleč Jakub Pjeh z Baczonja 20 tol.; Jan Buk z Wětrowa 1 tol.; Jakub Schneider z Wětrowa 15 nsl.; wuměnkář Jakub Wieczor z Khrósejic 100 tol.; Michał Schokta z Nowej Wieski, czeladník w Khrósejicach 1 tol.; H. Sch. z H. 15 nsl.; M. K. z Kr. 2 tol.; Michał Nuk ze Smjerdzaceje, czeladník w Khrósejicach 1 tol.

Hromadze: 3248 tol. 26 nsl.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towarzstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 10.

21. meje 1870.

Lětnik 8.

Katholska cyrk w Anamje.

Khězorstwo Anam leži tež we raniszej Asiji a mjezuje z Chinesiskej. Tute khězorstwo wobsteji z 4 wulkich krajow: Anam, Cochinchina, Tongking a Kam-bodjscha, a wópschija 9315 mil z 9 milijonami wobydlerjow. We tuthych krajinach je w běhu lětow hac̄ do nowischoho časa wjac marträfskeje krewje běžalo, hac̄ we wulkim khězorstwie Chinesiskeje. Marträxarjow, kž su za wěru Jezusa tam živjenjo dali, njelicjim po stach, ale po thſacach. Najsurowscho zakladzachu tudy khězorowje Min-Menh (1833—1842), Tieu-Tri (1842—1847) a něcijischi Tuduc. Iich wotmýslenja běchu, křesćjanstwo w tuthym kraju, hdžej so thſach jich poddanow k wěrje Jezusa wuznawachu, z chla wutupicj. Wschitke frédkí a marträx buchu načozene. Wsy a města buchu spalene a pola křesćjanow zapuſczené. Wobydlerjo, kž křesćjanstwo wuznawachu, hdžej so zaš k pohanswu wobročicj nočechchu, buchu nanořiowšcho cžvělowani a morjeni, abo do pustých krajskow wuhnacj. Pschi tym njebu anic na mlodosc̄, anic na splah, anic na powokarjed ledžbowane, wſcho bu morjene, schtož křesćjanſte tym ujekraſnikam do vystřelit. Ale hac̄ runje krej křesćjanow po hafach a puczach z kužemi běžefche, ťola nimle wſchitcy naſchej wěrje swěrni wostachu, a we tuthych dleje hac̄ 20 lět ťiajach pschesčěhach wumrje iich wjac hac̄ 10,000 marträfskeje smjercze, pod něcijischiem khězorom famo pschez 2000. Tola tež w najhórskich pschesčěhanjach licjba křesćjanow lětnje wo 100,000 pschiběraſche. A banž Riehor XVI. wozjewi cykolu křesćjanstwu 27. apryla 1840 we wosebitej allokuciji tute zrudne a tola zwjefelace wobstejenja anamskeje cyrkwe. We lěče 1846, hdžej bu wot francófskoho komandanta Lapierre anamske kódzne wójsko psched Cochinchina za hodžinu cyle zanicjene, a tež wot China europiske schtuki rujachu, drje so tehdomny khězor Tieu-Tri nastróža, a pschesta křesćjanow cžvělowacj. Ale jožo potomník

Tuduc někotre lěta pozdžischo čzim surowšcho započza z křesťjanami zařadžecz. Bjez wjele druhimi wumrjechtaj wot francózskich misionarow: duchovní Schäffler z Nanch 1. měrca 1851 a duchovní Bonnard 1. meje 1852 martrářeje smjercje, a wýsche toho wjele anamských křesťjanow. Pschez to wudyri bjez nim a něcji schim khězorom Napoleonou nowa wójna. We tutej bu Tuduc cyle zbití. A hako bu 16. hapryla 1865 mér wuzinjeny, dyrbjesche wón Francózam z provinci wotstupicz a pschez wosebith zwiažek wupschetřenjo křesťjanstwa w khězorstwie Anam dowolicz. Křesťjanenjo dořachu tež z džela swoje zamoženjo a ležovnoſće zas, a buchu tež pschez pjenjez̄ zarumane, hdzej so hodžesche. A khězor dyrbjesche spóznacz, zo pschez wschitke lěta dočko trajace surove marty a mordowanjo křesťjanstwo wutupit njebe, ale zo bě ſerje pschi tym pschiběrak. A kaž so zda, je khězor Tuduc swój hněw na křesťjanstwo wot toho časa cyle wotpoložil. Hac̄ runje ministrojo a wýsoch zaſtojnich, kaž tež pohanich popja na křesťjanstwo derje zmyſleni njeſſu, njewerja ſej tola něchtio napſcheczo křesťjanam zapoczez; dokelj jich khězor zakita. Wón powoła husto katolickich misionarow na swój hród a je katolickomu biskopej Sohicer reorganisaciju wýsichcheje wucejerňe we hłownym měſeze Hue pschepodał, a chec zdú professorow pschi njeſ ſam placičz. Na francózskoho khězora je wosobne pôſelſtvo pôſtał, a dokelj běchu wosobni pohanich Anamsich na to hněwni, zo je wón pschecživo křesťjanstwu derje zmyſleny, pôſta wón na wýsichchich zaſtojníc kraj pismo, we kotrymž křesťjanow napſcheczo wſchelakim porokam zaſtitovaſche, a prajeſche: „zo so nihdže njeje dopokazac̄ hodžilo, zo býchu ſo křesťjanenjo na pscheradach a mučenjach wobdzeli, po kotrychdy dyrbjesche khězor z tróna stocžen, a morjeny býc.“ Tuto běchu mjenujen jich njeſcheczeljo předh wunjeſli, zo býchu khězora na křesťjanow najhezuvali, bjez tym zo běchu to runje pohanjo a to joho zwonkovonje swéni pschecželjo zaſhmatali. Zo by tež zjawiſe poſkał, zo je za křesťjanow derje zmyſleny, ſczele wón japoſchotſkemu vikarej w Hue husto wosobne dar, a je tež křesťjanſkim professoram tudomneho kollegija wosobne rjady ſpožecil. Ale budže tele zmyſlenjo tež w pschi chodnosczi krute wobſtac̄o měcz, haž runje najwyschchi zaſtojnich ſo pröcuja, dobrym zmyſlenjam a porucžnoſćam khězora, hdzej ſo hodži, napſcheczo ſlutkowac̄? A hdj tež hižon nětk khězor pschi wſchitkach dobrých wotpohladach njemžesche cyle zažewac̄, zo we wotležaných krajinach krawne zbezki wudyrichu, křesťjanſke cyrkwie a domy ſpalene buchu a pôdla zas krej křesťjanow zemju barbjesche, kaž budže to w pschichodnosczi? Dotal buchu drje tajich zlóſnich, kaž daloko khězorowa móć dasahsche, z wjetſha koſtani. Budže to pschec̄ taſ? Chcemž ſo to nadžijec̄ a anamsku cyrkę, kž je hižo taſ wjele pschetraka, tež dale do Božoho zakita porucžec̄! Hdj dyrbjaſo we bojeſi woli wobzanknjene býc, zo hiſhce dyrbjaſa ſo ſicžba martrarjow w Anam zas pschisporic̄, ſmý pschepoſazani, zo to ſerje k rozſchérjenju a pschekrasnenju hac̄ k wutupjenju křesťjanstwa ſlužic̄ budže!

Wobhladajn ſej nětk cyrkwiniske wobſtejenja katolickie cyrkwie w tutym kraju, kaž ſu nam hac̄ do nowischoho časa, (do lěta 1868), znate. Chce khězorstwo Anam je do 7 japoſchotſkich vikariatow a do misionskoho wotrjeſa Kambodscha rozbělene.

I. Krajobraz Anam a Cochinchina wobsteji z tych 3 székhowych vikariatów

1) Zapoścztolski vikariat w ranischiim dżelu tuteje krajiny, je hjoż we lècz 1660 postajenj, tola w l. 1844 dżelenu, wopschija něk provinč Quang-Ngai' Quing-Nhon, Natrang a Liamba. Wot lèta 1865 je tudy biskop Charbonier a skutkuje tam ze europiskimi a 15 anamskimi měschnikami za křeszcjanstwo. We chlym vikaricze bydla 35,000 katholikow. Chle bjez pschesczehanju tež tuton we poslenich lètach njewotendže. Hało biskop we l. 1867 chrkwinstu visitaciju wotdżerża, bu popanjenj a 2 dnaj do jaſtwa sadżenj a chęci joho smierci wotjudziej. Doho pschewodżachu 3 missionarojo a 5 anamskich duchowni. Czi buchu zajęci a, hało bęchu z prutami schwilani, tež do jaſtwa domwiedzeni. Me francózski admiral La Grandier, zastupie Francózszczyzny w Anamie, je so na tajke njezałónske zadżerżenjo tamnoho praefekta hnydom pola křežora wobczężował a khostanjo pschestupników żadał. Biskop a czi drugi jeczi buchu na to na poruczeńscz z Hue boryż z jaſtwa pušczęzeni.

2) Zapoścztolski vikariat we wjeczornym Anamie a Cochinchina, kij 6 provincow wopschija, bu we l. 1844 postajenj a wot prjedy pomjenowanego dżelenu. We lècze buchu tudy 1334 wotrośczenych a 2448 dżeczji křežených. Spowiednych ludzi bę 63,146, wot kotrychž bu 59,743 woprawianych. Wérowanjow bę 553 a 419 firmadow. Liczba katholikow we vikariacie bę 33,939, buchu wot 23 europejskich a 24 anamskich.

3) Zapoścztolski vikariat w hornim Cochinchina, kij bu w l. 1851 wot ranischię Cochinchiny dżelenu, ma bjez 2 milijonomaj wobydlerjow 24,000 wériných. Wysche biskopa skutkuja tudy missionarojo a 16 anamskich měschnikich.

(Połacząwanjo.)

Katholska cyrkiew w Jendżelskej.

Tež we tajkich krajach, hdzej psched tñomi stami lèt katholska wérnosć so cykle wukorjenienja zdajche, pokazuje so we nècejskim cjaſu roſcienjo katholickiego wobydlerjowa a katholickiego žimjenia. Najbole spodžiwacz a Bohu so dżakowacz dyrbimy so, hdzej na mócie pschibérano katholskiej chrkwi w Jendżelskej a w Schotskej hladam. Hdzej psched 300 létami żadyn katholicki duchowny božu mschu dżeręcž njeimedżesche, tam namakała so něk 1727 duchownych (bjez nimi 217 klóschtrzych) a 1354 katholickich chrkwiow a kopalow. Katholickich wobydlerjow namaka so w Jendżelskej a Schottlandze nimale 2 milijonaj. We lonjskim lècze su so 29 nowych katholickich chrkwiow tam natwarili a mužweczili. Majwach tychsamych (3) je so we Londonje natwariko, hdzej żadyn katholick dale do chrkwi hejz nima hacž jendżelsku milu. Najbole pak su we Jendżelskej klóschtrh so rozmnohoszczili. We lècje 1840 njebehu we chlej Jendżelskej wjach hacž 3 abo 4 mužske klóschtry. Něk pak su tam 69 mužskich a 216 kñežnijskich klóschtrow a klóschtrzych zjenoczenistwów. Tele klóschtry su tak wiele katholickich škulow założili a zdżerża tesame, zo żadna katholicki křežecz do protestantskich

schulow slacj njetrjeba. Bjez knježnjachmi klóschtrami su skoro wszech chrkwiſle rjady zastupjene, n. psch. mitoſčiwe fotry, Ursulinki, fotry wot dobroho paſthyrja, fotry Luboſcze atd. We zaſidženym ſče je zaſh wjele protestantow do katholſkeje chrkwe pſchitupiko. W Londonje samym su wjach hacž 2000 katholſke wěrywuznacjo wotpołożili. We wschitlích wulſtich chrkwiſach tohole města wudžela ſo ludžom cuzeje wěry rozwuczenjo wo katholſkej wěrje, kiz pozdžischo do katholſkeje chrkwe pſchitupja. Wokolo 12 anglikanſkich duchownych ſu loni do klina katholſkeje chrkwe ſo wobrocili. Najbóle pſchikhileja ſo czi anglikansch k naſchej chrkwi, kiz k tak mjenowanym ritualistam pſchitupje (to ſu tajch, kiz ceremonije pſchi protestantskich božich ſlužbach trjeba a ſtarvizn̄y chrkwe ſtudiruju). Hdny tajch anglikansch ritualistowje we cuzbje ſu, khodža woni radscho do katholſkeje chrkwe na božu mſchu, hacž do ſwojich modeleñjow. Pſchindu tajch potom domoj, czinja toſame tež w Zendželskej. Tole zmjeje wěſče we ſwojim čaſu nadobne plody. Zjawnie zmyſlenjo napshečjo katholikam we Zendželskej je ſo k dobromu wobrocili. Prjedawſche zaprečjo a bojoſč pſchecjiwo katholſkej chrkwi je pſchitato a na te město je te proćowanoſt ſtipilo, katholikam sprawnoſć wopolazacj. To je tež bjez druhim z toho widžecj, zo w jendželskim parlamente w prěnej komorje 22 katholikowje ſedža. Bjez tymile ſu ſežhovach konvertitowje: Marquis Bute, grofowje Derbigh, Granard, Oxford, Buchon, Grainsborough a lord Beaumont.

Kak katholſke živjenjo w Zendželskej a Schottlandze ſo poſylnja a wobkručjuje, je tež z toho widžecj, zo katholſke ſchule ſo kózde lěto pſchisporja. Louische lěto ſtej dwē w hýſch ſchule ſhuli ſo wotewrikoj. Katholſkich kollegiom a wýſchich ſchulow namaka ſo w Zendželskej a Schottlandze 17. Nížſkich ſchulow je wloni jara wjele naſtało, tak zo je za katholikow dospołne starane. Z knježnjachmi klóſchtrami ſu najbóle tež ſchule za hočh zjednoſčene. A tele ſchule ſteja tež bjez Anglikanſkimi we tajkej naſladnoſći, zo bohači wobſedjerjo fabrikow džecji ſwojich dželacjerjow do tajlich ſchulow pósceželu. Tež wjele ſhrotnicow, domow za khudých a aſhlow (khéžow wuček) ſu ſebi katholikowje tam natwarili. Najbóle staraja ſo klóſchtrſke knježn̄y za džecji khudých. Wone maja wulſe ſhrotních kaž n. psch. we Norwood, hdzej kózde lěto 240—250 ſhrotow (holčkow) wobstaraja. Klóſchtrſke knježn̄y wobstaraja wulſe ſchpitale kaž n. psch. we Londonje, kotrež tež wot protestantow ſo khwala. Sotry z Nazaretha džerža bjez druhimi tež institut za starých a njemócných ludži we farje Hammersmith, hdzej 300 tajlich ludži ſo wobstarata. Dokelž tele knježn̄y khude ſu, khodža woni po proſchenju a ſu ze wschitlím ſpokojom, ſchtož doſtanu: ſtare draſih, wotpadanki we kuchni atd. a czinja te najnižſche džeka za thch khudých. Małe ſotry khudých (klóſchtrſki rjad) zwiazaja ſo pſchez ſlub, njemócnym starym ludžom pomhacj. Wone ſu w cžornej draſe ſhotowane a maja na hémowje běle wobkručjo. Tute maja 12 klóſchtrow.

Tež namakaſa ſo we Zendželskej katholſke zjednoſčenja k wotpomhanju cžlowječjeſe nužy a hubjenſta. Tak je n. psch. we Londonje zjednoſčenjo, zo býchu khudži, kiz žanu hospodu nimaja, pſchenocowacj móhli: Providence Night Refuge.

We Breſtonje wobsteji hižo wot lěta 1731 katholſke zjednoſčenjo, kotrež kózde lěto wokolo 500 khudých podpjera. We Liverpoolu (te město ma tsežinu

katholskich wobydleri) je katholische zjednoščenje, kotrež je wloni pſchez 644 puntow sterlingow kudym khorym a mrežachym rozbawalo. W Kendzesskej a Schottlandže su katholikowje jara darniwi za kóždu dobru wěc. We Plymouthu je so jena katholska crkve natwarila, kotrež 10,000 puntow sterlingow khoschtuje; jedyn njeznath dobroczeř je tule cílu summu daril. Marquis of Bute je vjele pjeniez dał k twarjenju crkvy we Oxfordu.

Njech katholska crkve we tymle kraju tak dale skutkuje; zawérno! tež jow budże sichtom katholicko křečejanstwa we krótkim zasý mócný a pſchinjeſe stote plodů.

P. T.

Jakub Piech.

Cjohož so hýž dlešchi čjas bojačmý, je so stało — jedyn nasichich duchownych předkstejicžerjom, wysokodostojných kniž canonicus capituloſis senior Jakub Piech na tachantsiwe w Budyschinje je 19. meje popoldnu w schyrjoch zemrjet.

Njebočički narodži so 5. januara 1797 na kuble swojego nana w Khruscicach. Hdyž bě w swojej narodnej uſy a tež w Kulowje do ſchule klobdíl, poda so na Klóschthyske gymnaſium w Nowej Cali w Delnjej Lusicach. Potom zaſtupi do ſerbſkoho ſeminara w Praž a dokončia tam svoje ſchudije. Měřníſtu ſwiecžiznu doſta 18. ſeptembra 1824. Hako duchowný běſche najprjedy kaplan pſchi ſerbſkej crkvi a pódla wobſtara ſemſche w Zdžeri. Hdyž bě w času swojego kaplanswa nehdže poſ ſéta w Königshainje a Seitendorfje na wupomoc pobyl, bu w lécze 1833 ſarař w Budyschinje. Tutej wosadže je nimale 22 lét předſtat, ſebi luboč ſwojich wosadných w bohatej mérje dobył a wulke zaſlužby na hromadžil. Hýž 28. meje 1844 bu wón za kanonikuſa a pozdžiſho za affessoru pſchi konſistoriu wuzwolenh, wosta pał we ſwojim farſtím zaſtojnſtwje hacž do hacryla 1855, hdžej bu wón ſcholastikus. Na to doſta 1857 zaſtojnſtwo cantora a 1859 zaſtojnſtwo seniora.

Pſched wjach létami ſkorjeſte wón, předh pſchech ſtrowy, hufčiſkho na rheumatiske boleſce a wophtowače toho dla kóžde léczo kupiel w Marinej Studnej pola Smjecžec. Tola njebe to jenož kupiel, kíž nam kóždy raz njeboh kniža ſeniora ſtrowiſkoho zasý da; ale bě to tež pſchebhywanjo pola joho pſchečjela wot mlodoſče, wysokodostojnho k. kanonikuſa Barthia w joho narodnej uſy. Tola poſlednju nazýmu pocža njebočičkoho ſtarobna ſlabočj (marasmus). Hýž wot ſpočiatka decembra njeſmědžesche po lěkarjowej radže wjach do crkvi klobdíz. Tak je cíku zýmu dyrbial we jſtivě pſchebhyac̄, a mějachm někto nadžiju zo joho cíopke našečjo z nowa wuſtrowi. Tola pſched krótkim ſlabočj zasý pſchiberaſche, tak zo ſo njeđzelu kruče lehny a ſo ze ſwjathymi ſakramentami wobſtarac̄ da. Štrowy rozem a ryc̄ mějachm hacž do poſlednjeje hodžinu ſwojego živjenja, hacž zaúdžený ſchtrwótk cíiſche w tym knjezu wumrje. Requiescat in pace!

3 nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Wotrowski k. farar Wels, kij je psched tydzenjom z Drež-
djan wotjel, pschebywa netko w Bajerskej a poda so wottam do Davosa w Schwaj-
carſkej, zo by so w tamniſtich horach wustrowik.

Z Budyschina. Dotalny kaplan w Königshainje, k. Kupth je za far-
ſkohu administratora do Neuleutensdorsa poſtan, a preni kaplan w Oſtrzhu, k.
Heidrich, pschiindje hako administrator do Grunawh, dokelj so tamniſhi k. farar
Fakub Mróz khorosze dla pensionirowac̄ da.

Z Grunawh. Sakski „Albertverein,” towarzſtwu k podpjeranju khorych we
wojniskim a tež we měrnym čaju, je wot Klöſchtra Marienthala tudomny hród (abo
förbarske hłowne twarjenjo) požegeny doſtał, zo by tudy, kaž w drugich stronach
Saksje, dom za khorych założil. Klöſchtr je cyle twarjenjo pschiſprawnje za
ſwoje pjenjezny pschihotowac̄ dał. Dokelj je we wokolnoſciſi wjele katholſtich wo-
bydlerow, ſu tſi miloſciwne ſotry s. Karla Borromejſtoho k wothladañju khorych
sem pschiszcze a „Albertverein” je tež dwę ſwojich wothladańkow (k. Konjechtet a
Kuczonec) ſem poſkał.

Z Oſtrzha. Swjatočne zapofazanjo nowoho fararja k. Müller a ſta ſo
pschez wysokoſtojnoho k. scholasticusa Kuczanka, kotrž joho z ryczu wo-
ſadže předkſtaji a licezinu iſtallacije a chrkvine klucze jomu pschepoda. Na to mějſche
nowy farar z wulkej aſſiſtencu Božu miſchu a předowaſche na podložku ſłowow
ſ. Pawoła: „Pſchez hnadi Božu ſhm, ſchtož ſhm.”

3 pruskeje kujſicy.

Z Mužakowa. Na 5. dnju meje bu tudy zaſkadny ſamjeń noweje ka-
tholſteje farſteje chrkwie położeny. Cwile swjatočnoſcz wobſtara arcmejſchnik a ſchulſti
iſpētor k. Hübner z Pribuza, z fararjom k. Altmannom a k. Kristu ze Žarowa
(Gorau). Poſla tudomnogo fararja k. Feicke z hromadžichu ſo k ſwjedzenjej chrkvine
předkſtejſtvo, generaldirektor tubkow a drugi zastojnich prynca Niederlandſkoho
a měſteczanske zastojnictwa. W čaju džesche naprzedny ſchulſta młodocž a potom
mjenowani hoſčo awoſadni. Na twarniſhcu bu kherluſich z hudžbu pschewodzany,
na to běſche rycz a chrkwinſke poſwyczenjo. Zaſkadna licezina (urtunda) bu wot
fararja pschecztana a potom w ſchlenčzanej kapſli do ſamjenja położena. Du-
chowni a drugi pscheproſcheni podyrichtu, kaž to waſhniſio je, z klepakom na za-
kadny ſamjeń, a kherluſich ſkónčji swjatočnoſcz. Mužakowska wosada z daliszej
wokolnoſciu ma 400 duſhow a liczi 90 ſchulſtich džecži. Nowa chrkwe budże 86 ſtopow
doſka, 41 ſcheroła a tórm 120 ſto pow wysoki.

Chrkwinſke nowinki a powjescje.

Wuherska. Njeboh biskop Stanisło we Warazdinje je rjane wokazanja
czinit. Tak zavostaji 25,000 ſchēnakow za twarjenjo chrkwie miloſciwych ſotrow,

5000 za kapłanów swojeje diöcesy, 5000 duchownskomu seminarze, 300 za braćhnych ludzi, 1000 wustawej kudzych tam, 1000 za domowych kudzych, 1000 za jene requiem, 1000 za kude schule, po 500 wschelakim institutam atd.

Z Roma. Francózska kieżorka je hamzej krasny dar ze samorucznyim listom pôslala, w kotrymž prosh, zo by so swjath wotc Bohu bžakował, zo so attentat (mordarství nadpad) na Napoleona nieje radził, a Boha wo dalsze joho załitanjo proshl. Bamž je Napoleonej zbožo pschak pschi tej pschiležnosci.

Z Roma. Pschi ceremoniji nohimieča pschez hamža na zeleny schtwarzek běchu kaž hewak 13 bělozdravczeni duchowoni. Tón krócz běchu wuzwoleni z Euproph, Afrike a Afriki; w nich bě zastupjena chrkwinjska laczanska, shriska a koptijska ryci, swetne a kloschyrskie duchownstwo. Mezej nimi bě jedyn mór ze Senegambije, jedyn Arabski z Nazaretha, jedyn Irčan z kapa Dobreje Nadzije, jedyn Albanesa z Turkowskeje, po jenym běchu z Francóziskeje, Schpaniskeje, Portugalskeje, Rakuskeje, Schwajcariskeje a zbytkni z Italiskeje. Bamž je jich jara wobbarit. Wobjed bě kaž hewak w salu nad portalom chrkwie s. Pětra. Bamž staja pschi tym jedge na blido, spěva paczereje psched wobjedom a po nim. Schtož ludzi nutr móže, so tam tehdom pschicziszczi a po wotkhodze hamža žadaja sej dopomjenkeni z blida a z darjencyh bouquettow (wonjeschkom) atd.

Z Roma. Generalne zhromadziny koncila traia dale, a budža netko hiszceje hujszjich. Wobzamknjenja, w tseczim zjawnym posiedzenju 24. hapryla wozjewjene, njepodawamy hiszceje tón krócz, dokelž so nochcemž z nemiskim pschelozkom (w nowinach wozjewjennym) społojicž, ale chcemy z laczanskoho originala samoho pschelozicž. Z chla su wobzamknjenja we wedomnosnej abo wczesnej wychschej ryci zestajane; duž njezmecze so dzíwacž, hdvž w serbskim pschelozku tež cuze słowa pschinjsem, kaž we nemiskim pschelozku tohorunja su, na pschikkad: rationalismus, naturalismus, pantheismus atd. Tak wjele do předka!

Z Italija. We wschelakich stronach kralestwa su republikanarjo njemér poczinali. Zda so, zo bychu radý do hamžowoho kraja czahuyti, ale jich je pschelozko, hacž zo bychu sebi Francózow dla tam zastupicž zwazili. Tola su tež pscheczivo krajej; w jeho hródze palazzo Pitti we Florenzu su wondy wjele pólvera w pincach namakali. W Neapeli czinjachu schtudenczi njemér; toho dla bu universita zawrjena a 15 schtudentow zajathych.

Z Pariza. Wotklosowanjo (plebiscit) je derje wupaniko za Napoleona. Ze wšchech głosowarjom je so 7 milijonow za njoho a jeho skutki wuprajkę, pschez $1\frac{1}{2}$ milijona pak pscheczivo njomu a $1\frac{1}{2}$ mil. je so głosowanja zdżerżalo.

Z Rusijska. Tachant Piotrowicz, wo kotrymž bě w poslenim Pošlu ryci, je tež cirkular (pismo) na duchownych swojeje diöcesy rozpóšał, w kotrymž najprjedy pscheczehanjo katholskich w nowiskim časju ze strony swetneje wychsnoſci rozeſtaja. Wón powieda takle. Po zahraczni biskopow je so duchowna wychsnoſci wutworila z wotpadnikow wot wery a z policajstwa. Donoschowanjo najnižschoho zaſtojnika dosaha į tomu, zo so farać wotsadzi. Tohodla su w diöcesy Wilna wosadhy z 10,000 duszemi, kiz maja jenož jeho, a to staroho khoroho duchownego. Wot l. 1863 su někotre sta duchownych wupolazali abo do jaſtwa czifit,

a wot toho časa bu jenož 10 duchownych wuswiczenych. Bjez tym zo bě předh pschech pschez 100 alumnow we Wilnskim seminaru, je jich něko 9. Tohodla pobrakuje jara na duchownych, tak ſo dyrbi wjese khorých bjez sakramentow wumrzej. Potom wopomina Piotrowicz zakladzenjo Murawiewa, druhich generalow a wſchelatich zaſtojnictow. Tak procowasche ſo jedyn z pjeniezami a palencem lud z wotpadej wot katholiskeje wérje wabicz; lotiž nochchchu pschestupicž, tym hrozesche i knutu a z wotwiedzenjom do Sibirskeje. Hdyž ſu tafte a druhe furome pscheszhanja wopisane, napomina skončnije Piotrowicz duchownych a lud, zo byhu krucze ſtali we wuznawaniu katholiskeje wérzy.

P. T.

Połnocna Amerika. We měsće Cincinnati bu w měrcu nowa cyrk s. Ludwika swieczena, kotoruž ſu katholikowje protestantſkej ſekce Campellitow wotkupili. Psihi poſwieczenju běſche 6000 sobustawow wſchelatich tamniſtich towarzſtow. Katholikowje maja tam něko 24 cyrkow, w ktorich ſo jendzelsch, němcsch a francózsch preduje.

Naležnoſcie towarſtwa.

Sobustawy na lěto 1870: k. 216. Michał Domski z Kożarc; 217. Madlena Welsc z Hrubeliczie; 218. wucjer Pjetash z Khróscie; 219. Marija Wjenkowa z Khróscie; 220. Madlena Běrowa z Kopšchina; 221. Jakub Kummer z Časęc; 222. Madlena Wiejazowa z Prawoczie; Marija Chžoma z Časęc.

Dobrowolne darh: Madl. Kucž 5 nsl.

NB. Jeli móže něchtó 1. a 5. číſlo Poſta parowacž, njech je i wužitkej towarſtwa nam zasyh pōſczele.

Zemrjete sobustawy: Madlena Wujeschec z Khróscie. Madlena Fultowa ze Židowa. ř. senior ſ. Pječ w Budyschinje.

Cyrkwiński powěſtnik ze serbskich wosadów.

z Budyschina. řečenji: Paweł Idzef, ſ. džekaczerja A. G. Górkı z podhroda; Jan Benno, ſ. Jakuba Lukacha; Jan Jakub, ſ. žiwnoſezerja Franca Gáblera z Bajdowa. — Zemrječi: Emil Hermann, ſ. schtrymparja Fr. W. Niedela z Židowa, 6 měs.; Hana Madlena zwudowjena Fultowa ze Židowa, 64 l. 11 měs.; Ernstina dž. Michała Scholty z Mnischnoca, 2 njež.; Jakub Pječ, senior na budyskim tačanistwje, 73 l. 5 měs.

Dary za cyrkę w Čornečach abo Baczonju.

řečeſci Božeſi a i ſpomoženju duchow ſu dale woprowaſi: njemjenowaný z Różanta 5 tol.; ř. Koſka z Drežđan 1 tol.; Jakub Leschawa z Prawoczie 1 tol.; Miklawſch Leschawa z Prawoczie 15 nsl.; P. Lejdr z ř. 1 tol.; Jakub Chž z Kufštec 10 tol.; Miklawſch Renčka z Wotrowa 1 tol.; M. W. z ř. 10 tol.; August Rječek z Džěźnikec 1 tol.; Petr Lukash z Khaſowa 10 nsl.; z napismom: „Rječeſe, lubuju pyci twojoho domu a město, hdyž twoja kraſnoſć pschebywa” 4 tol.; M. Š. 5 nsl. Marija z Dž. 10 nsl.

Hromadže: 3284 tol. 6 nsl.

Čiſkaczał ř. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wubawany wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Horňák.

Číslo 11.

4. junija 1870.

Lětnik 8.

Bratstva we katholické cyrkwi.

Nasch čas wuznamjenja so pschez wosebite towarzhowanja. Wschědne mōžesť skyshecz, tak tu a tam so někotři zjednocza, zo bychu ze zhromadnymi mocami te abo druhu wotpohladzaju docepeč so prócowali, dokelž wiedja, zo so ze zjednoczenymi mocami předj a lóžo něčhto wusłukowacž da. Pschezienosć cijini sylnych, to je stare nazhōjenjo, kij pač we naschim času so prawje nakožuje, a tak móže jedyn tajke nastawace towarzstwa, jelizo chcedža wone něčhto dobre wuwieszcž, jenož khwalicž. Něčhto khmane a wopravdze spomožne pač móža tesame jenož potom dokonjecž, hdyz jich sobustawý nic jenož so zhromadzuja, zo bychu we towarzstwie jědli abo pili abo na druhe waschnjo so zawiesili, ale hdyz su znutstwownje pschezene, t. r. hdyz wšichlitz z tým samymi ředkami za wumyždenjom tohosamoho wotpohladzania skutkuja a dželaju. We nashei svjatej katholické cyrkwi znajemy tež wschelake tajke towarzstwa, a kóždy čítač „Katholicka posola“ je wěscze tež sobustaw jenoho abo snadž někotrych; je džé tola „Kath. posol“ sam plód tajkoho zjednoczenja. Míez towarzstwami, kij su we katholické cyrkwi nastali, kij pod jeje dohladom a wobledžbowanjom stoa, chcemž sebi i dalschomu rozestajenju tamne wubracž, kij „bratstwa“ rěkaju.

Bratstwa su zjednoczenja pobožnych křesćjanow, kij hromadže za wumyždenjo jenoho nabožnoho wotpohladzania so prócuja, kij su pschez tesame pschedpisane pacjerje a pobožnosće mijez sobu zjednoczene, wot svjateje cyrkwy wobkruczene a z wosebitymi hnadami wobdarjene. Po swojim wotpohladzaniu su bratstwa wschelake. Najwosobnišče mijez nimi, kij su po cyklum katholickim swěcze rozschrénjene, su: bratstwo s. Francisla Xaveria za rozschrénjenje katholickje wěry mijez pohanaini, nělotre bratstwa za wobročenjo dželentnych njełatholickich i zhromadnej maczeri

katholskej cyrkwi, bratstwo swjatoho rôzarija i cješčenju najzbôžniſcheje kniežnij Marije, bratstwo najswjetcjisschoho sakmenta atd.

Bratstwa katholskeje cyrkwi maja tak wschitke nabožnih podlož a stoja pod wobkredžbowanjom duchowneje wyschnoſcze. Mjeno „bratstwo“ je za tute zjenočenja derje wuzwolene, dokelž sobustawu katholskich bratstwom su wopravodze mjez sobu we wěrjenje bratrowskim zwjazku, maja teſame wotpohladanjo, teſame pobožnoſcze a pacjerje, dobivajaca teſame hnadh s. cyrkwi, wobeiſu teſame swjedženje, zjenoča ſo husečjego pschez zhromadne s. wopravjenjo a džela mjez sobu tež bratrowsich plody swojich pacjeri a dobrých ſtulkow.

We prěnich ſtotekach katholskeje cyrkwi njenamałam žienoczenja po waſchnju nětečjishch bratstwom zrjadowane. Cyte kſchesčjanſtwo bě tehdom jene wulke bratstwo, dokelž wschitich věchu zjenočenii pschez tuſamu živu wěru do Boha a horcu luboſez mjez sobu, pschez nutrne proſtwh, kij jedyn za drugoho Bohu ſežeſche. Hdjhj pak kſchesčjanſtwo ſo dale rozſchérjovasche, a mjez wschitkimi powołanjeni ſebi wuznawarjow dobj, padny bôrzh wjele kſchesčjanow wabjacej mocj swęta i woporej, a předawſha horliwoſć we kſchesčjanſtim žiwjenju woliwkinj. Tohodla dyrbjeſche ſo za ſredkami hladac̄, pschez kotrež móhli ſo poccjive waſchnia starých kſchesčjanow wobkhwarz a wschitich, njech maja hewal kajkežkuli powołanjo we ſwęce, i nabožnomu žiwjenju zahoric̄. A takj pschihiđn ſredk i wobkhwarznu a rozſchérjenju nabožnogu žiwjenja ſu bratstwa, zjenočenja z dowolnoſczi chrikwi založene a pod jeje dohlaſt ſtajene, kotrež ſobustawh za docpęco wěſtoho nabožnogu wotpohladanja ze zhromadnymi mocami ſo sprócuja. Prěnje tajſe nětečjishim bratstwam podobne zjenočenja založi ſo we lécje 1267 we Romie wot s. Bonaventury. Ioho kazuje buchu wot banja Klemensa IV. za dobre ſpóznate a wobkruežene. Sobuſtawh tutoho prěnjoho bratstwa mjenowachu ſo Gonſalonieri po woſobuej khorhoji (gonſalone), kij woni mchu a na kotrež bě ſwieczo najzbôžniſcheje kniežnij Marije; tohodla mjenowachu ſo tež ryčerjо najswjetcjisheje kniežnij a uoſchachu halo ſwoje znamjo na prawym ramieniu cjeřwienym a běly kſchizif. Zich wotpohladanjo bě wukupjenjo jathch kſchesčjanow z rukow Saracenow; jich nabožna winowatoſć bě: kóžde lěto tsi króz ſo ſpójedac̄ a ſwiate wopravjenjo dōſtawac̄. Bamž Klemens IV. wudželi jim wěſte wotpufſki.

Pozdžischo naſtachu druhe podobne zjenočenja z nabožnymi wotpohladanjenimi, t. r. kij chchhu z pacjerjemi, z jaſmožnu, poſutuňmi a druhimi dobrymi ſtulkami za cjeſež božu, za kħwalbu najzbôžniſcheje kniežnij Marije a druhich ſwiatych a pschez to za ſwoje ſamotne duchowne zbožo džekac̄. Woſobnie we naſchim času pał, hdzej je nabožne žiwjenjo zas prawje mócnje wotucjilo, hdzej wěrni kſchesčenjo moc zjenočenja mjez sobu ſépie ſpóznawaju, buchu předawſche bratstwa wobnowjene a nowe buchu založene. Spomožne bohate plody ſu tute bratstwa pschiuiſke, a tohodla je cyrkwi teſame radj wobkruežka, z hnadami a prawami wobhacžka.

Derje wjedžene pschiiporjeja bratstwa pobožnoſć a poccjivoſć, zakitaja ſwoje ſwérne ſobuſtawu psched wschelakini ſtrachaymi pschiležnoſczi a wabjacymi ſphtowanjeni, gaſħnejzepja do jich wutrobow wěrnu luboſez i Bohu a bližiſhomu

a wjedu tak wěsczischo pschez hrózbne wičorh swěta i mřej njebjeskeje mótežinj. „Wſho,” praji s. Franc ze Sales, „wſho móže jedyn we nich dobyč, nicžo pschěhracj.”

(Pschichodnje dale.)

Satholſka cyrkē w Anamie.

(Pohrčevanje.)

II. Krajobra Tongking, kij je 150 hodžinow dolha i 100 hodžinow schěroka, ma wosebitoho kraja, kotryž tudy město anamskoho khějora knieži. Tute kralestwo liczi 1,800,000 wobydlerjow, a bu hízon w l. 1660 wot bamža Alexandra VII. hako vikariat pozběhnjene. Bamž Innocenc XI. džělesche jón w. l. 1679 do 2 vikariatow, do ranischoho Tongking a do wjeczornoho Tongking. We l. 1846 bu wot wjeczornoho Tongkinga požvnišchi džěleny a hako vikariat postajeny, a w l. 1848 bu wot ranischoho Tongkinga jedyn vikariat pod mjenom „srjedžny Tongking” džěleny, tak zo Tongking něk ze 4 vikariatow z 8 biskopami wobsteji.

1) Víkariat we wjeczornym Tongkingu, ze 7 provinciow wobstejach, je 88 hodžinow dolhi a 20 hodžinow schěroki. Biskop Jeantet, kij bu tam we leže 1847 za biskopa a japoschtofskoho vikara w měsće Řenon swježený, je pschez 47 let tudy hako japoschtofskí džělaczér jara zašlužnje skutkował, a pschi tym jara wjese wutrał. Surowý khějor Minh-Menh a joho potomnicu su joni wot lěta 1833 — 1862 za živjenjom stali; tola je so jim pschech z bozej pomocu, druhdy kaž pschez džiw, wukhował. Hízon w juniu 1818 je wón tudy hako missionar zaštupil, a to najprjedy hako wuczeř do kollegija w Dochinhu pozdžischo do seminaru w Xunghe. Wón je tam hacž do toho časa, hdjž bu biskop, 95 anamskich duchownych wocžahnył, wot kotrychž su hízon 30 hako martyrio swoje živjenjo woprowali. Na 18. novembra 1866 je tónle anamski japoschtof wumrjel. Pschi joho česným pohrěbje běchu 8 missionarojo a 29 anamskich duchowni, wuczomcy theologisko a řečansko seminaru w Řenon, a wjese stow křeschjanow pschitomni. Dotalny koadjutor biskop Theurel, kij bě so hake z Francouzskoje wrćzil, bu hnydom za japoschtofskoho vikara postajeny. Wón swježesche 22. decembra t. l. 5 mlodých duchownych w měsće Ninhphu, a poda so w měren 1867 na biskopsku visitaciјu do provinciow Ninh-Binh a Thanhhoa, hdjž wot lěta 1838 žadny biskop wjach pschitskoh njebě. Te najrjensche wosady namala w Bachbaj, ze 27 susodnymi wosadami w Phue-Nhac z 3 susodnymi farami a w Phatdiem. Tuta poslenja wosada liczi pschez 8000 duchow. Runje so trechi, zo jow jutrownyciku visitacija wosadžerja, a hdjž so biskopska boža mischa z předowanjom tehdom tam džeržesche, běsche tam 12,000 pobožnych poslucharjow, dokelž bě jich wjese z druhich dalostich wosadow tohodla pschitsklo. We wosadomaj Ředua a Řeben buchu 10 dnjow s. sakramenty wudželane. Tam buschtaj bisopej tež dve živej reliquii představujené, mjenujich jena žona, kotraž běsche w poslenim pschesczehanju wschelake martyř pschetraka, tak zo bě hisčeze jeje bjezwočno jenož kaž jena rana a bluzna, a potom jene džeczo, kotrež bě bylo

tehdom do tak mjenovanoho drzewjanoho kota (Halszbloc) za schiju spinjene, a 20 dnjow nimale bjez jedze wostajene, khiba zo jomu neschto kopjenow do hubki thlachu. Z bozej pomocu tez pschi zivjenju wosta. We Phue-Nhac, hdzej buschtaj nchdy bislop Verneux a missionar Galy zajataj, nama'a so najrjenscha chrkaj w chlej missionskej provincy. Tazama je z kamjenjom a drjewa natwarjena a placzi tmar 3000 ligaturow. K wopolasitu, zo ma kschesjanstwo netk wjach swobody, pschiczeze Rebensa wosada pod wjedzenjom fararja a z dowolenjom mandarina, w processiji na konjoch a z hubzu (musiku) biskopej napscheczo, a wjedzesche joho tak kaž pola nas do swojeje chrkwe. Na drugich mestach pak dyrbjeche bislop tez ze zrudobu wibjecz, tak be tam pohanska surowoscz z kschesjanami zakladzala. Visitacija bu 7. augusta slonejena, tak zo be nimale 5 měsacow traka. Bislop besche z cyka 4000 swjath sakrament firmowania wubjelik, a njebë nihdze žane wulfe zadžewi pschetracz mel. Ale zo pak hischeze tez netk pschesczehanja chle pschetratye njejsu, połaza szézhovach podawki nowischoho časa. Na schenjwanjo tsojch najwosobnischich mandarinow a někotrych wuezenych buchu 14. januara 1868 we městaczu Retrinh a wołoskich wosadach (prov. Nam-Dinh) 2 cyrki a 103 kschesjaniske khze spalene, 1 klóshthr zaniczeny a 12 wosadow rozpierzchlych, tak zo netk 4000 kschesjanow w okolo bludzic dyrbjachu. Bojojez, zo budja te druhe wosady we provincy, kiz hischeze 3000 duszow liczachu, runje tak napanjeue, so z bojim zwarnowanjom tón króz niedopjelsi. Poždzischo buchu pak najhorschi tutych złosnikow na khzorowu porucznoscz kruče khostani, a 25 buchu ze swojich zaftostrow tohodla wosadzeni. Tez spaleny Retrinh budze zas natwarjeny. Tute městacjko je hizon pola kschesjanow w dobrym pomjatku, dokelz je na 100 lét ktowne městno kschesjanstwa we Anamie bylo, schtož be tez wina, zo bu wone 1858 k zemi runja sejnjene a z wjele z marträskiej krewju płowzene. Z bozej pomocu bu zas natwarjene, a netk je drugi króz zaniczene.

Farař w Nam-Dinh bu wosudzeny, 100 pułow tohodla wusiacz, dokelz be bisłopa Theurela hospodował, předy hacj be do wyshnosci w Hanoj wozjewiene. A halo mandarin pschi tym zhoni, zo so w Hanoj 80 latechumenow na swjatu kschesciu pschijotuja, da wobej latechetow a 5 najwosobnischich z nich do jaſtwa wotwieszc. Na wobceżowanjo bisłopa Theurela wotmolwi tamny mandarin: „Bo drje je dowolene, kschesjanstwo tam zjawnje przedowac, hdzej kschesczenjo bydla, ale nic we chle pohanskich wsach a městach.“ Nadzijemny so, zo drje su poždzischo na porucznoscz z Hue zas puszczeni. Po tajkim so njewě, tak dolho mér wostanje. Tohodla je tez bisłop Theurel w Hoang-Nguhen na 26. jan. 1868 f. Puginiera za bisłopa loadjutora swiecziel.

Z cyrkwinistich powjeszow dželiny sobu, zo bu w tutym vilariacie w l. 1865 z cyka 413 wotrożenych a 2307 malych džeczi kschesczenych. Spowiednych ludzi be 105,673, bjez nimi 5435 džeczi niże 12 lét, kiz woprawjane njebuchu; weroowanjow be 731 a 1725 be firmandow. We lécze 1854 bu wot bisłopa Retorda 136,489 kschesjanow liczonych. Tuta liczba be so po tych krawnych pscheszehach hacj do leta 1865 wo 30,000 ponizila, tola we l. 1867 nimale zas tu spomnjenu liczbu wuzczenia.

(Skončenjo.)

3 nascheje diöcesy.

3 Budyschina. 3 lista smy žhonili, zo je l. farač Wels 22. meje žbožownje do Davosa w Schwaicarskej pschijet.

3 Budyschina. Kaž slvšchimy, je l. P. Veno, predy administrator w Nôžencze a netk w Klöschtrje Osseggu, tak daloko strowy, zo móže Božu mšchu w domjacej kapałcy dzerżecz.

3 Budyschina. Pońdželu 23. meje bu našch wysokodostojny l. senior Psiech smjatočnje na pohrjebniščo pola s. Miklawicha pohrjeban. K tomu běchu nimale wschitc k. kanonikſojo, k. probstaj z Marijneje Hwězdy a Marijnoho Dola, l. farač z Kulowa, fararjo našcheje kujiskeje diöcesy, kij běchu dla processiona na tym dnu wotecíz móhli, a tež někotři kaplani pschijetli. Tež běchu krajne, měščanske a stavovske kujiske zaſtojnſta, kaž tež wjele wosadnych a wjeſtých ludži w pschewodjeſskim čahu. Myči pschi pohrjebje njebe, dokelž njebočicžki njebe žanu měcz chči, kaž je w joho poslenjej woli stało. K wobzamknjenju běſche requiem w tachantskej cyrkwi, pschi czimž běſche wjele ludži a schulske džeczi spěvachu. Pschi pobocžnych woltarjach djeržeske wjele duchownych Božu mšchn. Ze wschitloho je tež widżecz, zo je našch njeboh l. senior we džakowym žohnowanym wopomnježu.

3 Budyschina. Na 21. meje bu z Božej pomocu twarjenjo zbehane, w kotrymž ma wulka syka mlodžencow swoju druhi domiznu a tudomna katholkska wosada zjowane srjedžniſchežo namalacž. Te to twarjenjo našchoho katholkskoho towarziswa rjemjeſnisich (Gesellenverein), kotrež bu tudh wloni nazymu na garbatſkej drožy (na lémich, hdž so do města dje) kujpene. Wone placēſe tehdom 4300 toleri, netko pak je so hiſčicž 4000 toleri wudalo za wutwarjenjo a pschewarjenjo. Hacžrunje su tudomni rjemjeſnisich towarzischojo z wulkoſtu džela czuž, su tola kſcheszenjo, katholich kſcheszenjo, kotsiž maya wschudžom doma byč, hdžes su prawi katholikojo. A njezaſluža woſebje weni pomoc a luboſč, hdž swoje swobodne hodžiny nocheda w rozpuſčenitoſci a njeſkazanſtwje pschecžinicž, ale žadaja wokoło duchownoho wjedžicjerja so žchromadžowacž, zo by jich tón w zjenočenſtwje z diuhimi duchownymi a zdželantimi mužemi w dobrej czahniſtbi a wužitnej wědomnoſteži dale wjedt a jich wobkledžbowat pschi jich wjeselach a bjez nimi byt kaž nan a pschecžel? Tohodla budž džak lubomu Bohu, kotrež je hižo wjele taſkich wutrobow zbudžik, kij wschitlo to spóznoja! Wutrobný džak praji z tutym nětežiſhi präſes towarziswa woſebje tež wschitlim serbſkim katholikam w Budyschinje a woſelnoſči, mjenujich tež kublerjam w Němsecach, Dalicach, Čemjercach, Borscheži, Kini, Hunjowje, Stržiſchcu, Hrubjelčicach, Bělčecach, Smolicach a tudh, kij su darmo twarski material pschijwožli. Džak wschitlim dobrocžerjam! Njech njewustawaja, tež pschichodnje naſche towarziswo podpjeracž! Pschech bôle ma so połazacž, zo pjenjež njebohu k njehodnomu wotmýſlenju, ale k bohuspodochnomu ſkuteči naſožene. Boh je po prawym, kij tónle dom twari; jomu budž wschitla kwalba! Tomu fo dowěrjamy, zo nam tež dale dopomha a mikosžiwu wutrobu taſkich zbudži, kotrež je z čaſnimi kublami žohnovał; nam wschitlim pak daž

wón móć, wutraczo a žohnowanjo, zo by so dopjelníko, schtož czechisski polir z wóh-
solosze róscztom tak rjenje prajesche: Nasch towařschní dom njech je a wostanje město
pschezjenoscze a bohabojošče, měra a lubošče! Boh žohnui čestne rjemjeſto! Boh
je žohnui!

S. Dienſt.

3 pruskeje Žuzich.

3 Kulowa. We domje miloszivých sotrow w Neisse je 13. meje po
dlęszej khoroszczy na suchocze a kaſchlowaniu, potom hač bě na khorym ſoju klósczty-
ſke ſlubh wotpojila, zbožnje a ze wſchěmi ſwiatoszczemi derje wobstarana ze
ſweta ſo mintyla duchowna kniežna Basilissa, rođena Hanu Pawlikę z
Noweje Wsy, swojeje starobh 24 lět 7 měsacow 27 dnjow. Wona běſche po-
nižna, pobožna a swérna džowka toho knieza a žedzesche nanajnutrniſcho za ſwojim
bojſkim nawoženju; tohodla je jej Boh ſuby kniež tež tak zahe krónu węczęne
krasnoſcze poſkicil. Zbožny, schtož we njewinowatoſczi a bjez cjeſkoho hrécha
zahinithym wěcam tejele zemje božemje praji a, we cjaſnoſczi khodžo, ſtajnje i njebju
pohlađuje; taſtomu plací te tróſkтиe ſłowo naſchoho zbožnika: „Hdžež ja ſym, tam
dybci tež mój ſlužownik bjez.“ R. i. p.

Cyrkwińskie nowinki a powjescze.

3 Philippſdorfa. Pónđzelu 23. meje pschijedžeschtaj ſem architekt
(tware) Sachris z Reichenberga, kij je plany naſcheje noweje chrfwje wudžekat a
mischthyr Müller z Rumburga, kij změje ju twaricž. Hdž běſchtaj na hnadnym
měſce pobylou, wotykaſchtaj ze ſwojimi ludžimi położenjo chrfwje a klapakli.
Wutoru 24. meje (džen ſ. Marije pomocnich) popoſdnju buchu prěnje ſopacze za-
hnadneje zemje wurhce wot vikára Schuberta z Georgewaldy, wot twarca Sa-
chrifa, wot wjeſnoho zaſtupjerja a wjele druhich; prěniſtej dwaj dzeržeschtaj pschi
thym rjanu rycz. Póbla tſelesche ſo z mjerzlemi. Wurhezo zakkada wobstaraja
wjeſni a wosadni jara pílne, a to darmo z luboſcze k Bohu a k cjeſci ſ. Marije.
Prěnju wjeſbu (fóru) ſamjeni póſka 24. meje dobrý ſufod, protestant ze Seif-
hennersdorfa, z líſtom, kij po ſlowje pschelozěných takle rěka: „Gmejnie Philippſdorfej.
24. meje 1870. Z tutym ſčetem wam wjeſbu ſamjeni, kotrež checli By haſo dar
i natwarjenju domu toho knieza, kij je nas wſchitlich wótc, dobročimje pschivacž,
z mojim pschecžom, zo by Boh Wasche předlwzaczo žohnował, a zo by poſwyczenje
měſtno, kotrež checze natwaricž, we wichorach wſchitlich cjaſow kruče ſtało laž
ſlata. Z počęſćowanjom a podwolnoſczi — Tobias Grunewald a syn.“ Nětko
budža tež wſchelach druzh pschivožowacž. Mürjerſke džělo tež nětf ſpěchujće poſtra-
čjuje. Nazymu budža hnadna klapaka hotowa; wona budže $7\frac{1}{2}$ winskich ſaženjow
(klafterow) dolha a $3\frac{1}{2}$ ſcheroča. Chřeſci ſama pak budže 24 winskich ſaženjow
dolha a $11\frac{1}{2}$ ſcheroča. Hdž budže móžno, w Čornečach abo Vaczonju chrfwinh
twar zapoczęć? Wěrno drje je, zo chec dobra wěc tež khwili měč; ale tola je
wajne, zo ſo tež pschi předku dobru wěc horſiwe ſpěchujem! Z poſtrowjenjom atd.

Něm ſka. Počnócnoněmſki reichsrath je wot swojoho pſchebſydh (pruſtſkoho kraſa) zaſy wobzamknjeny. Djez druhim je khostanski zakon za cyku Němſtu do-wuradžit a w tym zaſy ſmjerne khostanjo pſchiwzał, kotrež bu předy w Sakskej wotſtronjene.

Rakuſka. W khezorſtwje je zaſy mócene hibanjo na wſchēch ſtronach. Nowy minifteř pſchedyda poſki grofa Potocki a kancler' grofa Beust poczinataj po ſwojim programuſje ſtutkowac̄. Tak mjenowaný „cisleithanskí reichrath“ ſtaj rozpufczejkoſ a tež wſchitke krajne ſejmy (landtagi), z wuzwac̄jom cjeſkoho, dokelž ſo bojitaſ, zo móhli Čezechowje na nowy „reichrath“ njeprchic̄, hac̄runje ſu tuczi ſlubili, pod wěſtym wuměnjenjom (hdyž býchu nowy wólbny zakon předy doſtali) tola na wurađenjach dželbrač̄. Tak njemöže runje cjeſke kraleſtwo, hdyž najwjetſha njeſprawnoſeč pſchez wólbny zakon knieži, kaž Potocki a ſamo Němci ſu pſchidali, ſwoje ſkwo ſ tým nowym jednanjam doſpołnje prajic̄, hac̄runje jara wulki džel khezorſtſkých krajných dawkom dava a wojaſow poſticią. Duž ſmě ſo do předka prajic̄, zo w khezorſtwje z týmle zapoczinanjom runje tak mało ſ dobromu pónidje, kaž pod Gistru. Němci ſu zdžela ſpolojeni (jenož Throlſch nic) a Polakow kója za nowu věc ze — ſlubjenjemi; ale wſchē druhe ludy ſteja tejsamej napschec̄iwo. Katholſke němſke nowinu napominaja, zo býchu wuzwolerio za nowe ſejmy ſwérku katholſtſkých zapoſlancow wuzwoleſi. To je chle prawje, ale ſhoto ſkončnje pomha, hdyž nowe ſejmy a nowy „reichrath“ žadny prawy mér nje-pſchinjeſu! Kaž w tak mjenowanej Cisleithanskéj (njevuherských krajach), tak tež w Transleithanskéj (Wuherskej a poſlaſtſkých krajach) žana pſchezienoſeč hiſchęze njeje. Tam ſu jenož Madžarojo ſpolojeni, kotsiz ſu mjeniſhina, a wſchē druhe ludy t. r. Skowjenjo (woſebje nětko tež Hranicarjo), Rumunojo a Němci (woſebje Sachſojo w Siebenbürgſkej) ſtorža na njeſprawnoſeč kniezeſtiwa. Jenož němſke a madžarſke nowinu khwala z wjetſha khezorſtwo abo „Oſtreich-Ungarn,“ ale nowinu druhich ludow wjedža, cjoſhodla ſo to ſtanje! Budžemh widžec̄.

Galicijska. W bernhardinskim kloſchtrje ſokal poſla Zwowa (Zemberg) wudhyri 28. meje woheń, kotrež kloſchtr a dwě chrkwi zapuſceji. Schkoda za kloſchtr wuzčinjna 110,000 ſchěſtaſow.

Ital ſka. We wſchēh koncach kraleſtwo poſkazuja ſo republikanske cjródkı. Garibaldi je drje na kupje Caprera, ale najſkerje won w potajnym tež za zbežki ſtutkuje. W Palermije na kupje Sicilii běſhe 1. junija wulki zbežk, tak zo wojaſow do luda tſelachu.

Z Roma. Na koncilu bu 28. meje hižo 60. generalne poſedjenjo džer-žane. Wótejo jednaja nětko wo hamžowej njezmólnoſeči wo wěrje. Wſchelach biskopja ſu w tej wěch hižo doſke rycze měli, tak zo budže wona ze wſchēch ſtronom wobſchěrnje roziſnijena. Wuzčenoſeč chloho ſveta dava ſwoj hlos, a hdyž wěni, za Duch ſwjath ſkončne wobzamknjenjo wjedže, móžemh w poſku te ſame wocžakowac̄. Powjeda ſo ſylnje, zo po dokonjanym wobzamknjenju wo teſle na-lejnosc̄i, za ſwiedžení ſj. Pětra a Pawoła najſkerje móžnym, koncil ſo rozeñdje na někotre měſach, zo by ſo nazymu zaſy z nowa započzał a w pſchichodnym čeze ſkončiſ.

З Roma. Zjenocjeni armenisch mnišcha z rjada s. Antona tudi, kiž včihu do zwadž z patriarchu Hassunom sobu zaplečeni, su na francózskie khósh a z francózskimi pschewodnymi pišmami z Roma do Konstantinopla wotjeli.

З Roma. Zaſy je něčto biskopow z koncila woteschlo, tak zo je jich tam netko jenož wokoło 600.

Rusovſta. З Wilny pisaja, zo dyrbjesche w cyrki po porucžnoſci kniežtſtwa wozjewjene byč, zo je znath tachant Piotrowicz ſlaby na duchu bhk. Ale nowh tachant ī tomu wozjewjenju pschistaji, zo to njeje wěrno a napominasche lud ī wobstajnoſci we katholſkej wěrje. Wón bu zajaty. Tež su tamniſchi duchowni adresſu ze wſchelakimi ſföržbam do Petersburga pôſtali.

Korea. Pschesczehanjo kſcheszjanow traje tu hžo ſchthri léta a w poſlenich piec̄ měſacach bu 8,000 kſcheszjanow ſlóncovaných. Na wusledzenjo kſcheszjanow je myto wustajene, za jenoho 1,500 frankow. Kſcheszchenjo su netko jenož hiſhče w poſkućnym džéle kraja. Tamniſchi kniežeſter je prajit, zo za 10 lét žadyn kſcheszjan wjach na Korea byč njeſmě. Runje je japoſchtokſki vilar ī. Ridel w Romje, zo bh biskopſtu swjecizmu doſtaſ a poda ſo w krótkim zaſy na Korea.

Naležnoſcie towarſtwa.

Sobuſtawu na leto 1870: II. 223. Wórfchla Nowotnikec z Hóſla; 224. Michał Schejda ze Schunowa; 225. Jakub Domasčka z Konjec; 226. Kubler Jan Guda z Dalic; 227. kniežna Gabriela Gudzie w Łoſkawje; 228. rendant Michał Besser z Marijneje Hwězdę; 229. Kubler Jurij Grofa z Kočimy; 230. Kubler Jakub Schokta z Kočimy; 231. Jakub Młókni z Worllec; 232. Hana Haufic z Worllec; 233. Michał Hermann z Worllec; 234. Jakub Budar ze Starzej Cyhelnich; 235. Kubler Petr Libšč z Dubrjentla; 236. kapłan Michał Nola z Oſtriza; 237. Jakub Čejmpjela z Kaschec; 238. Jakub Šymank z Wotrowa; 239. Michał Čyž z Wotrowa.

Dary za cyrkę w Čjorneſcach abo Baczonju.

Ke čjeſci Bożej a ī ſpomoženju duſhov su dale weprawali: Na Rencjec ſiwaſu w Baczonju 13 tol. 1 nſl.; wjes Faſenca 9 tol.; Michał Bobik z Wotrowa 1 tol.; Jakub Smoła z Kaschec 10 tol.; H. B. z Kr. 15 nſl.; M. H. z Kr. 1 tol.; wjes Róžant 39 tol. 5 nſl. (njeniuſy: administrator P. Ludwik 10 tol.; P. Tadej 2 tol.; A. H. 1 tol.; Boſcijj Schuster 1 tol.; Jakub Wjenk 2 tol.; Jurij Lehmann 2 tol.; Petr Glawſch 1 tol.; Michał Jurk měodschi 1 tol.; Jak. Glawſch 1 tol.; Hana Klimantowa 1 tol.; Michał Žrencl 1 tol.; Hana Jakubaſhce 15 nſl.; Žózef Libšč 1 tol.; Michał Schokta 2 tol.; J. S. 1 tol.; Petr Lebza 3 tol.; Mitt. Mechela 1 tol.; ſwójsia Jakubaſhce 1 tol.; dwē ſlužownej džowcy 1 tol.; Michał Jurk 20 nſl.; Jak. Domasčka 2 tol.; Mitt. Schokta 2 tol.; N. N. 15 nſl.; Chata Sudiec 15 nſl.); Mittawſch Čyž ze Žuric 25 tol.; M. B. 1 tol.; redakcija časopisa „Katholisches Kirchenblatt“ z Lipska wot wſchelakich dobročerjow 20 tol. 25 nſl.; red. Poſta dla wuruſanja ſummy 8 nſl.; Marija Pjetashowa w ſlužbje w Drežjanach 25 tol.; Kubler Michał Pjech ze Swinjarnje 10 tol.; wotročki Jan Röthig tam 15 nſl.; dwē ſlužownej džowcy pola Wóſte tam 1 tol.

Hromadže: 3441 tol. 15 nſl.

Katholicki Posłanie

Wukhadźa prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihańi 15 nsl.

Chr̄kwiński časopis,

wudawany wot towařstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.
Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 12.

18. junija 1870.

Lětnik 8.

Bratstwa we katholické cyrkwi.

(Słownictwo.)

Bratstwa katholické cyrkwi su jara spomóżne zjenoczenja, njech džiwani na jich wotpohladanja, kiz chcedza wuwiejsz, abo na frédku, z kotrymij chcedza je docpęcz. Tohođla wobkrucza je duchowna wýschina tež rady a swjata cyrkvi wobhacza je z woſobnymi hnadami. Bratstwa mają pschede wschém jene u a b o ž n e wotpohladanjo t. r. jich sobustawu njezzenocza so swětnoho časnoho wujitka dla, ale mają woſobnje česecz božu a swój samotny duchowny wujitk we wočomaj. To kóždy spóznaje, hdźkuli so prascha, i čomu je te abo druhe bratstwo zakonene. Bratstwo i psch. svj. Franciszka Xaverijsa chce katholicku cyrkvi mijez pohanami rožschrjerz pomhacz a katholickich missionarow z modlitwami a pjenieżnymi woprami we jich japoſchtoſkim džele podpjeracz. Njeje to swjate, nabožne wotpohladanjo? Abo bratstwo svj. Michala chce wjerchnej svj. cyrkwi pschez modlitwui a wěstu jałmožnu, tak imenowanym „pětrowym pjenieżkem“ staroscze, čežke wudawki za cyrkwińskie naležnosće a wschelake wustawu njeſc pomhacz a po móžnosći polóżecz. Njeje to nabožne kħwalobne wotpohladanjo, woſobnje we naſtich dnach, hdźej su japoſchtoſkomu stokej najbohatsche krajiny kradnjene? Njedyrbi nětko podpjerano tohoſamoho naležnosć katholickoho ludu bhc, hdźj swětni wjerchojo zaſtupnika kħrysufisowoho na zemi wopushcza a joho najswiecjsiche prawa ranja? Abo bratstwo najswiecjszeho sakramento woltarja, kiz chce toho pod nižkimi schalknoszemi khlēba pótajuje pschitomnoho zbožniſta woſebicze česeczic, pschez małku lětnu jałmožnu kħude cyrkwi i hódnemu wobydlenju syna božego pschihotowacz pomhacz, nima tute jene nabožne wotpohladanjo? A tak tež wschitke druhe bratstwa, njech mają imeno, kóž chcedza, džekaja a spewaja za wjetšchu česecz božu, za lěpsche s. cyrkwi, za duchowne zbožo swojich sobustawow. Venoz tajte nabožne wotpohladanja dyrbja

wschē sobustawh wožiwig, potom budža bratstwa cyrkwi wužitne a sebi samym spomožne.

Każ je tak wotpohladanjo bratstwów katholiskeje cyrkwi pichede wschim na božne, su tež frédki, z kotrymij chcedza swoje wotpohladanjo wuwieſcę, nabogęne, kaž mjenujch modlitwy, jačmožna a druhe dobre, bohuspodobne skutki a woſobniye poccziwe, wopravdze kſcheszanske žiwjenjo. Wschē bratstwa činja swojim sobustawam spěwanjo wěſtih modlitwów k winowatoſczi. Tute modlitwy su wot cyrkwiſteje wýšchnoſcze abo postajene abo k najmjeniſhomu wobkrvčeniu a dôstanu woſebitu móć, zo je kóždy zienoczeny z wjele tawzintami spěwa. Bratske paczerje su pschi tym najbóle lohke a krótkie, tak spěwaja k psich sobustawh bratstwa najswjeczescheje wutroby Ježusoweje wschednije jenož „Wócie našch,” „Strona ſy Marija” a japoſchtolsku wěru a pschistia k tomu: „Daj najſtôdscha wutroba Ježuſowa, zo bych tebie pschech bóle a bóle lubował.” Ale hdž so dopomunimy, zo wjele tawzint pobožnych kſcheszantow tónsamu krótki paczec' wschednije spěwa a wot tisamu hnadi proſh, njejhrbeli my potom wjesoku nadziju mécz, zo budže taſki zhromadny paczec' pschistup namakač k tomu, kíž je ſlubik: „Hdž ſtaſtaj dwaj wot was na zemi pschezjene we kajfejſuli wěch, wo kotriž chcetaſt proſhcz, budže jimaſt wona wot mojoho wótca, kíž we njebjiesach je, data, dokelž hdž ſtaſtaj dwaj abo tſjo zhromadženi we mojim mjenje, ſhm ja ſrježda mjez nim. Mat. 18, 19. 20. Zhromadny paczec' je tak rjany zwiažk, kotriž wschē sobustawh, njech su daloko wot ſo dželeni, tola duchownje mjez sobu zienoczi. Zo pak by tutón ſwiaty zwiažk tež wopravdze wschē sobustawh jenož bratstwa krucze wopſchimył, dyrbi kóždy ſwérnje swoje paczerje ſpěwacz a hewak na ſo wzate winowatoſcze pilne dopjelnicž. Pschez dobrowolne zaſjerodženjo tuthch drje ſo wón njeſtchehrëſhi, tola pak zhubi taſki, woſobniye, hdž to huſcziſho ſtanie, prawo na wotpuſtſi, kotrež ſu bratſtej wudželene, kaž tež na plodh paczeceri a dobrých ſlutkow druhich bratrow a ſotrow, haj wén ſchodzi tež ze swojej liwkoſciu druhim, dokelž ežiſami wo plodh tuthch wot njoho zaſjerodžentch paczeceri a dobrých ſlutkow pschiſtdu. Jenož tón je zaſtowjeny, kotrohož nužne a wožne džeka powołania abo hewak druhe wobſtejnoscze, kaž khorosč, winowatoſcze bratſtwa chle abo z džela dopjelnicž zodžewaja; jedyn taſki njeby tak prawo na hnadi a plodh bratſtwa pschisadžit. Tola pak njech kóždy ſebi z dobrej khwili pschekadže, haj ſo tež druhich nazhoniſtch ludzi, woſobniye swojego ſpowiednika wo radu wopraſcha, priedy hacž ſo do toho abo druhoho bratſtwa zapisac' da, hacž budže we swojim powołaniu tež wschē winowatoſcze bratſtwa ſwérnje dopjelnicž móć. Tohodla ujemóža ſo tamni khwalicz, kíž wo pschiwzaczo do wschēch znathch bratſtrow proſcha, a ſebi potom pschez to wobčejne drěmjo na ſo woznu, kíž potom jenož njeradu njeſu a swoje winowatoſcze pschi tym husto zaſjerodža. Nic pschiskuſchenjo k wjele bratſtwam ſame na ſebi je ſpomóžna a bohuspodobna wěc, ale ſwérne a pilne dopjelnjenjo tych we bratſtwach poſtajenych dobrých ſlutkow.

Zo bych ſo bratſtwa a pschez nje nabožne žiwjenjo prawje rozſcherite, je ſwjata cyrkwi ſefame z wjele wotpustkami wobohacziła. Dospolne wotpuſtſi pak móža ſo jenož dobycz pschez želnoſciwu ſpomiedz a ſwjate woprawjenjo a ſpěwanjo

tał mjenowanych wotpuskłych paczeri t. r. pschez modlenjo za należnosćje swjateje cyrkwe, za jeje widzownoho wjeřcha na zemi, bamža, za mér a pschezienosćj mjez swětnymi wjerchami. Tak móža so woſobne hnady s. cyrkwe, wotpuskli, jeno zaś pschez dopjelnjenjo wěstych pobožnych ſlukow dobycz, kij tež tak toho, kij je dopjelni, k wjetſcej dospoknoſczi a bohuspodobnoſczi wjedze. Bratſtwa dabja tak swoim ſobuſtawam wjele a wſchelake pschiležnosćje ſebi duchowne bratſtwa hromadzic̄. Ale pschez dobre ſlukki a paczerje, k kotrymž maja woni tak wjac̄ pschiležnosćje, budža ſebi wot Boha tež hnadi wuproſočz k wobſtajnoſczi we kſchejezanſkim žiwienju a móć k pschewinjenju hręſchnych ſphtowanjow. Pócežiwe žiwienjo je tak pszech najwěſcjsche znamjo, na kotrymž móže ma ſpóznac̄, kaf tón abo druhí winowatosćje swojoho bratſtwa dopjelni. Ze wſchém prawom móže jedyn wot ſobuſtawow bratſtrow tajſke žiwienjo żadac̄, dokelž maja wjac̄ a lepshe pschiležnosćje z hnadami s. cyrkwe ſo poſylnic̄ a pschereživo ſphtowanjam ſo wobronic̄.

Ze wſchoho toho ſo widži, cžohodla je s. chrkej, kij chce wſchēch k wěczej zbožnosćzi dōwjeſcž, bratſtwa radu wobkručzaka a podpjerača, z wotpuskłami a družimi prawami wobdarika, dokelž tak bohate plody njesu za uabozje žiwienjo chętch woſudow, kaž za duchowne zbožo jednotliwych cžlowiekow.

3. 8.

Katholska cyrk̄ w Anamje.

(Skončenje.)

2) Japoſchtoſki vikariat południſcheje Tongkingſkeje, założeny 27. měrca 1846 wot bamža Mjehorja XVI., wobſteji z provinciom Nghean, Nan-Tieh a Bo-Chinh. — Tež tudy pschesczéhi chle pschetake njeſtu. Na 18. hapryla 1865 wudłyri we jenej wſh ujedaloč Bo-Chinh mala pschesczéha, dokelž kſchejezenjo pohansku pagodu (tempel) ujedachu twaric̄ pomhač. Woni buchu do jaſtwa czisnjeni, bieži a do drjewianych kołow spinani. Tola buchu na wobčežowanjo biskopa Ganthiera po poruczoſczi khežora pozdžiſho puſtkeženi, a wot toho časa je něk tudy měrniſcho. We Bo-Chinhu twari ſo rjana chrkej, kij budže wot drjewa, tola pak z cyheliemi kryta; tež w Nghean a w Hatich budža ſo bôržy cyrkwe twaric̄. Dotal ſo kemiſche zwjetſcha w hubjenych ſtomianych hětach wotdjerzachu. We lécze 1867 ſtaj miſſionar Robert a ſubdiafon Huan rubježnikam do rukow parułkoj a njewě ſo hac̄ dotal, ſkto je ſo z nimaj ſtało. Liczba kſchejezanow, kij běſte we l. 1858 w tutym vikariate 77,000 wucžinika, po tych wulſkich krawuých pschesczehanjach předowuých létow we l. 1865 jenož 62,848 wucžini, a to 44,000 we provinciomaj Nghean a Hatich (t. j. 20. džel wobydleſtwa) a 18,848 we Bo-Chinh (t. j. 6. džel wobydleſtwa). Zařízeny 7. junija 1868 bu tudy k. Croce wot japoſchtoſkoho vikara halo biskop-koadjutor ſwježenym. Wyſhe tuteju ſlukuju tu něk 33 anamisch duchowni, 10 diaconojo, 1 ſubdiafon, 6 klerikarjow a 32 katechetow. We duchownym ſeminaru ſu 65 ſeminarifow. Cykli vikariat wobſteji z 23 farow. We lécze 1865 bu 216 wotroſczenych a 4519 džecži kſchejeznych. Spowiednych ludži bě 48,816. We wſchelakich wucženjach ſo 2200 džecži na- makachu.

We tých wulkich pschesečhanach bu wjese l'scheszanskich cyrkwiow do poħanskich pagodow pschewobrożených, tola je ich něk wulki džel zas wrózhenj, a w drugich wsach buchu wot wobydlerjow ich předadzhe pagodh potorhane. Dokelž pohanjo swoje džeczi darmo abo za někotre ſapeki radh pschedadža, radſho hacž zo je hłodu wumrječ dadža, tak je fo tudy hžion 60,947 taſkich džeczi kipiło, wot kotrychž wulki džel po ſw. l'scheszencie bórž wumrjechu, zo buchu tam hako jandželsko za swojich poħanskich hrubich starſich proſhli.

3) Vikariat w ranischiim Tongkingu. Hacžrunje pohanjo a wjsoch zastojnich w tuthym vikariacie na l'scheszanstwo derje zmyšleni njeſſu, wužiwaja l'scheszencio tola tudy mér; dokelž ſo poħani boja, učišto wulke napſcheczo l'scheszancami zapocječ; tola dowola ſebi wſchelake wobeżeżowanjo a hanjenja, taž wſchal ſo tež druhdy we naſkich krajach stanje. Najzrnbniſche bē, zo w tuthym vikariacie we l. 1865 pschez wulku ſuchotu drohotu a hēd wudhri. We hłownym měſeče tuteje krajinu na 4000 ludzi hłodu wumrje, a we provinçy na 100,000, dokelž tež hisheče móř a cholera pschitupi, a ſebi swoje woporki żadaſche. Tež wot l'scheszancow, hacžrunje bē biskop Alcazar wosebite hōjernje założił, jich 2000 zemrje, a to najbóle na pomjenowanu khoroſč. Tež w drugich vikariatach tale khoroſč ſurowje knježesche. Tute hubjeniſto traſe 8 měſacow a powieda ſo, zo je pschez milijon Annamitow wumrjeło, bjez nimi na 9000 l'scheszancow. Tola wobradži Bóh w pschichodnym lečze po pědnich deschecach bohate žně a je tam něk zasy ſejve. Zapoſchtoſki vikar, kiž w měſeče Kela buhli, ſtutkuje tudy ze ſwojim koadjutorom a 3 europiſkimi a 29 anamſkimi měſchnikami, kotrymž hisheče 32 wucjerjo pomhaſa. We lečze 1864 bē licžba katolikow tudy 67,315. We l. 1865 bu 145 wotroſćených a 38,864 małych džeczi l'scheszencih. Werowanjow bē 494 a 1056 firmandow.

4) Vikariat we ſredzinu Tongkingu bu 4. septbr. 1848 poſtajeny. Tutón vikariat je we pschesečhach najbóle čerpił, a thsach pschelachu krej za Ježuſa. Tola je wot 16. hapryla 1865 doſpolny mér. Tohodla móžesche ſo tež we poſlenich lětach wjese za ſpomoženjo l'scheszanstwa ſtutkowacž. Wot biskopa Lezona buchu 3 wulke khěže natwarjene, hđez ſo džeczi poħanskich starſich, kotrež te darmo abo za ſnadny pjeniez wotſtuſja, wochahnu. We jenej taſkich khěži je ſo jich hžion 2200 wotedało, ale wulki džel tých ſamych je tam zas wumrjeſ. Hako biskop we l. 1866 wulku viſitaciju wotberža, kotraž pschez dwaj měſacaj traſe, namakaſche hisheče wſchidze krawie powoſtanki zrudnych čeſow. l'scheszanskie cyrkwi ležachu ſpalene a roztorhane we rozpadańkach; chle ſwojby, a wſh běchu wutupjene. Tola namaka hisheče 11 woříſow, kiž běchu zbožownje tute zrudne čiaſh pschetrakie a swoje cyrkwi a zamoženjo zdžeržale. Zjawna viſitacija bē tam ē wjefelu cykloho l'scheszanstwa. Hđezkuſi biskop tam pschiitđe, čehnjechu z hudebni napſcheczo, bubnowachu a z wjefoloſcju tſélachu. W někotrych poħanskich wsach buchu pagodh wot wobydlerjow ſamych potorhane, abo chęchu je do l'scheszanskich cyrkwiow pschetworicž. Wſchitých, kotriž běchu předy l'scheszancow kójili, do jaſtrow wjetali, a za zjawnych mjeſcheczelow Ježuſa placzachu, wophtaču pschi tym biskopa. Jedyn mandarin wot tuthych, kotryž bē ſchtyrjoch miſſionarow

popanek, jich dołho w jaſtwje džeržał a pschi tým wschelakim cžwělam podczisnyk, njebu psched biskopa puſhcheny. Wón bu pschez to tał hnuth, zo so netl z jenym druhim mandarinom na s. Kscheczenicu pschihotuje. Niedyrbjako so to za plodы prostrow anamskich marträarjow spóznacj? We lěcze 1865 běſche w tutym vila-riace wýsche biskopa a 4 europiſkih missionarow, 22 anamskich duchownych a 121 latechetow, kiz mějachu 127,852 wěritych zaſtaracz, kotiž bjez 4 milijonami pohanow rozpierzsheni bydlachu. We lěcze 1864 bu 127 wotroſcheny, 3230 džeczi Kscheczanſkih starskich a 35,241 džeczi pohanskich starskich Kscheczeny. Spo-wjednych ludzi bě 55,530, wot kotrychž 48,847 s. wopravjenjo a 2353 poslenje woſliowanjo dostachu. Werowanjow bě 648. Na 1. jan. 1868 bu tudy s. Miano halo biskop=koadjutor poſwieſteny.

III. Krajina Kamboſcha. Tutón kraj, hac̄ runje ma woſebitoho krala, pod anamskim khejoram ſteji. We nowiſhim čjaſu halle missionarojo tudy ſtuklo-wac̄ poczinachu, a miſſionske polo bu longregaciji zwonkownoho miſſionſta psche-podate. Tute towarſtvo je tu tež w poſlenich lětach zbožownje za Chrystusa ſtuklowalo. Bjez druhimi předowasche tam woſobni francózki miſſionar Vareau. Joho prôcowanja tež njebehu bjez plodow, dolež wón za krótki čas 300 Kamboſchanow za Kscheczanſto dobh. Tola na to rozzkobichu ſo pohani, a we ja-nuaru 1867 wudhri tudy krawna pscheczeha. Wón běſche runje w měſce Mot-caza, hdzej běſche ſebi předh malu cyrkwičzu natwaris. Družh miſſionarojo zbo-žownje do hłownoho města Penompenh czetnchu, hdzej jich francózki kommandant Poltier zakita. Tež Vareau bu wot lambodſchſkoho krala, kiz njemějſche moch doſc̄, naphſečjo zbezkarjam kruče wustupic̄, radzene, zo by ſo do Penompenha pod francózki ſchit podal. Wón pak nochysche cyrk a woſabu, wo kotruž mě-jeſche wulli strach, wopuscheciz. Wjeczor 8. januara bu joho woþydenjo w Mot-caza nadpanjene. Maſtroženi Kscheczenjo rozcželachu. Vareau poda ſo do cyrkwe psched wołtař a padnywſhi na kolena, bu tam pscheltóh a ramjenja jomu psche-rubachu. Potom bu jomu hłowa wotrubana a na lebiu tyknena. Miſſionſki dom a cyrkwičla bu ſpalena. Cželo bu na druhı džen cyle wopalene z ro-zađankow wot Kscheczanow wuežhenjene, a hłowa z lebiu wzata. Na to pschinjese jedny Kscheczan powjescz wot tutoho njeſutla miſſionaram w Penompenhu, a hny-dom poſta s. Poltier kódz z kanonami tam, zo byhu morbarjow khostali. Ale halo tuta do Motcaza pschijedže, běchu tamni dawno rozcžekali. Na to buhu powoſtanli marträarja do Penompenha wotwjezene a tam Kscheczanſch cžesnje poħre-bane. Wýsche Kscheczanow a miſſionarow pschewodžachu francózch wýſhkojo, kiz tudy pschewywaju, cželo s. rowej. — Chcemy ſo nadžijec̄, zo je pschestupnikow za-ſlužene khostanje pozdžiſiho trechito! A zo budže ſo tam Kscheczanſto netl cžim mócníſho roſcherjec̄, hdzej je miſſionske polo z marträarſkej krewju plodzene.

J. Kr al.

3 noscheje diōcesy.

Z Budyschina. Maſch hnadny s. biskop je w Nomje po najnowiſhih powjesczach z Boha ſiajnje ſtrony. Maſlerje wróci ſo wón w juliju. Za-

dženu sobotu je I. proghmnastalny direktor Jakub Wuk ze swojego italskoho puczo-wania (wón je tež w Neapelu pobyl) zbożownie zašy do Drežđan pschijsk.

Z Budyschina. Z Lubija je dobra powjesz pschijska, zo je 100 wot-rosczenych katholikow peticiju podpisalo a na tudomne konfistorium poslalo, zo by wone kóždy měsac katholske Bože skujby za tamnischich a we wotolnosći bydlach katholikom w Lubiju zriadowac hčko. Čile katholikowje su hžo pola lubijskeje měschčanskeje rady tak wjele wuslukowali, zo čce wona tamnischu katechismusowu cyrku za katholske Bože skujby radylubje posliscicę. Tak doloko je nětko. To so rozymi, zo budže nashe tachantske konfistorium tež bóržy za to. Dale změje potom sakske ministerium hischče dowolnosć dacz. Za tak dolki čas tale dowolnosć pschijsk, njemžemh prajic; pschetož na pschitlad dowolnosć za założenjo stajnoho duchownskoho městna w Kamjenicu, liž bu psched lětom sakskomu ministeriu w Drežđanach podata, nijeje drje wottam hischče dotal data?? Bnaj-mjenišcha so nicžo w tej naleznosci njeskyschi. Nad tym so džiwac, je tež nam kaž kóždym druhim nowinam w Sakskej dowolene.

Z Budyschina. Kaž nam powiedaja, je serbski swiatkowny procession w Krupce w Čechach te duchowne wjeselo měl, zo jomu I. P. Arnold Werner z Alšchtra Ossega serbskych predowasche. Tež je Serbam I. farar Krečmar w Pirnje lubosć z tym wopolazak, zo je jim serbsku rycz džeržat.

Z drežđanskeje diöcesy.

Z Lipska. Dotelž je jedyn naskich wuczerjom Khorh, pschijskje sem I. Brendler halo pomocni.

Z Wechselburga. W tudomnej hrodowskej cyrkwi běchu 29. meje swia-tozne Bože skujby, pschi kóřhž spěwaſke towarzystwo z Kochliža vokalmiszu wot wot Horala jara wustojnie spěwasche. W nashei blízkosci (pola Cossena) je wjele čeſtich a italskich kamjenjerjom a džělacjerjom, kotsiž sem te mšchi kódža.

Cyrkwinske nowinki a powjesze.

Z Badenska. Bislop Dr. Kübel we Freiburgu protestiruje pschecžiwo nowomu załonjej wo chrkwiných fundacijach, kotrež čce stat na so abo pod so wzac, a tež pschecžiwo powołaniu njeſkatholickich wuczerjom do katholickich škulow.

Z Wina. Kéžor je poruczik, zo ma so tež lětja kaž druhe lěta 30,000 ſchěnakow i wuporzedzenju doma (archibispoteje chrkwy) swjatoho Šejcěpana pschi-polazac.

Z Wina. Swiatkowny thđzen běſche tu wulka zhromadžizna němſkich wuczerjom. We ryczach, kotrež tam džeržachu, běſche wjele njeſchecželstwa pschecžiwo katholskej chrkwi a katholickim duchownym ſhſchecž. Rakuske knježerstwo tajke zhromadžiznh rady podpjera. Ale na druhé stronje roſče oppoficija pschecžiwo nowym schulskim załonjam. Wjele krajinow njeruzwola nikoho do noweje schulskeje rady a druhdže zah zložuja tajch, kotsiž běchu so dasi do rady wuzwolicz, swoje zaſtojnistro.

Rakuska. Politički programm poldra misijona Słowencow (Krajincow, z kotrejchž brusarjo t nam psichihadžeu) wopšhija bjez drugim tež jich žadanja w nastupanju cyrkwe. Woni praja: 1) my hako katolisch žadam, zo by katoliska cyrk w swoje nutslowne naležnosće samostatnje (bjes nutsměšenja swětnoho knjieżerstwa) zrjadowała. 2) Dokelž nam pschede wschem na tym zaleži, zo by nascha mědoscž z cyla w katoliskim duchu wozchennjena byla, pschejemž sebi, zo by schulski zakon tak pschemenjenah był, zo by tež katoliske duchownstwo pschissišne postajenjo w schulskim wobledžbowaniu (inspektorstwo) zash dostalo. 3) Cyrkwiene zamozjenjo njech laž kóžde druhe njezranjene wostanie.

Galiciska. Administrator diöcesy Przemysł t. Józef Sembratowicz bu hako grichiskolatholiski arcibiskop we Lwovje (Lemberg) pomjenowan.

Italska. We mſchelatich kónčinach kralestwa traje njemér we malym dale a rubiežnih poczinaja zash kroblišchi byž. Garibaldi a Mazzini wozjewjataj z cjasami lishy, w kotrejchž swoju zazkobienosć pschečiwo cyrkwi a tež pschečiwo italskomu knjieżerstwu wobswěđitaj.

Z Roma. Do bamžowoho wójska zastupi w krótkim 400 Schpanſkich.

Z Roma. W poslenimaj měsacomaj staj zemrjeloj kardinal Gonella a potom biskop Grant ze Southwartha w Žendželskej. Poslenišchi běsche hijo kory do Roma pschijel.

Z Roma. Na koncilu muradžuju pilnje dale a budže drje po swiedzenju ss. Petra a Pawła móžne, něchtó wěste a wobschérne wo tym pisac̄.

Z Roma. Tónle thđen běsche tajne konfistorium, w kotrejž budža něloti biskopija wobkruczeni.

Z Roma. Kardinal wjerch Schwarzenberg, arcibiskop w Praži, je nahladne wophtanjo dostal; pschijedžechu sem schyrjo kanonikojo z Prahi a po jenym duchownym z kóždoho čěškoho wotrjesa, zo býchu swojoho wychschoho pastyrja džatownje postrowili.

Schpaniška. Schpanjenjo, kotsiz ze swojej republiku njemoža nikol pschejene pschiničz, phtaja sebi pschech hřečce krala, ale nictó wo trón prawje njerodži, dokelž drje njeby došlo na nim sedžat.

Francózka. Knjieżerstwo chce taikich wojakow, kotsiz su pschi plebiscitu pschečiwo khežorej Napoleonej hčosowali, z Roma dom povołac̄ a za to tam taikich povołac̄, kiz su khežoroweje myſle. Hewak je Napoleon bamžej slubik, zo chce jomu, jeli budže trjeba, pschečiwo republikanarjam 10,000 wojakow z Toulona na pomoc povołac̄. Wot tam po morju je to loché móžno.

Francózka. Po annalach (lētopisach) t rozschérjenju wěry měsche lyonske towarstwo wloni 5,217,093 frankow došhodow; 91,774 frankow mjenje dyžli lěto předy. Francózka t tomu dawa; diöcesa Lyon woprowasche wloni 342,320 frankow, Pariz 171,403, Cambrai 166,300, Saint Brieu 118,527, Quimper 170,368 atd. Na drugim měsče steji Belgicka. Z druhich diöcesow katoliskoho swěta je Kóln jenicžla, kotaž je pschez 100,000 frankow t tomu skutkej woprowaka.

Z Konstantinopla. W křesčanskim pschedměſce Vera wudhyri swiatowniczu popoldniu wohén. Pschi wulkim wětrje rozschérjesche so dla wjele tam

so námalachých drževjaných twarjenjow žalosnje spěšnje, zo za krótki čas tisach twarjenjow we wohnju stejachu. Poždžischo zapopadzechu so tež chrlwje, wschelale hrody póstlancow, theater, schpitale a druhe wjetše twarjenja. Wokolo pječ stow ludzi su wo živjenjo pschischli, tež jena dialonissa. Tež rjana armenskokatholska chrelj (kathedrala patriarchi Hassuno) je spalena. Sultan je kchescznam jenu kaseru l nakhwilnomu wobydlenju pschipołazak.

Počnóca Amerika. Na sejmje we Washingtonje su zapóslanch miłoszimy sotram we Charlestonje 20,000 dollarow pschipołazali l zaszytwarjenju syrotynho domu, kotryž bu w poslenjej wójnje spalen. Hdž so l tomu namjet staji, praji protestant Bowen z Karolinę: „Skuzby sotrow njemóža z pjeniezami dozej zaplaćene býc. Wone džěłaju a njewocząkuja cjasne myto, hacž runje su ze swojim skutkowanjom mutrobítosz kaž wojsach a rozhladnosz kaž statnikojo (wysoch krajni zastojnich) wopolazali. Hacž runje běchu z połodnišich krajow (tehdom njeprzeczelſkich) njeisu wone we wójnje żanoho rozdžela býz khorym cižinie, wschitlich su z tej samej luboszcu wothladale. Hdž žokta zymnica wudýri, a mužowje a lětárjo dla natykowacej khorosze cželachu, su miloszimy sotry same wutraše, zo býchu khorym a mrějachym pomocne býte.“ Po taikich słowach pschitwa so namjet z 110 býsami pscheczivo 45.

Maleźnoscje towarzstwa.

Sobustawu na lěto 1870: 240. Milkawskj Matka (Vjedrich) je Sernjan.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kschezeni: Jan Klemens, s. krawca Kühnela z B.; Pawoł Julius Eduard, s. nojenka Heinrich Baherna z Hrubjelczie; Madlena, dž. kowarja Jana Almerta z B.; Anna Helena, dž. Jana Rječki z Džehorec. — Wěrowani: Jan Handrik z Radworja a Anna Domanic z Jasenich. — Zemrjecz: Marija Madlena, mandž. njeboh žiwnoścjerja Michała Ręzaka z Wuric (w Budyschinje), 67 l. 5 m.; džělaczeř Milkawskj Kral z Lutobęza, 40 l.; Ida Martha, dž. F. W. Porstendorfera, 11 měs.

Dary za cyrkę w Czornebach abo Bacjoni.

K cžescji Bożej a l spomoženju dusichow su dale woprowali: Michał Renč z Jasenich 1 tol.; njemjenowaný na motto: Po „žnjach“ wjací dam! "15 nsl; na Robiec twasu w Bacjoni 10 tol.

Hromadje: 3453 tol.

Róžowc

najzbóžniščeje Inježny z rozpominanjemi a modlitwami. Za domjaci pobožnoſej zradował Handrij Dučman. Beskithy placi 15 np.

Cžisćecjař L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Poroč

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćzna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Crkwienski časopis,

wudawanyh wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórnik.

Cislo 13.

2. julija 1870.

Lětnik 8.

Wuśmęscher spowiedże.

W jenym wjetšich městow Francoskej zhradzi so z wječzora towarzstwo młodych ludži w jara wopytanym hoscjencu, hdzej so wo politich a druhich wskiedných nowinkach rozhrežowachu. Ale jich rozhrežowanjo pschiidže, taž so to často stava, tež na nabožne nalejnoscze. Pschitomni běchu wschitech w tych lětach, w kotrychž so rozom powołany čuje, swětej dobru radu dawacž. Wschitech běchu znajmjenišcha po mjenje katholisch a wot katholickich starjich woczežujeni; ale myslachu so po pschečzitanju někotrych knihow hžo za tak wuczenych, zo wěru swojeje mſodoscze zacílňišchu, katraž jim dla jich hręšnoho žiwjenja porolowasche. Tohodla ſeužachu jim nabožne rycze jenož halo pschiležnosć, zo mohli jedyn druhocho we wuśmęchowanju pschetrjehicž. Woſebje běſche to spowiedž, z kotrejž směchi cjerjachu, zo bychu ze swojeje dusche te njeſube zacíjucza wuhnali, kotrež spominjenjo na spowiedž w nich wubudzowasche, a zo bychu tak sami so ziebalí wo tu hnadu, kotruž je Chrystus k naschomu spomoženju w swojej cyrkwi zawostajil.

Jedyn prajesche: „Alle, to by wiesoła wěc byla, hdj bychmy ze žorta i spowiedzi dōſchli.“ Towařschowje prajachu: „To by tola spodžiwny žort byl a ty ſebe njebj zveríš, jón wuwyescz.“ Won wotmokwi: „Shto je ložsche dyžli to? Shto ſadzieče? Daježe tak a tak wjele bleſchow k najblížiſej naſchej zhradžiſnje, a potom powiem vam moje zhorjenja pschi žortnej spowiedzi.“ Duj ſeby doho njerozumyſlichu a ſadžichu, ſhtož tamny žadasche.

Nazajtra — běſche to sobota — pschiidzechu hžo rano někotri towarzchowje k tomu ſchrobkomu a dopominachu joho, zo by date ſłowo dopjelnik a tón samy džen i spowiedzi ſchol. Won to ze směchami z nowa pschislubi a wěſchjeſche do předka, zo z wěſtoſežu wuhrage.

Pſched wječzoram poda so wopravdze do chrkwie, stupi ſo pschi prěnim spo-

wjednym stole a c̄akaſche njeſcjerpnje a z wostudkoſcju, hac̄ po wſele druhich ſpovjednych ſkončnje na njoho rjad pſchiindže. Poſlalnywſchi ryčeſche něhdže taſle k ſpovjedniſce: „Duchowny kniže, njeſtym pſchischoł, zo bých ſo woprawdze ſpovjedał, ale zo bých wuſadžený dobyt̄ku wuhrat̄, pſchetož taſ a taſ je ſo ſtaſo. Sym drje woprawdze tele a tele hréchi wobeschoł, ale ničjo ſebi z nich nječinju.“ Hdyž bě wón ſtečný, rjetný ſpovjedník měrnje: „Ty ſy ſo hréchow wuznat a taſ ſwoje ſežinik; učko mam ja winowatoſc̄, zo bých tež ſwoje ſežinik a zo bých tebi počtu napoložit̄. Ty budžes̄h tsi dny za ſobu rano, pſchipoldniu a wjeczor tele ſlowa prajec̄: Smjerc̄ je, ale ja ſebi z toho ničjo nječinju; ſud je, ale ja ſebi ničjo z toho nječinju; hela je, ale ja ſebi ničjo z toho nječinju.“ A z tym joho ſpovjedník puſčezí.

Tón samy wjeczor wozjewi wón ſwojim towařſham ze ſpoļojnoſcju, zo je ſwoje předkwazjo dokonjał a žadaſche jich wo wuſtajene myto. Čzi njebečnu ſo tajkoho bohahanejskoho ſkutka nadželi, běchu učko laž zamoleni, nočchchju jomu te myto dac̄ a žadachu, zo dyrbi předh hisheče napołożenu počtu dopjelnic̄, dokoře tež ta k ſpovjedzi ſluſcha. „Selizo ničjo wjach njeje,“ prají wuſměſcher ſpovjedže, „dha njech ſo to ſtanje; dam wam čeſtne ſlowo, zo tež to dopjelnju a dobyče je a buže na mojej ſtronje!“

Woprawdze pocža porucžene ſlowa wuprajec̄, najprjedy bjez myſlow a potom tola ze zac̄zec̄jom. Tele ſlowa wubudžihu poduſhenu wěru zaſh, kotrūž bě w přenjeſ mledoſcji měk; wone činjachu joho njeměrnoho a na poſledku nočchchju wjach z horta. Boža mikoſež wuži tele ſlowa k tomu, zo by joho z hréchow a zabludženjom wutorhmyla. Wón pocža nutrije na smjerc̄, na wěčnoſc̄ a na ſwoju hréchhnu duſhhu myſlic̄. Trajeſche to někotre dny a Boža hnada bě ſwoje dželo dokonjaka. Mledoženc̄ poda ſo zaſh k tomu ſamomu ſpovjedniſce, pola kotrøhož běſche ſo předh že žortom ſpovjedał, a učko wotkry jomu ſwěrnije potajnoſc̄e ſwojeje duſche a proſchesche wo pomoc k wérnej ſpovjedzi a k prawomu zjednanju z Bohom.

Tak wérje a kſhesčjanſkomu živjenju zaſh pſchiwobročený ſtaras̄he ſo wón z horliwoſcju w dobrých ſkutkach zaſh narunač ſwoju předawſchu njerodnoſc̄ a pohóřchowanjo. Pſchi pſchiležnoſc̄i povjedaſche ſam tule historiju ſwojoho wobročenja ze wſchěmi podrobuſcěmi a džakowaſche ſo pſchedwidžiwoſc̄i Boha ſamoho, kotrž je joho wouječjeſenjo ſakmenta počtu k tomu wužit̄, zo by joho ze ſwojej ſuboſcju wobjał a zabludženoho runje tehdom na prawy puc̄ wróćit̄, hdyž ſo zdaſche, zo je toho najmijerije hódnj.

Kronjenjo ſvjathych hostijow w Netti.

Gabriel Ferretti, učko kardinal w Rómje, běſche předh biskop w měſce Netti (z 12,000 wobydlerjemi), kotrež w rjanzch apenniňſtich horach leži. Jenoho ranja namakachu, zo bě tamniſcha chrkeſ ſ. Miklawſcha wot zlóſníkow wotewrjena, a zo běchu eſi bjez druhimi wěcam i tež kheſch ze ſvjathymi hostijemi a monstranci, tohorunja ze ſvjatej hostiju, pokramyli. Cyka wosada bě zružzena. Ferretti plá-

kaſche nad taſkim njeſtuktom a poſtají ſchthri dný poſchenja k pokučenju. Pschi ziajnych pokuſnych proceſſiach džeshe wón ſam takrje halo wopor za hréch we ſwojej woſadze z nahej hlowu, boſy a ze ſchtrykem na ſchiji. Dojo wobliczo njewuſlonyh pschi ſtajnych ſylzach zrudobh. Wjach krócz za džen napeminaſche wón ludži we cyrkwi k modlenju za njezbožownoho cžlowjeka, kij je tamnu złójcž wobefchoł. Na ranju ſchtwoſtotoho dnja zwonjeſche fo ze wſchěmi zwonami; psche- tož hcluch ze ſwiatymi hoſtijemi bu pschi cyrkwinych durjach namakanj. Bifkop donjeſe potom z aſſiſtencu duchownych a ſwětlych zaſtojuſtow we ſwiatoc̄nej pro- ceſſii Naiſwjeſzishe zaſh do cyrkwe, psched kotruž bě je złójſnik ſam w noch dobrowólnie ſtaſil. Tule ſwiatoc̄noſć wobzanku horliwy paſtýr z ryczu, w ko- trejž hiſhčeze raz tſidnjoſte Bože ſlužby pſchipowjedzi, a pſchiftaji, zo njeſchęſtanje Bože ſlužby džerzeč, doniž ſo tež monſtrancia njezroči. Lud pſchizwoli radý do toho a wopofazowaſche z nowa wulku nutroſć, kotraž njemožeshe bjez plodow woſtač. Druhi wjeczor hižo pſchindze paduch woprawdze rožkath k ſwiatej ſpo- wiedzi k jenomu duchownomu w měſeče. Wón woteda tež monſtranciu z njezra- njenej ſwiatej hoſtiju měſchnicej, kotruž ju w noch w ſwojim bydlenju ſkhowa a na ranjo do cyrkwe ſ. Michała na pſchedměſeje donjeſe. Wopomuimy radoſć pobožnoho luda a horliwoho bifkopa, hdyž ſo na tſeczim ranju ze wſchěmi zwonami namakanjo monſtranch a tak wujednanjo z Bohom za bjezbožnyh ſtuk wo- ziewieshe. Ferretti donjeſe we wulkej proceſſiji Naiſwjeſzischoho zaſh do cyrkwe ſ. Miklawſcha, psched kotrejž hiſhčeze hnijacu rycž džerzeſche. Po žadoſci wosad- nyh běſche poždjiſho woſebite ſwiatoc̄ne džakprajenjo za wobroczenjo hréſchnika. Tónle džen tſelachu z fanónami, twarjachu cžefne wrota, zrjadowachu zaſh rjanu proceſſiu, psched kotrejž kwětki ſczelech. Wjesele wjefnoho luda běſche tehdom do města pſchishko, zo bychu džel brali na radoſci měſchęzanow. K podžkowanju činjeſche bifkop Ferretti potom pſchi pucž do Voreta ſobu a wotradjeſche wſchitke ſledzenjo za pokuſnym złójſnikom.

3 nasheje diöcesy.

3 Budhſhina. Kaž ſyſchimy, je k. kaplan Wōwçeřk w Kulowje khory. Bóh doj, zo by ſo ſkoro zaſh wuſtrowit!

3 Budhſhina. Na ſ. Iana je k. kubler Jan Wólmān z Čjornec tamynt toleri wuſtac̄it, kotrej je wón halo dar k twarjenju noweje cyrkwe ſlubik. Bóh zaplačz jomu a joho ſwójbje z čafnymi a wěžnymi kublami! Swojej cyrkwi pak wuſtudž Bóh hiſhče wjach tak wulkomyſlonyh dobroc̄jerjow!

3 Radwra. Maſch wučer k. Haudriij Bräuer je pſchich hiſhče khorowath a je toho dla ſchulſki vikar z Budhſhina ſem poſlany.

Cyrkwiſke nowinki a powjescze.

3 Prahi. Tudy je k. Rüffer, probſt na Wyschehradze a cžekſti ſpifowař, 18. junija zemrjeł, nimale 80 lét starý. Wón mějeshe ſwoj kaſhcz hižo wjese

lét we swojim wobydlenju pschihotowanju. W Praži bě hako dobročer a założer wustawa za khudych jara znath. Hako khudý hólcék pschiidze won ze swojoho narodnoho města Skalich do Prahi a pschinjese tehdom poruczach liseckí njeboh wyschehradskemu kanonikej Dittrichej, kotrejž běsche tež ze Skalich. Hólcék stupi do wuczby pola rjemiesnika. Denoho dnia džesche kanonikus z nim z Wyschehrada do Prahi nutes. Na swojim puczu pschindzeschtaj nimo jenožo pjekarja, a duchowny praji, zo by sebi jemu caktu wibrat. Hólcék praji, zo pjeniez nima. „Ja zaplaču,” praji smějo kanonikus; na czož sebi hólcék najmjeñšku caktu wuzwoli. Tale pschijtojnoscž lubjesche so duchownomu, tak zo so dale za tohole hólcę starasche, a hdyž talenty na nim pýtny, dasche jomu schtudowac̄. Ruffer dosta w l. 1817 měschniku swiecžiznu, a bu skónčzni probst kapitla. Won sam je prajil, zo je kóždykrócz z wěstej pokornoſeu wot tamnoho časa nimo teje khěže schoł, hdzejž bě so joho dalishe žiwjenjo hinač wobrocžilo. Psched několymi lětami bu tamna khěza subhaſtirowana. Kanonikus Ruffer da někomu porucznoſež, zo dyrbi ju za kóždý pjeniez kropic̄. To so sta. Na měsceze maleje khěze pak natwari njeboh Ruffer nahladne twarjenjo a założi w nim wustaw za khudych.

Z Prahi. Kapitel na Wyschehradze budze w septembru 800lětny jubilej swojoho założenia swiecžiz.

Czěſka. Na 10. julijsa budze w Chotounje pola Czěſkoho Broda 900lětny jubilej narodzenja swiatoho Prokopa, patrona Czěſteje, swiecžen. Wosebith wubjerk je k tomu wulke pschihoth hizo cžiník. W Praži budze tónsamý džen swiecženska processija do cyrkwe sv. Cyrilla a Metoda w Karlinje.

Schlesyň ſka. Najstarschi duchowny w diöcesy je 28. meje zemřel, nimale 91 lét starý Striegauſki wusluženy farař Klimke. Hdzejž Napoleon I. do Ruzombskeje czechnjesche, zafia won džen we Wulkim Okogowje. Tam běsche tehdom njeboh Klimke kaplan, a dyrbjesche na khězorowu porucznoſež pólne Bože služby dzerzec̄. Napoleon běsche tehdom jara pobožny. Pschi pschězohnowanju dasche won z kanónami třečež.

Pruſka. W Eislebenje (Putherowym narodnym měsce) maja benediktinski filialny klóſchtyr. Nětk qchedža tele kniežný pschihodnu cyrkę twariež a trjebaja k tomu twaristopolicaſku dovolnosć. Tola tamnišcha měsčiczanſta wýšinoſež nochce tu samu jimi dac̄. Wona praji: „Wý ſeje tudý jenož hako privatne parſchonu a ſtejicež pod towaristwowy zakonjom; potaklím njeſměje ſo ani z waschim klóſchtyrfim mjenom mjenowac̄, dokelž po zakonju je cuze mjena noſhež začazane.“ O mudra policija, kniežerſtwo budze tebi swěci thýnyc̄ dyrbječ! Po towaristwo-wym zakonju by ſo dyrbjało kóžde zhromadzenjo kniežnow předh policaſtu wozjewic̄, zo mohlo wonie jenožabo dweju kommissarow do zhromadžizny poſtačz na taſte měſtino, z kotrehož ſo wſchitko wibzeč a ſhſchec̄ hodži! U policaſta wýſchinoſež w Eislebenje je woprawdze tak džiwna, zo praji, ſpomnjenia zakonffa porucznoſež placiž tež w tutym padze a za kóžde zhromadzenjo k Božim službam! Tojke wukladowanjo zakonja tola nanichy pschitpozname njebuže!

Něm ſka. Psched thýzenjom mějachu pschedsydojo towaristwov rjemiesniſkich hlownu zhromadžiznu w Kölnej.

N ē m s l a. Dom (chrke) we Frankfurcie je pschi loinschin wohnju tak wusku schodu cęrpjet, zo budje horni dżel dyrbjez so potorhač a z nowa natwaricž. Někto je postajene, zo ma torm 333 stopow wysoki býc, kij bē dotal 256 stopow. Wsché wudawki na twarbu su na 924,050 schésnakow wusilczenie. A tomu nahromadži komité, kij je za dotwarjenjo so zeshot, 200,000 schésnakow; pruski kral je tež 200,000 slubik a zbytk zapłaczi bohate město famo. Twaricž zapocznú lětsa.

V a j e r s l a. W měsíce Neuburgu je bohata wudoma Wolfgana psched dlešchim časom zemrjeka, kotrež bē wjetschi dżel swojoho zamoženja dobrym skutkam wotkažaka. Tak da wona 12,000 schésnakow k założenju nowoho duchownskoho městna pschi jenej tamnišszej wosadje, 5000 schésnakow k założenju hójeřnje, 5000 schésnakow za Piusa IX. atd.

R a k u s l a. Wólby do sejmow su z wuskoho dżela lepje za katholsku wěc wupanjkę, džzli hdh předh. To towarzstwa cžinja!

K h r o w a t s l a. Rakuski khězor je halo wuherški kral po namječeze wuherškohu ministra grofhy Andraſhy kanonika Michailovitsa z Temeschvara, kij bē we wuherškej revolucijsi duchowny honvedow, za arcbisłopa w Agramje pomjenowanek. To budje zasý jena nowa wina njezpoložnosće Khrowatow, kij su tola pschech khězorej swěrni býli. Toho dla su hžo sejmisch zapoštanch banusej Rauchej (khězoramomu naměstniſej, kſchězenomu židej) interpellaciju abo protest pôstali. Po wuronanskim zakonju wot 8. novembra 1868 pschitkischa pomjenowanjo arcbisłopa samoprawnomu (autonom) knježerſtwu Khrowatskeje w Agramje samym a sydlo arcbisłopa Khrowatowej, nic pak jene wuherškomu ministerſtwu a druhé Madžarej, kotrež Šlowjanow njeslubuje. Khrowatowje so někto prasheja, shto je banus pschecziwo taikomu njezakoniſkomu cžinjenju ministra Andraſhy spýtał.

I t a l s l a. Knježerſtwo lubuje tu a tam processiony zahajecž. Tak bu w Palermje lětša procession na Bože Češko zakazan.

Z R o m a. Na 17. juniju běſche 24 lět, zo je Piüs IX. za bamža wuzwoleny. Tak bliži so wón t lětam swjatoho Pětra, kotrež hischeze žadyn bamž docpěl njeje. Do toho časa placjeſte pschitkowo: „Non videbis annos Petri t. r. njebudžesči widžecž Pětrowe lěta!“ Po podawiznach je s. Pětr, kij mějſeſte předh w Antiochii sydlo, so w lěce 42 w Romje zaſydlit a wottudý chrkej regiroval 25 lět, 2 měſacaj a 7 dnów. Docžala-li Piüs IX. džen 24. augusta 1871, docpěje Pětrowe lěta. Tak doho dotal žadyn bamž njeje knježit a tež so žadyn njeje Pětr mjenowan. Najdlěje su knježili čile tſjo: Hadrian I. knježesče 23 lět 10 měſacow 17 dnów; s. Silvester 23 l. 10 m. 27 d. a Piüs VI. 24 l. 6 m. 14 d. Někto je potajſtim jenož hischeze Piüs VI., kotrež je ze wſchitkich 256 naſtupnikow s. Pětra dleje knježit džzli Piüs IX.

Z R o m a. Na dnju bamžowoho wuzwolenja mějſeſte kardinal Patrizi zbožopschecju rycž w mjenje koncilſkich wótcow. Bamž wotmokwi nimale ſežehowace ſłowa: „Pſchede wſchém dyrbju fo Bohu džałowacž, zo je mi pschez swoju hnadu spožčik, tež 24. lěto bamžowſtwa dokonjecž. Džałujmy ſo jomu tež wſchitk za spodživne zakitanjo, kotrež wón swojej chrkwi pschecžkne na tak widžomne waschnjo poſtieža. Potom džakuju ſo tež wam za zbožopschecža, kotrež ſeže mi runje pschi-

njessli. Ta njemóžu pať zamjesczecz, zo su so w poslenim času tež podawki stale, kotrež mje zrudžištu. Tohodla proščimy Boža wſchitcy, zo by w swojej hnadži našich zbrodajnih mulki skutk k wužitke cykloho člownjstwa nam dołonjcz dał.

3 Roma. Arcybiskop Odīn z New-Orleansa (w Americh) je tudy wumrjek. Wón je schésnath zemrjethch koncilskich mótców.

3 Roma. Swjedzeń Božego Čela běsche lětsa zašy jara swjatocžn; biskopow běsche na 500 pódla. Tsi tiary, kotrež so tehdom pschi processii psched bamžom njeſu, su tele: prěnja, kotrež je Napoleon I. Piusej VII. darik, w hōdnoſeji 234,922 frankow; druga wot schpaniskeje kralowny Piusej IX. darjena, 153,500 frankow winoſta; tsecja, wot hrodomſeje gardy Piusej IX. data a 21,000 frankow placzaca.

3 Roma. Na 14. dnju junija bu na pohrjebniſchezu San Lorenzo wopomnik poſwjeczený, kotrež je bamž wojskam w lěce 1867 w bitwach panjenym stajicž dał. Bamž a wjele biskopow bě pschitomnyh.

3 Roma. Na konciu ryci so na generalnych zbrodajzach (bě jich hižo 75) wo bamžowej njezmolnosći. Ryci so nětko njevozjewia, a jenož to a wone so z nich donoschuje. Z toho so stanje, zo husto cykle wopacžne powjeſče do wſchelakich nowinow pschindu, kotrež so potom z džela abo cykle wotwokaja.

Francóz ſka. Biskop Dr. Räß we Straßburgu, kij je khorowatosće a starobý dla (wón je nimale 80 let) dowolnosć wot koncila doſtał, bu pschi swoim domojwročenju jara swjatocžnje powitam. Kapitel, měščjanske wychnosće, wychosch wojeſsch a civilni zaſtojnic a wjele druhich ludzi pschindzechu jomu hacž na dwórniſchezo napshečezo.

Francóz ſka. Jedyn zapóſlanc běsche w krajnej komorje zbehnjenjo jesuitſkoho rjada žadał. Na to wotmokwi jomu spisowar' Sarſey, kotrež sam pscheczel jesuitow njeje, w nowinach Gaulois takle. „Jelizo pschipushečimy, zo je w našchim kraju wjele jesuitow, zjaremri to was? Zawěſcze čzinja woni swoje dželo kaž my wſchitch; my pschedawam swoje žita, wino, tkaniny atd., bjez toho zo býchu so jesuitomje do toho měſcheli. Kajte wini mamy nětko my, hdźż so wo jich ualežnosće staranu a jich zjaremrimy? Wy prajice: Wonu wucza naſche džeczi! Dživne dopofazino pschecživo nim! Haj, wucza, ale jenož te, kotrež jim dowěrimy. Wy nochceče jich za wuczerjow; dobre — wſchał woni njeſchitħadeja, zo býchu wani washe džeczi z mocu wotwiedli. Wonu skutkuja pschez narhezenjo, prajice wy! Je dha to washa wče, zo wſchitče so narheječež dali, a jelizo so wasch ſufod narheječež da, stara to zašy jenož joho. To je kójdoho wola, hacž chec džeczi k jesuitam ſkač abo nie. Dyrbiimy pschecživo kójdomu zjesliwi hdźż, potajkim tež pschecživo jesuitam. Ja zapíſhjam, zo buchu jesuciži pschecžehani w času, hdźż njeběsche frajanam dowolene towarziswa zaſoječež. Ale nětko! Z kajtim prawom checze towarzstwo Jezusowe (jesuitow) zbehnječ a z Francózſkeje wuhnač, hdźż joho sobinstawh ze swobodneje wole k njomu pschisluſcheja?” Tajke wuprajenja móžemy snadž tež pschecživo „ſchréławam” w naſchich stronach druhdy trjebacž. Jenož rune prawo wſchitkim!

3 Pariza. Prýncojo ze zahnateje kralowskeje swójby Orleans su ſenatej

(sejmej) peticiju podali, zo smeli so zašli do Francózskej vróčicž. Ale minister prajesche, zo bychú so dýrbjeli na vúlkomyslnosć hľadza samoho wobrocicž, hdy bychú wopravdze wuslyšenjo próstwy žiadali. Wéryhodne tež je, zo čedža so prýncovje ze svojej peticiju jenož w pomjatku francózskeho luda wobnowicž a prajicž: Želizo budžecze něhdý po Napoleonovej smjereži abo hisheže prjedy krála trjebacž, my smy tež k wachim službam! Pôdla stanje so z tutej próstwu něčijskomu kniežerstwu kuſt njeľubosće, dokelž budže drje ju zacísiňcej dýrbjecž.

Z Pariza. Zahnata španielska královna Isabella je tudy písmo wozjewika a tež do Španiskej pôšlaťa, w ktoromž praji, zo španielski trón t. r. jenož swoje prawo na njen svojomu prýncej Alfonsej z Asturije wotstupi. Doniž jeho lud abo sejm za krála njeuwuſla, wostanie prýnc pola maczerje.

Belgijska. Pschi wólbach na sejm (landtag) su tónfróč katholikowje dobýli t. r. změja tam wach sobustawow, tak zo je njevériwe ministerstwo wotstupilo. Te same spéčhovasche mjenujich wchudžom we wachch statných službach swobodnych murjerow a je w poslenich létach w Belgiskej wjèle njeprýschezenosće a wobčežnosće cjinilo.

Jendželjska. Katholski lordkancler Irískej, k. D'Hagon je dostojnoscž jendželjskohu peera dostał. Wot časa tak mjenovaneje reformacie je to tseczi katholski peer.

Pólska. Administrator diócezy Wilna, Žylinski, kij je na strone kniežerstwa, ma wachších katholickich měščjanow pschezitro sebi a boji so wo swoje živjenjo. Wón z chla njeuwuhadža, ani w cyrkwi so pokazacž njejmē, a w jeho wobhodenju su stajnje někotri policajowje.

Turkowiska. Łaczańskich kschesčjanow (t. r. katholikow z Łaczańskiej cyrkwinnej ryczu) je: w Albanskej 700,000, Bosnijskej 200,000, w Konstantinoplu 30,000, w Egipciowskej 60,000, w Rumuniskej (něk nimale samostatnej) 120,000, w Syriskej a na kuppe Cyprus 509,000.

Palästina. Po „Universu“ je lěša w zhmje wjèle židow (nětore týsach) z Francózskeje a druhich najmęczornych krajow pschez Konstantinopel do Palästiny puczovalo, dokelž je so w židowskich horach wějty messias polazał, ktorýž potutu préduje a džiwý čini. Bratraj Lemanaj, kotorajž běshtaj prjedy židaj a nětko stať katholickaj měščnikaj, dopolazaschtaj we wosebitej knížej, zo je to hýzo s kheſcžadwac̄tym messiaſ, kotorož židža za zbožníka wudawachu. Toho jeho a wérnoho Zbójníka hisheže njeznaſa!

Syrijska. W tutym kraju je lěša wulka suchota, tak zo so njeplodnosće a hľodu boja. Gubernator provinci, Reschid paſcha je tohodla porucžnosć dał, zo bychú so zjawiene modlitwy za wotwobroczenjo tajkoho njezboža džeržale. Sam paſcha pcháňuje 25. mierca na hľovne torhoskežo města Beirut, hdež so najwyschšchi duchowni a swětni zastojních zhromadžichu, wobdacži wot njeprýschehladneje mnichosće kschesčjanow a Turkow. Najprjedy wolasche so imani (duchowny Turkiow) k Bohu, zo by swoje žohuwanjo wulak na puſtu zemju; wšchitch wotmolichu: amen. Potom zaſpěwa grichifofchismatiski patriarcha z Antiochije z dwoma biskopomaj hymnu (khérliuſ) k čeſeži Bozej a wobzanku z arabskej modlitwou. Skonečne modlesche so grichifokatholicki biskop z Beiruta, 80letný starec, na čož

też mohamedanowje (Turkojo) z kscheschanami wotmołwiczu: amen. Bież tym
stejachu też Židza nazdala a spewachu hebrejske psalmu.

Należnosćie towarzstwa.

Sobuštawu na lěto 1870: fl. 241. Hana Kralowa z Nowoslic; 242. Jurij
Großmann z Euha; 243. Milt. Lehmann ze Smiecžec; 244. Michał Młodź z Hory.

Na lěto 1869 zapłacie: fl. 400. Hana Kralowa z N.; 401. 402. N. N.

Zemrjetý sobuštaw: Michał Delan z Łutowcza.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Ksćijena: Helena Gabriela, dž. tublerja Handrija
Gudy z Hornjej Riny.

Radowia. Ksćijeni: Hanja, dž. Jana Krońska ze Lupoje; Miltawscy,
s. Miltawscza Donata z Radworja; Marija Madlena, dž. Jakuba Gruberta z Ra-
dworja; Madlena, dž. Jana Spitanka z Euha; Hanja, dž. Michała Donata z Mę-
kowa; Petr Ernst, s. Ernsta Freiberga z Mękowa †; Jan s. Jana Wólmaka z Hajna.
— Zemrjecji: Wórschla njeboh Miltawscza Busche z Radworja, 64 l., 10 m. 17 dn.;
Madlena Hendrichec z Radworja, 72 l. 4 m. 15 dn.; Marija, m. Jakuba Ćzoricha
ze Brzozjerje, 61 l. 4 m. 4 dn.; Michał, s. Bościana Běrka z Khelna, 44 l. 2 m.
3 tyd.; Handrij Schotta z Radworja, 67 l. 7 m. 3 tyd.; Jan Schmurander z Kamiennej,
41 l. 5 m. 11 dn.; Michał Delan z Łutowcza, 73 l. 1 m. 1 dž.; Marija dž. Mi-
chała Schenka z Radworja, 1 l. 8 m. 1 dž.; Michał Span z Radworja, 58 l. 5 m.;
Michał Kubanka z Boranec, 66 l. 2 m. 4 dn.; Marija Augusta, dž. Biedricha Wy-
lema Gnauti z Radworja, 2 l. 5 m. 14 dn. — Werołani: Michał Mark z Bu-
dyšina, z Mariju Wilhelminu Bartec ze Brzozjerje; Jan Strauß z Brémjenja z Hanu
Ryczecze ze Brzozjerje; Handrij Ćzelsa z Lüpjaniskeje Dubrawy z Mariju zwud. Kuba-
schowej z Khasowa; Jakub August Wencel z Dzěžnilec z Mariju Wiczajec z Boranec.

Dary za cyrkę w Czornecech abo Vacionju.

K cješči Bożej a k spomoženju duszhow su dale woprowali: M. P. z P. 10 tol.;
cjelebž na kuble M. Piecha z Pozdec (P. Z., U. S., M. S., Kh. S.) 5 toli;
tubler Jakub Libšč z Hornjoho Hunjowa 100 toli; Kowarjech z Czornec 20 tol.;
wumenšarka Čzechowa z Jasenich 15 nsl.; z Hory: tubler Jakub Čyž 3 tol., Mi-
lkawscy Jenka 1 tol., Jakub Barjenek 15 nsl., Miltawscy Nowak 2 tol.; z Čzasec:
Miltawscy Schpitani 25 tol., Schpitanc swójba 2 tol., wotroček Petr Větska 1 tol.,
Hana Barjenec 1 tol., skujownich: M. H. 10 nsl., M. B. 15 nsl., M. B. 15 nsl.,
M. B. 10 nsl., tubler Jan Wolenek (Běr) ze Žyjic 50 tol.; M. V. ze S. 1 tol.; Ju-
rij Großmann z Euha 1 tol.; njeboh Jakub Běrka z Dobroschie 12 tol.; H. P. ze
S.; 1 tol. 15 nsl.

Hromadže 3691 tol. 10 nsl.

Při spomjenju. Tawzhnt toleri woi l. Jana Wólmana z Czornec, kij
w 1. cjiſle Pôska hako slubjene steja a so hižo sobu lieža, su na s. Jana wupłacjene
a njesu dan wot 1 julija. — Te hižo quittirowane 9 tol. z Jasenich su takle naw-
date: Petr Kschijank 1 tol., Miltawscy Žynda 1 tel., Jakub Běnsch 1 tol., Jakub
Müller 5 tol., Jurij Schiman 1 tol.

Katholicki Posol

Wukhadźa prěnju a třecu
sohotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Górkiński časopis,

wudawany wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 14.

16. julija 1870.

Lětnik 8.

Dogmatiske wustojenjo

katholiskej wěry, wudate we tseczim posedzenju swjatoho ökumeniskoho
koncila we Vatikanje.¹⁾

Pius, biskop,

skužowník božich skužowníkow,
z pschihtowanjom swjatoho koncila k wěčnomu wopomnječzu.

Syn boži a wumožník člomjesczoškoho splaha, našch kniež Jezus Chrystus je, hdyž chýše so k njejesczomu Wócej wróciej, slubil, zo chce ze swojej na zemi wojowacej chrkwoju bycz wšchitke dny hacž do konca časa. Toho dla won ženie we žanym časzu pschiestak njeje, lubowanej njemjescze pschitomny bycz, jej pschi wučenju pomhacž, ju pschi skutkowanju żohnowacž, jej we strachotach pomoc pschi noshacž. Hdyž pak je so tale joho spomožna zaſtarosć z njeležnych druhich dobrotoſtow stajnje wozjewiała, dha je taſama so zjawniſčo nažhonika z tych plodow, kotrež su kchesczanskomu swětej z ökumeniskich koncilow, a woſebje z Tridentinskoho²⁾, hacž runje we njepſhczelskich časach wotdzeržanoho, najdobniſčo ſekha-

1) Wozjewienjo tutoho sia so 24. hapryla 1870 z pschihtowanjom w ſchitki għbro-madżených biskopow. — Za mjenje wučzených drje je tudy wjele wěcow njezrozemithq, ale sny so prćowali, pscheloz pſchi možnej doſtawnoscji tak zeſerbħacž, zo može rozhľadný čítať pſchi někto hlbščini pschemuſlenju tola zapſhijec, wo čim so jedna. Pschidate pſchispomnjejeli njeħi k wieshomu rožiatienu ſluža.

2) Tridentinski koncil trajehše pod bamižom Pawołom III. wot 13. decembra 1545 hacž do 17. sept. 1549, pod bamižom Giuliom III. wot 1. sept. 1551 hacž do 28. hapr. 1552 a pod bamižom Piuſom IV. wot 18. jan. 1562 hacž do 4. dec. 1563.

dżale. Pschez nje³⁾ buchu mjenijich najswjetcisiche wucžby wěry krucisic平安的 a bôle rozentajane, błudy zaczisnijene a zamjezwane; — pschez nje bu chr̄twinſta czahnitba zaſy wobnowjena a krucisic平安的 zrjadowana; — we duchownstwie bu prćowanjo wo wědomosć a pobožnosć spěchowane, i ūbłkowanju młodziny za swjate wojsownistwo⁴⁾ buchu wustawh założene, a skončnije buchu pocžinti kſchęſcianſkoho luda pschez podrobnisiche rozwučenjo wěrimych a pschez czascisiche wužwanjo sakramentow wobnowjene. Pschez nje ſta ſo wysche toho wužsche zjenoſčenjo ſtarow z wiđownej hłou a chłomu myſtiſtomu⁵⁾ czelu Khrystusowomu bu mōc pschidata. Pschez nje buchu nabožne towarzſtwa a druhe wustawh kſchęſcianſkeje pobožnosće mnogoſczone. Pschez nje naſta tež tamna trajaca a haž i pschelęz krewje wobſtajna zahorjenosć we rozhčerjenju Khrystusowoho kraleſtwa daſoko po ſwēcje.

Tola hdž tele a druhe nahladne dobytki, kotrež je boža miłosć woſebje pschez poſlednju ökumenisku zhromadžizmu cyrkwi wudželička, z džakownej wutrobu, kaž ſo ſkuſha, wopominamy: njezamožimy tola hórkū bołosć nad tak wulkim zlym poduſyčz, kotrež je najbóle z toho naſtało, zo bu poſa jara mnogich paſ naſladnosć teſeſameje ſwiateje zhromadžiznac pętla abo najmudrisiche wustajenia nje wobſtedžbowane.

Pſchetož nikomu njeje njezinate, zo ſu ſo błudy, kotrež Tridentinsch wótcowje zaczisnijchu, hdž buchu nabožnu naſtupac wěch, po zanjechanju bójſkoho wucžerſtwa cyrkwe, woſebitomu rozſudzenju kóždziečkoho zavostajene, po cjaſu do wſchelakich rozhčeržek (ſektor) rozwile a zo je, mjez tmy zo ſo mjez ſobu njeſpcheſiedne wadžachu, ſkončnije wſchitka wěra do Khrystusa poſa mnogich woſhablena. Tak ſo híjom ſama ſwjata biblia, kotaž bu priechy jeniczki kujot a ſudnič kſchęſcianſkeje wucžby mjenowana, nic wjac za bójſku měč, haj baſſkim wumyſlenjam pſchilicicje pocžina.

Tehdom naſta a bu jara daſoko po ſwēcje roznijesena tamna wucžba rationalismu⁶⁾ abo naturalismu⁶⁾, kotaž, kſchęſcianſkej nabožinje haſo nadpſchirodnomu wustawej we wſchitkim napscheče, ze wſchej prōcu na to džela, zo by Khrystus, kiž ſam je naſch knjez a zbožnik, z člowieſkich wutrobow a ze žiwenja a pocžinkow ludow wuzanitnijený był a ſo, kaž praſa, knjeſtvo ſamoho rozmora abo pſchirodny zaſožite. Po wopuschezenju a zaczisnjenju kſchęſcianſkeje nabožin, po zaprečzu wěrnoho Boha a joho Žalbowanoho, je myſl mnogich ſkončnije do bjezdnā pantheisma⁷⁾, materialismu⁸⁾ a atheisma⁹⁾ zapadnička, tak zo hízon ſamu rozmornu

3) t. j. pschez ölumeniske koncile.

4) t. j. duchowna ſkuſha.

5) Myſtiſte czelu Khrystusowe, t. i. zhromadnosć ſiwyh (ſprawnyh) ſobuſtarow Ježuſowej cyrkwe, kotrež duchowny zwiaſt ſo tak kruhy myſli, kaž zwiaſt czelnyh ſtarow. Hłowa tohole potajnopho, po chlym ſwēcje rozpſcheſtrenohu duchownohu czelu je Khrystus.

6) Rationalismus a naturalismus mjenjuje ſo błud, kotrež zaczislujo wſchitke wyschisze ſjewienje a rozhvělenje, ſamý rozem za poſlednje a najwyschische ſérko a ſudnika toho poſtaſa, ſhtož ma ſo wěriež.

7) Pantheismus mjenjuje ſo błud, kotrež wſchitko, ſhtož na ſwēcje je, za Boha džerži.

8) Materialismus mjenjuje ſo błud, kotrež praſi, zo wſcho, ſhtož je, z czelneje (körperlich) pſchiropy wukhabja a naſtawa, a zo dñiſha atd. je jenož wypłod a džel czelneje pſchiropy.

pschirobu a wschitke prawidlo sprawnosze a prawdy preja a so prouja, naj-hlebsche zakladu czlowieskoho towarzystwa zpowalec.

Hdyz so tale hlebojnosz wschudzom wokoło rozschierjesze, je so dale nje-zbożownje podeschlo, zo so tež uelotsi ze synow katholskeje chrtwie wot pucza praweje pobożnosze wotkludzichu a zo je we nich, pomijenichujo pomalu wernośe, katholik zmyślenjo woslabnylo. Pschetoż wopokazalo so je, zo su woni, pschez wschelake a to cuze wucebzy zawiedzeni, pschirodu a hnadi, czlowiesku wedomosc a bojstu wenu wopacznje zamęschejo, prawu mysl wucebow, kotreż swjata maczeć chrkzej dżerzi a wucebi, skazali a chłosz a czistoś wenu na strachoth pschivjedli.

Tak je možno, zo so po pschehladaniu wschodo toho chrkzej njeby we wtro- bje hleboko pohnula? Pschetoż runje kaž Boh chce, zo bychu wschitk czlowiekowje zbožni byli a k spóznaczu wernośe pschijchl; runieką je Chrystus pschischoł, zo by wozbóžnił, schtoż běsche zahimko a do jednoho zhromadzil dżeczi bože, kij běchu rozpjerschene: tak wě chrkzej, wot Boha postajena maczeć a wuceńka ludow, zo je dolžnica wschitk a je pschey hotowa a ledzyna, padnienych pozbehuih, khabla- chy podpjerač, kotsiż so wręczeja, wopśchimyć, dobrych poſylnieć a k lepschomu pospichowac. Toho dla ujemnože we żanym časzu we wobswędczenu a wozje- wienju bożeje wernośe wopśchestac, derje wjedzo, zo je jej prajene: Moj duch, siž je we tebi, a moje słowa, kotreż syn do twojego horta położil, nich nje-wostupią wot twojego horta něko a hacž do węcznosze.¹⁰⁾

Toho dla njejnym my, széhuj stopy swojich przedownikow, żenje pschestali, po swojim najwyjschim japošchtolskim zaſtojnictwie katholsku wernośe wucebzy a zakitacz, a wepacznje wucebzy začiškowac. Něko pa, hdyz z nami sedza a sudza biskopowje chłoko swęta, pschez naschu nahladnosz k tutej okumenijskiej zhromadziz- nje we swiatym Ducha zhromadzeni, zepjerajo so na pisane a podate słowo boże, kaž syn je wot katholskeje chrkwie zakitane a prawje wukojene doſtali, syn wob- zamknili, z tutego Stola Pětrowoho psched woblicom wschitk, wozbóžacu wucebzy Chrystusowu ze začišnienjom a zaſudzenjom napschecnych bludow po moch, nam wot Boha podatej, wuznac a wuprajic.

Stan 1.

Bo Bohu, stworiczerju wschitk węcow.

Swjata katholska japošchtolska remsta chrkzej weri a wuznawa, zo je jedyn werny a žyw Boh, stworiczer a knejz ujebjes a zemje, wschadomocny, węczny, ujepschemierny, ujewobahnith, we spóznaczu a woli a wschitke doſpołnosz ujeflón- czny; kotrež, dokelž je jena woſebita, cyle jednora a ujepschemenita duchowna podstatnosz¹¹⁾, dyrbi so wuznawac hako we byču a bytoszji¹²⁾ wot swęta rozdželeny, we sebi a ze so najzbóžniſchi, a ujewuprajnie wyschisi nade wschitko, schtož zwonka nijoho je a so myſlicz hodži.

9) Atēismus je prečzo a začišnienjo bojstwa.

10) Izai 59, 21.

11) t. j. Substanz.

12) t. j. Wesenheit.

Tutón jeniczki wérny Bóh je we swojej dobroczłowności a wschohomocnej moch, ani f pschijsorjenju swojej zbożnosće, ani f dóstaczu, ale f wozjewjenju swojej dospołnosće pschez kubka, kotrež stworienjam mudzela, z najswobodnischej wole hnydom wot spoczątka czasu z niczho stworil wobej stwórbje, duchownu a czelnu¹³⁾, mjeniuch jandżelsku a swétowu, a potom człowiesku halo zhrromadnu z ducha a czela wobstejacu¹⁴⁾.

Wschitko pak, schtož je stworil, zdżerzuje a wobknježi Bóh pschez swoju pschedwidżownosć, mócnie wobsahuj wot kónca hacž f kóncu a wschitko mile rjadujo.¹⁵⁾ Pschetož wschitko je joho wocżomaj wotkryte a zlawne,¹⁶⁾ schtož je ze swobodnoho skutkowanja stworienjom pschichodne.

S t a w 2.
Wo wozjewjenju.

Tasama swjata maczter cyrkę dżerzi a wueži, zo so Bóh, spoczątk a kónc wschitkich wécow z pschirodzenym swétokom człowieskomu rozoma ze stworjenych wécow z wéstoscę spóznacz hodži; pschetož wot stworjenja swęta so njewidżowne we nim, ze zrozenieniom widzi pschez to, schtož je stworjene;¹⁷⁾ Tola je so joho mudroczli a dobroczłowności spodobalo, na drugim a to nadpschirodnym puczu so sam oho a węczne postajenia swojej wole człowieskomu splahej wozjewicž, po słowach japoščeka: Czasto a na wschelsake waschnio je Bóh něhdź f wótcam ryczak pschez profetow; najposledy we tutych dñiach je f nam ryczak pschez syna.¹⁸⁾

Tutomu bożomu zjewienju runje ma so pschipisacž, zo to, schtož we bójskich wécah człowieskomu rozomej same na sebi njepschistupne njeje, so też we pschitomnym postajenju człowieskoho splaha wot wschitkich lóhcy, z frutej wéstosczy a ze żanym pschimęschlom bliuda spóznacz hodži. Tola nie tejele winy dla ma so wozjewienjo chyle nuzne mjenowacž, ale, dokelž je Bóh ze swojej njeskoneczneje dobroty człowięcka f nadpschirodnemu kóncej postajil, mjeniuch f dżelbraczu na bójskich kubkach, kotrež spóznawianjo człowieskoho rozoma chyle pschesahaja; pschetož wóczko njeje widżalo ani wucho slyszało, ani njeje do człowiekowejje wutroby pschisłko, schtož je Bóh tym pschihotował, kotsiž joho lubuja.¹⁹⁾

Dale je tele nadpschirodne wozjewienjo po — wot swjateje tridentinskieje zhrromadziny wuprajenej — wérje chleje cyrkwe, wopschijate we piśanych knihach a we podawiznach biez piśma, kotrež su, z Chrystusowoho horta samoho wot japoščtolow dōstaje abo wot japoščtolow samych z mitsdawanjom swjatoho Ducha kaž wot ruki f ruch podawane, hacž na nas pscheschle.²⁰⁾ A tele knigi staroħo a nowoħo zakonja maja so chleje ze wschitkimi swojimi dżelemi, kaž su we wukazu toħosomoh

13) t. j. förperlich.

14) Conc. Later. IV. c. 1. Firmiter.

15) Mudr. 8, 1.

16) Hebr. 4, 13.

17) Rom. 1, 20.

18) Hebr. 1, 1. 2.

19) 1. Kor. 2, 9.

20) Conc. Trid. sess. IV. Decr. de Can. Script.

koncila pomjenowane a so we starym łacząńskim wudawku „Bulgata” namentaja, halo swjate a kanoniske²¹⁾ pschijecz. Chrkej dżerzi pak je za swjate a kanoniše, nic toho dla, halo blychu jeniczej z c̄łowieskej procię zestojane potom z jeje na-hladnosćju blyke dobreprajene, tež toho dla nic, dokelž ziewjenjo bjez zmysla wo-pschijego, ale toho dla, dokelž z nutsdawanjom swjatoho Ducha spisane maja Boha za zapoczerja a dokelž halo tajke chrkwi samej pschepodat su.

Dokelž pak so to, schtož je swjata tridentinska zhromadzizna wo wulkadowaniu swjatoho pišma i zawuzdzenju lohkomyslnych duchow spomožnje postajila, wot wěstych c̄łowiekow wopaki wułożuje, wuprajimy my, wobnowich tamnij wukaz, zo je to joho mysl, zo ma so we wěcach wěry a poczintow, kotrež i wutwarienju třhesčanskiej wuczby skuscheja, tamna za wěrnu mysl swjatoho pišma dżerzeč, kotrež je dżerzała a dżerzi swjata maczec chrkej, kotrejz wo wěrnej myslia a wulkadowaniu swjatych pišmow sudzicj pschiskuscha; a toho dla njeje nikomu dowolene, napšeczo teſle myslia abo tež napšeczo jednomyslnomu zrozemjenju wótcow tute swjate pišmo wulkadowacj.

Staw 3.

Wo wěrje.

Dokelž c̄łowiek wot swojego stworiczera a knieza wschitlón wotwisiuje a stworenj rozom je njeſtworenjej wěrnoſci c̄le podczisnienj, dyrbimy wozjewjacemu Bohu pschez wěru połnu poſluſhnoſci rozoma a wole podacz. Katholska chrkej pak wuznawa, zo tałe wěra, kotrež je spoczatk c̄łowieskiej zbožnoſcje, je nadpschirodna mōc, pschez kotrež z nutsdawanjom a pomocu hnady bożeje to, schtož je wot njoho wozjewjeue, za wěrno dżerzimy, nic dla nutskowneje, z pschirodzenym swětlem rozoma dopóznateje wěrnoſcie wěch, ale dla nahladnoſcje wozjewjacoho Boha samoho, kotrež so mylicz a jebacj njemóže. Pschetož wěra je po swědczenju japoschtołka wopšijeczo nadžathych a dopołaz njewidzownych wěcow.²²⁾

Zo pak by poſlužbnoſci nascheje wěry rozmiej nie mjenje pschimierjena blyka, chyſche Bóh z nutskownej pomocu Ducha swjatoho zjenoſcicj zwołkowne dopokazma swojego wozjewjenja, mjeniujec boisske ſkutki a předy wschoho džiwj a profeczenja, kotrež, na dosahace waschnjo božu wschohonoc a njeſkonečnu wědomoſc zjawnje pokazujo, su najwěscjische a zrozemjenju wschitlých pschimierjene znamjenja božego wozjewjenja. Toho dla su taž Mózes a profetowje, tak wosebje Chrystus tón kniez mnohe a najzjawnische džiwj a profeczenja c̄zinili; a wo japoschtołach c̄zitamy: Woni pak wuidzechu a předowatku wschudżom, a tón kniez sobu ſkutkowasche a wobkruczecze ſłowo ze ſezehowachmi znamjenjenimi.²³⁾ A zaſy je piſane: Młam hýſhce ſylnische, profetiſke ſłowo, a derje c̄znicze na nje kędzbiuch, taž na swēcu we c̄zennym měſeče ſwēčacu.²⁴⁾

21) Kanoniske, t. j. do zapiska swjatych, pod nawjedowanjom swjatoho Ducha spisanych knihow pschistusche.

22) Hebr. 11, 1.

23) Mark. 16, 20.

24) 2 Pětr. 1, 19.

Hacżrunje pał pschiħtoſowanjo i wérje na żane wasħnjo njeje slepe poħmuczo ducha, njemόże tola nichħo prēdowaniġu evangeliu tał, kaž je t-dostacju zbożnoſeżże trjeba, pschiħtoſowač bjez roġswieljenja a mutsdawaniġu Ducha ſ., tiż wſħem dawa sködkoſeż pschi ħiċċi pschiħtoſowanju a wérjenju wérnoſeże.²⁵⁾ Toho dla je wéra sama na sebi, bħixx p'shez luboſeż njesutkowaka, dar boži a jeje pocžink je t-zbōžnoſeżi fkuſ-sħaħħa skutk, p'shez kotrjż cż̊ewiex Boħu samomu swobodnu poġluſħnoſeż wopofażu, dokk p'schiħtoſuje a fofuſkutkuze z joħo hnabu, kotrjż mōħk so spieċżowacż.

Dale dħirbi so we bōjskej a katholiskej wérje wſħitko to wérjej, sħtoż je we piſanym abu podawanym słowie božim wopsciħijate a so wot cyrkwię pał p'shez swiataſtne wusubżenja, pał p'shez porjadne a p'shez-čielle wueċ-ċiellu hallo boże zjewjenjo p'schedsta.

Dokk pał je bjez wérxi njemόžn, Boħu so spodobač, q-do tawaristiċċi kieno dżecċi p'shińiċ, tħoħ dla njeje so bjez teje samejje żenje nikomu wusprawniżenju poradżi, ani njeħo spjegi sħto wéċże żiwenjo, je-li we njei hacż do lónca njezvstanje. Zo pał mōħli swojej winowatoſeżi, prawnu wérxi wobpsiħiċi a we njei wobstajnejiż zwostawacż, dojči cżińiċ, je Boħ p'shez swojoho jednorodżenohu Syna cyrkiż zaķożiż a ze zjawniżni znamjenjemi swojoho zaķożenja wuhotowač, zo mōħla so tasama hallo zakitačka a wueċ-ċiellu zjewjenho słowa wot wſħitkiem spóznač. Pschetoż na samu katholisku cyrkiż pocżahuje so wſħitko to, sħtoż je t-dohladnej wéritiwoſeżi kħsej-ċiassieje wérxi taq-mihiotnejne a taq-spodžiwnie wot Boħa zarjadowne. Zaměrno, tejjż cyrkiż sama na sebi je, mjennejh dla swojoho spodžiwnoſeżi rozsħerjenja, wuznamneje swiataſeż a njewuxx-pajomnejne plödnosēze we wſħitkiem dobrimi, dla katholiskej jednoſeżi a njeħpschemi tieje stajnoſeżi — mulki a wobstajnh dopokaz wérxi-hoħnoſeżi a njezaniečomne zwiedżenjo jeje bōjskohu pofoxtwa.

P'shez to so stawa, zo tasama kaž ujez ludu pozbēhniġe zuamjo²⁶⁾, taq-derje tħekk t-si bix p'sħeproſħu, kotsiż hiċċeżi njev-ċiellu, kaž swojim dżecċom wéstoseż dawa, zo so na najkruċiżiżi zakkad zepjera ta wérxi, kotrjż wuznawaja. A tutomu zwiedżenju p'sħiħtu p'pōċa podpjera z wħiċċiex moċċi. Pschetoż najdrobroċiżiżi kieniż wubudżu a spomożu blidżiċiżi ze swojek hnabu, zo mōħli t-spóznačju wérnoſeżi p'shińiċ; a tħekk, kotrjż-jiż je z-ċiġi p'sħefabbiżi do swojoho spodžiwnoſeżi swiekk, poħiġiġiż ze swojek hnabu, zo mōħli we tħni samiżi swiekk zwostawacż, a njeħopu p'sħeżi, jeli joħo njeħopu p'sħeżi. Toho dla njeje na żane wasħnjo jenajke postajenjo tħekk, kotsiż su p'shez njeħbejki dar wérxi so katholiskej wérnoſeżi p'shiż-zamkuħi, a tħekk, kotsiż, wot cż̊ewiexi mienjenjow wiedżeni, wopacżnu nabożinu seċżeħu; pschetoż tammi, kotsiż su wérxi pod wueċ-ċiellu cyrkwię p'sħiħieli, nje-mόžejha żenje żanu sprawnu winu t-p'shem-enjenju wérxi abu t-dweļ-lanu na njei méeż. Hidż dha je tomu taq-, njeza komdżi, dżak prajiex Boħu Wotcej, kotrjż je nas hōdmix seċżeħi t-podżejli Swjathix we swiekk, tajfu zbożnoſeż, ale pohla-duju na zapocżerja a dokoñjerja wérxi, Jezusa, dżerġiżi njeħotk il-ħalli wuznawaniġo swojek enadżżejj.

(P'sħiħoħnijs kienċeżżejj)

25) Syn. Araus. II. can. 7.

26) Iſai. 11, 12.

Cyrkwińskie nowinki a powięscje.

Z Prahi. Tady zemrje 4. julijsa święczech biskop Petr Krejčí, rodžený w Turnowje 1796, duchowny wot 1819, a wot 1857 biskop in partibus, wot 1863 tachant kapitla. Wón běsche horlivých duchownych pastyré a swěřní ſta ſwojeho čeſkoho naroda. Za hłownohu herbu ſwojego zamóženja poſtají wón arcibiskopſki hólci seminar. Druhe wotkažanja ſu: na fundaciju lětnohu wopomněcia w arcibiskopſké cyrkwi 3000 ſchěnałow, po 1000 w Turnowje a Brezinię, po 200 a 100 ſchěni. we wſchelakich farſtich cyrkwiach, do wjacorých wjesnych ſchulow po 100, 1000 w Turnowje ke kupowaniu knihow a druhich dárów za džeczi, 12000 na ſtipendije za ſtudentow, po 1000 ſchěnałach někotrym wuſtawan hłuchoněmých, ſlepych a khorych, wſchelakim klóſchthyrſkim zjenocženjam, 4000 za khudých duchownych, 1000 za knihovne towařiſto ſ. Jana, 2000 za čeſki a 1000 za němſki wuczeſki seminar, wuſtawej khudých w Turnowje 2000 a 1000 za taſki w Brezinię, 4000 za twarjenjo nowoho čeſkoho muzeum, 5000 ſchěnałow na wutwarjenjo nowoho wotkarta pola ſ. Vita w Praži atd. atd.

Němſka. Wondanjo bě Leopold prhnc Hohenzollernſki (bratr wjercha Rumunſkeje), pruſſi wyschſchi, poſlizenje doſtał, ſo za ſchpaniſkoho krała wuzwolich dac̄. To je we Francózſkej žalosnu haru načinilo, dokelž ſo wona nowoho ſufoda, kotrž by tola pſcherz z Pruſtej w pſcherzliwie bhl, hiž něk boječ pocž. Francózſke knježerſtvo hrožesche ſamo z wójnu, hac̄ ſo ſkončnje prhnc Leopold wſchitlich wuſtadow na ſchpaniſki trón zaſh wotrjetny. Z tym njebu wuczinjene, hac̄ ſo druhí wocžakowať ſchpaniſkoho tróna abo něčto druhé njenadeidže, czož dla mohka nowa wójna wudrylicz, hd̄y by jena z wulfich mocow w thym winu k wójni phtala!

Němſka. Hłowna zhromadžizna katholſkich towařiſtow Němſkeje budže lěta wot 12. do 16. septembra w Regensburgu.

Němſka. W Effenje běsche 29. juniya hłowna zhromadžizna katholſkich towařiſtow Rheinlanda a Westfalskeje, na kotrž bě ſo 10,000 ludzi zechko.

Z Romá. Wo bamžowej ujezmoſnoſci bu wotklosowane, po wſchelakich nominach wſchelako. W kaſki i w wopſhijeczu a rozeſtajenju wotklosowané pŕamidla pſacz, njevě nichtó z wonka koncila. Duž wocžakajny!

Z Pariza. Tady zemrje pôſta groſina Potocka w swojim 85. řeje. Wona ſkuſhēſte pod njenom ſotra Marija hiž 17 lét do rjada „malých ſotrow khudých.“ Wona běsche z woſbneje ſwójby a tež jara witežena knježna; kola wotrjetny ſo ſwěta, zo mohka khudym ſlužic̄.

Polska. We wſchelakich nowinach písachu, zo je biskop Borowſki, 70 lét starý, ze Žitomira do Petersburga powołany byl, dokelž bě naložovaný rusoſkleje rycze pſchi Božej ſlužby a liturgiji zakazat, a zo je ſo tam tak derje zakitał po swojim cyrkwińskim ſtejſhczu a zo je ſwobodny zaſh domoj ſo wróćzik. Někto pak možewjeja polske nowiny ſiſt biskopa Borowſkoho na bamža, w kotržmž wón kruče pſherzivo knježerſtu dla ſakhadženja z katholſkimi ryczi, tak zo ſo joho wotſudženja boja.

Počnōcna Amerika. Präſident general Grant chce za wuwieženjo za-

Ionja pscheżivo wjelezónstwu (polygamia) najradšo z mocu skutkowacj. To by nowopohanstu faktu Mormonow pschi skonu jézorje w Utah najhórje trzechilo. Ze strachom a zażlobienjom hotuja so tam czrody żonow wołoko kózidoho muža na wójnu. Tich „profeta” Brigham-Young pał tola wę, zo by pschehracz dyrbjal a tche radšo ze zjenoczenych statow wuczahnhcę, zo by so do Meksikanskeje pschehyblit. Toho dla je tam hjo prostwu na präsidenta Juareza wotpóskat.

Należnosćce towarzstwa.

Sobustawh na l. 1870: ff. 245. P. Benno Kral z Kłoschtra Ossega; 246. kubler Miklawsh Dueżman z Wudworja; 247. żynosćer Peter Kurjat ze Schunowa; 248. Miklawsh Czorlich z Mierkowa; 249. Michał Delan z Lutowcza; 250. Marija Handrikec z Kamjeneje; 251. Michał Schpihel z Radworja; 252. Peter Kral z Bronja; 253. Madlena Schpitaneck z Radworja.

Na l. 1869 zapłacj: 403. M. D. z R.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kschezeny: Jan Peter, s. Boszjija Žofii z B. — Zemrjetaj: kubler Jan Wels w Hrubjelczicach, 33 l. 5 mēs.; Madlena, dž. njeboh żynosćerja Petera Larasa w Hrubjelczicach, 15 l. — Weronanaj: Miklawsh Miklauš z Dalic a Madlena Žurec ze Stoneje Voršicze.

Z Ralbic. Kschezeni: Jurij, s. Petera Lebz̄y z Koslowa; Madlena, dž. Petera Cyha z Nowoslic; Marija Madlena, dž. Michala Suhoho z Konjec; Marija dž. Miklawsha Lebz̄y (Hantuscha) z Nowoslic; Madlena, dž. Boszjija Wiczaja ze Smjerdzaceje; Karl August, s. Karle Augusta Fähnricha ze Schunowa; Jaluš Michal, s. Petera Lebz̄y z Ralbic; Marija, dž. Jaluša Cyha (Schrybarka) z Konjec; Marija, dž. Michala Schöne ze Sernjan; Peter, s. Michala Schneidera z Koslowa; Jaluš, s. Jaluša Schokly (Schewca) ze Schunowa. — Zemrječzi: Hanža, dž. Jurija Mijana z Koslowa, 6 mēs.; Michal Brankac̄ (Wakta) z Vazla, 77 l.; Madlena, njeboh Hansa Hanto zaw. manželsta z Vazla, 74 l.; Katha, dž. Mitt. Krala ze Smjerdzaceje 5 mēs.; Jaluš Větka z Rózanta, 60 lét; Madlena, njeboh Boszjija Miklawsha zaw. mandž. z Ralbic, 66 l.; Marija, dž. Mich. Schöný ze Sernjan 8 dn.; Peter Kaschport ze Smjerdzaceje, 61 l.; Marija mandž. Jaluša Krala ze Sernjan, 62 l. Michal Mikela ze Sernjan, 78 l. — Weronani: Michal Jalušasch z Hórkow z Mariju Kmiczec ze Smjerdzaceje; Mitt. Kurjat z Ralbic z Madlenu Weclichec z Ralbic; August Minkwic z Kamjencza z Hanžu Pawlikc z Koslowa; Mitt. Müller z Hotow z Madlenu Schimelec ze Sernjan; Jurij Schokta ze Schunowa z Hanžu Wiczazec z Ralbic.

Dary za cyrkej w Cjornecach abo Baczoniu.

K cjeſczi Bozej a k spomoženju duschow su dale woprowali: Wuměňkar Jaluš Rocor z Kanec 50 tol.; J. Sch. z Kaschec 1 tol. 10 nsl.; l. farař J. Benšch z Ralbic 5 tol.; l. kaplan Eusejanski z Ralbic 5 tol.; żynosćer Wujesch z Baczonja 50 tol.; k Bozej cjeſczi 2 tol.; cjeſladnik P. B. z Baczonja 5 tol.

Hromadzie 3809 tol. 20 nsl.

Cjishejčak L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Dorosł

Wukhadza prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 15.

6. augusta 1870.

Lětnik 8.

Dogmatiske wustajenjo.

(Skłoczenje.)

Staw 4.

Wo wérje a rozomje.

Tež to je djeržaka a djerži wobstajna jednomyslnoscž katolickoje chrkwoje, zo je dwoji rjad spóznacja, nic jeno po zasadze,²⁷⁾ ale tež po pschedmijecze²⁸⁾ roz-
dželný: a to po zasadze, dokelž we jednym z pschirodzenoho rozoma, we druhim
z býsleje wérh spóznawanych; po pschedmijecze pak, dokelž so nam zboča toho, k
czomuž móže pschirodzený rozom dosahnyć, we Bohu zaškowane potajnoſcze psched-
stajeja, kotrež njemóžeja k spóznaczu pschirnyc, khiba zo su wot Boha wozjewene.
Tohodla japoschtoł, kotruž wobswědczjuje, zo je Bóh wot pôhanow pschez to spó-
znał, schtož je stwɔrsene, wuprají, ryczich wo hnadze a wérnosći, kotraž je so
pschez Jezusa Chrystusa stala:²⁹⁾ Ryczimy we potajnoſci boju mudroſci, kotraž
je zaškowana, kotruž je Bóh we wéčnosći k naszej hordosći pschedpostajil, kotruž
nichto z wjetchow tutoho časa spóznał njeje: nam pak je Bóh wozjewil pschez
swojego Ducha; pschetož Duch wšitko pschephtuje, tež hľubinu býstwa.³⁰⁾ A
Jednorodženy sam kħwali Wóte, zo je tosamt zaškowal psched rozomnymi a mu-
drymi a je wozjewil malicžim.³¹⁾

A rozom drje, wot wérh rozśwětleny, hdyz spróceniuje, pobožnie a strózwie
pyta, z bozej pomoci nelaſte a to najplodnijsche zrozemjenjo potajnoſcžov dospěje,
pak z porunoſcze toho, schtož popschirodne spóznawa, pak ze zwiažka potajnoſcžow

27) zasadba, t. j. prinzip.

28) pschedmijet, t. j. Objekt, Gegenstand.

29) Jan. 1, 17.

30) 1. Kor. 2, 7—9.

31) Mat. 11, 25.

samih mijez sobu a z poslednim postajenjom čłowjeka; ženje pak njezamoži je tał pschewidzecz, halo te wěrnoſeże, kotrež joho woſebith pschedmjet wucžinjeſa. Pschetož bože potajnoſeże po swojej pschirodze ſtworjeny rozm tał pschesahaja, zo, bhranje pschez woziewenjo podate a pschez wěru pschijate, tola ze zawěſckom wěry modžete a taž z wěstej čžemnoſežu wobdate zwostawaja, taž dołho we tutym ſmjertnym žiwenju zdaleni wot knieza pucžujemh; pschetož we wěrje khodžimh, a nūc we widženju.³²⁾

Hacžunje drje je wěra wysche rozm, njemôže tola ženje żadny wěrny napſhcziwk mijez wěru a rozmom bhež; dokelž je tōnsamh Bóh, tij potajnoſeże woziewia a wěru nutſdawa, čłowjekomu duchej ſwětko rozm dał; Bóh pak njemože ſo ſamoho zaprēč a wěrno njemôže nihdh wěrnomu napſhczęo ryczecz. Kóžde prózdne pozdaczko taſkoho napſhcziwka pak najbole z toho naſtawa, zo pak wucžby wěry njebuhi po myſli cyrkwe zrozemjene abo wulkadowane, pak zo maja ſo wumyſlene měnjenja za wuprajenja rozmoma. Tohodla wuprajimh, zo je chle wopaczne kóžde wuprajenjo, tij je wěrnoſeži rozjaſnijene wěry napſhczęne.³³⁾ Dale ma cyrk, kotrež je ſobu z jaſpoſchtolskim zaſtojniftwom wucženja tež porucžnoſež dostała, zaſkad wěry wobkhowacz, wot Boha tež prawo a minowatoſež, wopaczne mjenowanu wědomoſež začiſkowacz, zo ničto ſo njeby wojebał pschez mudrowſtwo a naprōzdne jebanjo.³⁴⁾ Tohodla ſo wſchitkim kichesčanskim wěriwym nūc jeno wobara, taſtele měnjenja, kotrež ſo halo wucžbje wěry napſhcziwne ſpóznaja, woſebje hdž ſu wot cyrkwe začiſnijene, halo prawowne ſadu wědomoſeže zaſkitacz, ale pschijwinowatoſež ſo chle, je wjele wjacy za bludu džerzecz, kotrež viaja jebace zdaczo wěrnoſeże na ſebi.

Nic jeno njemôžetaſt wěra a rozm ženje ſebi naprēki bhež, ale dawataj ſebi tež poſpolnu³⁵⁾ pomoc, hdž prawy rozm zaſkadu wěry dopotazuje a z jeje ſwětkom rožnivěſleny wědomoſež bójſkich wěcow wutwarja; wěra pak rozm wot bludow wuſtobodžuje a zaſita a jón ze wſchelakorym ſpóznaczom wuhotuje. Tohodla daſko wot toho, halo by cyrk hajenju čłowjekich wumyſliwów a wědomoſežow zađżewała, ſpomožuje a ſpêchuje teſame na mnohe waschnjo. Pschetož nic jeno, zo wujitk, kotrež z nich za čłowjekſe žiwenjo wukhadža, znaje a njezacpēje, ale wjele wjach wuznawa, zo, runje taž ſu wot Boha, wědomoſežow knieza, wuſhle, tak z pomocu joho hnadh k Bohu wjedzeja, je-li zo ſo prawje wuwjedujuja. A zawěſcze wona tež njezalazuje, zo bhyhi tele wědomoſeže, kóžda we swojim wobſahu, swoje woſebite zaſady a woſebith pucž njemèle, ale tule ſprawnu ſwobodnoſež pschijpoznamavo, zađżewa z prou tomu, zo njebhym napſhczęo bójſkej wucžbje wojujeh bludu do ſo pschijale abo swoje woſebite mijezh pschiesciwſchi to na ſo storhuyke a zaſchinjatale, ſchtož wěrje pschiskuscha.

Wucžba wěry, kotrež je Bóh woſiewiſt, njeje tež taž mudrowſke wucženjo čłowjekomu duchej k wudokonjenju pschedpołożena, ale je halo bójſki poſkad Khrystuſowej njeſteſeże k ſwěrnomu zaſitanju a njezmýlnomu wulkadowanju podata.

32) 2. Kör. 5, 7.

33) Conc. Lat. V. Bulla Apostolici regiminis.

34) Koſloſſ. 2, 8.

35) t. i. gegenſeitig.

Tohođla dyrbi so tež pschech ta myslj swjathich wucžbow džerječ, kotrež je swjata macjerč chylej junu wuprejka a ženje njeſmě so pod zdacžom a mjenom wjsch-ſtchoho zrozemjenja wot tuteje myſle wotencž. Tač dha njech ze ſkodženkami ſtarobow a časow roſeže a wjele a mócnje nadobhywa tač jednotliwych kaž wſhitkach, kaž jednoho čłowjeka tač chyleje cyrkwe zrozemjenjo, wědomoſć, mudroſć, ale to po swojim waschnju, mjeniujch we teſſamej wucžbje, tej ſamej myſli, a tym samym wuprajenju.³⁶⁾

P r a w i d l a. ³⁷⁾

I.

Bo Bohu, ſtworiczerju wſhitklich wěcow.

- 1) Je-li zo bý ſchtó jednoho, wérnoho Boha, ſtworiczerja a ſneze widžownych a njewidžownych wěcow přek — budž wuzamknjeny.³⁸⁾
- 2) Je-li zo bý ſo ſchtó njehaubowal woſkrueč, zo wjsche czěleſnoſće³⁹⁾ ničo njeje — budž wuzamknjeny.
- 3) Je-li zo bý ſchtó prajík, zo je podstatnoſć⁴⁰⁾ abo vhtoſć Boha a wſhitklich wěcow jedna a taſama — budž wuzamknjeny.
- 4) Je-li zo bý ſchtó prajík, zo ſu časowe wěch, tač derje czěleſne kaž du-
chowe, abo tola duchowe z božej podstatnoſće wuſtupile; abo zo boža vhtoſć
pschez ſwoje wozjawnjenjo abo wuwijenjo wſhitko dokonja; abo ſkónčnje, zo Boh
je powſhitkowna a njefónčna vhtoſć, kotrež wobmjezujuſi ſo ſamu, wucžni wſhit-
koſć wěcow, do rodow⁴¹⁾ družinow a jednotliwcow dželeniu — budž wuzamknjeny.
- 5) Je-li zo bý ſchtó njewuznawał, zo ſu ſwět a wſhitke wěch, kij ſo we
nim namačaju, kaž duchowe tač czěleſne, po chylej ſwojej podstatnoſći wot Boha
z ničoho ſtworjene; abo je-li bý prajík, zo Boh njeje z wolu, wot wſhitkeje nu-
čenoſće ſwobodnej, ale tač nučený ſtworil, kaž nučený ſo ſamoho lubuje; abo
je-li bý přek, zo je ſwět k božej częſći ſtworjeny — budž wuzamknjeny.

II.

Bo wozjewjenju.

- 1) Je-li zo bý ſchtó prajík, zo ſo jedyn a wérny Boh, naſk ſtworiczer a
Injez, pschez to, ſchtó je ſtworjene, z pschirodženym ſwětkom człowjeſtſkoho rozoma
z wětoſćju ſpôznač njemože — budž wuzamknjeny.
- 2) Je-li zo bý ſchtó prajík, zo ſo ſtač njemože abo ſpomožne njeje, zo bý
ſo čłowjek pschez bójſte wozjewjenjo wo Bohu a ſlužbje, kij ma ſo jomu ſtač,
rozwucžk — budž wuzamknjeny.

36) Vinc. Lir. Common. n. 28.

37) Prawidła = canones.

38) Anathema sit: budž ze zhromadžizny prawjewěrliwych abo z katholiskeje cyrkwe
wuzamknjeny.

39) t. j. Materie.

40) t. j. Subſtanž.

41) t. j. Gattung.

3) Je-li zo by sichtó prajík, zo so čłowjek l' spóznacju a dospołnośczi, kotaż pschirodżenu pschecraczje, z Boha pozběhnycz njemóže, ale ze sebje samoho l' wobſedzenju wschitkoſho wérnoho a dobróho we stajném poſracyenju doſpęcž móže a dyrbi — budž wuzamknijeny.

4) Je-li zo by sichtó knihi swjatoho pisma chle ze wschitkimi jich dželemi, taž je swjata tridentinska zhromadžizna tesaſe pomjenowala, haſo swjate a kanoniſke horje njemóžak abo přeš, zo ſu tesaſe wot Boha nutſdawane — budž wuzamknijeny.

III. Wo wérje.

1) Je-li zo by sichtó prajík, zo je čłowjesci rozom taž njewotwiſny, zo ſo ioniu wot Boha wéra pschilazacž njemóže — budž wuzamknijeny.

2) Je-li zo by sichtó prajík, zo ſo bójſka wéra wot pschirodżeneje wědomoſcze wo Bohu a moralnych wěcach njerozeznuwa, a zo ſo tohodla l' bójſkej wérje nježada, zo by ſo wozjewjenia wérnoſcž dla nahladnoſcze wozjewjacoho Boha wěrila — budž wuzamknijeny.

3) Je-li zo by sichtó prajík, zo božje wozjewjenjo njemóže pschez wonkowne znamjenja wérjomne býwacž, a zo maja ſo tohodla čłowjekowje jeno pschez nutſkowne nazhousenjo kózdroho woſebje abo pschez woſebite nutſdawano l' wérje po- hnuwacž — budž wuzamknijeny.

4) Je-li zo by sichtó prajík, zo ſo žane džiwy ſtač njemóžeja a zo dyrbja ſo tohodla wschitkle, tež we swjatym piſmje wopschijate, powjedanja wo nich injež baſnički a bajki zapokazacž; abo zo ſo džiwy ženie z wěſtoſcu spóznacž njemóžeja a zo ſo pschez nje bójſki spocžatki kſchecžanskoſho nabójniſtwa prawje dopolazacž njemóže — budž wuzamknijeny.

5) Je-li zo by sichtó prajík, zo pschihloſowanjo l' kſchecžanskej wérje njeje ſwobodne, ale z dopolazimow čłowjescloho rozoma z nuznoſcžu wuslěduje; abo zo je boža hnada jeno l' žinie wérje trébna, kotaž pschez luboſez ſkutkuje — budž wuzamknijeny.

6) Je-li zo by sichtó prajík, zo poſtajenjo wérivých a tých, kotsiž l' jeniczych prawej wérje hiſtceze pschischli njeſſu, jenajke, taž zo móžeja katholikowje ſprawnu winu měcz, (tu) wérku, kotaž ſu pod wuczeſtivom cyrkwe hízon pschiwzali, zběhnywſci ſwoje pschihloſowanjo do dwelowanja poſtaſicž, dónž njeſſu wědomoſtny dopolaz wérjomnoſcze a wérnoſcze ſwojeje wérji dokonjeli — budž wuzamknijeny.

IV. Wo wérje a rozmøje.

1) Je-li zo by sichtó prajík, zo we božim wozjewjenju njeſſu žane wérne a na wopravſke potajnoſcze wopschijate, ale zo ſo wschitkle wucžby wérh hodža pschez prawje wutworjenyh rozom po pschirodženych zaſadach zrozemicž a dopokazacž — budž wuzamknijeny.

2) Je-li zo by sichtó prajík, zo dyrbja ſo čłowjescke wědomoſcze z taſkej ſwobodnoſcžu na kožowacž, zo maja ſo jich wuprajenia, býrnje ſo wozjewjenej wér-

nosczi pscheziwile, halo wérne dżerżecz a njesmědža so wot chrkwe zacjisnycz — budż wuzamknjeny.

3) Je-li zo by sħitō prajik, zo móže so stacż, zo wot chrkwe predištajenym wucżbam nēhdh po pokracżowaniu wedomosče, móže so hinaschi zmħsl podstajicż, dħalli tón, każ je chrkej to rozemila a rozemi — budż wuzamknjeny.

Toħodla wukonjejo minnawoszż swojoho najwyschħoġo paſtijeriskohu zastojnistiwa, wſħidli k-Christu wa' kċiex, najwixxha pat tħix, kotsiż fu predištajero a wucżerjo, pschi lu bosczi Jézusa Kħristu wopashisaham, a għażiex tħalli toħosamohu na-sħoħo Boħa a zbożniha poruċżam, zo bħdu l-widżerżonju a wukorjenjenju tħixx bludow ze swjatej ħekka a rożeb a l-wotewrjenju swiekkha najċijsiċċihej wérh proċu a staroċċi nakożovali.

Dokelż pat dōċż njeje, bludowernieje wopacżnosče so zdalowacż, je-li zo so też tħix bludom sprċenimje njezdalujem, kotreż so jei wjach abu mienje blija: dopominjam wſħidli na minnawoszż, też postajenja a wukazżi dżerżecż, psħej kotreż su tajse wopacżne mēnjenja, kiż so tħu wosebje njeppomjenuja, wot tutoho swjatoħo stola zacjisnnejne a zakazane.

Date we Romje we zjawniym we Batilanskiej basiliċi swiedżeriċi widżerżanum posedżenju, we lēże knejzowohu wocżlowieczenja tħsac, wόsom stow a f'idhom-dżesathim, dżei sħħriadwach thapxha. We sħħriadwachthim lēże na-sħoħo hamżawistwa.

Tak je so stało.

Józef, biskop ze St. Pöltena,
sekretar vatikanistko ħencila.

3 nascheje diċċesy.

3 Budż schina. Nasch hnadrn f. biskop Ludwik je wjeċżor 18. julijsa z Roma wotjewiċhi, psħej Win so frwarr domoj irwacżi, sobtu 23. julijsa do Drežđan a pjatt 29. do Budżschina.

3 Marijino ho Dok. Niedżelu 24. julijsa bësże w nasħim il-ħosħtri rjant swiedżen. Psched ossegħiġi prälatom wotpolożiċi il-ħosħthi slubu (profess) tute knejzinh: Michaela Wawrikec z Mikocžic, Rafaela Glawšec z Worklec, Klara Ħejec z Wotrowa, Lidwina Elsnerec z Alsfadta pola Ostriža, Helena N. z Tischnowic w Morawskej (hđeż ma so nowi cisterciċi il-ħosħthi zaķożiż), Laurentia N. z Hainspacha a Perpetua N. z Georgenthala. Też bu knejza Christina N. ze Schönaū il-ħosħthiż zdrasżena.

3 drežđanskeje diċċesy.

3 Drežđan. Pschi mobilisirowanju safskohu abo 12. poñononadni skohu armeekorpsa bu za kōzdu nascheju divisijsow też jedyni katholiki pôlni kaplan postajen, za 1. divisijsu f. zastupny dwórski predač Ludwik Wahl a za 2. divisijsu f. präfekt a kaplan Karl Maaz z Drežđan. Bóh jei psħewod!

3 Drezdán. Psched měsacom zloží k. wucjer Mař po nimale 40letním tkování svoje zařejstvö.

Cyrkwienske nowinki a powjescze.

3 Wrótsław. We Oberherzogswaldau zemrie psched někotrym časom baronka z Dyherrn-Czetritz a Neuhaus, kij bě, haczrunje protestantska, katholickim wustawam najwjetšchi džel zamozjenja wotkažala. Tak za twarjenjo khorownje (Krankenhaus) w Freistadtu 40,000 tol., hospitalej s. Jana w Herzogswaldau 30,000 tol.; klóštrej miloſćijowych bratow w Wrótslawje 4000 tol.; katholickomu schpitalej pola s. Hedwiki w Berlinje 5000 tol.; scherym sotram w Wrótslawje 5000 tol.; kongregaciji sotrow du bon secours w Lyonje w Francózskej 5000 tol.; katholickej cyrkwi w Oberherzogswaldau 1000 tol. atd. Wyjsche toho buchu tež někotre protestantske wustawy a cyrkwi wobdzélene. K.

Pruſſka. W Calve bu 20. meje zaſtađny kamieni tak mjenowanije miſſionskej kheje, w kotrej budže khabala, wucjerjenja a wobydlenjo za duchownoho, wot k. probsta Beckmanna z Barlina położenj. Katholicka wosada bu 1859 założena, a je ſo kemſchenjo dotal we wſchelakich wotnajathch ſtach džeržalo.

Z Barlina. Schere sotry ſu ſej tudy 3. junija wosebitu khezu ſupili, hdjež budža nětk bydliz.

Němſká. Žalosna wójna je wudhrila! Dwě wulkej moch wojujetej wo swoju wažnoscz w Europie! Hijo wot poslednijeje wójny 1866 zavidzēche khezor Napoleon pruskojn kraley pschedych pschiberacu ſhlosc a njemožesche jomu zabycz, zo bě tutón tež z połodniſhimi němſkimi krajemi (Bajerskej, Würtembergſkej, Badenſkej a Hessen-Darmstadtſkej) kruth zwiazek (Schuh- und Truskbiündniſ) wobzamknęt a zo njebe wustajenia prazskoho mera (po kotrymž mjeſeſche Pruska počnocy džel Schleswigia wotſtupicž, hdj bychu tamni dansch wobydlerjo za to hloſowali atd.) hiszce dopjelnit. Po někotrych druhich pschekorach chyſche Francózſka tež w naležnosći wuzwolenja ſchpaniſkoho krala roſkazowacž, ſchtož ſebi pruski kral lubicz njedasche. Haczrunje běſche hohenzollernſki pryne Leopold ſo wuhlbrow na ſchpaniſki trón wotřek, žadasche francózſki pôſlanc wot pruskoho krała Whlema w Emku tež za pschichod wěſtoſez, zo budże Pruska kóždomu jej pschedzelnemu prynce zadžewacž pschi prócowanju wo ſchpaniſki trón. W tutých jednaniach roſcjesche z wobeju ſtronow zahorjenoscz za wójnu, na kotoruž běſchtej ſo wobě hijo někotre lěta pschihotowaloj. Kóžda ſtrona měnjeſche we wójnie to dobycz, ſchtož ſo z měrnhym wuczinjenjom doſpěcz njehodžesche! Duž pschedywiedži khezor Napoleon 18. juliya pruskojn kraley wójnu, hdjz běſchtej wobě njepſhczelſkej ſtronje hijo wójſko na mjezach ſezahowacž poczałoj. Pruski kral paſt wustupi tež haſo pschedyda połnōnenoněmſkoho zwiazka a jomu pschihlosowachu na zwiazkoſej radze a na połnōnenoněmſkim parlamente w Berlinje. Toho dla dýrbjachu tež wſchitich wjerchojo tutoho zwiazka (kaž naſch ſakſki kral) wójnu ſobu wjeſcz. K tomu wuprajichu ſpomnjene połodniſhoniemſke kraje (najprjedy Bajerska, na ſejmje z dwěmaj tſeczinomaj zapoſlancow), zo je pschekora pruskoho krała z Ma-

poseonom tajſa, zo maja woni jomu we wójnje pomhač. Toho dla je nětčijscha wójna nětko wot Němcow z wjetſcha mjenowana narodna abo nacionalna. Halo tajſu wohhladuja ju tež Němcy w rakuſkim khežorſtwie a w drugich krajach. Tak wjèle wo naſtaču wójny. My tuh poliſteſe nowinu njeſpiſam a budžem ſtoho dla jenož najwažniſche powjefcze podawac. Dotal žana wulka bitwa hiſcheče byla njeje, ale jenož někotre bitwiczeſti. Naſchi Šaſtowje ſteja pſchi centralnej abo hłownej armeji, njeſtu paſ do toho czafa hiſcheče z njeſcheczelom ničo cijnic měli.

Němſka. Po najnowſcej powjefczi ſu 4. augusta Prusojo z Vajerſkiſti francózſke mięsto Weizenburg dobyli, pſchez 500 jatych wzali a diwiſiju Francózow pod generalom Douah wotražli.

Rakuſka. Khežorſtwie woſtanje kaž wſchitke druhe kraje, kij z wójnuwje-đachmaj mjezuja, neutralne. Wone ma tež doma doſč džela! Ludh woſtanu njeſpokojne. Tak je ſtōcninje tež cjeſti ſejm rozpuſtſchen, ſhtož ſo předh ſtało njebe, ale nětko nježkuja ſo Čechowje za to; woni žadaja ſwoje ſtaré prawa. — Nětko chce knježerſtvo konfordanat chle zbléhneč.

Hollandſka. We mjeſeče Forey bě towarzſtvo z někotrych muſiſtch a žoſtſtch wobſtejace, hromadu ſtipilo, zo by theater hrako. Bjez druhim hrajuču tež — koncil. Jednu bu „bamž,“ jedyn hrajeſche joho žonu „bohowku Mariju,“ dwaj druhzej kardinalow, a t. d. Woni tu keliſju tež woprawdze wuhrachu, ale kaſki mjeſeſche tute hanjenjo kónč? „Bamž“ nahle wumrje, a bě pola joho czela tajſa hrózba wſchitkich napaniſla, zo nichto pſchi nim njewoſta, a pohrjeb dyrbjeſche ſo w noch ſtač. Ta, kij bě „bohowku Mariju“ předſtaſata, bu hnydom wrótua, a hiſcheče rozem dotal zaſy doſtała njeje. Tež jedyn „kardinalow“ wumrje zatraschneje ſmjerze, a wſchitkich kellerjo mjenje abo bóle ſkhorichu! Zo ſwětne nowiny, kij hewal ſpěchneje powjedac wjedža, hdzej je ſo něſhco ſtało, ſhtož može katholiku cyrkvi hanic, wo tutej keliſji ničo njeſpiſaja, drje može ſej cjtatiſ ſam myſlič. Boh ſo njeſta za ſměch měč! K.

Z Roma. Na 18. juliſa běſche ſchtwóre zjawne poſedzenjo koncila, hdzej buchu wobzamknjenja wo cyrkvi a bamžu cjtane. Z pſchitomnych 533 biskopow ſu z wuwazachom dweju wſchitk z „haj“ wotmokwili; tola, ſhtož je jara wazue, ſu 80 tehdom na poſedzenjo njeſcheczel a bamžej piſmo poſkali, w ko-trymž ſwoje pſcheswdečenjo zakitaja, ale ſwoju poddatosč a poſkuſhnoſeč cyrkvi a bamžej wuprajena. Wot 4. meje hacž do 11. juliſa je ſo wo týchle wěcach wobſchernje ryczaſko a je po wjèle rozrječowanju wo pſchihódnych ſłowach wucžba wo bamžu nětk takle wuprajena a rozeſtajana: „Tohodla wucžim a poſtaſam: romski bamž wobſedzi, hdyz ex cathedra (ze ſtoka) ryczi, t. r. hdyz zaſtojnſtwo paſtýrja a wucžerja wſchitkich kſcheczanow wukonjejo, po ſwojej najwýſhſtej japoſchtoſtej nahladnoſeči wucžbu wo wérje abo žimjenju (de fide vel moribus), kij ma ſo wot chleje cyrkvi džerječ, poſtaſa (definit), pſchez Božu pomoc tu njezm ólnoſeč, z kotrejž je boſiſti zbožniſt ſwoju cyrkļ we poſtajenju wucžby wo wérje a žimjenju wuhotowac hčył; a poſtajenja romíſkoho bamža ſu tohodla nje-porjedzomne (irreformabiles).“ Po wuprajenu tejeſe wucžby mjeſeſche bamž krótku rycž. Te Deum a japoſchtoſte požohnowanjo wobzamknj ſwjatočnoſeč.

— Psłez 100 biskopow je w generalnej kongregacji 16. julijsa dowolenoſc (Ur-laub) hac̄ do 11. novembra doſtak, zo býchu zaſtojuſtich džélow a ſtrwoſcje dla do ſwojich diöceſow ſo wróczili; koncil paſk traſe dale. Psłez 300 biskopow, kiž w Romje njebečhu, ſu ſwoje pschiſkoſowanjo ſo wozjewjenjam 18. julijsa pschipóſkali.

Z Roma. Biskop Staſl z Würzburga je tudy w zańdženym měſacu w 66. lečje wumrjet. Doho čežlo bu do Würzburga dowezene.

Z Roma. Najwažniſcha powjescz je, zo je Francózſla ſwoje wójsko z cyrkwi-noho ſtata wotwoka. Do 10. auguſta maja wſchitc francózſcy wojach, kiž w Romje a w Civitavechia ſteja, wotječ. Francózſla z tym wjele na naſladnoſci žhubi; ale knježeſtvo je Rom Italskej pscheradžilo, zo by tuta alliancu (zjenočenjo) z Francózſkej ſlubka. W krótkim wobſadži potajſkim italſke kralowſte wójsko mijeyh bamžowoho kraja, zo býchu republikanjo nuts njemohli. Ale to ſu tež ſchwarni — zakitarjo! Duž nadžijam ſo lepskich časow halle, hdž budže zaſy mér.

Chineſiſla. Zaſy ſu zrudne powjescze pschiſkhe. We Pekingu buchu wſchitc missionarojo ſlóncowanı, klóſchtyr miloſciwych ſotrow a biskopska lathe-drala buchu ſpalene, a ſotry morjene. Tež francózſti a jendželſti poſkanc, taž tež někotſi Rúſowje a Francózowje buchu morjeni. We Čintſin ſo teſamo ſta, a tež w Nankingu je bojoſc, zo moheļ ſo tak ſtač. Tohodla ſu ſo europiſke knježeſtwa něk na chineſiſkoho khjóra wobrocjile, a žadaja wot njoho krute za-runjanjo. Psched město Nanking je wulka jendželſka ſobž pschiſela, a čee tam khjeſčjanow zakitarj.

R.

Naležnoſcje towarſtwa.

Sobuſtawu na l. 1870: ff. 254. Michał Kocor ze Schunowa; 255. Marija Michałowa z Konjec; 256. mlynl Michał Lipic̄ ze Sernjan; 257. Jakub Miech z Kulowa; 258. Petr Nowak z Kożare; 259—263. z Budworja: Jakub Schokta, Michał Schokta, Jakub Zarjenk, Michał Jórsch a Michał Bryl.

Cyrkiwiński powěſtnik ze ſerbskich wosadów.

Z Budyschin. Kſchęzeni: Jan Pawoł, ſ. dželaczerja Jana Scholty z B. — Žemrjetaj: Madlena rob̄. Nakc, zwudowjenia Schubertowa z Velečec, 61 l.; August Moric Stelzig, dželaczer na Židowje, 55 l. — Werowanaj: khěznik Michał Brückner w Kulowje a Hana Wjerabec z Khelna.

Dary za cyrkę w Čornečach abo Baczonju.

K cjeſczi Bożej a ſpomojenju duſchow ſu dale woprowali: Marija K. ze Bi-dowa 15 nſl.; jedyn, kiž njecha imenowaný być, 10 frankow abo 2 tol. 20 nſl.; ku-blér Michał Domšch ze Smječkec 50 tol.; M. H. 5 nſl.; Michał Kobel z Wotrowa 20 tol.; S. z Ch. 5 nſl.

Hromadže: 3883 tol. 5 nſl.

Cſiſččak L. A. Domierhal w Budyschinje.

Katholicki Post

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Ukrainski časopis,

wudawany wot towarzstwa S.S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 16.

20. augusta 1870.

Lětnik 8.

Prěnje dogmatiske wustajenje wo Chrystusowej cyrkwi,
wudate we sichtwórym posedzenju swjatoho ökumenijskoho koncila we Vatikanje.

Pius, biskop, služownik božich služownikow,
z pschiłkowanjom swjatoho koncila k wěčnomu wopomněciu.

Wěčny pastyr a biskop našich dijchow je, zo by skutl swojego wožbožacoho wumozjenja na wěki trajacy sežinil, swjatu cyrkej założicę wobzamknę, we kotrejž bychu wschitcy, wěriwi, kaž w domje živojho Boha, že zwiazkom jedneje wěry a lubosče zjenoşčeni byli. Toho dla je, předej hac̄ bu pschebrašnem, Wótca prošyl nic jeno za japoschtoł, ale tež za tych, kotsiž budža pschez jich słowo do njoho wěricz: zo bychu wschitcy z jednoho byli, kaž staj sam Syn a Wótc jene. Runje kaž dha je japoschtoł, kotrejž běsche sebi ze swěta wuzwolisł, pôskal, kaž běsche sam pôskal wot Wótca: tak je chył, zo bychu we jeho cyrkvi paſtirjo a wucjerjo byli hac̄ do skončenja časa. Zo pak by biskopstwo jedne a njerozdželene bylo, a pschez měschnikow, mjez sobu zjenoşčených, so wschitla mnogošč wěriwych we jednošči wěry a zhradmošči zdžeržala: je wón swjatoho Petra druhim japoschtołam předkrajile, a we nim wobstajne prawidło a widżowne dno wobojeje jednoščeza założil, na kotrehož krutoſći mějesche so wěčny templ wutwaricž a k njebju so znoſħaca wysokoſč cyrkwe we krutoſći tuteje wěry so pozbehowac̄.¹⁾ A dotelž moch hele k zničenju cyrkwe, hdź by mózne bylo, napřečko jeje wot Boha położenomu załadej dzen wote dnia z wjetšim hidženjom wschitkikh stronow stawaja: dha my k zakitej, hajenju a pschiłporjenju katholickoho stadla z pschiłkowanjom swjatoho koncila za nuzne dzeržimy, wuczębu wo założenju, wobstajnoſći

1) S. Leo M. serm. IV. (al. III) cap. 2. in diem Natalis sui.

a pschirodżenośczi swjatoho japoščtoſkoho prěnjoſtwa²⁾, we kotrej mōc a kru-
toſczi chleje cyrkwe wobsteji, wſchitkim wěriwym po starej a wobstajnej wěrje chleje
cyrkwe i wěrjenju a džerženju prědkſtajic̄, a naprěčne, Knjewomu ſtadkē tak
ſchłodne bludy zaczisnyc̄ a wotsudzic̄.

Staw I.

Wo założenju japoščtoſkoho prěnjoſtwa we swjathym Pětrje.

Toho dla wucžimy a wuprajamy, zo je po swědečenjach evangeliow prěnjoſtvo
prawomócnoscze³⁾ na cykle cyrkwi njepoſredniye a runje swjatomu japoščtoſkej
Pětrej wot knjeza Khrystusa ſlužjene a pschepodate bylo. Pschetož k jenickomu
Symanej, kotoromuž běſche hižom předj prajik: „Th budžesč Kefas rělač⁴⁾,” je
Knjez, potym hac̄ běſche tutón swoje wuznaczo wotedak prajich: „Th sy Khrystus,
syn žiwoho Boha” — z tuthmi swjatostnymi ſłowami ryczał: „Zbóžny sy, Sy-
manje, syno Jonaſowy, dokelž mjaſo a krep njeſtej tebi wozjewitoj, ale mój Wótc,
tž je w njebjesach. A ja tebi praju, zo ty sy Pětr, a na tule ſkaku natwarju
ſwoju cyrkę, a moch hele ju njebudža pschemocowac̄. A tebi podam klucze nje-
běſloho králeſtwa; a ſchtožuli zwijazasch na zemi, budže zwijazane tež we njebjesach;
a ſchtožuli wotwijazasch na zemi, budže wotwijazane tež w njebjesach⁵⁾.“ A ſa-
momy Symanej Pětrej je Jézus po ſwojim horjeſtaču prawomócnoscze naj-
wyšehoſchoho paſtýrja a wjednika nad cyklym ſwojim ſtadkem pschepodał, prajich:
„Pas moje jehnjata; pas moje wowch.“⁶⁾ Tutej tak jaſnej wucžbje swjatoho
piſma, kaž je ſo wot katholskeje cyrkwe pschech rozemika, pschecziwjeja ſo zjawnie
wopaczné měnjenja tých, kotsiž wot knjeza Khrystusa we joho cyrkwi poſtajenym rjad
knježerſtwa pschewobrocziwschi, přeja, zo je Pětr ſam psched družimi japoščtoſkami,
pał jednotliwymi woſebje pał wſchitkimi hromadze, z wěrnym a prawym prěnjoſt-
wom prawomócnoscze wot Khrystusa był wuhotowanym; abo kotsiž wobkruczeja,
zo tute prěnjoſtwo njeje njepoſrednie a runje swjatomu Pětrej, ale cyrkwi a píšeſ-
nju jomu haſko ſlužownicej cyrkwe ſameje podate bylo.

Zelizo dha by ſchtož prajik, zo swjaty japoščtoſk Pětr njeje wot knjeza Khrystusa
poſtajenym wječich wſchitkich japoščtoſkow a widzowna hlowa chleje wojoowanej
cyrkwe; abo zo je wón jeno prěnjoſtwo cjeſce, nic pał wěrnejie a prawejie
prawomócnoscze wot tohosamoho naſchoho knjeza Jézusa Khrystusa runje a nje-
poſrednie doſtał: budź wuzamknieny.

Staw II.

Wo wobstajnoſczi prěnjoſtwa swjatoho Pětra we romſkich bamžach.

Schtož pał je wječich paſtýrjow a wulki paſtýr wowcow Knjez Jézus Khrystus

2) Prěnjoſtwo, Primat, mjenuje ſo najwyšscha, Jézusowe město na zemi widzomne
zaſtuƿowaca cyrkwinſka mōc, kotorąž bu wot Jézusa Khrystusa swjatomu Pětrej a joho naſtupniſtam
(ježehowarjam w zaſtojuſtwe) za wſchitke cjaſy data.

3) t. j. Jurisdiction.

4) Jan 1, 42.

5) Mat. 16, 16—19.

6) Jan 21, 15—17.

stus we swjathym, japoſchtoſtu Pētrje ſt wostajnej zbožownoſci a węžnomu zbožu chrkwi założil, to dyrbi pſchez tohoſamoho założerja bjez pſcheſtačja trac̄ we chrkwi, kdraž budże, na ſkaſu założena, hac̄ do konca časow kruta ſtač. Niko- mu džē njeje njerěſte, ale wſchitkim ſtohtkam je znate, zo je ſwjath a wilch- zbožny Pētr, wjerch a hłowa chrkwi, ſtolp wěrh a zaſkad katholſkeje chrkwi wot naſchoho knieza Jezusa Chrystusa, Zbóžnika a Wumožnika čłowjeſkoho ſplahu, klicze kraleſtwia doſtał; a hac̄ do tutoho časa a pſchech we ſwojich ſcžehowarjach, biſkopach ſwiatohho romſkoho, wot njoho ſamoho założenohho, a pſchez joho krej poſwieczenohho Stoła, jiný je a prędkſteji a ſudniſtrovo wiedź⁷). Tak dha, ſchtóžkuli na tutym Stole Pētra naſlēduje, tónsamý wobſedži po poſtajenju Chrystusa ſamoho Pētrowe pręnjowſtwo nad cykle chrkwi. Zarjadowanjo wérnoſcie dha traſe a ſwjath Pētr, zwostowajo we dōſtatej krutoſci ſkaſy, njeropuſchczja na ſo wzate knieſtво chrkwi.⁸⁾ Z tuteje winy dyrbjeſche ſo ſt tutej romſkej chrkwi jeje mócnisheje woſebnoſcie dla pſchech cyka chrkwi, to je wériwi, kotsiž hdžekuli ſu, wobroczeč, zo byhū w tutym stole, z fotrohož prawa čeſečownoho zienoczenſtwa na wſchitkich wukhadzeja, kaž ſtarh we hłownie ztowarſchene, do jenoho zwiaſka čeka zrostli.⁹⁾

Zelizo dha by ſchtó praſit, zo njeje ze założenja pſchez knieza Chrystusa abo po bojſtim prawje, zo ma ſwjath Pētr w pręnjowſtwie nad cykle chrkwi pſchech ſcžehowarjow, abo romſki bamž njeje w tutym pręnjowſtwie ſcžehowar ſwiatohho Pētra: budž wuzamknjeny.

Staw III.

Wo moch a pomeroach pręnjowſtwa romſkoho bamža.

Toho dla, zeprjeczi na zjawnie ſwédečenja ſwiatohho piſma a dżeržich ſo wu- rycznih a pſchehlaſnich wuſtajenjow kaž naſchich prjedowuiſkow, romſkich bamžow, tak powſchitlownych koncilow, wobnowjamy wuprajenjo Florentijskoho ökumeniſkoho koncila¹⁰⁾, po kotrymž dyrbi ſo wot wſchitkich Chrystusa wériwych wericz, zo ſwjath japoſchtoſki Stol a romſki bamž pręnjowſtwo na cyhym ſwéčeje wobſedži a romſki bamž ſam je ſcžehowar wjeſcha japoſchtoſow, ſwjatohho Pētra, a wérny namieſtnik Chrystusow a hłowa cykle chrkwi a mótc a wuczeć wſchitkich kſche- ſcjanow; a zo je tomuſamomu wot naſchoho knieza Chrystusa we ſwjathym Pētrje poſna moc, cyku chrkwi paſę, wobknjeſic a naſwedowac, pſcheodata; kaž je to tež w ſtutkach ökumeniſkich koncilow a we ſwjathich (chrwiſiſkich) prawidłach wopſchijate.

Toho dla wuczimy a wuprajamy, zo ma romſka chrkwi po knieſowym zarjadowanju pręnjowſtwo porjadneje moch nad wſchitkimi druhimi (chrkiwem), a zo je tale prawomocnoſć moch romſkoho bamža, liž je woprawdze biſkopſta, njeropſredna¹¹⁾: napsheczjo njeſ ſu paſtryjo a wériwi kaſkohožkuli wob-

7) cf. Ephesini Concili Act. III.

8) S. Leo M. Serm. III. (al. II) cap. 3.

9) S. Iren. adv. haer. I. III. c. 3. et Conc. Aquilei. a 381. inter epp. S. Ambros. ep. XI.

10) Koncil w Florencji mjeſečje ſo we lécie 1439.

11) njeropſredna, t. j. nie wot wobſadow, duchownſtwa abo ſwiatnych wyschnoſcjom doſtała, ale wot Chrystusa ſamoho.

rjada abo dostojońscze, kaž kózdy wosebje, tak wschticy **krómadje po winowatośczi** swjatońnejškoho podrjadowanja a wérneje **poſkuſhnoſcze**, nic jeno we wécah, kotrež wérnu a poczinku, ale tež w thch, kotrež czahnitbu a **knieſtvo chrkwe**, po chlym swécze rozſchérjeneje, nastupaju, zwiazani; tak zo je pschi wobkhowanju jednoſcze z remíslim bamžom kaž we žhromadnoſczi tak we wuznawaniu wérny Chrystusowa chrkej jedne stadko pod jednym najwyschšim paſthyrom. Tole je wucžba katolſkeje wérnoſcze, wot kotrež so nictó bjez ſchody na wérje a zbožnoſczi zdalich njemóže.

Tak daſoko paſ je wot toho, zo by tale móć najwyschšeho biskopa (bamža) porjadnej a njeprédnej moch biskopſteje prawomócoſcze, z kotrež biskopowje, kotsiž wot swjatoho Ducha ſtajeni na město japoſchtołów nastupowacu, haſo wérni paſthyro ſebi pschipolazane ſtadla, kózdy swoje wosebitę, paſu a wobknježa, zadžewala: zo jo tale (móć biskopow) wot najwyschšeho a powſchitkownoſnoho paſhyrja (wjele wjac) wobkrucza, poſylnia a zakita po tamnym wuprajeniu swjatoho Rjehorja Wulkoho: „Moja čeſcz je čeſcz cykle cyrkwe. Moja čeſcz je fruta móć mojich bratrow. Tehdom paſ jhm ja wérneje čeſczeny, hdyž ſo kózdziczkemu wosebje pschipolazna čeſcz njezapowje.“¹²⁾

Dale ſežebuje z tamneje najwyschſeje moch romſkoho bamža, cykle cyrke wobknježiž, zo jomu pschipolazna pravo, we wuſonjenju tutoho ſwojohu zaſtojniftwa z paſhyrjemi a ſtadlami cykle cyrkwe ſwobodnie wobkhadzec, zo móhli ſo čiſiami na puczu zbožnoſcze wot tohoſamoho wucžic a nawodžec. Toho dla začiſtujenym a wotſudžamy ménjenja thch, kotsiž praja, zo ſmě ſo tele wobkhadzowanjo najwyschſeje hlowy z paſhyrjemi a ſtadlami zadžewac, abo kotsiž teſame ſwétnej mócoſcze podcziskuju, hdyž wupraja, zo to, ſchtož ſo wot japoſchtołskoho Stoła abo we joho ménjenje k wobkuježenju cyrkwe poſtaja, moch a placzivoſcze nima, jelizo njeje z dobroprajeniom ſwéneje mócoſcze wobkruczene.

A dokelž po bojſkim prawje japoſchtołskoho přenjowſtwa romſki bamž chlej cyrkwi předſteji, wucžimy tež a wuprajamy, zo wón je najwyschšiſti ſudník wérnych,¹³⁾ a zo móže ſo we wschticki k cyrkwinſkomu pſcheptowanju pschipolaznach naležnoſczech k joho wuſudzenju wobrocžic,¹⁴⁾ a zo wuſudzenjo japoſchtołskoho Stoła, wysche kotohož mócoſcze žana druha njeje, wot nikoho njebudže móć začiſnijene byc, a tež nikomu dowolene njeje, wuſudzenjo tohoſamoho rožludžec.¹⁵⁾ Tohola ſu wot prawoho pucza wérnoſcze zabludzeni, kotsiž wobkruczeja, zo ſo wot wuſudzenjow romſkich bamžow na ūkumeniſki ſoncil haſo na mócoſez, wysche romſkoho bamža ſtejaci, powołac ſmě.

Jelizo dha by ſchtož prajik, zo romſki bamž ma jeno minowatoſcze wobledzbowanja abo nawjedowanja, nic paſ połni a najwyschšchu móć prawomócoſcze nad chlej cyrkwi, nic jeno we wécah, kotrež wérnu a poczinku, ale tež we thch, kotrež czahnitbu a knieſtvo chrkwe, po chlym swécze rožſchérjeneje, nastupaju; abo zo ma

12) Ep. ad Eulog. Alexandrin. I. VIII. ep. XXX.

13) Pii Pp. VI. Breve „Super soliditate“ d. 28. Nov. 1786.

14) Concil. Oecum. Lungdun. II.

15) Ep. Nicolai I. ad Michaelem Imperatorem.

wón jeno ważnisch podżel, nie chku połnoſcž tuteje najwyschſcheje moch; abo zo tale jeho moc rijeje porjadna a njepoſredna paſt nad wſchitkimi a jednotliwymi chrkwiami, paſt nad wſchitkimi a jednotliwymi paſthryemi a wěriwymi: budž wuzamknjeny.

Stan IV.

Bo ujezmihlnym wuczerſtwje romſkoho bamža.

Zo paſt je w tutym japoſchtoſkim prěnjoſtwje, kotrej ma romſki bamž haſe ſzéhwarz Petra, wjercha japoſchtołów, nad chkej chrkwju, tež najwyschſcha moc wuczerſwa ſobu wopſchijata, je tóule ſwiaty Stol pſchech džeržat, to ſtajne waſchnjo chrkwje wobkruczuje, a same ökumeniſke koncile, woſebje te, na kotrejž ſo naraniſha chrkej z nawjeſzornej k zjednoſczenju we wěrje a luboſczi ſthadžowasche, ſu to wuprajile. Pſchetož wótcowje ſchtwórtchoho Konſtantinopoliskoho koncila,¹⁶⁾ do ſtopow prijedowników ſtuſajo, ſu tele ſwiatofne wuznamanjo wudali: Prěnje k zbožnoſci je, pramidko prawieje wěrh wobkhwarz. A dokelž ſo njemože wo- bencz wuprajenjo naſchoho Knieza Jezuſa Chrystuſa, prajacoho: Ty ſh Petr, a na tule ſtalu natwarju ſwoju chrkej —: dopokazuje ſo to, ſhtož bu prajene, z wu- cžinkami podawkoſ, pſchetož we japoſchtoſkim Stole je ſo katholſka nabožina pſchech njewoblakowana wobkhwarzala a ſwjata wucžba hajka. Dokelž dha nilak ujezadamh, ſo wot wěrh a wucžby tohosamoho (t. j. Stola) wotdželicz, nadžijamh ſo, zo za- ſlužimh we jednym zjenoczeniſwe bycz, kotrej japoſchtoſki Stol preduje, we kotrejñ je chla a werna kruſoſz kſchecžanskeje nabožinh.¹⁷⁾ Z pſchibłosowanjom dru- hoho Chroneſkoho koncila¹⁸⁾ ſu paſt Grichowje wuznali: ſwjata romſka chrkej ma najwyschſiche a połne prěnjoſtwlo a prěnjoſci nad chkej katholſkej chrkwju, wo- cimž po wernoſci a z ponižnoſci ſpóznawa, zo je tefame wot Knieza ſamoho we ſwiatym Petruje, wjerchu abo hlowie japoſchtołów, kotrej ſzéhwarz je romſki bamž, z połnoſci moch doſtała. A taž dyrbí wón prijedy druhich wernoſeſ wěry zaſkitacz, tał tež dyrbja ſo pſchez jeho wufudzenjo rozſudzicz praſchenja, jelizo ſu nekajke we naſtupanju wěry naſtate. — Florentiſki koncil¹⁹⁾ ſkónečnje je wuſta- jik: Romſki bamž je werny nameſtnik Chrystuſowym, a hlowa chkeje chrkwje a wótc a wucžer wſchitkich kſchecžanow; a jomu je w ſwiatym Petruje wot naſchoho Knieza Jezuſa Chrystuſa połna moc podata, chku chrkej paſcž, wobkuejeſicz a nawjedowacž.

Zo bychu tutomu paſthryſkomu zaſtojnſwu doſcęziniili, ſu ſebi naſchi pri- downikomje pſchech njewuſtawacu prócu dawali, zo by ſo woſbožaca wucžba Chrystuſowa pola wſchitkich ludow ſweta roſzchěrita; a z jenajſej ſtarosczi ſu ledžbo- wali, zo by ſo njewobſchłodzena a čiſta wobkhwarzala tam, hdzej věſche pſchijata. Toho dla ſu biſkopowje chkoſa ſweta paſt jednotliwi, paſt we zhromadžiznach zjeno- ſczeni, ſzéhujich dawne waſchnjo chrkwjow a měru ſtaroho pramidka, woſebje tamne ſtrachnoſce, kotrej w naležnoſczech wěry naſtawacu, pſched tutón japoſchtoſki ſtol noſyli, zo bychu ſo wobſchłodzenja wěry woſebje tam porjedzile, hdzej wera njemože

16) Tóule koncil mřeſčke ſo we ſečje 869.

17) E formula S. Hormisdæ Papæ, prout ab Hadriano II. Patribus Concilii Oecu- menici VIII., Constantiopolitani IV. proposita et ab iisdem subscripta est.

18) We ſečje 1274.

19) Mřeſčke ſo we ſečje 1439.

wotpada nazhonicz.²⁰⁾ Romsch bamžowje pał su, za tym hacż wobstejnoscż czaſow a węcow to radżeſehe, pał na powołanych ökumeniſtich konciliach, abo powuſledzenju měnjenja po ſwēcze rozpierſcheneje chrlwie, pał pschez podzélne zchromadźizn, pał pschez nałożowanjo druhich ſredkow, kotrež pschedwidżownoscż poſliczeſehe, to k dzerzenju wuſtajeli, ſhtož fu z bożej pomoci za pscheziedne ze ſwjathym piſmom a z japoſchtoſkiſi podawiznami ſpóznali. Pschetoz ſczehowarjam s. Pētra je Duch s. ſlubienh, nic, zo bychu na joho nuteſdawanjo nowu wucžbu wozjewili, ale zo bychu z joho pomoci te pschez japoſchtoſow pschepodatę wozjemjenjo abo poſkad węrh ſwēdomicze zakhowali a ſwērnie wukladowali. A tule iſh japoſchtoſku wucžbu fu tež wſchitcz czeſcžowni wótcowje pschijeli a ſwjeſci prawjewěriwi wucžerjo czeſcžili a ſczehowali, dokelž doſpolnie wſedzachni, zo tónle Stoł ſwjatohu Pētra wot wſchitkoſo bluda pschez njeđoknjeny zwostawa, po bōjſkim ſluſjenju naſchoho Ănejeza a Zbōžnika, kotrež je wjerčej swojich wucžowniſow ſczinit: „Ja pał sym za tebje proſyk, zo by twoja wēra njeſtobéraka; a th zaſh něhdj poſylnjej swojich bratrow.“

Tónle dar wērnoſcje a ženje njeſtobéraceje węrh dha je Pētrej a joho ſczehowarjam na tutym Stole wot Boha podały, zo bychu ſwoje nadobne zaſtojnſtwo k zbožuſcji wſchitſich zaſtejeli, zo by cyle ſtadlo Ăchrystufowe pschez nich wot jědojtoho jědže bluda wotwobrocžene, z chrobu njebjeſteje wucžby ſo ſiwiło, tak zo by ſo pschez wotſtronjenjo pschiležnoſcje k rozſčeſčenju chla chrkę pscheziedna zdžeržala a na ſwój zaſkoł ſo zepjerajo kruta wobſtała napscheczo mocam hele.

Tola dokež ſo runje w tutym czaſu, hdžez je zbožownia ſtutkownoſcž japoſchtoſkoſo zaſtojnſwa drje najbóle trébna, množi namakaja, kotsiž joho naſladnoſcž ſo pschecžitvje: džeržimy za cyle nuzne ſwjatotinje wuprajicž prijednoſcž, kliž je jednorodžen Šyn boži z najwyschſim paſthiſkim zaſtojnſtwin ſiednoſcžicž ſo doſtojniki.

Tak dha my, ſwērnie ſo džeržich wot ſpočatka Iſchecžanskeje węrh doſtathych podawiznow, k cjeſci Boha naſchoho Zbōžnika, k powyſchenju katholskeje nabožin, a k zbožuſcji Iſchecžianskiſich ludow — wucžimy a wuſtajamy z pschihiſlowanjom ſwjatohu koncila haſo wot Boha wozjemjenu wucžbu: Romſki bamž, hdž ex cathedra (t. j. ze Stoła wuežerſkoho) ryci, to je, hdž zaſtojnſtwo paſtýrja a wucžerja wſchitſich Iſchecžianow wukonjejo, po ſwojej najwyschſej japoſchtoſkej močnoſcži wot chleje chrlwie džeržomnu wucžbu wo wērje abo pocžinkach wuſtaji: ma pschez pomoc božu, kotrąž je jomu we ſwjathym Pētrje pschilubjena, tu njezmylnoscž, z kotrež chchſche bōjſki Wumozniſ ſwoju chrkę pschi wuſtajenju wucžby wo wērje abo pocžinkach wuhotowanu měcz. A toho dla ſu tajſe wuſtajenja romſkoſo bamž same ze ſo, nic pał z pschihiſlowanja chrlwie, njeporjedzomne.

Zelizo pał by ſebi ſchtó zwajzki, ſhtož chchſche Bóh wotwobrocžicž, tutomu naſchomu wuſtajenju napscheczo rycęſz: budž wuzamknjenh.

Date we Romje we zjawnym we Vatikanskej basilich ſwjedzeſiſch wotdžeržanym poſedzenju, we lécze Ănejezowohu wocžlowieczenja thſac wóſom ſtow a ſydomdžesathym, džen wóſomnath julija. We ſchthri a dwachthym lécze naſchoho bamžowſwa.

Tak to je.

Iózef,

bifkop ze St. Pöltena, ſekretar' vatikanskoſo koncila.

20) S. Bern. Epist. 190.

3 nascheje diöcesy.

3 Budyschyna. Po poruczoſci ministerſta wojny je w tudomnej ſaſernje laſaret pschihotowanym; za 300 ranjenych ſu tu koſa a wſho druhe trēbne.

3 Budyschyna. Nasch hnadny k. biſkop je na ſwiedzei ſwiatoho Bernarda do klóſchtra Oſſegga wotjēl.

3 Budyschyna. Za tydzei budza te hjo dawno žadane knižki „Pobožnoſci na ſwiatym ſchodze“ z nowa hotowe a može ſo potom we wſchęch expedicjach Poſla doſtačz.

3 Grunawę. Nasch drugi wucjer k. Wünsche je hato wojał dyrbjał ſobu do wojny czahnhęz.

Cyrkwiſte nowinki a powieſcje.

Nemſka. Wojna traje dale a dobyčę je na stronje Němcow. Kaž je znate, kroča tuczi z tſjomi wulkimi armejemi do předka; prěnju (prawe kſhidlo) wiedze pruski general Steinmeſz, z kotrymž ſu 1., 7., 8. a 9. korps (wupraj: khor) abo 100,000 pěšikow z pschiſkuſhacej kavaleriju a artilleriju; druhu (ſrijedznu) na-wieduje pryne Friedrich Karl, z kotrymž ſu 2., 3., 4., 10. a 12. (jakiſki) korps a hessendarmstadtſka diviſija, abo 160,000 pěšikow, 40 regimentow kavalerije a 90 batterijow, z cyka pschez 220,000 muži; tseczu (lewe kſhidlo) ma kronprynce, z kotrymž ſu 1. a 2. bayerski korps a badenwürtembergski korps, kaž tež 5. a 11. pruski korps, abo 46 regimentow pěšikow a 27 regimentow jězdnych atd. z cyka 200,000. Psched tydzenjom ſu wſchitke tele wójſta do Francózſkeje doczahnili; tola njeſſu dotal wſchitke korpsy we wohnju byſe, kaž na pschiſkakad naſch faktſi. Po bitwie pola Weiffenburga běchu wjetſche bitwy pola Wörtha 6. augusta pod kronpryncom, pola Saarbrückena tež 6. pod Steinmeſzem, 14. a 16. zaſh pod kronpryncom psched twjerdzinu Metz. Nekotre tamzynth morwych běſche na kózdej stronje pschi kózdej bitwie. Francózowje ſu wjeli jatych, tójskto kanonow (30 pola Wörtha, 60 w Marsalu atd.), za $1\frac{1}{2}$ milijona toleri provianta, lokomotiv atd. zhubili. Němcy czahnu pschech hluſcho do Francózſkeje; Francózowje ſnadž budza pola Chalonsa abo halle psched Parizom bitwu ſebi wajic̄. Ze wſhoho je widzec̄, zo Napoleon njeje na wojnu dojez pschihotowanym był a zo maja Němcy wjeli wjach wojakow, hac̄ može ſo jim napschec̄ ſtajic̄. Tohodla je Napoleon jara hibzeny, je dyrbjał kommando generalej Bazaine wotſtupic̄ a na ſejmje w Parizu hjo ſu prajili, zo dyrbi krijejerſtwo zložic̄! Khejzorka Eugenia a pryne ſtaj na czekanjo pschihotowanaj, a Napoleon drje tež! Italſka a Daniſka paſ, kij ſtaj jomu předh allianci lubilej, nětko ničjo wo tym wiedzec̄ nochcetaj, hdyž wón pschehrana! — Na morju Francózowje dotal tež ničjo wulke dokonjeli njeſſu.

Nemſka. Najnowſhi telegramm z bitwiſčeja rěka: Francózſka armeja w ſylnym poſtajenju k wjecžoru wot Metza bu 18. aug. pschimana, w 9 hodzinſkej bitwie doſpotkaje zbita, wot zjenoczenja z Parizom wotrénjenaja a do Metza zahnata!

Nemſka. Pschi wulke wojniſe wopokaſuje ſo tež wulka ſtukowna luboſcz i ranjenym a mřežachym. Prěnja armeja ma pschiopokaſane 150 katolickich milo-

szjwihch sotrow, 15 miloſzjivih bratrow a 60 lutherskich diakonissow; i tomu pschinoſhowarjow a pomocnich wothladarjow 159. Druha armeja ma 150 miloſzjivih sotrow a 16 bratrow, a 70 diakonissow; i tomu pschinoſhowarjow a pomocnikow 227. Tercja armeja ma 150 miloſzjivih sotrow a 20 bratrow, laž tež 12 diakonissow; i tomu „diakonow”, a drugich pomocnikow 194. Wyšhe toho wjele ſtudentow w lazaretach sobu pomha. Tute miloſzjive a dobrowolne „wójsko” roſeže hiſhcze pszech; tola pobrachuje tam hiſhcze na lekarjach.

Z Rom a. Francozowje su wſchitc wotczahniali, tola pak 43 kanonow halo bamžowomu wójskej požcene zavostajili. Italſke kralowske wójsko poſylnia ſo hižo na mjezach bamžowoho kraja. W Romje pak republikanarjo pschijoth cjinja i njemerej! Hačrunje ſu najhórschoho republikanarja Mazzinija zajeli a do Gaeth ſadžili, dha maja italskych kralowſch hiſhcze drugich doſez, kiž ropot na požadanjo wobstaraja, jeližo Viktor Emmanuel do Roma zechce. A bamž ma jenož 15,000 woſakow!

Z Rom a. Ola doſpołnoſcze pschiftajam, zo biskopja, kotsiž 18. julija do poſedzenja koncila njeſchiñdzechu a tak ſobu njehtosowachu, njeſju wſchitc psche-ćizivo wučžje wo bamžowej njezmónosći; pschetož tež tajch tam pobrachowachu, kiž věchu předy juxta modum (pod wuměnjenjom) za to hlosowali, laž tež někotſi, kotsiž chchchu předy „placet“ wotmoſvic, ale kotrejž ſo pschedžekane wu-prajenje nětko ſlabe zdashe. Wjele tych biskopow, kotsiž 18. julija w poſedzenju pobrachowachu, ſu ſwiatomu wócej a hewal zjawnje woziewili, zo nětko po proklamaciji (wuprajenju) tež tak wuznawaja; na pschikkardinalarcibiskop Mathieu z Besançona, arcibiskopia z Rheimsa, Avignona a Sens, z Wina, Prahi, Salzburga a z Kólna, biskopja z Orleansa, z Mainza atd.

W Belgiiſka. Pschi nowych wóſbach na ſejm ſu katholikowje dobyli t. r. woni změja nětko wjach zapoſlancow.

Nalejnoſcze towarzſtwia.

Sobuſtawy towarzſtwia na lěto 1870: I. 264. Marija Kahlic ze Židowa; 265. Michał Bulani z Wotrowa; 266. Khata Weclichec ze Žurie; 267. Petr Scholka ze Šchunowa; 268. Mladlena Bardonjowa z Pěſtec; 269. Jan Knebel z Haſlowa; 270. stud. theol. Jurij Cyž w Prahy; 271. gymnaſiaſt Jurij Nowak w Prahy.

■ Dokelž abonentowje Poſta pschech pschibjeraja, ſchtóž je wězo nam jara lubo, pobrachuja nam wſchelake dotalne cjiſta. Šchtóž potajkim móže, je lubje proſheny, wſchē dotalne cjiſta, byrnje cyle cjiſte njebyše, i wužitkej towarzſtwia nam abo naſchim expedicijam zasy darciež.

Dary za cyrkę w Czorneſtach abo Bacžonju.

K cjeſczi Bożej a i ſpomoženju duchow ſu dale woprowali: Mětowſke ſwojba ze Štöneje Vorſchče 3 tol.; tubler Jurij Robel z Bacžonja 100 tol. (W poſlenim cjiſle dyrbí rěkaž: njeboh Milkaw ſch Robel z Wotrowa.)

Hromadze: 3986 tol. 5 nsl.

Ciſhčejot L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadza prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćzna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschiu.

Redaktor : Michał Hórnik.

Číslo 17.

3. septembra 1870.

Lětnik 8.

Czerwieny Fschijz w bělém polu.

Pódlá chrkwinských rjadow, kotrež maja wjele stow sotrow a bratrow na bitwischzech a w lazaretach, skutkuja w nětčischi, kaž tež hýž w poslenjej, wójnje wschelake dobrovolne swětne zjenočenstwa a mnichoséz jednotliwych k wosłozjenju ranjených a mrějachých wojakow.

Ežile pomocníkowje a tele pomocnich, kaž tež lekarjo, zastojnich a wojach sanitetských wotdželenjow nošha pak znamjo czerwienoho Fschijza na bělej wjazbje abo bindže. Tohorunja wuthknu woni, hdžekuli na bitwischetu abo w lazaretach skutkuja, bělu khorhoj z tmile znamjenjom.

A njeje to rjane a pschisprawne znamjo? Hlej Fschijz! Wón je wozniamo Chrystusowoho Fschijza, z kotrehož wschitke posylnjenjo Luboscze k blijschomu pschindže. Z plodow tohole Fschijza pschikhadža chroba za prawe Fschesčanske dřsche, za línkých Fschesčanow pak k najmjeňschomu dopomijecžo na Ježišowu wucžbu, po kotrež je kóždy čłowjek, samo tež njepšeczel, nařík blijschi. A schtò móže prajíž, hač njeje runje tele znamjo Fschijza někotrohožkuli nowoho pohana zasť na Chrystusa a joho wucžbu dopomnilo?

Tónle Fschijz je czerwieny w bělém polu! Skúžba Luboscze, kotrež pod tmile Fschijzom so wopokazuje, placzi wosebje tym, kotsiž w bitwje swoju krej pschelivach, a to sami njewinowacži za lubowaný wótený kraj a z poslusknoſeze k swojemu krajinomu wjeřtej! Schtò wě, hač te czerwienje znamjo na bělém polu tež někotrohožkuli ranjenoho wojowarja ujedopomni, zo je tež joho njepšeczel njeminowatý na njezbožu, kotrež je joho trjehilo. To wozmje złoscž z joho wutrobý.

Tele cžesčowne znamjo znaje pscheczel a njepšeczel, a schtòž je z prawom nosy, placzi tež w bitwje za neutralnoho, na kotrehož so njesmě třelecž. Dokelž

pač su sebi tež drugih schpionojo a drugi z nieprawom tašku wjazbu pschithknyli, ma w blízkości njeſtceſela kóždý hischeze woſebith attest (woſswědczenjo), kíž tule woprawnenioſež dopočauje.

Tale znamjo bu wuzwolene wot tamneje čeſczechóđneje zhromadžiñy mužow ze wſchelakich krajow, kotsiž w lécze 1863 w Genfje we Schwaicarskej wuradžowacu, ſchto ma ſo k woſoženju ranjenych a khorých wojaſow we wójniſte ſtač a ſchto w tym naſtupanju prawo býč. Tola nic jenož tele znamjo, ale tež wſchitke druhe namjetn thchle mužow buchu wot wſchelakich kniežerſtwow bórž w lécze 1864 pod mjenjom genfſkeje konvencije pschijate a w lécze 1868 hischeze bóle muwiedzene.

Po teſle konvencji, kotrejž ſtej wobě wojovalcej ſtronje tež w nětčiſtej wójniſte pschitſupiloj, plací haſo kóhovna zasada (princip): Ranjeny abo daliſchho wojovalanja njemóčny wojaſ njeje wjach njeſtceſel, ale je naſchej pomoc poručený. Wſchitke pschec bělu khorhoj z čeřwjenym kſchijom wudebjene zaviazowanisheza (Verbandpläze), ambulanci (polné hójeſtne), lazarety atd. ſu neutralne a maya ſo pschelutowac, kaž doſloho tam ranjeni a khorí ſu, kiba zo ſo z wójniſte mocu wobwachuju a wobaraju. Njezraniomni ſu potaſkim nic jenož tuči ranjeni a khorí, ale tež tam ſo namaſach leſkarjo, ſwětni abo duchowni woſhladarjo a woſhladački, zarjadowach a sanitetni zaſtojnich, kaž ſobuſtaru zjenoczenſtrow ze ſpomnijenej wjazbu abo bindu.

Zana thchle parſhonow njeſmě wot njeſtceſela ani ranjena ani zajata býč, dokež woni maya pschitſuſchnoſež pschi ranjenych a khorých zwostac, býrnje jich zaviazowanisheza a lazarethy wot njeſtceſela ſo woſbadžile. Duž njemóže ſo w naſchim čaſu wjach ſtač, zo býchu ranjeni a khorí wojaſ, kaž ſo to předy drugih ſtač dyrbjeſche, bjez leſkarſkeje a druheje pomoc ležo wostajeni býli. Tajey wojaſ ſu nětko pola pschec zela a njeſtceſela z jenajſej luboſežu zaſtarani. Wojaſ, kotsiž haſo ranjeni do rukow njeſtceſela pamu a ſo wjehoja abo wuſtromja, puſtcež ſo po móžnoſci domoj, býrnje wojovalanja zaſh móčni býli, tola dyrbja ſlubic, zo w tutej wójniſte nochcedža zaſh z brónju wojovalac.

Kóždý transport (woſchenjo abo wjezenjo) khorých a ranjenych z lazaretow je tohorunja neutralní. Na zaviazowanishezach a pschi ambulancach, kíž na bitwiſhezo po taſtich wojaſow khodža, je tež material (jich věch a chroba) neutralní a njeſmě jimi pschi njeſtceſelskim woſbadženju wzath býč. Tola pschi woſtajnych abo ſtejach wójniſtich lazaretach a pschi transportach materiala ſamoſho ſmě ſo tuton material wot njeſtceſela zebrac.

Tajte je prawo thch, kíž ſtej ſo pod čeſczechóđnym znamjenjom čeřwjenoho kſchiza w běhym poln.

3 naſchej diöceſy.

Z Budhſchin a. Někotre nowinj ſwarjachu na naſchej kloſchtraj, haſo býſhtaj njež za ranjenych wojaſow nječiniſkoj a podobne krajne předkwaſza nje-podpjeraloj. Njevěrnoſež taſtich ryeſow dopočauje ſo nětko „w pschi pôſtanym“

do „Leipziger Zeitung“. Klóschtyr Marijny Dol je twarjenja swojoho dwora abo hroda w Grunawje k zarjadowanju schpitala na wjele lét dar mo pschepodal. (Pschispominam, zo w teile khorowni tsi milosćizne borromiejske sotry skutkuja, kotrej maya dwé wothladařich z Albertvereina k pomoci.) Klóschtyr Marijna Hwězda pak je w lécze 1866 lazaret na swoje wubawki założil a nětko 200 toleri pschinostka za ranjenych wschelakim towarzstwam wotedal, kaž tež listu schatow a platu do Drežđan poškal.

Z Budyschyna. Nascha serbska farska církvi je lětsa zasy nowe debjenstwo dostala. Najprjedy bu město bjez woltarjemi a prěnimi lankami z dželanymi marmorowymi kamjenjemi (z fabriki k. Villeroj a Boča w Drežđanach) wusadzane. Njedawno pak je jedyn dobročer, kij nochce imenovaný bjez, wulki krónski mosazny swěžník za 125 toleri a jedyn druhí rjanu pschihodnu wěčznu lampu za 50 toleri kupicž dał. Boh žohmuj tutej dobročerjow!

Z Radwora. Dokelž je nasch cíesczeny k. wuczeř Handrij Bräuer často khory, bu 1. t. m. pomocny wuczeř k. Scholka, rodženy z Wotrowa, na khwiſne ſem poſlany.

3 pruskeje Lujich.

Z Kulowa. Wot tých 250 wojaſow z kuſowſkeje wosadu, kij pschi V. pruski wóſtwie ſteja a we bitwomaj pschi „Weizenburg“ a „Wörth“ wojowali ſu, je hžino jich týſchtto ranjenych, morvý pak, džałowanu Bohu, hisheže nicto njeje. Z khwalbu dyrbimy wot tutých wojaſow pschispomnicž, zo, předhacž z nanovoſho domu a z wótnoſho kraja do wójny cíehniſechu, wſchitcy ſu ſo k cíejkomu krawomu dželkej pschez ſvajatu ſpowjedž a pschez ſvjate woprawjenio we naschej farskej církvi poſylnjeli a ſu ſej ſvjath ſlapulir abo woswojeczenu medalju na pucž do czubky ſobuwzali. Z Bohom wujednanu a znamjo božho ſchifta na wutrobje wobkhowajo kóždy tróſtchniſho swojim lubym domjachym božemje praſi a ſo z wjetſhei wutrobiteſcu do stracha živjenja podawa.

Wot wójny, kótruž zjenoczeni němſch wjetchojo a ſudh nětk napſtcečiſto francózkomu khězorej Napoleonej wjeſz nuzowani ſu, tu a tam bjez ludom hisheže wopacžne měnjenja knježa. Znate doſč je, zo njeiſmy my ſamarjo měra, ale zo tuta žadkava wójna je ſo nam wot francózkoſho khězora a wot joho ministerſtwa bjeſwſcheje sprawneje winy pschipowjezdila. Francózojo ſu ſo ſchtyri lěta doſho ze wſchej mocu na wójnu pschihotowali a běchu, svojich nowych tſelbow a němſkeje njejednoth dla, swojeje wěch tak zavěſceni, zo ſo jim wot cofanja a pschehrača chle ničjo nježiſche.

Předh wójny piſasche nasch ſvjath mótc bámž Pius na francózkoſho khězora a na pruskoſho krala a proscheſche jeju halo widzowny zastupnik toho, kótrž je wěčzny ferschta pokoj, zo chyloj we měrje ſo wobnjeſč a wot svojich, kaž wot druhich krajow krejpschelečjo wotwobročičž. Pruski kral wotmoſki ſwjatomu wotcej we rjanym liseže, zo wójnu njecha a zo poďwolný je, ſvětej měr wobkhowacž, jeliko joho Napoleon na poloj wostaji; francózki khězor pak wotpolaza

wótcowſke bamžowe napominanjo. Pruski kral porucži zdobom pschi spocžatku wójny, zo dyrbi ſo za doſtačo božje pomoch po chlém kraju džen modlenja a pokutu ſwječicu a zo dyrbi ſo nježelſke a ſwiate dñy we zjawnich chrkwiſtich proſtwach po pređowanju pſchitajic: „Swjath Božo, popiſtej nam twoju hnadu, zo býchmy tež we wójni napschečzo naſchim njeſchečzam hako kſcheseženjo ſo zadžerjeli.“ Napoleon zažeħli narodne čeſne žadanſtvo svojich poddanow, pſchičeže ſt swojim wójſtwam z Afriki Turkow a ſpuſhči ſo na kžę, pſcheradu a brón. Napoleonowu započaſt njeje jara kħwalbny był, lohej tež nic joho kónc.

Praschesch ſo: ſak je Napoleon ſwoje kħejorſtvo we Francózsſej zwiede, dyrbischi wotmołkvič: z lamanjom zjawnieje ſwiatocžne pſchisahi a ze ſchibalſtowm; praschesch ſo: ſchtódhia je mlodoho neapelſkoho krala a toſkańskego wójwodu z tróna pređownikow zahnał, dyrbischi wotmołkvič: Napoleon; praschesch ſo: ſchtódhia je rakuſkoho kħejora z hornjeje Italiſkeje wutkožik, dyrbischi wotmołkvič: Napoleon; praschesch ſo: ſchtódhia je bamžej najrjeſtihi a najwjetſchi džel chrkwiſtich krajow kranhč dał, dyrbischi wotmołkvič: Napoleon; praschesch ſo: ſchtódhia je male bamžowe wójſtwo we lěcze 1860 pſchi Kastel-Didardo rozořažl, dyrbischi wotmołkvič: Napoleon; pſchetož tón da tehdom italskomu generalej Cialbini telegraſtrowacj: „čiūi z krótka!“ A praschesch ſo napoſledk: ſchtódhia je wina na wójni we lěcze 1866, dyrbischi wotmołkvič: Napoleon, kotrj je na woběmaj bokamaj ſchjuwał. Duschnie ſchuečki to rumje njeſtu, zaplata paſ budže ſo tež za nimi wuměrječ, dokelž sprawný Bóh we njeħjeſach bħdli.

Wérno je, we poſlenich lětach je Napoleon wurubjenohu a wuslekanohu bamža pſched italskimi zebſežnikami zakilał, tač zo možesche ſwjath wótc ſt najmjeſtchomu we Romje a pſchi romje ſvj. Japoſchtołow Pētra a Pawola ſwoje najwjetſche chrkwiſtke gaſtojnſtvo wobſtaracj; to paſ njeje Napoleonowa, ale je pobožnoho francózskeho ludu zaſkužba. Wérinu francózſki lud noschesche bamža na rukomaj, a dokelž Napoleon joho njeļubožnoſč wubudzieč njeſmedžesche, dyrbischihe wón, doſpołnij tajeńc, po zdaču ludej ſt woli býč. Tež proschesche kħejorka Eugenia ſtajnuje a husto ze ſylzami, zo bý kħejor bamžej kſchivodu nječinič a ruku na joho nježložik, pſchetož wona derje wjedžesche, zo je wot toho časa, zo preni Napoleon bamža zapſchima, joho hweźda zblédnika a zaħadżaka. Tohorunja bē ſlawu Thiers we francózskej komorje pod juſkanjom ludu wuprajik: „ſchtóž bamža zjé, budže na bamža wumřječ.“ Napoleon, pređu pſcheczel a towarſch rebeſlarow Garibaldi a Mazzini, bu pozdjiſho jeju napschežnik, dokelž wonaj něk nič jeno jomu a bamžej, ale tež wſchitkim kħejoram, kralam a kſchesežijskam wjeřčham na ſchiſu džetaj.

Z toho ſo ſpóznoje, zo Napoleonowa luboſč ſt bamžej wulka njeje a wjele njeplaciži. Abo je to znamjo (cejch) bamžowoho pſchiwiſnjenja, hdjż tamou dwajjazycznih kħejor něk z wonwuczeñienjom francózſkich wojakow z twerđizm Għiġiavet-Čilia wrota měſta Rom wſchittim bamžowym napschežnikam wotewri a jich z tym ſt zapſchimanu ſħrobbi? Francózojo fu Napoleonej ſt wjedženju dali, taſte wopuſcheženjo ſlaboho a wot wſħieħek bokow nadpaujenohu bamža pola nich eż-żejt waži hajż pſchēhrata bitwa.

Prajeće sami: wotwisa bamž a katholfska wera z hnadh francózskskoho khězora a je boža wschohomocna ruka pschekrótse? „Ty sh Pětr, t. r. řaka, a na tu řaku chci ja moju církvi natvaricž a porti hèle njebudža ju pschemoco-wacž“ — tele slubjenjo naschoho zbožnika je we wschěch časach a we wschěch zrudobach trósc̄t a nadžija katholfskich křesčjanow bylo. Cílowjekojo nicžo nje-zamóža, Boh sam chce swoju církvi a jeje widžownoho mjeřcha wobwarnowacž a zašitacž: toho swédk su stawizný wsomnacjich stow lét.

Zatraschný sud boži wala so psched naschimi wočimi na zelhačnoho Napoleona; po joho wotendzenju budža z Boha lepsche časyh pschinč. Němſke kraje so bôle a bôle zjenočza, po wójni pak budža lohcy k nim pschizantnjene te krajinh, kij psched 200 a 100 létami pschez schibaloscz francózskskich kralow wot němſkoho kraja su wottorhnjene byle a kij na tamnej stronje wulkeje rěki „Rhein“ leža, Elsaß a Lothringška, hdjež so hischče džensa zwjetšha němſla rycž rycži. We wschěch zjenočených němſkých krajach změja katholc̄y křesčjenjo móemu pschewahu, jich žadanja a wusuhzenja budža we radže wjeřchow a ludow doraz dawacž. Na to tež počazuje staré lacjanſke wěschzenjo braniborskoho mnicha Hermanna we klöfchtrje Lehnin z léta 1250, kotrež rěfa:

Et pastor gregem accipit, Germania regem,
Nec lupus nobili plus insidiatur ovili,

to je:

Pastyr (bamž) zas dostanje stadio a němſki kraj krala,
Wjeli pak za wocežérnu njekala dale.

Z Kulow a. Wulki woltar' nascheje farſkeje církvi je nowe rjane swje-
čzo dostal: swjateje Marije do nježbes horjewzacž. Wusčitna ruka naschoho
knjeza schulſkoho direktora Ledžbora je uani tule krasnu wuzdobu wobradžila. Widžisč swjatu Mariju, kotaž ruch wupſchestrje, k nježju pohladnje a so do wj-
sokoſcze zbehniye. Jeje lěwa noha stupi na křichko lecžatoho jandžela, jeje čelo
wobdawa běla draſta a módry plasčez, wokolo hlavy pak zmahuje zeleny schle-
wjek. K prawich swjateje knježny steji jandžel wjesokoſcze, kotrež we swojimaj
rukomaj róžu a liliu džerži, k lěvich jandžel pobožnoscze, kotrež ruch stykuje a so
modli. Wot swjateje Marije wuliwa so wscho swětko a wobswěli, tak rjec,
chy woltar'.

Církwiſke nowinki a powjescze.

Němſka. Wjeli tamžintow němſkých dželacžerjow, kij buchu po rozkazu
ministerſtwa z Pariza a z Francózskeje wupořazani, su domoj pschicžahntli a su
z džela wulku nuzu čerpjeli. Tola so nětko wschudžom knježerſtwo a wschelake
towarſtwa za nich staraja woſebje z pschipotřazjom džela.

Schlezyn ſka. Ze Schlezynſkeje sameje je pschez 250 borromejských, schě-
rych a franciſlanských miloſeživých ſotrow na bitviſhčea a do lazarétow so podało.

Němſka. Tónle thđení běchu so biskopja Němſkeje we Fulda k wuradžowanjam
zhrromadžili.

Němſka. Pschi wulki dobyczeſtej bitwje pola Meza na 18. augusta ſu naſchi Saksowje wjèle dopomhali, hač runje halle w ſchtyrjoch popołdnju wojowanjo z njeſtſeczelom pola Saint Privat zapoczątu. Z něhdze 15,000 morwych a ranjenych němſkoho wójska běſche 2000 Salsow. Naſcha kawallerija a 102. a 103. regiment infanterije paſ buchu tehdom pſchelutowani. Wot tamnoho dnia, na kotrymž bu wulki džel francozſkej armeje z kommandantom Bazaine do Meza zahnaty, ſu němſke wójska zaſh dale k wjeczoru czahnyli a někotre wažne města, wosebje Chalons wobſadžili. Někto bu nowe rozdželenjo wójskow wuwiedżene a nowa ſchtyrta armeja tworjena, kotrejž Saksowje, pruska garda a 4. pruski korps pſchitſuſcheja a z kotrejž wjedzieſtejtom bu naſch krónprynce Albert wuznamienjeny. Armeje pruskoſteho krónprynca, naſchoho krónprynca a Steinmeza buchu poſtajene, zo bychú dale k Parizej czahnyli. Tola prijedyhacž móžeshe ſo to doſpołnje ſtač, běſche trjeba, zo by hiſtceze wójsko pod Mac Mahonom zbitę bylo, kotrej ſo z pſchiczhom a wotdželenjom Bazaineowych ludzi połnocenje wot Reimsa hromadzefſte a najſkerje Francózam wosebje we twjerdžiznomaj Thionville a Męz na pomoc kchwataſche. Tohodla czehnijſche wulki džel němſkoho wójska k belgiſkim mjezam na Mac Mahona. Duž běſche 27. augusta bitwicžla pola Buzanch (džel Saksow bě pôdla) a 29. pola Nouart a 30. bitwa pola města Beaumont. Tule bitwu bijachu 4. pruski korps, Saksowje a 1. bayerski korps. MacMahon bu zbiti, žhubi 20 kanonow, někotre tawȝynth jatých, wjèle celtow a provianta. Naſajtra 31. rano pječiž pſchimachu němſke wójska z nowa a wobſadžihu město Carignan. Džen pozdžiſho, 1. septembra, zapoczą ſo rano $\frac{1}{2}$ 8 nowa wulka bitwa kołowoſko twjerdžizný Sedan pſchi reč Maas. Tam wojovalchu pruska garda, 4., 5., 11. a 12. korps (Saksowje) a Bajerjo, taſ zo popołdnju Francózow pod Mac Mahonom nimale wschtſkich do Sedana zahnatu. Nadrobne powięſze tejſe bitw hiſtceze brachuja. Tola je wona jara wažna, dokež někto je tež zaſh wulki džel francózskoho wójska wot Pariza wotrézneny, kotrejuž budža ſo Němci dale we tſioch ſylnych linijach pſchiblizowacž. Jená němſka armeja paſ wofstanje zahy k cerniowanju (wobdamianju) twjerdžiznow, z kotrychž Francózowje druhyh wnpadu czinjia. Šylne wojowanjo změje tale armeja pſchi wobléhanju Meza, hdzej je na 100,000 Francózow. Najhórje bombardiruju hižo wjèle dnow Straßburg, hdzej je ſo wulki džel města ſpalit. Ženiczka nadžija Francózow je wobtwjerdžený a z cyrobu derje zaſtarany Pariz, pſched kotrymž chcedža zbytli wójska z kraja a z koloniow a mobilgardu zbrromadzicž a ſkončzne hłowne město wobracž. Tola Němci pſchiczhnu z wulkim wójskom, kotrej ſo pſchec hóle powjetſcha. Hižo zaſh pſchihotuja w Pruskej tſi nowe reserve armeje!

Němſka. Za ranjenych a khorých wojakow ſtarā ſo tež ſwětny rjad Johannitarjow, kotryž je njeboh pruski kral w l. 1852 taſti założił, zo ma wěstu podobnoſež z tamnymi Johannitarjemi abo Maltesarjemi, kotsiž w času kſhiſnych wojnow w Paſaſtinje a narancſich krajach ſtukowachu. Johannitarjo, (abo Maltesarjo, taž ſo w Pruskej joho katholſke ſtawu mjenuju) zwjetſcha zmjenjo a bohaczi, ſu najbóle kommandantowſte lazaretow. Tola w tym nastupanju chcedža woni wjèle knejſtwa měč, taſ ſo lekarjo a družy w nowinach zjawnje na nich ſkorža.

Něm ſka. Po najnowſchim telegraminje je w tym samym času, w kotrymž ſo němſke wójska z Mac Mahonom bijachu, tež Bazaine z nowa swoje moch ſpýtak; pſchetož wón drje je wo tamných bitwach někaf zhonił, hac̄runje je wot Metza do Sedana 15 mil. Rano 31. augusta je Bazaine z cyklej swojej armeju z Metza a joho wobtwierdzenjom pſcherzivo prěnej pruskej armeji pod Friedrichom Karлом a Kummerowej diviſiji wudyril. Noch a chy 1. septembra ſu tam wojovali, hac̄ ſu ſtouc̄znie zmužic̄je Francózowje tola wot pruskej prěnej armeje (woſebje wot naranis̄kich Prusakow) porażeni a zaſy do Metza zahnači byli. Tam je z liniju tež krajna wobora (Landwehr) wuſtojuje ſobu wojovala.

Něm ſka. Pruski kral telegraſtruje 2. septembra popołdnju w dwemaj ze Sedana: Cykle francózſke wójsko je ſo podalo pod ſwojim generalom Wimpfenom. Mac Mahon je ranjeny. Napoleon je ſwoju parſchomu Mi podał a pſchipokazam jomu pſcherzywanjo.

Rakuſka. Khezor je wſchitke ſejm (Landtagi) ſwojich krajow z wuwozajom wuherskich powołac̄ daf; ale do wſchelakich ſu wotpoſlani jenož z protestami t. r. pod wěſtym poročowanjom a wuměnjenjom zaſtupili. Khezorej a kniežerstwu je wo to cjinic̄, zo by „reichsrath“ bórži ſo zhromadzil; tola někotre ludy praia, zo maja ſo za ſo fame a za ſwoje prawo hifcheje předj a nuzniſcho doma starac̄.

Z Roma. Džel Francózow w bamžowym wójsku je na ſwoje žadanjo rozpuchczeny a póndbe domoj. Cykle bamžowe wójsko ſo w krótkim do Roma ſezechne.

Z Roma. Na konciu je někto jenož 150 cyzch abo njeitalſkich biskopow pſchitomnych. Generalne kongregacie ſu woſebje tež horcoth dla jenož zrědka; wondanjo bu 87. džeržana. Wuradzuje ſo tam wo zarjadowanju miſioniftwa w cyzch krajach, wo rjedze po wuprözienju biskopskich ſtolow, wo disciplinę a podobnych wěcach. Na město wotpućowachych a zemrjetych biskopow ſo družy da komiſſiom wuzwola.

Z Roma. Bamž je wóndanjo za Rom tſidnijowſku pobožnoſcz k wuproſchenju měra poſtají. Zo by bamž chle na pruskej abo chle na francózſkej ſtronje ſtaſ, kaž někotsi piſac̄hu, to njeje wěrno.

Z Roma. W khezi, kotaž je w bliskoſći vatikanskoho hrodu běſte prějednich augusta w něčinym času džiwnih ropot w zemi ſkytac̄. Hdyž pſcherzytowachu, nadendžechu ſchtyrjoch dželac̄erjow, kiz tam „minu“ rhyachu, t. r. podzeinsku hrjebiu, kiz ma ſo z pulverom napjelnic̄. Dželac̄erjo, najſterje derje zaplačeni, čeknýchu. Zkōſtuſionje čehchu potajkim vatikan a bamža do powětra (lofta) tſelic̄, kaž ſu w lěće 1867 z jenej wojeſſkej kaſernu hýzo ſezinili. Čłowjec̄za zaſakloſcz ſebi zke wěch wot myſli, ale Boh wſchitke njedopuscheži!

Francóz ſka. Wo Napoleonje a joho ſynje ſo tudy wjele njeponjeda; nowiny ani njeſpomnja, hdže ſo wón namala, ſnadž něhdje na belgiſkich mjezach. Za to khwala někotre khezorowu Eugeniu, kotaž halo regentka džel berje na wurdzenjach ministrow. Najwjetſchu móć na někto grofa Montauban Palitao, a po nim general Trochu (wupraj: Troſhi) halo kommandant Pariza. Ministerſtwo wójny je poruczilo, zo býchu 100,000 muži mobilgardow (nacionalgardow) do Pariza čahnuhl i zakitanju města. Ale tale garda njeſteji ani w bitwach ani

za khězora krucje dosz! W tu khwilu drje su republikanarjo změrom, dokelž so jím nochce knieżeństwo z ponizjachm měřejinjenjom zapoczeć; ale jak budže pozdžischo? Wschelach dawaja knieżeństwu radu, zo by Pariz wopuszczało a so do druhich městow, hdźež Němcy tak lochej njeprchicząnu, prcheshyli.

Maležnoscje towarzstwa.

Sobustawu na lěto 1870: II. 272. M. Młotkowa ze Swinjańje; 273. Jakub Kilarz z Różanta; 274. M. Bui z Gernjan; 275. k. kanonikus kantor Józef Hoffmann z Budyschina; 276. Młatkowsz Czesla z Hórkow.

Ra lěto 1869 zapłacie: 40 k. Madlena Bardonjowa z Pěškec.

Dobrowólne darž: k. kanonikus kantor Hoffmann 15 nsl.

↗ Dofelž abonnementowje Pošta przechy pschibjeraja, schtož je wězo nam jara lubo pobrachuju nami wschelake dotalne cjiſta. Schtož potajskim može, je lubje proszeny, wscie dotalne cjiſta k wuzitkej towarzstwa nam abo naschim expedicijam zaſy darcz.

Sobotu 10. t. m. w 10. hodž. je hłowna zhromadzizna naschoho towarzstwa w tačhantskej schuli.

Cyrkwiński powěſnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Schcjeni: Hanja Marija, dž. kublerja Jakuba Libscha z Hornjeho Hunjowa; Hana Hanja, dž. Jana Tr. Klingsta z Małej Borszczę; Marija Hanja, dž. Jakuba Ksdičanka z podhrada; Ferdinand, s. schewca Lehmanna z B.; Ida, dž. cigarnika Sohana z B.; Marija Ottilia, dž. Adolfa Winklera z B.; Jan Adolf, s. khežnika Karasa z B. — Wěrowanaj: Karl V. Hartmann, cigarnik, a Hana Marija Leschawic na Židowje. — Zemrjetý: Jan, s. njeboh khežnika Jana Pětschki z B. 17 l. 9 m.

Z Radwora. Schcjeni: Jan, s. Ernsta Bohuwera Cymera z Khełna; Marija Kryſtiana, dž. Kornela Augusta Hoblanda z Nowych Boranec; Jan, s. Jana Adama z Kupoje; Hana, dž. Jakuba Rydtarja z Radwora; Hanja, dž. Jana Krala z Khełna; Hanja, dž. Kornela Schellinga z Kamjenej; Michał, s. Jana Kieczi z Kamjenej; Hana, dž. Jakuba Běrka z Khełna; Marija Antonia, dž. knj. Jana Mikela, rycerkublejskohu administratora we Kupoj. — Zemrjetý: Handrij, s. Augusta Heinricha z Kamjenej, 6 m. 1 dž.

W redakcji a w expedicijach Pošta je na pschedan:

Pobožnoſc̄ na ſwatém Skhodže.

Tele knižki móža so broszhiowane dostacj, kaž tež w njezeschitych exemplarach, kotrež so k druhim kniham derje prchiviaczej hodža.

Dary za chrkej w Čornečach abo Baczonju.

K česci Bożej a k spomjenju dusłów su dale woprowali: Pschi processionje do Wölmsdorfa nawdate 2 tol 25 nsl.; kublet Jakub Pjech ze Bytic 10 tol.; Jurij Pjech ze B. 10 tol.; Marija Pjechowa ze B. 2 tol.; Madlena Pjechec ze B. 2 tol.; Michał Schewcžik z Baczonja 25 tol.; jena žona z Mikocziec 5 tol.; jena druga žona z Mikocziec 1 tol.; jena pobožna žona z Kryščenje 10 tol.

Hromadze: 4054 tol. Bohu džak, zo je so przedkowna chytra powyschila!

Ciſhczaj L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Moloč

Wukhadźa preňu a třecu
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćzna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towařstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 18.

17. septembra 1870.

Lětnik 8.

Sriedź wójny.

Surowe njezbožo za kraj a lud je wójna. Njane hona so zapusečza a dželo spróčniwych rukow so zniczi. Wsy a města so spowaleja a do popjela pschewobročza. Milijony pjeniez, we pocze woblicza a z možlemi dželarowych rukow začuzene, so rozmietaja nic na pschisporjenjo, ale na zapuszczenjo a wobškodzenjo ludzacocho derjehicza. Wójnu pschewodža nuza.

Thsach čłowjekow we keženje najxejšich lět, we połnoſeži swojich mocow wukrawja na bitwiſhczach swoje młode žiwjenja. Thsach we njevuprajných bołosčach žałosčza a thsach swoje ežike stawh pschisadža a změja swoju bědnosć nosyę ežas swojego žiwjenja. Tielko swojbow njeje wójna do nuzj, do hubjenstwa, do čežkoho žarowanja. Wójna je zrudna wěc, a pscheczel luda njeje pscheczel wójny, kotaž pschi wschitkich dobhejczach je a wostanje wulke, surove njezbožo. Thsach ronijnych syłzow wokaja „běda,” zatraschne „běda” na thch, kotsiž na wójnu dželaja, k wójnie radža a wabja, do njeje zwola, ju zapocinjeja. Tele syły syrotom, tele zdychowanja starskich njeſtorža podarmo psched trónom sprawnosće.

Tomule wójnskomu hubjenstwej pschidawaja so we naschim času wschelake wopacnoſeže čłowjescleje wutroby, kotrež njeſtu mjeńſche njezbožo, džiſli tamne časne schłody. Duch kžé a njeſtcheczelſkoho zmyſlenja swoju hłonu khroblischo pozběhuje. Mjez tym zo wobrónjene wójſta we poddanskej posluſhnoscji swoje krawe dželo dželaja, syje so hórkosć, złobh a njeſtcheczelſtwo do wutrobow njeſtcheczelſtych poddanow. Wosebje pytoja ſebi wěſte časopisih a nowin zhrudnu zaſkužbi, pshez njeſtcheczelſz a kžu ludh na ſo zechęzuwačz. Smý doſč tajlich powieſczejow čitali, kotrež ſo pozdžiſho halo wumyſlена kža pokazachu, a kotrež věchu jeno ſchęzuwaṇia dla wumyſlene.

Z tuthym duchom kžé towarzhuje ſo duch njeſtcheczelſtwa napſtcheczo katholickej

chrkvi. Niekedžbujo na to, zo tež wjelc týsfacow katholickich wojałow ze zahorjenej swéru na bitwiščach swoju kraj a žiwjenjo wopruije: wérja sebi wěscí ludžo tola katholikow hanicž, zlé wobrycęcz a sebi na nich swoje pazory wótſicž. Tele njeſcheczelske zmýſlenijo so tu a tam mjenje abo bôle ziajnje wupraja. Schkoda, zo kóždý tajki schézuwať tajke wotmolvjenjo njedostanje, kaž njedawno něchtó we Varlinje. Hdžž jo tam powjesč wo přenim dobycju němſkoſho wójska c̄jitasche, rjekný pschitſtnejne zwoblekaný čłowjek swojomu ſusodej: „nó, nětko pónidže ſo katholikam na ſchiju.“ Pscheczelny ſufod pschitſtaji tomu: „a jich popam najprjedyh.“ Mjez tym zo ſo wbohaj čłowjeczkaj hizon do předka na to wjefeschtaj, ſchtož pschi tutym na ſchiju leženju za njemu wotlecži, wobrocži ſo krajinu wobornik a po-kaža na ſwoju wudebjenu wutrobu, prajich: „Ja běch w lécze 66 tež pódla a ſhm naſchich měſčnikow a miłosčiwe ſotry wſchudzom w předu widžał — a tym chceče wž na ſchiju?“ A tamneju čłowjeczkow z krutej rukou za khornat hrabny- wſchi, tchasesche jej a rjekný: „Skúž ſwojomu králej a wótcnomu krajej a žadam mér za ſwoju wérku, a hdžž jón njenamakał, ſežinu ſebi ſam mér.“ Tamnaj mjeſechtaj doſč a nózławaschtaj dale, wosebje hdžž tež wokoloſtejachch protestantow prajich ſtyscheschtaj: „wobornik ma prawje.“ Schkoda, zo njeje kóždý katholik tak wučený Doctor Utriusque Juris, t. j. wučer wobeju prawow (ſwětnoho a chrkwiſtſkoho)!

Njeſcheczelſtwo napscheczo katholickej chrkvi njeje zabludzenjo někotrych jedno- kliných čłowjekow, ale ma ſwoje hukbše körjenje we někajtym ſtradžnym zto- warſhenju, kotrež je po wjelu krajach rozſchérjene. Pschetož ſtoro ze wſchitſkich němſkich krajow doſtawanym powjesč wo ſchęzuwanju napscheczo katholikam a jich duchownym. Cžile ſchęzuvarjo běchu tež přeni, kotsiž ſo na wójnske předowanja Lutherſkich duchownych hóřſchadu. Ze wſchitſkoho ſo zda, zo je tamnym ludžom kſcheczanſtwo a wéra do Boha jara njeſluža wěc a zo woni ze ſwojeje njevěry a bohazapręća žanu potajnoſcz wjach nježinja.

Skóńčnje manu ſpominiež na tamnu njeznajesliwoſcz, kotaž hinaſſhi nahlad a hinaſſhe měnjenjo zboka ſebje cžerpječ njecha a chce wſchitſkich. k swojej njemdrej zahorjenoſciž pschitmoſowacž. Wosebje we měſtach poſpíhtuja čžvody, mjez kotrejmiž je doſč bariladnych wobliczow, ſwoje hanutowace kniejſtwo a njeje wot nich wjelu za měrnoho poddana wočakowacž, dokelž ſo woni za tuni pjeniez tež k wſchelakim druhim ſuſkam trjebacž hodža. Tak wotkrywa tale wójna wſchelake cžemnje ſtronh čłowjescích wutrobow a napomina nas k kędzbnoſći, zo by nas njeſcheczel nje- pschekhwatał a njeſchihotowaných njenamakał.

Tola prječ wot toho, ſchtož ničeju wutrobu zwjefelicž njemóže, a hladajmž za wěcam, kotrež we wójnskim času tróſchtne ſwěča do nužu a bědy žiwjenja. Małožne žiwjenjo je nowy naſtok doſtało, nuža je někotrohožkuli chrkej pytač na- wučzika, kotrež běſche tónle pucž darvno wotwulnýl. Mnohi je khwatał nalež- noſcze ſwojeje duſe tam zarjadowacž, hdžž jenicej je mér a poſoju doſtač. Wjelu pobožnych modlitbow je z najhlubſcheje wutroby k njeblu ſtupalo a z nowa je do- wera na Boha mócnischo wotcuzika.

Woporna luboſcz napscheczo cžerpjachym ſobužłowjekam ſo we krasnym ſwětle

počazuje a mjele darow so hromadži, zo by so khorym a ranjenym wojalam cjer-
pienjo wolžito. Družy khototja na bitwischca a do lazaretow, zo bychu na
ranjenih dobru službu Samaritana dokonjeli. Što nječak z wutrobnej wje-
ſoſoſcu na dobheča naſchich miloſčiwnych bratow a ſotrow poſladowac̄, kotrež
ſu hako wójsko bože wucžahnyle, wolžecž hubjeniſtwo a hojicž ranj, kotrež je
ſurowa brón nacžinita. Zaplačenjo wone na zemi nježadaja, te čjaka na nich w
njeboſach. Čjaka čjasto njeđostanjeja — nječ jeno zažija wſchitke ranj, nječ
jeno so wójna minje, a tamni ſchejuwarjo budheča ſo zaſh na nich zatorhovac̄.
Zich wopominječzo woſtanje tola we žohnovanju a mih inadž hſchče dočjakaſm
čjash, hdež budhe kozdy kraj ſo ſamoho wobžarowac̄, kotriž njezmje domh mi-
loſčiwnych ſotrow a bratrow.

Rjeſe piſa wo tutych klóſchthrfſkih zienocženſtwach wulrajuh katholſki čjapo-
pis: „Što hodži ſo i tomu, za bitwischcom bratrow a pschezelow zwijazowac̄,
jim woſchewjach napoj podawac̄, jim ſmertny pót ze zhmnoho čjaka trčz? Šk-
ſeſče je, mudowh a ſhroth a wj mudri ſejmch woſpóſani: klóſchthrfniſowie ſo i
tomu hodža a nic čji, kotiž ze zbožom luda hraja. Wojeriſtwo a klóſchthrfiſtwo
ſtejtaj ſebi bližko. Bědzenjo, krute, čježke, horce bědzenjo je nadawh klóſchthrfloho
žiwenja: njeſtchecel je ſylny, wulki, njezanicžomny — nuza čjowjeskoho žiwenja
we ſwojih zatraſhnyh woſjenjenjach.“

„Wojak dyrbi wojeriſki porjad znac̄, miloſčiwomu bratrej je klóſchthrf-
ſki zašti joho porjad. Wojak ſo halle trjebac̄ hodži, hdyž je wuwuknyk, milo-
ſčiwy bratr wuwucžuje ſo we noviciac̄ze (pschihotnym ſeče). Wojak dyrbi khor-
hoji pschisahac̄; miloſčiwy bratr (ſotra) wotpoži tule pschisahu pschi professu
(ſlubje). Wojak dyrbi na ſlowo poſluhac̄; doſpolna poſluſhnoſc̄ je ſlub mi-
loſčiwoho bratra.“

„Wojak dyrbi na ſtražu (wachu) čjahneč a njeſmě ſwoje město wopuſtchic̄: ſtražowanjo (wacha) miloſčiwoho bratra (ſotry) je pschi ſož khorých; a tale ſlužba
žada wſchitku mōc a jeno zrēka a na krótki čjas ſo ſlužba pschetorhne. Wojak
dyrbi khorble do bitwy hiž a hotowh bhž, ſwoje žiwenjo woprowac̄: miloſčiwy
bratr bědži bjez pschecac̄a z rjeſowiskim zacpēčom ſmjerće a wumrje wjeſele we
dopjelnjenju ſwojeje winowatoſc̄e.“

„Tak bědž, vobožne wójsko kſchijowanohho zbožnika! z knjezowym kſchijom
bědž napſtcečo kſchijikam žiwenja. Bědž dobre bědzenjo hac̄ do konca. A je-li
padnijesch, padnijesch na čjeſtnym polu we ſlužbje luboſc̄e. Byrnje wench twoje
čjoko njeſtchile, byrnje hweždy a rjady twoju wutrobu njeđebile: jedyn rjad je
tebi wěſty, rjad pour le mérite (t. j. za zaſlužby), z kotrymž tebje něhdž tón
wudebi, z kotrymž a za kotrohož a we kotrymž ſy bědžito a dobhlo.“ H. D.

Hižou tam djeja!

Hdži čemna nōc zemju pschikrywa, a wichorh a njevjedra hawtuja, maja
rubježnich a paduſchi naſložſhe djeļo. Tak pschihodny čjas je ſo we pschitomnyh
wójnach tež piemontſkomu kraju, liž ſo po wójnsko-rubježnym prawje italſki

kras mjenuje, namakał. Kubježne čjródy italskich wojakow so swjatomu wócej do kraja waleja. Krónowanym muž, lotryž je hižon předy swoju rubježnu ruku z chrkwińskim lúblom napjelič, saha nětko, schézuwanym a hnath wot italskoho karbonarsitwa,*) za poslednim wobsedzenstwom chrkwińskego stata. Tamnyj wjelk je psched swětom wowczu draſtu na so powiñyl, a ryczi leſtne, zo bamžowym kraj zalatač dže, zo bamžej dospolnu swobodu a prawo woſtají. Znajemny dawno joho prawu kožu, a prajm: ma na jazyku měd, we wutrobje jēd.

Móžno, zo Boh dopuszczi, zo so Viktor Emanuelej radži, Rom za so wzacz a zo so tež na nim dopjeli: wjetſchi —, wjetſcha čeſc! A tola je wén wobżarowanja hódných čłowjek pschi wschitkim swojim zbožu; pschetož za tajkoho králowskoho bjerjaka, taž je na pschitkład italski Viktor Emanuel, je skózne hórje, hacj za paduchow ze wschědnoho luda. Tajki wschědných paduch kradnje sam na swoju ruku; bérž joho popadnije a do jaſtwa sadža; tu ma čas do so hicj a polutu čjinicj a móže snadž zaſy narunacj načinjennu schodu. Ale tajki krónowanym bjerjak taža a porucja kraj bracj, wupóſczele druhich na to, dawa druhim za so džělacj a ma psched Bohom čke zamokwjenjo za jich dusche na swojim swědomiju. Ale na to so njedohlada, na to sebi njepomysli, a zředka schtó joho na to dopomni, čłowieska sprawnoſez sebi na njoho njewéri, kiba zo joho poſkuſhni pomocníkowje a služownikowje ſlonečnje woteczera. Schto potom? poſuta pola tajkich radh klaca, na zaſydačo a narunano njeje wjele nadžije — a we wěcznoſci?

Boh je sprawny tež napsheczo kralam. Schto budže Pius, naſch lubowanym Wóte, nětko čjinicj? Do leſtnych wabjenjow a lubjenjow njebudže niždi zwolicej a njeha, njemože a njebudže „hai“ prajicj k njesprawnosczi a rubježniſtwu; radſho budže wschitku pscheczliwnoſez a pschescežemu čerjpjecj. Nic podarmo je wo nim do předka prajene: Crux de cruce t. i. kſchij wot kſchijza. Čerpjjenja a horja je we swojim dokhím živjenju doſez nazhonil a wjach snadž hiſheze nazhoni na starý džen. Wschitko móń ponjese, taž dotal, ſcerpnje, halo naměstnik kſchijowanego Jezusa na so nałożujenych ſłowa ſenjezowe: „Na swěje změječe týſčnoſez; tola dowěrjeječe so, ja sym swět pschedobyl (Jan. 16, 33.); waſcha zrudoba so pschedobroči do radoſcze. (Jan. 16, 20.)“ To je puč joho pschekraſnenja. Wjele joho předownikow su čerpjeli a tak schli ze swojim Khrystusom do njebjeſkeje radoſcze: tež Pius pónďze tónſamym puč we ponížnym zapřežu so samoho, pónďze ze zemſkoho bědzenja k njebjeſkim dobycjam. Boh joho njewopuſczeſi we čjazu a njezabudže we wěcznoſci.

Tola, taž pónďze so swjatej cyrkwi we tutych čjazach? Kaž pschecj. Ta je na kručiſhu ſtaku założena hacj na králowſke ſlubjenja a ludjacu pomoc, a helske mocj ju njepſchewinu, byrnje bōle zaſhadzat. Zjawnischo dyžli hewak móže so we naſchich čjazach z psalmistom prajicj: „Njespuſchecjče so na ferschtow, woni wſhak pomhacj njemóžea.“ (Pſalm. 145, 3.) Waſcha pomoc je we mjenje

*) Kabinari su potajne towarzſtvo we Italſkej, podobne naſchim swobodomurnikam (Freimaurer), a džělajca na zbezkarſtvo napsheczo monarchii a cyrkwi. Wječza pschecj za Romom, zo bydu po zničenju swětneje mocy romskoho bamža čsim swobodniſcho a ſylniſcho cyrkje a těru poſtočzowacj móhli.

Knjeza, kotryž je njebjesa a zemju stworil (Psalm. 123, 8.). Nascha crkje je we hórschich wobstejenstwach pobyla — ale dokelž su dawno nimo, njewidzimy něko doſez jich čegeštu a ſurowoſcz. Ženje nijeje crkje ſchłodowała, býruje ſo někotre ſuche halžy woſlamale. Rjeñiſho a mſđđniſho ſo zeleni a kęžeje ſchtom, že žonopowoho zorna zefihadžan. Čeſty pſcheſčenja a poſkoczenja ſu za crkje čaſhy rjantych dobyčzow.

Njezabudzimy dha woſebje něko: „Zbóžny, kiž ſo njebudze po hórschowacż.“ (Mat. 11, 6.). Nuzniſho, džiſli herak, budze něko, hromadze ſtač a hromadze džerječ we prawej ſwérnej pſcheſčednoſci, z frutej wobſtajnoſciu a ze ſwiatej zahorjenioſciu. Woſtewñih pſchi bližtim „Swjatomichaſkiu“ woporje ſcheſčedriſho ſwoju ruſu. Woſt kóždoho njeh ſo, kaž něhdź we jaſoſtolskej wosadze we Jeruza-lemje za Pětra, modlitwa bjez pſcheſtača k Bohu stanje, zo býchmy ze zjedno-čenymi proſtiwami wot Boha doſtali, zo bý ſo čeſas domaphtanja pſchirótcziſ, mér a poſoſ ſaſh na zemi býdlit a we jednej woſeſteri jedne ſtadlo pod jednym paſthyrjom jednomu knjezej a Bohu ſlužito.

H. D.

3 nasheje dićesn.

3 Budyschina. W naſtym laſareſje je pſchez 200 ranjenych Saksow, kotryž mužych wothladaſjo wobſtaraja.

3 Budyschina. Po pſchepröſchenju w Póſku běſche zaidženu ſobotu hlowna z hromadzina towarzſtwia ſi. Cyrilla a Methoda, a to pod pſchedyhdſtrom naſchoho wýſokodostojnouho k. ſcholaſtikuſa Kucžanki. Najpriydu bu zliczbowanjo zaidženouho ſeta pſchedpoſožene a za prawe ſpónzate. Dokhodow běſche w zaidženym lécze, hdž ſo kassa ſobuſicji, 399 tol. 19 nſl. 8 np., wudawkow pak 265 tol. 23 nſl. 5 np., tak zo ze starym zbytkom 133 tol. 26 nſl. 3 np. w poſkadnicach woſta. Horniſche dokhody ſu: Starý zbytk 117 tol. 18 nſl. 3 np., wot 394 ſobuſtawow (kotyž ſu do dnja ſkoneženohu a k aktam położenohu zliczbowanja placili) 197 tol.; doplačenjo ſobuſtawow 15 tol.; z pſchedača Póſla a legendy 16 tol. 19 nſl.; dobrowólne daru 7 tol. 16 nſl. a pſchedai protykow 45 tol. 26 nſl. Z horniſchich wudawkow wuzbehuijemy (kwitowanki ſu pſchi aktach): Čeſtčezenjo Póſla, protyki a ſedmoſho zechinika legendy 221 tol. 25 nſl., ſchtempel 11 tol., broſhirowanjo 6 tol. 12 nſl. 5 np., dawki, porto atd. Potom bu wobzancknije, zo ma zechinik legendy, kotryž ſo runje čiſiheči, 5 abo 6 lisiñow wopſchijecz. Hdž býchu wſchē naležnoſcie towarzſtwia dowiſednane, bu hiſchče wſchitkim džak prajenty, kotyž za towarzſtwu na ſajfežkuſi waſchnijo z luboſeje k ſerbiſkam katholiſtam ſtutkowachu a hiſchče ſluktuja, kaž tež woſebje tomu knjezej, kotryž je bý 400 toleri ſaucije, w haſtrylu zaſhy wróćzeneje, za Pofol poſožit. Njech naſhe towarzſtwu dale kęžeje!

3 Kanec. Na 9. ſeptembra bu naſcha wjes a cyla wokołoſež wilej zwjeſelena, halo naſch wýſokoczeſčenym hnadny knjez biskop Ludwik nowotwarjemu klapaku, kotryž ſiaj njeboh ſublet ſeſor a miňnik Wawrik bjez Kanecami a Swinjarinu za kožiloj, ſam poſwieczi. Hnadny k. biskop pſchijedże k nam $\frac{1}{4}4$ wot Chróſcziſ; z nim běſtaj k. kanonikus kantor Hoffmann z Budyschina a k. ka-

nonikus Barth z Chrósczic. Bjez tym zo so hnadny kniež z wysokostojnymaj k. assistentomaj pola mlyukec swjatocznu chrkwiensku draftu woblefasche, zriadowachu so wotrowiske schulske džeczi pod wjedzenjom k. farskoho administratora Herrmanna a k. wuczerja Zencza. Hdž potom swjedzenstsi czah k khapalky džesche, spewachu džeczi a wschitcy pschitomni rjamy khelusich: Hměda jaſna. Bisstop zaſtupi do khapalki a poſwjeczi ju po swjatocznym chrkwienskim waschnju. Na to buchu tsi wótczenasche zhromadnje wuspiewane, a to preñi za thch, kotsiz budža so w tutej khapalky modlicz, druhi za thch, kiz su we nětčisichej wójnje panhli, a tseči za thch, kotsiz tam hishcze netko wojuja. K wobzanrujenju zaſpewa so Te Deum a czah wróci so zash k mlyukecom, hdžez bu khelusich dokonczeny. Kniež bisstop pak poda so do mlyukec wobydlenja, hdžez mlynik Wawrik wutrobnje džakowne ſlowa wupraji w swoim mjenje, taž tež w mjenje njeboh sobuzaložerja Jakuba Rocora a wschitkikh Raniečanow, do kothich frjedzizny běſche hnadny kniež hako wschischi paſthre duschow pschischol. Wón spomni woſebje tež na to, kaf je psche-čelnosz k. bisstopa, jomu a joho ſobutowaticham pschi lětusichim wophtauju Roma wopofazana, joho pohnuta, zo je ſebi tam tule woſebitu bisstopſku hnadu wuproſyl. Tohorunja bu džak wuprajeny kniežomaj assistantomaj. Po $\frac{1}{4}5$ wotjedze hnadny kniež žohniyo do klóchtra Marijueje Hmědž. Njeh dha tale nowa khapalka dolho steji k khwalbje Božej a k cjeſezi swjateje kniežnej Marije! W džeczoch pak, kiz běchu pschitomne, zdžerž so do dalokich pschichodnych lēt pobožne wopomnijeczo, zo je naſch wysokostojny kniež bisstop tule khapalku ſam poſwjeczil.

3 pruskeje Lužicy.

Z Kulow a. Vubym ſerbſkim ſobukrajanam so z tutym zjewi, zo we kulowſkej farſkej chrkwi swjath džen swjatoho rózarija z dospołnym wotpuſtom za cykl tydzeni so preñju njedzelu oktobra ſwjeczi a druhu njedzelu ker- muſcha. Wschitcy bratsja a wschitke ſotry arcebratſta ſwjatoho rózarija psche- proscha so k tutomu wulfomu ſwyczenju a pominaju ſo luboznije we tym Kniežu, zo chyli Bohu k cjeſezi, taž k ſpomoženju duschow, we bratrowſkej kulowſkej chrkwi k ſwiatej ſpowiedzi a k ſwjatomu woprawjenju pschińcz, zo býchu wulke du- chowne hnady pomjenowanego arcebratſta doftali. Schtóž chec do arcebratſta ſwjatoho rózarija abo do bratsiwa ſwjatoho ſkapulir a zaſtupicz, dyrbi ſwoje mjenno na kulowſkej farje do knihow zapisać dacž. Preñju a druhu njedzelu ſwjatocznoszow budža so po doppołnischich božich ſlužbach we farſkej chrkwi na Marijnym ſwjathym woltarju paczeřki z dospołnym wotpuſtom a ſkapulir woswječeć. Schtóž chec ſwoje paczeřki abo ſwój ſkapulir woswječeć dacž, dyrbi je we tym czasu, zo duchovnym pschi f. Marijnym woltarju steji a ſwyczace modlitwych ſpěva, we rukomaj džerzeč; schtóž chec ſwjath ſkapulir wobwěſcheny měč, dyrbi tež hishcze k woltarzej pschitupicz a ſej jón wot měſchnika wobwěſcheny dacž. Swjath jandzel pěſton pschewodž was wschitkikh, kiz budžecze z luboscje k Bohu a po rjanyh pschitlađe Jezusa, Marije a Józefa do stareje ſwiatejich wa- ſchich předownikow khodzieč a tam na boži woltar k ſpodobanju jandzelow wopor

wascheje pobožnoſće deſe poſožic̄. We zrudobach netčiſiho ſčaſa čkowječja wutroba nihdže druhdže tróſcht a woſtchečzo njenamaka hač pſchi Ježuſu a Mariji. Wón rjelne: „Pójče ſemni wſtchitch, kiž ſeže wobčeženi a ſpróčni, ja haču was woſtchečz“ (Mat. 11, 28); a wona porucža: „ſchtóž mój ſhu wam praſic̄ budže, to cžinče!“ (Jan 2, 5.)

Z Kulowa. Duchowna mač (predktejerka) naſtich miloſćiwych ſotrow hanža je we laſarecze w Drežanach (we nowym měſcie), hdzej wona ze 4 druhiimi miloſćiwymi ſotrami 500 ranjenych a khorých wojaſow woſhlada. Pódla nich ſu tam tež ſchere ſotry a Albertinki. Duchowne kniežym maju we laſarecze malu khabalku, hdzej móža z katholíſkimi wojaſami kóždy džen rano w 6 božu mſtu ſlyſtcheč, ſo wſpowiedac̄ a woprawječ. Kieni krónprynceſſyna wphytuje husto we laſarecze khorých wojaſow a kniež baron Rochow z Brunjowa poſicži duchownym kniežnam wſcho, ſchtóž potřebaju.

Cyrkiwiske nowinki a powjescze.

Z Němſka. Pruski kral je Napoleonej hród Wilhemshöhe poſa Kassela hako bydlo pſchipokaſat, zajeczi wojaſach paſ ſu do wſchelakich němſkich twierdžiznow poſlani. Francózſka pólna armeja 30,000 muži, kiž pod generalom Vinoh Mac Mahonej ſ pomoc khwataſhe, je pozdje pſchitſka a ſo tohodla do Pariza wróćila. Hdzej paſ bu poraženjo poſa Sedana w Parizu znate, bu 4. ſeptembra w Parizu a druhiim wjetſich měſtach Napoleon ze ſwojej ſwójbu (khežorka regentka bě do Belgijskeje čekla a jeje syn do ſendželskeje) za wotsadženoſho wuprajeny a republika wuwokana. Nowe republikaſke regentſtwo, ktorož poſchedyda je general Trochu, je hnydom daſewjedženjo wójnih wobzanſkyho a mobilgardy tež z druhiim měſtow do Pariza powołalo. Němſke wójska paſ ſu ſo pſchech bóle Parizej pſchiblizowale a někotre armeje zhromadžuju ſo nětko, kaž francózſke nowym piſaja, poſched Parizom. Kaf dolho budže ſo Pariz džerječ, wo tym ſtej, kaž pſchech, wobě ſtronje wſchelakoho měnjenja a my tudž nochceny ſ spodobanju abo njespodobanju profecječ. Tež wostajim kóždomu joho měnjenjo, kaf dolho budže ſo republika džerječ a z kim abo hdj pruski kral mér wobzanſtje. Za nas by — mér najſpodobniſcha nowinka byla!

Z Roma. Na konciu wótcowje ſtajnje wotbjeraja, taſ zo je jich tam netk jenož 158, bjez nimi 35 kardinalow. Najnowiſche podawki drje budža ſwiaſtoho wótca muzieč, zo konciu na njevěſty čjas wotſtoři.

Z Roma. Na konciu ſu hač do njedawna 446 ryczow ſo džeržale. Rycznikow běſche z čyla 201, z kotorihž 29 na němſke a khežorske rakufse kraje pſchiniidže. Žednacze ryczow je najwjac̄, kotorž je jedny džeržal. Z kardinalow je ſo 12 na ryczach wobdzeliſto. Z Němcow je kólnski arcibiskop najwjac̄ ryczał, mjeniujich ſchthri króč.

Z Roma. Najwazniſcha nowina je za nas, zo je ſo italske kralowſke wójſko do bamžowoho kraja waliko a zo je po wotsadženju wſchelakich měſtow, hdzej ſu bamžowi wojaſach wotčahnyli, hižo bližko Roma. Italſke kniežerſtwo daſhe ſo

wot republikańarjow radę muzicę, zo by w něcijjskim wójniskim času bamžej kraju wzalo, abo taž woni praja, jón wobjadilo. Král Viktor Emanuel pôšla pôslance Ŀbamžej, kij mœjescze rozentajec, zo so jenož Ŀ dzerženju porjadku Rom wobjadzi. Druhi pôslanc Martino pschinje hízo ultimatum (poslenje skowo), w kotrymž chejsce král malý Leonski džel mesta Roma t. r. schtož je na prawym broz̄ Tibera, bamžej wostajec, jomu a kardinalam civilistu płaczic a joho duchownsku moc pschipóznac. Bamž je pschečzivo tomu wózhomu protestiroval, ale swojemu wójsku zakazal tſelec, hac̄runje chejsce bamžowy general Kanzler radę z nim Rom wobarcz. Do swojego časa budže węzo čłowieska pschemoc, samo njesprawna, dobywacz. Vepšci pschichod paš steji w Bożej moch. Na Boha je bamž dowéru stajik; won wostanie w Romje, hac̄runje su jomu radžili, zo by so na kúpu Malta pschesydlis!

Naležnosće towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1870: fl. 277. Miskawich Hejna ze Skoneje Borscheje; 278. Jan Buł z Wětrowa; 279. Jakub Brýl z Cyhelnicy; 280. Michał Haſčka ze Sulshec; 281. Theodor Rieczka z Budyschina; 282. Pětr Lebza z Kalbic; 283. gýmnasiast Skala w Prahy; 284. Hana Bułowa ze Zbýlic.

Dobrowolne darý. Michał Haſčka ze Sulshec 5 nsl.; Madlena Pjekarjec z Drežđan 5 nsl.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Ksječený: Paweł Adolf, s. krawca Friedricha Adama z B. — Zemrjetaj: Khejskar Jan Rychniar z Nowych Bobolic, 36 l. 10 měs.; Jan August Rieczka z Dzěžničec, 29 l. 5 měs.

Wot redaktora.

Dla wocjishczenja dopisa „z Kulowa“ sym ja wſchelake pisowne a horte porokowanja doslat, halo by tón samý do Pošta z cyka abo tola takí njeſluſhat. Schtož prěnische porokowanjo nastupa, sym na požadanjo z wjac̄ stronow a po pschikladze nimale wſchitlich tohorunja cyrkwińskich nowinow na najwaznische politiske podawki, a potajkim tež na wójske, spominak a toho dla tež tamny trochu politiski dopis pschivzał. Schtož paš druhé porokowanjo nastupa, bych ja (dokelž sym zamotivith redaktor) z wocjishczenjom wſchitlich z džakom dôstatnych artiklow wěstym faktacym njeſcheczelam katholitow brón do rukow dať; to by ſchfodniche bylo dyžli wſchelake ménjenja wo nělotrych punktach tamnoho dopisa! Dopomuze na njeboh „Sächsische Zeitung!“ Wſchitko njeſmě ſo cijihczejec, schtož ſo ſnadž vyczi.

Dary za cyrkę w Czornebach abo Baczonju.

Kcjeſczi Bežej a Ŀ spomoženju dufchow ſu dale woprowali: kneni grofina Leutrum z Drežđan 5 tol.; K. N. z K. 1 tol.; Pětr Delenka z Wutočje 25 tol; na Skalic kvaſu w Khróſczejach 4 tol.

Gromadje: 4089 tol.

Cijihczejec L. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Chyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórnik.

Cislo 19.

1. oktobra 1870.

Lětnik 8.

Ceremonije pschi wudželenju swj. Kschejenc̄y.

Człowiek njeje luth duch, ale stworjenjo, kij z cęsla a dusze wobsteji, a tohođla trjeba wón wěste do zmystow padace znamjenja, zo by tak wot Boha zjewene wěrnoſcę a potajnoſcę swjateje wěrų ſterſcho a dospołniſcho zrozymil. Nasch kniež a zbožník sam nałożowaſche pschi wſchelakich pschiležnoſcžach, pschi wudželenju woſebithych hnadom wěste zwonkowne znamjenja, zo by pschez nje wěrnoſcę, kotrež wuczeſcę, dobroth, kij wudželeſcę, k lepiſhomu dorozymjenju pschinjies, a we cęlowejſtich wutrobach wěru a luboſcz, dowěru a džakownoſcz zbudzik. Po joho pschi-kladze wobthowacu ſwjeczi japoschtokowje a ſwjata chyrkej pschihódné zwonkowne znamjenja a waschnja, zo býchu ſwjatocžnoſcz božich ſlužbow pozběhnyli, wěriwých pak k pobožnoſci pohnuli. A tak su w naschej ſ. chyrki hízom wot najstarších czaſow jow bože ſlužby a wudželenja swj. sakramentow a druhe ſwjatocžnoſcę z rjantmi pobožnymi waschnjemi abo ceremonijemi wobdate, kij, hdž so wot wěriwých zrozymja, wěrnoſcę a potajnoſcę ſ. wěry krucijſcho do wutrobom zacziszcza; dokež so tež tak derje hacž je móžno, zwonkownje, za zmysty człowjela, woznamjenja. „Katholicki posol“ kij chce woſobnje nabožne rozwuczenja a chyrkwiſle naležnoſcę podawacž, budže tež wſchelake pschi božich ſlužbach a druhich chyrkwiſlích ſwjatocžnoſcžach wot chyrkyje wuzívane ceremonije wulfadowacž, a to najprjedy tamne, pod kotrejmiž so ſwjate sakramenty wudželeja. Tón, kij tute rozwuczenja pschez „Kath. posola“ k wam ſczele, prosh a žada jenož, zo býſcze je kędzbnje cžitali, wſchitich naschomu poſolej tež we pschichodnym lěcje ſwěrni wostali, a kóždy hiſcze jenož nowoho wotebjerarja dobýt.

Swjath sakrament kſhczeńcy wusprawnoſci człowjela, t. r. wón wuczeſci joho wot herbſkoho hrécha, a wudebi joho ze ſwjatocžacej hnadi božej; wón wumöži joho wot hněwa božoho, we kotrejmiž bě so halo ſhadomow potomnič na-

rodžit, a staji joho zas do lubošče a spodobanja božoho. Wsché pschi wudželenju swj. kschczenic wuzívane ceremonije počazuja na tule dwoju wěrnoſć: wumnoženjo z djabokſtoho poddanstwa a wuzběhnjenjo i džecžowſtej vožomu.

Ceremonije, pod kotrymiz so nětko swj. kschczenica wudžela, pschiindu z najstarskich časow chrkwe, z tamnyh, we kotrychz so wosebje wotroſčeni kschcziſachu. Hdyž tak jedny wotroſčem pohan abo žid swoju wolu a žadoſč wozjewi, zo čce kschesčanskej cyrkwi pschitupicž, woznamjeni joho biskop po wupraſhowanju a pscheptowanju joho dotalnovo živjenja a zadžerženja ze znamjenjom swj. kschiza na čole a wutrobje, po koži pod modleniom swoju ruku na njoho, a tak bu won pschiwzath mjez katechumenow, t. i. mjez tamnyh, kij so we wěrnoſčach kschesčanskeje wěrh rozwucžowanu, a i dostacju swjateje kschczenic so pschihotowanu. Mějesche drje nětko hizom mjeno „kschecjan“, njesluschesche pak hischče i wěriwym, ale „poſlučachym“, kotsiz mózachu we halí abo pscheddvorje stojo, čitanju swj. piſma a joho wukładowanju pschipoſkuchacz, njesmedžachu pak hischče do božoho domu samoho stupicž a na božich službach so wobdželicž. Za někotry čas hale ſtachu so za nich zjawnje we cyrkwi modlitwym, mjez tym zo woni tu na swojich kolenach klečzachu, a nětko mózachu we zadnim dželu chrkwe božim ſlužbam pschitomni bhež.

Čjas pschihotowanja dýrbjescze po prawym tsi lěta tracž; tola tamni, kij běchu we wuknjenju kschesčanskich wěrnoſčow wosebje pilni a pschez pōčziwe waschnja so wuznamjenjachu, buchu tež prjedy i swjatej kschczenic pschipusčzeni. W ja- poschtoſkim času njebečnu drje wěste dny i wudželenju swjateje kschczenic postajene, taž so to pozdžischo ſta, hdyž bu jutrowna a swjatłownia ſobota i swjatocžnomu wudželenju tutoho swj. ſakramento za wotroſčenych wuzvolena. Někotry čjas psched tym za kschczenicu postajenym dnjom buchu wſkitch pschez modlitwym, po- zohnowanja a druhe swjatocžnosće i njomu pschihotowani. Dýrbjachu so wotrcie djabola a joho ſlutkow a swoju wěru wuznacž; tsi króz dýchny so jim do woblicža, na čole a na wutrobje buchu ze znamjenjom swj. kschiza woznamjenjeni; pod modlitwami bu jim ruka na hlou položena, ſol bu swjeczena a jim někotre zornjatka na jazyk položene. Tute swjatocžnosće ſtachu so z nimi najbóle ſriedu po ſchtwórtce njeđzeli poſta. Bolmonežni njeđzeli bu pschihotowanjo ſkónčene a woni do- ſtachu japoschtoſke wěrhvuznacž a „wótſe naſch.“ Jutrownu ſobotu woznamjeni jich měſčnik abo, dokelž jich najhuscziſchho biskop sam kschczeniesche, biskop ze znamjenom swj. kschiza, ſpěwaſche z nimi japoschtoſku wěru a „wótſe naſch“ z někotrymi druhimi krótkimi paczerjemi, dótkaň so potom ze swojim we ſlénach womacžanym porfstom jich wuſchow a nosa, a žalbowaſche jich potom na wutrobje a mjez ramjenjo- maj z wosebicže i tomu swjatocžnym wolijom. Na to bu kschczeniſta woda na te- ſame swjatocžne waschnjo swjeczena, na kotrež so nětko hischče jutrownu a swjat- łownu ſobotu dupa swjatih ſakramēnt kschczenic wudželeny.

Tute doſke, cjele a dusku čjowjeka wopschijace pschihotowanjo, dýrbjescze dopomnicž, kaf wulta dobrota swj. kschczenica je, kaf wosobna wěc to je: do ſriedzizny swj. chrkwe ſastupicž, i džecžu vožomu a i herzej njebjeſkeje zbožnoſće pozběh- njenj bhež. Pschez rozwucžowanjo, ſlutki pobožnoſće a pokuth, modlitwym, po-

żożnowania a druhe rjane ceremonije buchu katechumenojo pschihotowani, zo bychu tak wérnosz a hnadu kscheszanstwa hódnje pschiwzali a dobre płody pschinjesli.

Skoro wschitke tute ceremonije naložuje chrkej tež hischeze nětko pschi kscheczenich malych džeczi. Tesame praschenja, paczerje, pożohnowanja a druhe pobożne waschnja du wudżelenju kscheczenich do przedla, pschihotuja na wulku hnadu, kiz chce dōstacż, wutorhnu je poddanistwej djabola a sečinja ł templej Ducha swjatoho. Tute ceremonije nieszu prózne, ale zdżerža wo sebi, kaž budżemt to widżecż, rjane wérnosze a wucżby.

Swjata kscheczenica wudżela so we chrlwi, a jenož z ważnych winow dowoli chrkej tež doma kscheczież. Kmotsja cžakaja z džesęjom we hali, psched chrlwinhmi durjemi, dokelż tak dolko hacż herbsti hręch na nim wotpoczuje, njeje wone hódne, do domu bożego zastupicż; halle swj. Kscheczenica wotewri jomu wrota kscheszaniskeje chrlwie a tak tež wrota ł wężejne zdobżnosz. Męschniś, skużownik chrlwie, pschińdże jomu tu napśhecżo, wobleczent z chrlwiniskej drastu fijołkoweje barbħ; to je barba zrudobħ a żarowanja nad thm, zo je tute stworjenjo boże hischeze pod poddanistwom djabola, zo na nim wotpoczuje hnēw boži.

Tu prascha so męschnik nětko najprjedy za mjenom, kotrež qacetaj starszej džesęzu dacż. Kóždy dōstanje pschi swj. Kscheczenich mieno jenoho swjatoho; jene rjane waschnjo, kiz z najstarskich czasow kscheszanstwa pschińdże. Tute mieno je znamio sluba, kiz ma kscheszan pſčech dopominież na tamny swj. slub, kotrež je z bohom we swj. Kscheczenich cžinił, pschi kotrež je jomu slubit, jomu swérnje sluziż a joho kaznje dopjelnicż. Dale dōstanje pał młodły kscheszan mieno jenoho swjatoho, zo by w njebjesach jenoho s̄riebiċċerja mēl, kiz by ze swojej zastupnej próstwu, pola Boha mōć a hnadu ł kscheszaniskomu žiwenju wuprošył. Kóždy dyrbjal žiwenjo swojego mienapatronu derje znač a tež po móžnoſci jene dobre swiecżo wot njoho mēl, zo by so tał prawje husto na njoho dopominil.

Na to prascha so męschnik, qhto sebi wone wot chrlwie żada, a kmotsja wotmowlja na joho męscze: wérū; „qhto pomha“ prascha so męschnik dale, „wéra?“ na czož so wotmowlvi: „wona mje wjedże ł węcznomu žiwenjenju.“ Na to rozwucżji je męschnik a praji: „Chesch-li węczne žiwenjo dōstacż, dopjeliu lažiże boże: lubuj Boha, swojego knjeza, z cyklej wutrobu, z chlej dusħu, z cyklej mysslu a ze wschęch mocow a swojego blijschoho kaž samoho.“ Tute praschenja a napominanja dopominja na rozwucżenjo, kiz ma so psched swj. Kscheczenicu wudżeleż a wschitkim woprawdże tež hischeze wudżela. Wéra, kotrež mōże čłomież jenož z horta swj. chrlwie dōstacż, je zakład, korejn wschodego kscheszanistwego žiwenjenja. Ma-li wéra węczne žiwenjo nam pschinjesz, dyrbi pschez luboſez skutkowacż; wéra pschez luboſez plódna na dobrych skutkach je wobiecżo chleho kscheszanstwa; a toħodla napomina chrkej swoje bżecżo tudi najprjedy ł žiwej wérje.

Na to dħħi nje męschnik džesęzu tſikrōcż bjez wocži: dži won, njeschwarni dħo a cjiu rum Duhej swjatemu, tróſchtarje! Po rozwucżenju zapocżina so skutkowanjo swj. chrlwie, kiz wosobniye we thm wobsteji, čłomieka wumožiż z poddanistwa djabola a joho podċijsnejz tróſchtinomu, ranu zahójacomu, mēr a pokoj da-wacomu knjeſtiwu Ducha swjatoho. Dħej je znamio žiwenjenja a kaž něħbi preni

człowiek Hadam pſchez dychnjenjo swojego stworiczerja wožiwi, a kaž tón zbožnič něhdý pſchez swoje dychnjenjo swojim japoſtolač Ducha ſvj. ſobudželesche a jich z nowa wožiwi, tač dyrbi tež tón człowiek we ſvj. kſchęceńch i nowomu žiwenju wotučiſz. Dychnjenjo měſchnika dopomni tač na potajne zaſhcępienjo nowoho žiwenja, kotrež ſo pſchez ſlukowanjo ſ. Ducha we ſvj. kſchęceńch ſtawa.

Je-li džęćzo tač wutorhnjene kniejſtu w djaboku, zaſtupi do čzrodku tamnyh, kž wojuja pod khorhoju Khrystowej; i znamienju toho woznamjeni je měſchnik ze znamienjom ſvj. kſchiža na czole a wutrobie a praji: „Dostań znamjo kſchiža na czole kaž na wutrobu, wzmi wérę na njebjese wěrnoſcę a budź tajke w swojim zadžerzenju, zo by tempel boži bhez mohlo.“ Wěrny kſchęcejjan, t. j. wěrny wužownik kſhižowanego zbožniča, njedyrbi ſo znamienja ſvj. kſhiža žeňe hanibowacż, dyrbi bjez bojoſcę ſwoju wérę wuznawacż; dyrbi bjez bojoſcę ſwoju wérę wuznacż a po ujej tež žiwy bhez. Wo to proſy měſchnik we nětko ſzczehowacej modlitwie.

Wo ſlončenej modlitwie po koži měſchnik ſwoju ruku na hłowu džęſcza; i znamienju, zo je wón we mjenje ſvj. chrlwje pod jeje zakit ſtaji, zo dyrbi wot nětko pocziſnijene bhez Khrystusowomu kniejſtu; tohodla wón mjez tymi tež wo tu hnadu proſy, zo by młodý kſchęcejan wumozěn wot ſlepoſcę wutrobi a zwiazłow djaboku nětko Bohu ſwěrnje ſlužiſ a we ſwiatosći wot jenoho dnia i druhomu pſchibjerat. K tomu pač dyrbi wón pſchez paczerje a žohnowanja ſwiateje chrlwje ſpodobanjo dobycż na jeje wučbje, a pſched plěſniwoſcę hręcha zakitanh wostacż. Tohodla po koža ſo jomu někotre zornjatka ſwječeneje ſele na jazyl ze ſlowami: „Dostan sól mudroſcę, njech je tebi wujednanjo i wěčnomu žiwenju.“ Sól ma woſobniče dwoju ſamotnoſcę, jedž czini derje ſłodžacu a wſchelače węch, kž ſo z ujeju poſhpaja, zakita wona dołho pſched zhniciom a plěſniwoſcę. Tež młodemu kſchęcejanemu po koža ſo někotre zornjatka ſwječeneje ſele na jazyl i znamienju, zo by ſpodobanjo měl na wěrnoſcach ſ. wěry, zo by jomu kſchęcejanemu wučba haſo wožbojaca mudroſcę derje ſłodžala; a zo by tač zaſitanh wostał pſched hręchom, pſched duchownej plěſniwoſcę.

Druhi króč nětko a ſwiatotocznischo proſy měſchnik, zo by moc djaboku ſo złamała a woſkabiła, znowa woznamuje džęćzo ze znamienjom ſ. kſhiža a praji: Tute znamjo ſ. kſhiža, kž my joho czolej zacziszczyć, njezwaž ſebi th, djaboku, žeňe ranicž! Hdyž naſcha ſ. chrlje pſchi ſ. kſchęceńch wjach króč Boha proſy, zo by djabokſta moc we džęſczu ſo złamała, njestanje ſnadž ſo to tohodla, haſo by wěrika, zo je kóždý człowiek pſched ſ. kſchęcejnicu wot djaboku woſhynjenj, ně, to ſo stanje, tohodla dolež człowiek, z herbſkim hręchom womazanym, ſluſcha tamnomu kraleſtwie hręcha, we kótrymž djabok knieji, moc hręcha a hręchnych naſhilnoſcę, kž wot djaboku pſchitidu, chec chrlje pſchez tač mjenowanym exorcismus złamacż. Wustupio tač z kraleſtwia hręcha zaſtupi młodý kſchęcejan do kraleſtwia Khrystusowoho, do kraleſtwia džęci božich, zo by tu wojował za wěrnoſcę a poccziwoſcę pod zaſitom ſ. chrlwje, haſo znamjo toho, zo wón tač pſchiliſcha Bohu a joho chrlwi, po koži měſchnik z nowa ſwoju ruku na hłowu džęſcza.

Tak wumozene z djabokſtoho poddanſtwa wiedzie je nětko měſchnik do chrlwje

nuts; wón položi jedyn kóne swojeje stole na nje a praji: „Zastup do tempa božoho, zo by z Chrystusom džel měl na věčném živjenju. Stola je znamjo církevské moch, z kotrejž so člověké durje do církve vstupovat. Na puczu k dupje spěva někto měščník z kmotrami japoščtolšku věru a „vítse našch.“ Do kina s. církve chce male džeczo někto pschiwzate bjež, a tak wuznaje wone pschez hort svojich kmotrow prawu věru a spěva tamní pacjer, kotrejž je zbožník sam nas spěvacž wuzčit. Církej je vobydlenjo bože, dom k modlenju postajen, a tak wucži křesťanstwo přeni krčz do církve zastupicž z modlenjom a tak ma so to pschech stacž.

(Početčowanjo.)

3 nascheje diöcesy.

3 Budysčina. Wutoru psched thdzenjom mějesche našch hnadny l. biskop wysoke wophtanjo. Kníz biskop Wahala z Litoměřic běše k njomu pschiijel. Wón wosta na tachantswie pschez nóc a wotjedže nazajtra $\frac{1}{2}11$ do kláštra Marijnoho Dola.

3 Budysčina. Zaúdženu wutoru běše po poručnosći duchowneje wýschnosće we wšchěch církvách diöcesy requiem za njeboh princestu Almaliu, sotru joho Majestosće našchoho krála, kotrejž je 18. septembra zemřela w starobie 76 let. Njeboh princesta běše česčena halo spisovárka a w Dreždjanach a wolnosći halo dobročerká kudych znata.

3 Budysčina. Wotrowski l. farař Wels wostanje swojoho dospočnoho wustrawněnia dla hischče do hapyryla pschichodnoho lěta w Davosu w Schwajcarſtej.

3 dreždanskeje diöcesy.

3 Dreždjan. Dokelž so l. konfistorialny präses Müller pensioniravacž da, pschiindže l. kanonikus a farař Bernet na joho město, a lipšlowskij l. farař a kanonikus Stolle budže farař a konfistorialny radiczer w Dreždjanach.

3 Dreždjan. W tudomném novoměščanském lazareze je někto 10 miloščivých sotrow.

Církevské nowinki a powjescze.

3 Philippendorf. Na s. Marije naroda popoldnju bu wot l. vikára z assistencu džesacž duchowných rěžkowných kamieni noweje církve, kotrejž běchu frjedu sem pschiwjezli, posvjeczen. Pschi rjantym vjedrje běše so vjele thſacow ludzi zhromadžilo. W swjedženskej ryczi spomni l. vikár bjež druhim tež, zo so tón wšchitlím znath podarok přecž njeda. Hdžez budže wulsi woktař stacž, bu drje-wjanu svjatý křiž stojen. — Wónanjo pschiindžechu sem 33 murjerjo a dželachu cíkly džení bjež zdj pschi církevskym twarje. Woni běchu w Schönawje pola Slanknowa wulku fabriku twarili a bjež sobu wucžinili, zo chceža l. Božej česči jedyn džení darmo dželacž, jeli tele twarjenjo bjež schody na strovoscji dokonjeja.

Psched spoczatkem swojoho džela tudy a po jeho skončenju džehu čile česce hódní murjerjo do hradueje svoy so pomodliz.

Z Prahi. Na město njeboh k. Zeidlera, kij je w Romje zemřel, kaž smy písal, bu 14. septbr. dotalný knihowník, Kolenaty za prälata bohatoho Nöschtra na Strahomje w Praži wuzvolený.

Z Einsiedela pola Friedlanda. W tudomnej chrkwi je knížez biskop Wahala firmoval a visitaciju džeržat. Hdyž na farje z friedlandskim vikárom pschenocwasche 26. septembra, wunídze w noch wokolo jeneje wohén we faršej bróžni, spali tu samu a tež tséchu faru. Farar k. Ressel phtuh wohén najprjedh a wunjeje wschitke chrtwinse zapísne kníži, k. vikárej popali so draſta a k. biskop zhobi pschi wuzčelnjenju swój złoth rječaz a swój złoth kſchíž, kotrejž drohej kruchaj so njeſtej wjach namakaſoj. Biskopowý wóz z koſrami ſtejſe w bróžni a je so ſobu ſpalit. Lut je tam, kaž ſo powjeda, jara zazklobený a je hízo wloni fararzej za zlo wzak, zo je wón mission džeržecž daſ. Tohodla myſli ſo, zo je wohén wot glóſnika założený.

Němska. Kóne wójny njeje hiſhceje widžecž. Republikanske kniježerſtvo, kij je nětko w Toulru, ſo dale wobara, dokelž je psched jednanja miniftra Jules Favre z Bismarkom zhotvilo, zo Pruska bjez druhim wotſtupjenjo Elſaffa a nimale cykleje Lothringſkeje žada jako wuměníenjo mera. Tola ſu wokolo cernirowanoho Pariza w poſleniſhím času jenož male bitwicžki byle. Zaſh ſtej dwě twjerdzízne ſo poddaſoj, Toul pschi žezeznich, kij do Pariza wjedže, a 27. septembra wažny Straßburg, kotrejž je ſydom nježeli ſylnje potſelanh byl. W Parizu je po jených powjesczach 200,000 wojakow a mobilgardow, po druhich hacž do 500,000; njech w tym naſtupanju jedyn tym abo druhí druhim powjesczam wéri.

Z Wrótſlawy. Biskop Dr. Förster, kij běſche ſwoje zaſtojnſtvo zložicž chyt, je na proſtu swojoho duchowniſtwa a luda, we wſchelawich adreſſach wuprajenu, a po bamžowej žadoci te ſamo zaſh wobkhowaſ.

Morawſka. Kanonikus Nöttig w Brünne je za tamniſchoho biskopa pomjenowaný.

Thyrolſka. Z Bozena ſu předowſhi bamžowi wojac̄, Leutnant grofa Schmifing-Kerſenbrock, zuava ſwoboduh k. Di Pauli a Leutnant karabinirow grofa Franc Stollberg, zjawnu proſtu na Němcow woziewili, zo bych ſo draſty a pjenzych hromadzík ze domojpoſlaných bamžowych wojakow, kotsiž budža najbóle psched Thyrolſku puczowac̄.

Z Graza. Wſchelake nowinu powjedachu, zo ſu tudy 950 čłowjekow dla wupraſenja bamžoweje njezmóloſcje wot katholiskeje chrkwe wotpanhli. Tola z dobroho žórla ſo mē, zo je ſo jenož 97 taſlich „w rožwětlenym Grazu“ zjewiko, a wot tamnoho času ſu wſchelach z nich ſwoje wotſtupjeniſke woziewienjo zaſh wróčo wzali. Hdyž w towarzíſtve zahorjena cžrода njewěriwomu kħwalbu woka, ſicža (rachnuja) ju bórzy k wotpanjenym! Pschi měrnishim rožludzenju paſ do-phytaja ſo rožomniſchi, zo drje tola kóždy, kij pschedzivo njezmóloſcji rječi, wjele wjach žada, hdyž chec ſam jenicežti tež njezmólny byz! Kaž w Grazu, taſ ſu tež w někotrych druhich němſtich městach z hromadzíznych wuzčených a tež njezwę-

nych wo bamžowej njezmōlnosczi haru hnali, hacž je skónčnje wójna na rjād pſchischiela.

Z Roma. Na 20. septembra su italscy wojach, kotrychž bě 80,000 do bamžowoho kraja pod nawjedowanjom generała Cadorna pſchicžahnýko, Rom wobsadzili. To so wě, zo so bamžowe wójsko 8,000 muži džerječ njemóžesche. Wojskſke čeſeče a protesta dla je so wone ſchěč hodžinow na murjach wobarało; w měscze samym su někotre czródziečki na so potſelale. Potom je bamž sam kapitulaciju (20. sept.) porucžil, zo so njebž podarmo krej pſcheliwała. Panſko je na kralowskej stronje, koz nowiny piſaja, 8 morwych a 23 ranjenych; na bamžowej stronje je wobojich hischeze mjenuje. Z bamžowoho wójska budža Italienarjo zwjetſcha do kralowskoho tykujeni, cuzownich pak (pſchez 4000) pſchez Alessandriu do swojeho wótnoho kraja pôšlani. Na požadanju swjatohu wótca su italscy wojacy tež leonisti džel města wobsadzili, dokelž nobelgarda a schwajcarſta garda njemóžetej njemdry lud, kiz je hido duchowithch a žardarmow nadpadował, w rjedže džerječ. Zo by derje pſchihotowana njesprawna wěc krala Viktora Emmanuela někajki „sprawni“ napohlad dostaka, chec wón 6. oktobra z plebisitom wothloſowacž dacž, hacž ma wón knježestwo we wobsadzenym bamžowym kraju dale wjescz. Italiski parlament (sejm) ma jo 12. do Roma powolacž a kral chec 18. do Roma swjatocznje czahnhcž a we quirinalskim hrodze so zaſydlieč. Keak dotho budže te chle rubjeňtwo Vlktořej Emmanuelej a joho swójbie thcz, to wěžo nichto njewě!

Z Roma. Statny sekretar (prěni bamžowych minister) kardinal Antonelli je swoje zaſtojniſto zložil; Capatti stupi ma joho město.

Z Roma. Bamžom wojach dostachu na torhoſtčju ſ. Petra 21. septembra wot bamža požohnowanjo a buchu potom pſchez jandželske wrota (Porta Angelica) z města wjedženi a wotpožožihu swoje brónje pſched hrodom Panſli; wot tam buchu do Civita Vecchia wotwiezeni, zo býchu ſkoučnje do Alessandria pſchischieli. Na hasach buchu wusměſheni a storkani, někotrym wjſchſhim buchu czaſníki rubjene. Kunje tak a hischeze hórje džesche so žandarmam; w blízkosći mosta pſchi jandželskim hrodje bushtaj dwaj z nich wot zbežkarjow zatſelenaj a tſjo do Tibera cziſnjeni, hdez̄ so zatepitichu. Keſeruh buchu nimale wſchitke pſchez lud wurubjene. Duchowithch je malo na hasach widječ, dokelž jich pſchecžehaja; wosebje džerža na thch, kiz su officiram a druhim swojim krajanam k pomoc pſchi zjadowanju domojpućowanja. Kralowſch změja nužu z rozinjemdrjenym ludom. Tak je hnydom na 15 wſchelatich nowinow nastalo, kiz wſchitke republikanscy piſaja. Banka a druhe kassh dyrbja z wojaſkami wobsadzene býcz. W jenej noch dyrbjachu někotre ſta ludži do jaſtwa wotwiescž. Cuznicich njeſměža so widječ dacž, wosebje nic duchowni. Tak bu jedyn ſchpaniſki biskop ze swojim duchowithm wot ludži nadpanjenh, a jenož dwaj italskaj wojaſkaj móžeschtaj joho wuhanjenjam wutorhnhcž. Swjath wótc je mojkrec jath; pſched pſchepodacžom Roma je hischeze pſched diplomatickym korpsom (pſched cuzyni pôſtaucami) protest wuprajik; někto budže jomu czeſko piſma wozjewiecž. Prěnjej dnaj italskoho knježenja w Romje ſta ſo pſchez 20 mordaſtwow, paſtly buchu wurubjene a khěje zapalane.

Z Roma. Poſleni kruch bamžowoho kraja, kiz su někto Italſch „wob-

ſadžili" abo wzali, mějeshche 214 ſchtyrirožních mil a 723,000 wobydler; ſchtož ſu jomu wotajili, je leonski džel města wokolo vatikana z 12,000 wobydlerjemi.

I talſka. We wſchelakich městach, hdež ſo wobſadženjo Roma ſwječji a kwhali, njeje ženje „ſtawa kralej“ ſkyshecz, ale pſchech: „ſtawa republich, Mazzinie, Garibaldej, Romej halo ſydej pſchichodneje republiky atd.“ Tu a tam ſu ludži tohodla do jaſtva tykli. Ze wſchoho pač je widhecz, zo změje kralowe knježerſtwo z republikanarjemi znajmjeſcha — wjele džela!

Jendželska. Kac je katholſka cyrkje w tuthym kraju pſchibjerača, je wulſtne. W lēze 1855 licžachu w Jendželskej a Schottlande 800,000 katholikow a nětk je jich tam 2 milijonaj. Cyrkwijow a khapalow je tam 1151, z kotrychž bu 29 w zaňdenym lēze hotowych. Wloni bu nowy theologiski seminar w Hammersmithu založený; w Haverlock-Hillu ſu dominikanarjo nowy priorat zrjadowali. Duchownych je tam pſchez 1700, bjez nimi 217 klóſchthyrſkich. W njeſměrnje wulſim Londonje njeje nětko žadny katholik, kotryž by dale dyhli jendželsku milu do jeneje svojich cyrkwijow měl. Na nježelach a ſwiatých dnach ſu ſemſche we wſchelakim času, za tym hač ſo wobydlerjam naſlepje hodži. Katholſch njeju wjach tak hidženi, kaž to předy běſche. Wjele anglikanarjom hodiži do katholſkich cyrkwijow. Schulow, wysokich a nízkich, je tam tež doſč; holče ſchule ſteja zwjetſcha pod klóſchthyrſimi knježinami. Katholikowje wuprajeja ſo tam kruče pſchečiwo njekonfessionalnym abo njevěriwym ſchulam a žadaja katholſke za swoje džecji. Jendželszenjo ſu w tym naſtrupanju dobrý pſchikkad.

Ruſowſla. Poſleni katholſki biskop w naſvětornej Ruſovské l. Vorowſki, biskop za Wołynsku, Podolsku a Kijow, bu do wuhnanſta waotwiedzený. Tohorunja je biskop Majerczak w Kielcach, poſleni biskop, kij bě w svojim ſydkownym měſeče, w tuthych dnach zemřel.

Maležnoscje towarſtwa.

Sobuſtawh na lēto 1870: II. 285. Michał Schewcik z Baczonja; 286. Michał Pöjer z Eufesa; 287. Jakub Schotka z Chróſcic; 288. gymnaſiaſt Franc Merejink w Prahy; 289. Milkawſki Lebza z Nowoſtie; 290. Wórfchla Kuejanowa z Ralbic.

Cyrkwinski powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. K ſchęjeni: Hana Martha, dj. Iana Bräueru z Mjedžoža; Hana Theresia, dj. žiwnoſćerja Handrija Haſche ze Žajdowa; Marija Madlena, dj. ejeſte Pórnadžika z Dježnikec; Heinrich Marx, s. Fr. W. Großmanna z B.

Dary za cyrkje w Čjornečach abo Baczonju.

K ejeſci Bozej a k ſpomoženju duſhov ſu dale woprowali: pſchez l. kanoniku ſararja Barthu wot njejenowanoſho 100 tol.; H. K. z Albertvereina 15 nſl. Hromadze: 4189 tol. 15 nſl.

Katholicki Czasopis

Wukhadźa pręnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolétna płaciźna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrómski c̄asopis,

wydawany wot towařstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórnik.

Cislo 20.

15. oktobra 1870.

Lětnik 8.

Surowstwa napsheczjo wjerchowstwu baniżow Piusa VI. a Piusa VII.

We c̄asach thschnoſc̄ow a ps̄chečzinoſc̄ow tróſhtuje a zbudžuje ſ nadžii — poſlad do zańdžentych c̄asow, we kotrychž je ſo ruka boža móena wopokazowała a z thschnoſce wumozila thc̄, kotsiž ſwoju nadžiju ſtajeli ſu na Boha. Z tajkim zakitanjom je Boh ſwoju wuzwoleñiu, ſwiatu katholicki cyrk̄ej ps̄chewodžał hac̄ do dženſnischoho dnia a budże ju ps̄chewodžec̄ hac̄ do toho dnia, hdžez ps̄chiniđze hało ſudník ſudžic̄ ſiwhch a morwych. Boh dopuschezuje ps̄chečzinoſc̄e a ps̄cheſčehanja na ſwoju cyrk̄ej a njezadžewa helskím mocam namocowanjo, ale ps̄chewocwača ps̄chewinyc̄ ju njeda do węczinoſc̄e.

Hela je ſo zapſchisahala napsheczjo Kenjezowomu wuzwoleñiomu a žalbowanomu, napsheczjo Chrystuſowomu nameſtníkem na zemi, napsheczjo widżownomu wjerchej cyrk̄ej, napsheczjo naſtupníkem ſ. Větra, napsheczjo Piusej džewjatomu, naſhomu ſwiatomu Wótej. Řeta doſko hanja hižom a wiſměſheja joho ſtradzne towařſwa c̄imy a ryža. Kž na njeho čłowiekowje, kotsiž ſu dawno hižon wot Boha wotpadnli. Tak chchdu, bý-li móžno bylo, we wutrobje wčriwych katholikow poduſhez luboſez, zahnac̄ dowěru, wotewraz̄ c̄jeſczownoſc̄ napsheczjo tomu, kotryž je najwyschschí paſtýr a wóte nas wſchittich. Móžno, zo je tam a ſem něčto pothabkował, ale chch katholicki lud je ſwoju luboſez, dowěru a c̄jeſczownoſc̄ naſpsheczjo Piusej zaſy a zaſy zjawnije wuprajſil a wopokazal. Skoro we žanhých c̄asach předyh nas njeje ſo tale katholicka jednoſc̄ a ps̄cheſčednoſc̄ tak jaſnije ps̄ched woſzemí chchoho swęta woſjewjaka, taž we naſchim c̄asu.

To ſnabž je njeſcheczelam brón z ruki wzało a ſich ſ rozomej ps̄chiniđeko? O nē, hela ſphytuje na druhe waſchnijo zbožowne ſtukowanjo najwyschschej wyschnoſc̄e na zemi zamjezonac̄ a zadžewac̄. Wjerch cyrk̄ej dyrbi býc̄ poddan swę-

noho krala a cyrkwi poddanka swietneje mocy. To je posledni wotpohlad tamnih napadow na cyrkwiniski kraj, kotrej so we lèce 1859 zapoczachu, 1860 pokraczowachu a we naschich dñjach dokonjachu. Rom je we ruch italskoho krala, a bamž je joho jath, hacž runje so psched swietom ryczi, zo so jomu wscha wjerchowjska czeſc a moc a doſpołna swoboda wostaji.

Njepſcheczelowje cyrkwie ſo nětko zraduja, zo je poslednja hodžina bamžowſta pschisbla a zo ſo katoljska cyrkwi nětko z tamneje wosomnaczeſtowlétejne jednoſeſe rozpadnje do wſchelakich krajnih cyrkwiczkow. Ale jich radoſeſ a jich nadžija njeje hinajscha hacž radoſeſ Židow, hdjž běchu Žežuſa na kſchijz pſchibili. Krótki čas wona traje.

Nekotryjſuli pſcheczel cyrkwie ſo naſtrojeny rozhlaſdnie a we wntrobje tſche-pota a zrudnu žalosć ſkorži a hlaſa z bojoſežu do pſchichoda a měni, zo je wschtik zhubjene. A tola wueža uas ſtawizn cyrkwie, zo we časach pſcheczelowjow mějſeſe cyrkwi najkrasnjsche dobyčza a swoju we Bohu zakruczenu a pſchewinu mocy najzjawniſho wopolazowaſche tehdom, hdjž ju njepſcheczelowje hízom za zniczenu djerzach. To wobſwedeſjuja nam tež ſtawizn cyrkwie na pomjeſzach nětežiſhoho ſteſtoſtyka. Schtož tehdom Francózowje čzinjachu, čzinja nětko Italſch. Schtož mějſeſe tehdom Pius VI. a Pius VII. čzepiec, čzepi a změje drje čzepiec nětko Pius IX. A schtož je Boh tehdom dokonjal, dokouja won tež w naſchim čaſu.

Nětko ſuny ſwědkowje pocziszczenja cyrkwie, we ſwojim čaſu tež wohſadam jeje dobyčežo.

Francózowje běchu 22. septembra 1792 ſwoj kraj za republiku wuprajili a ſwojoho krala Ludwiga XVI. 21. januaru 1792 morili. Tasama strona, kij běſhe trón powaſila, zapocza tež knjezowh voltar kóncowac̄. Cyrkwinſke kubla buchu za krajne zamoženjo wuprajene, klóſchtrę zeběhane, mnischa a knjezih rozechnate. Wot dñchownyh bu pſchisaha na krajnu wuſtawu žadana. Kotsiž nje-pſchisahachu, buchn do jaſtwa tyknjeni. Skónčnje buchu bože ſlužb zhěhnjene a zakazane. Haj do Boha wěrič, njeběſhe wjac̄ dowolene. Bamž Pius VI., kotrej wot 14. februara 1775 cyrkwi wobknjeſeſe, pozběhny wjac̄ króč ſwoj hłos napshečejo taſtim pſchemocowanjam cyrkwie. Toho dla bu za njepſcheczela francózſkeje republiki wuprajeny a joho wobſedzeniſta we Francózſkej wzate.

Pſchi mutſlownych njeněrah a wójnach a pſchi paduchſtwach th̄, kotsiž běchu knjeſtvo na ſo ztorhnyli, běſhe ſo kraj tak pſchedožit, zo powyſchene dawki nihdze wjac̄ doſahac̄ njechachu. Toho dla chytru k pjenezam pſchic̄ pſchez wudobyczo a wurubjenjo italskich krajow. K tomu wuzwolichu generała Bonaparte. Tón dha czehnjeſe z wójſtom do Italſkeje a muzesche lud a ſejezuwaſche jich napshečejo jich knjezjerjam. Lubjeſhe jim wumozjenjo wot thranow, ſwobodnosć a rinnoprawnosć. Baslepjere města joho halo wumozjerja witachu. Po dobyčeſtſkich bitwach (10. meje, 14., 15. a 16. novembra 1796) wupifowasche wſchudzem wójnske placzenja a bjerjeſhe wosobne poſlady a ſejeleſhe je do Pariza.

Z dobyčeſtſkim wójſkom wali ſo na bamžowh kraj a Pius VI. zhubi we pſchiměrje džel kraja a dyrbjeſhe 5,000,000 toſeri zaplaćic̄. Pſchi tym žadache Bonaparte, zo dyrbi bamž francózſke nowotarſtwa a pſhemocowanja napshečejo cyrkwi

za płaczące wuprajicę a swoje wulką napszeczo nim naspiet wzacę. Pius VI. nijemóżešte do toho zwolicię. Tohodla Bonaparte 1. februara 1797 pſchimēr złama a wobſadzi krajinę Bologna, Ferrara a Romagna. Hdyż bu 19. februara 1797 mēr cžinienty, dyrbjesche bamž 8 milijonow toleri wojniſkoho zapłata płaczącę a wschelake woſobne, żadne węch wotedać. Bonaparte so hiſheče khwalesche, zo je jara hnadnje cžinit. W decembri 1797 cžehnjeſche dobhejersch do Pariza.

Bamž, kotryž běſche we wýſokiej starobie a khorowath, ménjeſche, zo změje tola po tajſich woporach mēr. Ale Francózowje mučazhu a ſchežuwachu jomu lud a założichu we Romje towarzſtwo Jakobinow*) a pſchihotowachu ſkradžu zbežkarſtwo. Tele towarzſtwo džerjeſche 28. decembra 1797 we Romje wulki wobſhad a woſasche: „Bivat swoboda.“ Romſki lud paſt woſasche: „Bivat swjata cyrle! Bivat Pius.“

Zbežkarſjo so rozcželadju, ale bórzy pſchiuidžechu zaſy, wjedženi wot francózſkoho generała Dufota, kotryž z nahini mječom pſched nimi džesche. Podwyschě ſi bamžowoho wójſka joho napominasche, zo by mječ do nôžniov tyknęt a mēr džeržaſ. Dufot paſt zawaſa: „Wſchitc za mnū! Bivat swoboda!“ Tak cžerjachu ſo za bamžowymi woſakami a rubachu do nich. Pſchi tym bu Dufot wot podwyschka ſmertiſtje ranjeny. Bičo pſchesta a wýſhnoſc póſka wotdželenjo woſakow ſi zakitej ranjenego Dufota, kotryž paſt bórzy wumrje.

Hdyž to we Parizu zhoničku, póſlachu generała Berthiera z wójſkom na cyrkwinſki kraj. Berthier wali ſo do Roma a woſjewi tam 15. februara 1798 republiku. Čzvódka ludu woſasche republičnych ſlawu. Družy wſchitc ſrudni mječachu. Hdyž bamž to zhoni, praſeſche: „Bóh budź we wýškim lhwalenj. Nicžo ſo bjez joho dopuſtčenja njestanje.“

Zbežkarſka strona liſchjeſche Berthierej a hanjeſche bamža. Ze swojeſje ſrijedžizných założichu kniejeſtwo a póſlachu bamžej póſlaniſtwo, kotrej dyrbjesche jomu we mjenje „swobodnoho“ romſkoho luda ziewič, zo ſu wſchitke joho prawa ſpadle. Pius jich pſched ſo njepruſtej, ale daſte jim pſchez ſlužowniſta praſicę: „Braječe radscho, zo džecze we mjenje Boha, kotryž hréchi ludow a wjerchow hofsta.“

Pſched mostom janđželskoho hrodu ſtajichu bohowku swobody, kotraž na bamžowſkej krónje a druhich nabozňych woſnamjach ſtojeſche. Pſchi džiwič hoſejiach vijacu z kheluchow, kotrej běchu we cyrkwiach kradnyli. — Město Rom dyrbjesche 1,600,000 toleri, romſki kraj paſt 8 milijonow toleri zapłacjicę, 6000 toni wobſtaracę a francózſku wobſadku žiwič.

Bórzy pſchiuidże mſody, hrubý cžlowiek haſko adjutanta francózſkoho generała i bamžej a rjetnū jomu, zo je bamž z cžaju dwojohoho thranſtwa dolho doſč romſki lud tkóčzil. Netko je cžas, zo by ſo na puč hotowaſ. Pius jomu wotmoſwi, zo row ſwiatoho Pětra njeopusheſci, khiba zo budže z mocu prjeſz

*) Jakobinowje mjenowachu ſo we Parizu wot ſéta 1789 zbežkarſcy zapoſtanci a jich pſdwiwiſtowje, kotiſz na powalenje wobſtejacoſho porjada, woſeſje na zniczenje monarchiſkich kniejeſtrow a na zahnacjo kſcheczanſtwa dželačku. Z hrubej mocu a krejſtceſzelom traſachachu swojich pſhczirníkow. We druhich městach założowachu podobne towarzſtwa.

torhujeñ. A dale jomu niežo njeprajesche, ale pokraczowasche swoje modlenjo. — Na to bu wschitko zazylowané, shtož bamži skuschesche. Džel tuthy wěcow bu wotniesieny. Pius skowęka ſi tomu njeprajesche.

Bamž njeněžesche ſo swojoho kraja wotrjec a njechaſche czekac̄ wot swojoho luda. To zbezkarjam prawje njebeſe, dokež ſo bojaču, ſměrny, ale pschewołaný lud móh k zaſy ſi ſebi pſchińc̄ a ſo po ſwojim dobrym knieženju horjebrac̄. Toho dla bu ſi wotniedzenju mocowaný. Rano, 20. februara 1798, bu jomu poruczené, zo dyrbi ſo na puc̄ pſchihotowac̄. Lědym jomu dowolichu, božu mſchu džerječ. Po božej mſchi zaſtupi wobrónjenia cžrōda. Pius poſlalny ſo pſched woſtarjom a pomodli ſo ſi Bohu. Staniswſhi woprascha ſo woſakow: „Shto checze zo mnū?“

Wojach wotmoſtichu: „Wy nas ſczechujče a z nami ſobu ponidžecze.“

Pius rjeſny: „Cziniče dha, ſhtož czinić maće.“

A duch po ſchode dwaj ſlužownikaj jene a woſomdžesatłetnoho ſchedžiwca podpjerac̄taj. Cylce zhromadžene ſlužowniſtwo plakasche. Pius jím rjeſny: „Bož je tak che. Szczepnoſcz, moje džecžatka, ſzczepnoſcz.“

Dokelž běchu zbezkarjo wschitko joho wožy zebraſli, bu do hubjenohu woza ſadženih a z Roma wotwjezenih, předy hač ſo pocža dnic̄. Sylny wětr ho- wriesche a desheč do woza ſchwifasche. Dwaj wotpóſtanaj romiskeje republiky ſo pſchidac̄taj a poruczijſtaj puc̄ do Viterbo.

Hdyž rano lud zhoni, zo je ſwiaty Wôte wotwiedzeny, ezechujechu z cžrō- dami ſi vatikanſkomu hradej a ze ſylzami preſchachu ſebi swojoho Wótca naſpjet. Ale wojach jich rozechnachu. Tež buchu wschitich kardinalowje z Roma wuhnači.

Pius bu pſchez Monteroſſi do Viterbo a na to do Sieny we toſtanſej krajinje pſchewjezeny. Hdyž do města jědžesche, woſasche lud: „Vivat Pius!“ Wojach honjaču pohonča, zo dyrbi khwatač, zo bychu ludej z wočiom pſchiſhlí. We wuprōzdenjnym klóſtrje Augustinow bu jath džeržany a ſufodnym biſtopam njebu dowolene, joho wophtač.

Nimale tsi měſach běſche tudj pſchewywał, hdyž we noch 15. meje 1798 ſylie ſemjerženjo naſta. Twarjenjo, hdyž Pius vydleſche, ſo puſac̄ pocža, a lědym běſche ſwoju ſtatu wopuſtečil, ſympy ſo wjerech tejeſameje deſe. Dokelž ſo ſemjerženjo wopjetowasche, dhrbjesche Pius ſzczehowacu nóc we zahrodze pod hoſkym njebjom nocowac̄.

Někto bu bamž do Karthauſu njeſaloſto Florenca wotwiedzeny. Štromy powětr tuteje krajiny polepſhesche joho ſtrawoſcz a hladajch wobnowjachu ſo joho moch. Móžeſche zaſy božu mſchu džerječ a ſo we zahrodze pſchethodžowac̄. Dokelž pak ſo lud ſi njomu czijſheſche, zo by joho žohnowanjo doſtał, buchu jomu wuhadhy zaſazane. Tež božu mſchu njeſmeđeſche wjach džerječ. Pſchec̄ ſedžbowachu joho pſchec̄zeharjo za nim a czijnjaču jomu wschitku móžnu wob- czeñoſcz.

We decembri ſéta 1798 wophta joho tudj wotehnath král Šardiňſki. Pſchi zetkanju prajesche jomu Pius: „Wſchitko je prózdroſcz a mój wobaj ſmój to na- zhoniſloj: wschitko je prózdroſcz, hač Boža lubowac̄ a jomu ſlužic̄. Tola

požběhujm̄ wocži k njebjesam. Tam čakaja tróny na nas, kotrež čjotvjetowje wacž njemózeja."

Na koncu februara 1799 bu porucžene, zo dyrbja Piusa dale wotwjeſej. Ale čežla khorosč zadžewaſche tomu ſkoro cyly měſac. Hdyž běſche fo z nim trochu polepschiko, bu w noch do woza ſadzeny a pſchez Florenc, Bologna a Modena do Parma pſchewezent a wosta tudy dwaj dnaj. Potom wjezechu joho do Lodi a wottad do Turina, hdyž dwaj dnaj we Citadelli wotpocžowaſche.

We hlibokim ſneži džesche nětko wobeženym pucž po horach do Francózſteje. 7. julija pſchiūdze do Grenoble, hdyž jomu lud z čjódami napschečzo khwatasche. Hdyž bu 10. julija (1799) rano zahe dale wjezem, čakafche we wrotach cyle město na njoho a proſchesche: „Najswječiſchi Wótcje, požohniweje nas.“

Tónsamý džen hiſheče pſchiūdzechu do Tullins a wojach tuteje krajinu běchu kſhesčiansch a jara pſcheczelni napschečzo njomu. Ale hinał bu 13. julija, hdyž do Roms jědzechu, hdyž joho wojach hanjachu. Na ludu pak možesche bamž spóznacž, zo mjez Francózami wera hiſheče zahimla njeje. Pſchetož, hdyž wýſchſhi zaſtojnuk jomu zaſaza, lud požohnowacž, pocža fo lud napschečzo njomu zbe- hacž a mocowasche zaſtojnuka, zo dyrbjeſche k bamžej hicž a požohnowanjo za lud wuproſhež.

Nazajtra 14. julija 1799 pſchiūdzechu do Valence. Tudy běſche dha kónč dohoho pucžowanja. Porucžník tutoho města, general Merque, běſche napschečzo Piusej pſcheczelny a zarjadowa jomu khalapu, zo móžesche bože ſlužby domia wobſtaracž. Haj, po čjaſu wupraji jomu žadoseč, zo by fo po dohich lětach zaſh wispowiedak. Bamž ſlyſchesche joho ſpowiedž a wubželi jomu sam ſvjate woprawjenjo.

Hdyž knježerſtwo we Parizu zhoni, tak fo tutón wýſchſki napschečzo jatomu bamžej zádzerži, pôſlachu generala na druhé město. Nowy porucžník njeběſche tak ſmilný. Bu zakazane, zo nichto bjez dowolnoſce njeſiné z bamžom poružecž a to jeno we pſchitomnoſci wojerſkoho wýſchſka. Zrědka bu tale dowolnoſce data. Hdyž dha lud z nim ryečež a joho wohladacž njemóžesche, modlesche fo za njoho čjim nutriňiſho k Bohu.

Wſchědne ſpěwaſche Pius rozařije a swoje duchowne modlenjo. Tak pſchi- hotowaſche fo na svoju ſmjerę. Často ryečeſche wo ſwojim blízkim ſtončenju a prajeſche do předka, zo pod joho ſčehowarjom wera zaſh k čjeſci pſchiūdze.

Joho moch bóle a bóle wotebjerachu a njemóžesche wjac̄ hložicž. Pſchec- ſežharjo chychu joho dale do Dijona wotwjeſej; ale khorosč tak pſchibjerasche, zo běſche jomu pucžowanjo njemóžne.

27. auguſta hiſheče jumu stanu a daſche fo chlu bamžovſtu draſtu woblekač. Tajki bu na ſtol ſadzeny. Duchowni kletečaku ze zaſwěczenymi ſwěčkami wokoło njoho. Ze ſlabym hloſom prajeſche Pius katholske wěrywuznacž, a proſchesche za Rom a za francózſki kraj, zo by fo wera, měr a zbojo zaſh wróćilo. Potom doſta ſvjate woprawjenjo a nazajtra poſlednje bože woliſowanjo. Tež daſche ſwoju poſlednju wolu napisacž.

Často wopjetowaſche ſłowa 121. pſalma: „Zradował ſym fo na tym,

shtož bu mi prajene, do domu knieza pónidžem⁹." Hacž do konca wobkhowa swój strohý rozom. W noch wot 27.—28. augusta móžesche híščeze ze zhromadženim⁹ rózarije wuspěwacž.

Popołdnju 28. augusta poczachu so pschedznamjenja smjercze pokazowacž. Pius prajesche wschitkim božemje a wudželi jím poslednie požohnowanjo. Tež žohnowacše wéch, kotrež jomu ī tomu podawacž. Potom zebra swoje moch a prajesche wótse, zo wschitkim pschesčeharjam woda.

Bórz na to zapocza so smjertne bědženjo. Pius dosta požohnowanjo za mřejachy. Ze swojim kapłanom spěwasche na to smjertne modlitwy. Po połnoch 29. augusta 1799, 20 minutow po 1. hodzinie wumogi joho Bóh ze wschoho čeřpjenja. Věsche 82 lét a 8 měsacow starý, a 24 lét a 6 měsacow chkej jako bamž wobkujejil.

Czělo bu z bamžovskej phchu wuhotowane, kaž je we Rómie waschnjo, a we klapali wustajene. Na to bu žalbowane a do wołkojanoho kafšeza położene, a tutón do drjewjanoho stajeny. Wyschnošež njedowoli joho pohrieb a bu czělo halle 30. decembra 1799 na Bonapartowu porucňošež z čeřežu pohriebane. We lěče 1802 bu czělo do Róma pschewjezene a 17. februara we basílích svjatoho Pětra pohriebane.

Wschitko, shtož věsche Pius zavostajil, bu hafo francózské wobſedženſtwo přečez mžate a pschedate.

We Parizu věsche wulke zradowanjo a kniežerstwo prajesche, zo po Piusu VI. žadhy bamž wjach njebudže*). A Francózowje so ze wschitimi mocami wo to starachu, zo by wuzvoleno njemóžne bylo. Róm věsche we jich moch a kardinálowje běchu po krajach rozechnači.
(Skončenjo.)

Z naſcheje diöcesi.

Z Budýschina. Na 4. říjobra bu wysokođostojny ī. Józef Hoffmann, kanonikus kantor naſchoho tachantswa, za seniora powyscheny.

Z Budýschina. Na 5. t. m. bu detałny administrator ī. Jan Heidrich za fararja w Grunawje pola Ostriža psched konſistoriom wobkreny.

Z Budýschina. Wysokođostojny ī. senior Hoffmann věsche zaúdžený thđení na ſchulſkej vifitacii we kujſkém němſkém wokrjesu.

Z Budýschina. Dutje 16. t. m. budža prěnje katholske kensche w Lubiju, hdzej je měščanska rada na práštvu katholikow tamníšku cyrkvičku svjatoho Duha měsacnje junkróz ī tomu wostupila. Prěnje kensche změje naſch hnadny ī. biskop, potom wobstaraja je budýschinjsch duchowni.

Z Budýschina. W tudomym a tež w žitawskim lazarceze je wóndanjo krónprynceſna na woptanju pobyla. W Žitawje je wjele Francózow a su tam hžo někotři svjate ſakramenty dostali.

*) Z tajkim profeczenjom su so njepręczezelovje cyrkvie často doſez tróštowali. Ale pomhalo jim to nicio nije. Toho dla so njeboješe, hdž wam we naſchim časlu shto wo ſone u bamžowstwa baſe. Bóh je z nami.

3 Budyschyna. Tudemny dom rjemiesniskich (Gesellenhaus) na garbańskej haſy je nimale we wſchitkim hotowym, a móže ſebi jón nětko kózdy wobhlaſac, kij wo to rođi. Domownik, kotryž je ſobu tij hospodař abo hoſcencar za ſobuſtawy towarziswa rjemiesniskich, pokaje jón kózdomu rady. Dokelž ma towarziswo na tónle domi hiſcheče wjèle doſha, běſche wone w naſeſzu wobhlaſku, pſchez dobroczerſku loteriju něſhto wuwikowac. Miſchezanje knjenje a ujezny běchu zwolniwe, k temu daru haſo dobytki dželac a hromadzic, taž tež loſh po 5 nsl. z dowolnoſcju wjſchnoſcze pſchedawac. Wone ſu ſo we wobojim naſtupanju kwalobuſje a horliwje prōcowale a po cyklym kraju pola katholſkich a tež protestantſkich wjèle pſcheczelow tuteje swojeſe naſeſnoſcze naproſyle. Viſh wilſke běſto je Boh požohnował. Tak móžeshe přenje dny oſtobra wuſtajenica wſchitkich darjenych dobytkow we wulkim ſalu towarzisnho domu býc. Wſchich dobytkow, býz nimi rjane wěch a w placzizuje hac̄ do 16 toleri, běſche 1257. Skončzne běſche 5. t. m. ſoſowanjo. Roſow běſche tak wjèle rozpſchedatých, zo wjach hac̄ tſeczina doby a zo mějſeſhe towarziswo cjiſtoho wužitka pſchez 500 toleri. Wjſche tohole je ſebi towarziswo pſchec wjach dobroczerjow dobylo, kotſiž joho wužitnoſcž a woznoſcž fpóznaſa a je tohodla ze wſchelatimi darami za dom a hospodařſtwo podpjeraja. Tak je k. mlynič Wawrik z Kance přenje kožo abo pósłanjo domej rjemiesniskich darik, za czož ſo jomu z tutym zjawnym džak praſi z powiěſtwom, zo je towarziswo pſchez joho dobrocziwoſcž zaúdzenu nježdželu přenjoho hofeja z czužb (ze Schlezhynſkeje) hospodařac možlo. Rady býchym hiſcheče wjacy katholſkim młodžencam hospodu poſkicili! Schtaž chee něſhto za towarziswo a joho dom daric, wozjew to präſejſeſtowia, k. Dienſtej, abo protektorej towarziswa, k. ſcholaſtituſej ſlučanſcej.

3 Dreždjanſkeje dičeſy.

3 Dreždjan. Zaúdzenu ſobotu rano wunrje tudy po doſkej khorofeſi k. konſistorialny radžiczej a farař Anton Zeller w Nowych Dreždjanach. Wón narodzi ſo 5. julija 1807 w Planje w Čechach a doſta duchowniſku ſwiecziznu 3. angusta 1834; 1835 bu kaplan w Lipsku, 1837 kaplan a direktor ſchule w Dreždjanach, 1848 farař w Chemniču, potom w Hubertusburgu a wot 1861 tudy.

Čyrkiwinſke nowinki a powjescze.

Němſka. We Fulda běſche 12. t. m. wulſka zhromadzizna nabožnych pućowarjow. Woni wozjewia protest pſcheczivo najnowiſkim ſlutzam Italskeje a prôſtwu na wjehow Němſkeje dla zakutania bamžowoho prawa.

Němſka. Hrozna wójna traje dale. Najwaznische je, zo Francózowje we wjeczornej a poſdiuſaſej ſtronje kraja pomoene, woſebje tež dobrowolne wěſka pſchihotuja. Tola buchu hižom džele wobeju ſtronow wot Prusickich a Vajerſkich zbitie. Tež ſu Francózowje někotre wupady z Męca a z Pariza ſeſinili. Niemcy pſchihotuja ſo nětko woſebje na ſylne bombardowaniſo Pariza.

Italska. Kral Viktor Emmanuel je dal w hamžowym kraju za so wotkłosowac̄ a deputacija je jomu wunoščk abo pschehlad wotkłosowanja do Florenca pschinjeſta. Psihi tym bjerjeſche kral vjatowmu ryc̄, w kotrej stonjenje swobodu chrkwe a njeerotwijsnosz hamža lubjeſche. Ale to su jenož prózne ſłowa, ſlufki su runje napschecziwne! Kralowſki dekret w nowinach wozjemja, zo je hamžowy kraj nětko kralowſtej Italſkeje pschidzleny t. r. hamžej wzath. Kaf by so kralej lubiko, hdh by lud w Italſkej pschez plebiscit (wotkłosowanjo) praſchanh był, hac̄ chce joho dale za krala wobthowac̄?

Naležnoſće towarſtwa.

Sobystawy na leto 1870: ll. 291. Marija Mieglec z Černoho Hodlerja; 292. Miklawſch Wölman z Čuha; 293. J. K. z Čh.; 294. Michał Nobel z Pazlic; 295. Miklawſch Matijesčk z Pazlic; 296. Michał Lebza z Pazlic.

Na leto 1869 zapłacji: 405. M. Lebza z Pazlic.

NB. Džensa za tydžen wuda so nowy zechiwk „Ziwijenja Swjatych” a to 6 liſtow. Duż proſymy wo dopłacenje zaſtatych pschinioſčlow.

Cyrkwinski powěſtnik ze ſerbskich wosadow.

Z Budyschina. Kſchęzeñej: Bertha Madlena, dž. tachantskoho registratora Jurija Bandy, z B.; Marija Hulda, dž. krawca Michała Źura z B.

Z Nalbic. Kſchęzeñi: Pētra Hana, dwójnik Jurija Schejdy (Konechta) ze Smjerdzaceje; Jakub, s. Miklawſcha Mechela (Sucheho) z Róžanta; Jurij Michał, s. Miklawſcha Weclicha z Nalbic; Marija Madlena, dž. Mist. Lebz̄ (Buła) z Konjec; Pētr Paweł, s. Pētra Glawicha z Róžanta. — Zemrječi: Pētr a Hana, dwójn. Schejdy ze Smjerdzaceje, 2 dn.; Jakub, s. Mist. Mechela z Róžanta, 5 dn.; Miklawſch Neumann ze Schunowa, 50 l.; Herta, njeb. Jana Kumera zw. mandž. dżowka z Pazla, 66 l.; Khata, njeb. Jakuba Čzornaka (Wentli) zw. mandž., 80 l. — Werowanie: Jan Wowężeńek ze Sulisłec z Mariju Wiczazec (Wienarec) z Nalbic; Ottomar Imiš z Nalec z Hanu Trencelec z Mękowa; Pētr Schewe z Hory z Madlenu Nolic z Nalbic; Jurij Źur z Nalbic z Madlenu Rachelec z Schunowa.

Z Radworja. Kſchęzeñi: Jan, s. Handrija Čzelle z Khasowa; Michał, s. Miklawſcha Wrobla z Nowych Voranec; Miklawſch, s. Miklawſcha Delana z Voranec; Augusta Marata, dž. Korla Ernstego Dēddo z Khwacjic; Marija Augusta, dž. Jana Kudzela z Lutowęza. — Zemrječi: Pins Joachim, s. Jana Josela z Mękolowa, 1 l. 3 tydż. 4 d.; Hana, dž. Jakuba Věrka z Khelna, 6 dn.; Hana, m. Jana Lorence z Radworja, 32 l. 5 m. 24 dn.; Khata, m. Michała Hiki z Radworja, 49 l. 10 m. 4 tydż.; Handrij Pjeczka z Radworja, 51 l. 10 m.; Marija Schponec z Čzornoſloho Hodlerja, 51 l. 20 dn. — Werowanaj: Korla Vjedrich Winkler z Nowej Wsy, z Hanžu Lorencec z Radworja.

Dary za cyrkej w Čzorneccach abo Baczenju.

K cjeſczi Bozej a k spomoženju dusžow su dale woprowali: mudowa Kocowa z Kanec 100 tol.; kublej M. J. z M. dwaj kamjenſkaj dokñaj listaj po 25 tol. litera E. 338 a 595 z ſuponamii wot 1. haphyla 1871; kruwar pola tohoſamoho 20 nſl.; M. K. z Budyschina 3 tol.; Hanža Justec z Iaſenicy 5 tol.

Hromadzie: 4348 tol. 5 nſl.

Katholicki Poroč

Wukhadźa prēnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihárnī 15 nsl.

Chr̄kwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 21.

5. novembra 1870.

Lětnik 8.

Eurofstwa napschecjo wjerchowstwu bamžow Piusa VI. a Piusa VII.

(Zkōczenjo.)

We tuthych zrudnych čjasach wukonjescze němſki khězor Franc posledni krócz swoje zaſtojnſtwo haſo zakitař cyrkwi. We poslednici woli Piusa VI. běſche poſtajene, zo dyrbi ſo wuzwolenjo nowoho bamža ſtač, hdzejkuli može ſo wjetſhi džel kardinalow ſwobodniſe zhromadzic̄. Haſo tajke město poſta ſo Benedig. Tam zeridzechu ſo pod zakiton khězora Franca ze wſhittich ſtronow 35 kardinalowje a wuzwolichu 14. měrca 1800 kardinala a biskopa wot Imola, Grehorja Barnabasa Chiaramonti, *) kotorij haſo bamž imeno Pius VII. pſchija. W cyrkwi ſwjatoho Jurija we Benedigu bu 21. měrca 1800 ſwjedzeniſch krónowaný. Množ hjerchowje, mjez nimi ruffi khězor Pawoł I., poſtaču ſwojich poſtancow i njomu.

Z pomocu pſcheczelnych hjerchow, woſebje němſkoho khězora, móžesche 3. juliya 1800 Pius VII. do Roma czahnyc̄. Lud joho z wilej radoſcju witaſche. Piusowym prěni puc̄ běſche do cyrkwi ſwjatoho Pětra, zo by ſo najswiecziſhomu ſakramentoj modlik. We měrje, kotorij Rakufka 8. februara 1801 we Luneville z Napoleonem ſejini, bu bamžej kraj zaſh wróćenj. Tola wostachu wokrjesy Bologna, Ferrara, Forli, Ravenna wot njoho wottorhñjene.

Prěnja staroſć Piusowa běſche, po móžnoſći zahojic̄ ranj, kotrež běſche zbezkarſtwo a cuze knježerſtwo krajej a cyrkwi nadžkalo. We paſthřiſtim piſmuje poſtačowasche na najpſchihodniſche ſredki, z kotorymiz mohle ſo wobſchloženja

*) Tutón běſche ſo 14. augusta 1742 z hrabiſtej ſwojby we Cesena narodzik a zahe do klóſtynskoho rjady Benediktinow we Santa Maria del Monte zaſtupit. Joho mac̄ běſche po ſmicerji mandzelſkoho we lécze 1763 do klóſtyna farmititow we Fano zaſtupit a tam hačž 1771 žiwa. Tasama běſche, laž Pius ſam wobſwedečuje, do preoka prajita, zo budže won bamž a zmjez wiele pſcheczeljiec̄.

swiateje cyrkwe zamjezowac̄ a wuporjedzec̄. Ps̄chez złutniwość, dobre zarjadowanie a rozmne rozdżelenjo dawków ps̄chihotowasche puc̄ t̄ wotpłaczenju wulkoho daska (na 13 milijonow toleri), kotryž kraj cz̄szychesche. Ps̄chez swobodne założenie wołozesche wifikowanjo mjez ludom a starasche so wo to, zo bydu dobrze fl̄bowne pjeniezy we kraju były.

Napoleon, kotryž bęsche wot 15. decembra 1799 preni konfus (najwyjszschii zastojnik) we Francózskiej, wiđesche derje, zo dotalnyj njeporjad a měschence we francózskich krajach jeno do hubjenstwa wjedze. Też francózskomu ludej bęsche so zbeżkarſke thranstwo dawno h̄izom wostudziło. Z bamžom bu wo zrjadowaniu cyrkwińskich należnosćow wjiele jednane, a 15. juliia 1801 tań mjenowanym konkordat wobzamkujenj, we kotrymž drje buchu cyrkwi wschelaké prawa zaśy wróczene, ale krajna wyschność ps̄chewjele moch napscheczo cyrkwi wobkhowa. Tale moć bu h̄iszcze rozschr̄jenia ps̄chez ps̄chidawf, kotryž Bonaparte samowolnie konkordatej ps̄chida. Podarmo ps̄checzinyesche so Pius VII. wukonjenju tutych ps̄chidawków. Konkordat bu 18. hapryla 1802 za Francózsku wozjewieny. Cirkwińskie kubka njebuchu wróczene a duchownym bu mžda wustajena, ps̄chez czož wot wole krajnych zastojników wotwisiowachu.

Bonaparte bu 2. augusta za čas=žiwieniſkoho konfusa pomjenowanym a 18. meje 1804 za khejora wuzwolenym a wza mjeno Napoleon I. na so.

W wobkruczenju a ps̄chekrasnienju swojeje moch żadaſche wot bamža krónowanjo. Pius VII. njechaſche to cžinič: a wschelach wjechojo jomu to wotradzach a Ludwig XVIII. pokazowasche na swoje herbske prawa na francózski trón. Napoleon pań swoju żadosć njeostajti a bamž ménjesche, zo snadž ps̄chi teſte ps̄chiležnosći nětorežkuli wołóżenjo za cyrkwi wudobudze.

Dzien 2. novembra 1804 poda so Pius na puc̄ do Pariza, 2. decembra ps̄chipołdnju sta so krónowanjo, Napoleon staſi sebi sam krónu na głowu a dasche so wot Piusa halo khejor žalbowac̄. Pius bu we Parizu jara cžesčenj, ale Napoleon bu na to zawistny. Pius VII. njemožesche pola njoho nicžo wulke za cyrkwi wustkowac̄, ale bu sam nimale halo jath ps̄chez 4 měsach we Parizu dżeržany. Napoleon jomu ani njebowoli, po swojej woli do teje abo tamneje cyrkwi h̄ic̄. Halle 4. hapryla 1805 dosta Pius dowoluſcę t̄ woteridzenju. Pius VII. bęsche zaśy we Romje. Tola njebęſche prawy niér mjez Napoleonom a bamžom. Bamž bęsche Napoleonej krónowanjo halo italskoho krala zapowiedził. Napoleon h̄iēwasche so na bamžowu moć a wupraji zjawnje swoju zrudobu nad tym, zo je na swęcze něchtó, kotrohož moć człowjekam wjach płaci, džzli joho. Tohodla pytasche bamžowu moć wobmjezowac̄ a sebi joho podczisnyc̄.

H̄izom we meji 1805 wuda Napoleon wschelake, cyrkwi schłodne założenie. Francózskich biskopow chyjſche wot Roma njewotwisinych sežinič a pod swobodnoho francózskoho patriarchu stajic̄. Też we Italii zawiedowasche schłodne nowotaſiwa: po swojim spodbanju stajesche tam biskopow, kotryž bamž njewobkrucjesc̄. Zběhnyj wschelake kłoschthyske rjady a dowoli duchownym, mnicham a kłoschthyskim knježuam žentwu. Młandželswo wuprajesche za rozdżelomne. Bamž njemožesche taſtim njeporjadom změrom ps̄chihladowac̄.

Tola Napoleon pytasche hischce dalsche winy k njeprzeczelstwu. Tak żadacze wot bamža, zo by mandżelstwo Napoleonowoho bratra Hieronima rozwiazał. Dalekachisze Napoleon, zo by bamž wječhowskich pôslancov wot so poslał, kotsiž so jomu njeprzeczelstwu; a zo by jendželske łodże z romskich pschitistowow wuzamknęły. We piśmie wot 13. februara 1806 piatasche bamžej hordy list, we kotrymž tele swoje żadocze wuprajesche a pschitisti: „Wy seže knieżeř we Romje, ale ja syn thějor; toho dla dyrbja moji njeprzeczelowje tež washi njeprzeczelowje býc.”

Pius njemóžeshe do tychle žadanjow zwolicz, dokelž dyrbjał tak pszech z Napoleonem sobu wojowarz napszeczo wječham, kotsiž jomu žaneje kschiwdy czinili njebečnu. Toho dla wotmołwi Napoleonie, zo halo sluzownik mera a naměstnik toho Boha, kotrež pokoj lubuje, njeprzeczelstwa Boha wo skončenjo wójnów a njeméra proshcz.

Tele wotmołwienjo hněwasche Napoleona, kotrež prajesche, zo drje we Romje za to džerža, zo so wón ich boji. Tohoda Napoleon z nowa hrožesche, ale Pius VII. jomu měrnje wotmołwi: „Jelizo so washa majestoscz we wobscenzenju moch czuje, spóznaniamy a wuprajamy tola, zo wýsche wschitkich kniežerjow je Bóh, kotromuž je wschitka cžlowieska mōc poddata, a kotrež sprawnoscz a njeprzeczeloscz zakitacž wě.”

Napoleon wotmołwi z nowymi hroženjom a dashe 7. januara 1808 Ankoni a Civita Vecchia z Franczami wobśadźicz; haj 2. februara 1808 napadny Napoleonow general Miollis Rom. Pius VII. napominasche swoje wójsko a lidi k měrej a protestirowasche napszeczo tomu we piśmie, kotrež we Romje pschewwarzym pôslancam pschepoda.

Wschitko to pak niežo njeprzeczelstwu. Napoleon wza cžky kraje do swojeje moch, wza bamžej swětne knieženjo. Bamžowi wojoach buchu do francózskoho wójska zbykani. Wyschitkowje, kotsiž tomu pschizwolicz njechachu, buchu jeczi do Mantua pôslani. Kardinalowje a wyschitschi duchowni buchu z džela z Roma wupokazani, z džela do jaſtwow zbykani.

Hdyž so bamžowym wyschitschi minister kardinal Pacca francózskoho pôslanca na tute njeprzeczelosče wobčežowasche, wotmołwi tutou, zo dyrbi cžky italski kraje zienoczenh býc k Napoleonowomu zakitej. Hdyž bamž thězorej pomhacž njecha, dha jomu schkodzi. Toho dla dyrbi so kniežerstwo pschéměnicz a kraje dobýc. Tola njebudžesa bamžej duchowne prawa we niežim pschitrotzene, ale wostawa biskop wot Roma, kaž joho přjedownikowje.

Pius VII. dashe 19. apryla 1808 pišmo wozjewicž, we kotrymž wuprají, zo je z cžkym swětom we měrej živý a zo so toho dla joho kraje wudobýc njemóže, khiba z njeprzeczelosče namoci. Napoleon pak wostał pschi swojim. Bamžowé krajinhy Urbino, Ankona, Macerata, Kamerino buchu italskomu kralestwu pschidželeny. Wschitkomu duchownstwu bu poruczenye, zo dyrbja so hacž do 25. meje 1808 do Italije wróćicž abo zhubja wschitko, jehož wobſedža.

Schitro a dwachiczo kardinalojo běchu zahnači a njezmědžachu so domoj wróćicž. Wysoch zaſtožnikowje buchu jedyn po druhim do jaſtwa ſadženi. Po-

darmo wobyczajowasche so bamž napštečzo tajskim cijnjenjam. Dwójcy hízon běsche Napoleonej z wuzamkujenjom z chrkvi hroźbę dał.

Napoleon na nieżo njezdziwasche, ale wuda 17. meje 1809 we Winię wukaz, zo dyrbi so pośledni zbytki bamžowoho kraja francózskomu kraju pshidzelič. Bamžej bu lětnje 533,000 toseri mždy z dochodow ze wschelakich kubłów wustajene. Nom dyrbiesche bycz khězorowe město. Tónle wukaz bu 9. junija 1809 we Romje wozjewieny.

Pius VII. prajesche pshci tym: „Dowěrju so na Boha a na pobožne modlitwy wěriwych.“ Hnhdom źestaja we italskej ryci protest napštečzo pshemocowacej a porucji, zo dyrbi so wuzamkace pišmo potajne pshihotowacj. Mazajtra (10. junija) rano po božej mischi wupraji Pius psched ludom, zo dyrbi prawa cyrkwi ujepšchikrótcene zaſtarawacj, a zo wot njeprheečela mždu bracj njeniože. Žiawne wupraji na to wuzamk (excommunicatio) na pshemocowaka a joho radnikow a pomocnikow. Wuzamkace pišmo bu na duije tſjoch cyrkwiow pshibite. Pshcz to bu z cyrkwiſkoho zhromadzeństwa wuzamkujenj kóždy, kotryž cyrkwiſkemu kraju schkodu cjni; tola běsche kóždomu kſcheczanej zaſazane, tajkomu wuzamkujenomu na cjaſnym ſtuble abo prawje ſchkodu cjinieč.

Francózsch wojach drje tele pišmo bóržy zwottorhachu, ale Rom běsche wuzamkjenjo zhouň. Napoleon ſměſchesche tutón wuzamk a piſaſche wo tym italskomu vicekrálej: „Njewě wón ſnadž, kaſ wjele je biko? Abo měui wón, zo joho wuzamk dokonja, zo mojim wojakam brónje z rukow wupadaja?“ Tola zadžewasche Napoleon rozſcherenju wuzamkacoho piſma, dokelž ſo ſczechňkow bojeſche. We swojich čaſopisach ſpystowasche dopofazacj, zo bamž prawo nimia, tajkoſho muža, kaſ wón je, z cyrkwi wuzamkujecj.

Pius widžesche, ſhto na njoho cjaſka. Toho dla dashe durje swojoho hrodu zamurjowacj a prajesche swojemu ſudej pshcz pišmo božemje. Na ranjo 6. julija pſhležechu francózsch wojach pod naujedowanjom generała Radota murje bamžo weje zahrody a rozbichu hrodowske durje. Radot džesche do jſtwh, hdež bamž z několymi kardinalemi za blidom ſedžo něſhto piſaſche. Pius staný a woprascha ſo: „Cjoho dla kaſhcje poſoſ mojoho wobhdenja? Šhto chceče tudy?“ Radot žadasche we khězorowym mjenje wotſtupjenjo cyloho cyrkwiſkoho kraja. Pius jomu wotmokwi, zo to cjinieč njeniože a njebudže. Radot jomu wotmokwi: „Tak mam poručnoſč, was z Roma wotwjeſč.“

Pius VII. wza swój brevir a poda ruku kardinalu Pacca. We zacžinjenym wozu buſchtaj ſpěšnje wotwjezenaj. Radot ſynj ſo zboča pohoncja a žandarmowje jehachu zboča woza. We tužnosći a proſe lětnjoho dnia njezhubi Pius swój wutrobny poſoſ. Duch na puczu dopomui ſo Pius na to, zo njeje žane pjenjež na pucz ſobu wzak. Toho dla woprascha ſo kardinala, hacj ma pjenjež pshci ſebi? Pacca wotmokwi, zo njeje khwile měl, ſo z pjenjezami zaſtaracj. Wuczeſeſchtaj móſcheni a hladaschtaj, ſhto mataj pshci ſebi. Pius mjeſeſche 1 paſpetto (8 nſl. 6 np.), Pacca 15 bajochi (6 nſl. 4½ np.), hromadže 35 bajochow abo poſtolerja pjeniez pshci ſebi. Pius poſoſ swój pjeniez do ruk i a poſaza jón generalce, z poſměvnenjem prajich: „Hlejče, to je wſchitko, ſhtož mam.,

Zomu njebesche czežko tule kudobu zniescž, dokelž běsche we kłoschrje naušnýl, wšchitkoho časnoho kubla so wotrjec.

Spěšnje džejše pucžowanjo na Florenc a Turin. Horcota a wobežnosće pucžowanja kožachu Piussou strowoſcž, tak zo dyrbjachu we Genis 2 dnaj, we Grenoble 11 dnjow wotpocžewacž. We Valence wopyta město, hdzej běsche joho předowník Pius VI. wumrjet. Wschudžom žadashé lud joho požohnowanjo. We Nizza běsche píšti joho pschithadže na 16,000 ludzi zhromadzených. Skónčnje pschitdzechu 9. augusta 1809 do pschimorſtſkohu města Savona we krajinje Genua. Pschewedžach kardinal Pecca bu wot njoho dželeny a na twjerdžizu Fenestrella we Alpach domyedžen.

We Savonje běsche bamžej dwórké skujowništvo pschihotowane, ale Pius wo nje njerodžesche. Kladšho běsche we dospolnej kudobje živh. Žadu skujownik jomu njeſlujeſche, ale Pius wobstara ſebi wſchitko, ſchtož trjebaſche, ſam a plataſche ſam ſwoju jeniczku draſtu, we kotrejz běsche Róm wopuſtečil. A zežiwjenju a zaſtaranju doſiawaſche wſchidniye 5 paoli (23 nsl.), a dyrbjesche jakmožny dobrocižiwhch měſchejanow hladacž.

Pius tež tudy do Napoleonových žadanjow njezwoli a njechaſche haſko jatn biskopow wobkručicž, kotrejž běsche jebi Napoleon zwuberał a na biskopſke města ſtajil. We piſmje wot 29. augusta 1809 zac̄iſný wſchitke tajke žadanja. Nětko chyjſche jomu Napoleon ſwój cyh hnev nožhonicž dacž. Pius bu do jſiwh zamlijeny a njeſmědžesche do chrkwię khodžicž. Wojach wzachu jomu brevir a njebesche jomu ani dowolene něchtio piſacž. Po někotrych tydženjach drje bu jatoſcž trochu wołżena, ale pschec̄ bu kruče wobſtražený a njeſmědžesche z nikim ryc̄ecž, thiba we pschitomnoſci wojakow. Tež njebu jomu dowolene, liſty piſacž abo bračž. Tak traſeſche to tsi lěta. Napoleon piſaſche jomu wuſměſhach liſt do jaſtwa.

Pius njeſeſche wſchitko ſežerpuje a wotmokwi Napoleonem: „Twoje hroženja chci ſ nohomaj Rſchijowanaho počožie. Bohu zavofiaju, zo by wón ſwoju wěc wječiſl. Pschetož moja wěc je joho wěc.“

Napoleon chyjſche chrlwinſke knježerſtvo we Parizu zaſydlili a pschec̄ njeſatholikow wſchitlich krajow wobknijeſcž. Toho dla powoła we decembra 1809 wſchitlich kardinalow do Pariza a piſma duchownych wſchinoſcjom buchu tam pschenjeſene. Činaczo kardinalowje ſo jomu prawje njeſpodobachu, dokež jomu we wſchitkim po woli činičž njechaſhu. Tym zakaza we čježwnej kardinalſkej draſce khodžicž a wotznamki ſwojeje doſtojnoscje noſyčž a buchu po francózſkich měſtach rozhlykani.

Pschec̄ piſmo wot 16. novembra 1810 powoła Napoleon chrlwinſku radu do Pariza, kotrež dyrbjesche wuradžecž, ſak by ſo hodžilo hjez bamža wobſtacž. Powołani běchu zwjetſcha zwölne ſtworjenja a radžachu jomu, zo by krajný koncil zhromadžil, na kotrejž buchu ſo tele naležnoſcje najlepje zrjadowacž dale.

Napoleon powoła dha pschec̄ piſmo wot 25. apryla 1811 francózſtſk a italskich biskopow do Pariza na koncil. Tak zemidzechu ſo 104 biskopja, a wuzwoſliu pječož, koſiž dyrbjachu do Savony ſi bamžej hicž a jomu Napoleonowe měnje-

njo zjewicż. Tuttón żadaſche, zo by bamiż Napoleonej poddansku swēru pschisahał a móże potom we Nómje pschebywačż. Teli pak do toho njezwoli, budże do Abignonu (we Francózskiej) pschewiedżenju, hdżej budże hało swobodny kniežer dżeržanu, dwaj millionaj frankow (533,000 tolerjow) mzdhy dostonje, a duchowne kniežerstwo swobodnije wukonječ smě. Też chętne jomu dowolicż, zo smě wjet-chowskich pôßlancow pschi sebi mécż.

Pius njeđopielni žadanja biskopow, Napoleonej pschikhilenych, ale žadaſche najpriyedž za so swobodu, priyedž hacż chętne shto wuczinječ.

17. junija 1811 bu koncil pschez kardinala Fesch swiedżenich wotewrjeny. Wschitch wuprajichu katolske werrywuznacjo a slubichu bamżej poſluſhnoſcę. Nekotri njebojazni biskopowje žadachu, zo dyrbi so bamżej najpriyedž swobodnoſcę zaſy dacż, ale Napoleon njeħasche jich iħiſħecż. Hdžj we posedženju 10. julija 1811 wjetšchina biskopow wupraji, zo nimaja móć a prawo, namietowane a pschedpoložene węch wurađowacż, zbehnh Napoleon koncil a pôšta tſjoch biskopow do Vincennes do jaſtwa, dokelž bętū prawa cyrkwe kruče zakitali.

Na to prócowasche so, zo by biskopow pschez swoje ministerſtwo na swoju stroru dostał a powoła potom jenož tajkij na konciſku zhromadžizmu, z kotrychż bęſche wusluſhował, zo napsħecżo njomu dżekacż njebudżea. Ēżi dha 5. augusta 1811 do khęzorowych žadanju zwolichu. Wotpôſlani tutjich biskopow dostaču 20. septembra 1811 někajke pschizwolenjo wot bamža, kotryż chętne tak cyrkwi mér dobycż. Ale to njebęſche Napoleonej dōſč a pôšta toho dla zaſy schtyrjoch biskopow i Piusej; tola Pius wostia wobstajnije kruth. Toħodla wupraji Napoleon 20. oktobra 1811 cykl konfordat za zbehnienu a pôšta biskopow domoj. Taiki dha bęſche kōncila, kotryż bęſche swētny wjetřich powołał.

Džen 9. junija 1812 dōsta bamž nahle poruczoſcę, zo dyrbi so na pucż do Francózskieje pschihotowacż. Zo by njezinhath pucżował, dyrbjesche so bamžowſku draſtu ſwlec. Hixx 10. junija dyrbjesche so na pucż podačż. Pschi wobbezjnym pucżowanju iħorje Pius, a tola dyrbjesche dale pucżowacż. — 20. junija 1812 pschitidże do Fontainebleau, ale bęſche tajki, zo bęſche so wo joħo žiwenjenjo boječ. Nekotre měſach leżeshe tudj khory. Beno tajch kardinalowje a biskopowje smēdžachu joħo wophṭowacż, kotsiż bętū Napoleonej pschikhileni. Ēżi so dōſč prócowachu, zo bħixu joħo wolu zhibnyli. Też Napoleon da jomu tudj něſħto swobodh a dashe jomu 1813 i nowomu lětu zbožo psħecż a so na joħo ſtrawoſcż napraſhōwacż.

Hdžj bęſche tak pucż wurubanu, pschitidże Napoleon sam iħamżej a jednaſche 5 dnijow z nim. Tudy so prawje pokaza, zo je na zemi hiſħeżi wħiċċha móć, hacż móć hruboho wudobhyvarja krajow. Hdžj bęſħtaj dolħo a wólfse so rozyrċiżwakoj, naspomni Pius z krótką, shto je iż-żdżerjenju wērja a cyrkwe skukował a cżejjek. Kedžbnejne poſluchasche Napoleon na njoho, a hnuth wot tuteje jaſoſtiksejje sħilnoſcę, rieknit: „Na waqtim měſje budžiż ja toſame cžini!“

Napoleon dottkocži tudj tak daloko, zo bamž 25. januara 1813 někotre pschedbęžne wuſtajenja i méréj podpisa, kotrež móć a prawa cyrkwe wobſchidżea; tola bu ſobu wuměnjenje, zo budże bamž tule węc najpriyedž z kardinaliemi wurađečż.

Někotří kardinalowje činjachu Piussa na strachu a schodoh ledžbnoho, kotrež móžeja z tutoho wujednania za cyrkę nastac̄. Toho dla pišasche Pius 24. měrca 1813 Napoleonej list a zjewi jomu, zo tamne podpisane wuměnjenja žaneje placžiwoſće nimaja.

Napoleon toho dla na njoho hrubje zukhadžesche a dasche jomu žandarmu za stražníka. Kardinalow, kotsiž běchu k tomu radžili, dasche pochostac̄ a do jaſtwa ſadžic̄ a wozjewi tamne pſchedbězne wujednania hako za cyh kraj placživých zákonů.

Hdyž ſo léto 1813 swojemu ſonec̄ bližesche, žadasche Napoleon bôle za měrom z duchovním wjerchom cyrkve. Toho dla namjetowaſche Piusej, zo by ſo zaſy do Roma wrócił a něčto wot cyrkviſkohó kraja wobthowal. Pius, kotrež hiſčeze jath we Fontainebleau pſchebywaſche, wozjewi Napoleonu we piſinje wot 21. januara 1814, zo herbſtwo ſwiatohó Pětra hinač njevoznije, hac̄ cyk a njeſchikrötſene.

Napoleon porucži, zo dýrbi ſo Pius VII. hñdom na puc̄ do Savony podac̄. Nichto njeſmedžesche joho pſchewodžec̄. Kardinalowje buchu pſchez žandarmiſkých wychlów do wſchelatich městow dowiedženi. 11. februara 1814 běſche Pius zaſy we Savonje, a wosta tudy jath.

Hakle hdyž běſche Napoleonu polojea kraja wotdobyta, wuda 10. měrca 1814 piſmo, pſchez kotrež Piusej zaſy ſwobodu da a jomu džel předawſchoho wobſedženſtva zaſy wróci. Tola najrijeſche a naſbohatſche krajinu khowaſche hiſčeze za ſo. Tež jathym biskopam bu ſwoboda data.

Dóſtarovſchi po doſtej jatoſeži zaſy ſwobodu, khowaſche Pius do ſwojeho kraja a pſchindže 31. měrca 1814 do Bologna. Běſche to tónsamh džen, na koſtrymž zjenoſeženi wjerchowje dobyčeřſch do Pariza czechnejch.

24. meje 1814 czechnejſche Pius VII. do Roma. Rakuska a jendželska čeſtna straža joho tam pſchewodžesche. Rud joho z wulkimi ſwjatočnoſćemi domoj witaſche. Cyka Italia zradowaſche ſo nad joho zaſy pſchindženjom. Njeuprajna běſche radoſež, hdyž Pius VII. po wjele lětach zaſy prěni króč z balkona vatikaňſkeje cyrkve ſwoje požehnowanjo Romou a světej wudželi.

Szejehowace léto doſta bamž zhubjene krajinu naſpjet a na wienskim kongreſſu bu (9. junija 1815) wot wjerchow za njevoſtiſnoho knježerja zaſy pſchipózny. Dokelž pak po wujednaniach tutoho kongreſſa džel kraja pſchi rěch Po wot cyrkviſkohó kraja wotdželenh wosta a wobſchloženja cyrkviſkohó kubla narunane njebuchu, wupraji bamž tute wujednania za njeđospolne.

Rom běſche we tuthych zrudnych čjasach wjele ſchłowal. We řeče 1800 mějſe 153,000 wobydlerjow. We řeče 1813 běſche jich jeno 117,000. — Wobobne ſwójby běchu Rom wopuſtečile, druhé běchu do khubob zapađihle. Cuzownikowje njeſchikhadžowachu wjach do Roma, dokelž tam bamž njeběſche. Wobobne zberki běchu zebrane a po krajac̄ roznoschene. Cyrkve běchu wurubjene. Mjez lúdom běchu pjenzejh žadne.

Dolhe čjas běchu k tomu trjeba, předp̄ hac̄ Rom pod mithym knježejem bamžow zaſy k předawſchomu zbožu pſchindže.

Bamž běſche dha zaſy we ſwojim kraju. Tomu pak, kotrež běſche joho

pschesczehač, džesche so zrudnje. Po wudobyczu Pariza podpisa 11. hapryla 1814 we hrodze Fontainebleau swoje wotrjeknienjo wot knježiwa nad Francózskoj a póska tute pišmo do Pariza. Tomu bu kupa Elba ī wobydlenju pschipofazana a 533,000 toleri lētnoho wuměnka wustajene. — 20. hapryla 1814 praejše Napoleon swojim wojskami božemje a 28. hapryla synu so pschewobiekanh na lōdž, kotaž dyrbješche joho njepróznatohu pschewjeſcz. 4. meje 1814 wustupi na kupu Elba a mějesche tam male knježtvo, pschetz kupa bějche 7 mil wilka a mějesche 13,000 wobydlerow. We zapoczątku bějche tam Napoleon změrom, ale po ejaſu nahromadzi sebi 1100 wojskow. Hdyž bějche zhonił, zo so na Winstim kongressu prawje zjednacz njemóžeja, wopuszczi 15. februara 1815 z 1200 swěrhnui swoju kupu a pschewjeze so po morju a wustupi 1. měrca 1815 we Cannes na francózski kraj. Wojsach we Grenoble a Lyonie jomu pschipadowachu a 20. měrca 1815 bějche Napoleon hizon we Parizu.

We tutym ejaſu pocza so Muratowe wójsko do cyrkwinſkoho kraja cziszczeſcz a Pius VII. dyrbjeſche ze swojoho kraja czełnycz a pschewywaſche někotre měſach we Genua. Hdyž bějche Napoleon we bitwje pola Waterloo 18. junija 1815 zbitý a so na czekanju 15. juliia jendželskej lōdzi podał, buj jomu 3. augusta zjewjene, zo hako jath na kupu Helena pschińdze. Hizon 7. augusta bu na lōdž sadžen a wustupi 15. oktobra 1815 na kupu Helena, hdež 5. meje 1821 hako jath we czubje wumrje. Tak minje so móć a kraſnoſcz tutoho swěta!

Pius VII. pak wrócił so po pschedobyczu Napoleona zaſy do swojoho kraja. Zle z dobrym placzich dashe Napoleonowej maczere a druhim hewak wſchudzom pschesczehauym stanaw joho swójby měřny wuczel we Romje a proſcheſche pola wjerchow, zo by so Napoleonuej joho jatoſež wolbóžila.

We zrudnych časach bějche Pius VII. wjichſche paſthyrſto cyrkwie na so wzač a cyfkej knjezowu we wjele czerpienjach, pscheczniwoſeſczach a horjach wodžil; ale na koncu žiwjenja bějche jomu popſchate, wohladacz dobjęto teje cyrkwie, kotoruž helske mocej pschemocowacz njemóžeja. 21. augusta 1823 wumrje we Romje, z kotorož bějche telko lēt wotehnaty był.

Tak je Bóh swoju wuzwoleну cyrkę a jeje najwyſchšeho paſthyrja wodžki a zakitak we zrudnych časach a zniczil prócowania ſylnoho mócnarja. Zaſy je so pokazało, zo nichčo bjez czeſkoho khostanja so njeſchepſchimiſje na cyrkwinim wobſedzeſtwie.

Wotpołożnū pak wſchitku njeſcožakawoſcz, hdyž hnydom božu pomocnu ruku njeſwohladam. Móžno, zo budźeja so naſchi njeſcheczelowje lēta doſho na swojim ſluktu żradowacz a plodn ſwojeſe njeſprawnoscze wuziwač. Móžno, zo budźe cyrkę doſke lēta týchena a jeje ſobuſtawu wjele a czeſez ſpytowane. Móžno, zo budźe so někotryžkuli katolik na swojim najwyſchšim paſthyrje pohórſchowacz a joho we joho ponízenju zaprēč. Móžno, zo budźe někotryžkuli ſlabuſck njeſcheczelam ī woli pomhač, na njoho ſwarječ, joho hanic, joho wuſměſhcz. Wſchitko to je móžno. Ale to njeje móžno, zo cykli katolicki lud wutrobu wotwobroči wot toho, kotoruž je ſejerpnoscze czeſpi za cyklu cyrkę. Móžno njeje, zo by Bóh wjerſhny zabyl na

toho, kotrohož je hako naměstnička swojoho jednorodženoho Syna stajíš, paseč joho woweh a jehnjata.

We sczéepnym čzałanju na božu pomoc njebudžm pał prózdni pschihladowa-
rjo. Pokazajmy chlomu swětej, zo wěm hajcž joho cęscž a prawo. Podpjerajmy
joho ze swojej jałmožni, zo wón njetriebač dary bracz wot toho, kotryž je joho
wobkramy a wurubíš. Z pobožnymi a njeprchestawachmi modlitwami wuproſchujm
pomoc toho, kotryž je pomocnik z nuzh a horja: naproscheny pschez nashe proštow
drje nam swoju śmilnoſć wopokaža a pschirótci swojej cyrkvi čaſh domaphantanja
a z dobyczeſkej radoſcu zwieseli swérnoho paſtryra wěriwych.

H. D.

Serbske pismowſtvo.

Pola serbskoho pismowſtwa njeje we wójnſtim času puste ležalo; R. Póſkej
pschisluſcha, zo na teſame pohlada.

Kadwořski l. kaplan Duczman je zaſy „Žinjenja Swjathch“ dale piſał,
kotrež je nashe towarzſtvo swojim ſobuſtawanem rozpoſtało. W tuthym 8. zechiwku
ſu wopisané žinjenja swjathch marträjarow, wuznawarjow a knjézow z druheje po-
kojich 4. a z přenjeje połojich 5. lěſtovka. Wobhčerniſchho fu wopominani: ſj. Hrehor
z Nazianza, Athanasius, Chrill z Jeruzalema, Basilus Wulfi, Makrina, Ambroſius,
Paulinus, Petr Chrysologus, Měrčin, Arſenius, Paula, Wörſchla a Jan Chry-
ſostomus. Pschejemy jara, zo by l. ſpiſowač pilnje tak dale piſał a zo by to-
warzſtvo ſpěchniſchho pokraczowac̄ mohto we wudawanju tuteje wuzitneje knihi!

Z tutoho zechiwka je woſebith wocžiſhcz „Wótczenaſch f. Petra Chrysologa“
wuschoł a toho runja wuńdže woſebith wocžiſhcz l. Duczmanowoho naſtaſka z
Póſka pod napijmom: „Surowſtwa napscheſcio wječhowſtu bamžow Piusa VI. a
Piusa VII.“ Skónečnje pschihotuje l. Duczman katholſku protyku na lěto
1870, fotraž budže za někotre njezdzele wudata.

Redaktor Póſka je ſchulſku knižku ſpiſał, přenje serbske „biblijske ſta-
wiſnih staroho a nowoho zakonja za katholſke wuczeřenje,“ 12 cíjichczoňowych
liſtnow. Wona je wudebjena z titlowym wobrazom: Ježus, pscheczel džeczi, a z
khartu swjatoho kraja. Nakhwilnje budže wona hako čítanka ſlužicž, doniž jara
trěbna serbskoněmska druha čítanka njewuńdže.

Dale je redaktor druhi wudawč dawno rozpſchedatoho rjanoho powiedańčla
„Genovefa“ wohstaral, tón krocž na požadanjo w prawopisu Serbskich Nominow,
taſtiž dže je naſchomu jara bliži.

Skónečnje pschihopominam, zo je w nowym wudawku „Pobožnoſče na swja-
tym ſchodziſ“ nowa předhyrcz a nowopſchelozenth pschidawč: litanijsa k wutrobje Ježu-
sowej a litanijsa wot wutrobh f. Marije.

3 naſheje diöceſy.

Z Budyschina. Zańdžený ſchtwórk ſtaj kandidataj duchownſtwa, l.
Kubasch ze Schunowa a l. Schönberner z Rusdorfa, synodalne pruhowanjo

psched taňantskim konſistorijom wotpotožitoj. Jeju towarzach w ſchudijach, k. Manfroni z Drežđan, je ſo hiſcheze na leto do Kólna podał. Theolog k. Cyj z Nowoſlic je hižo w Münſteru we Westfalskej a ſchuduje tam dale na duchownſtvo.

Z Budýſchina. Kniez hrabja Franc Stolberg nad Worklecam, kij běſche zuava w bamžowym wójsku, je ſo ſtrony a čerſtwy domoj wróćil.

Z Budýſchina. W naschim lazarecie je pschedy wokoło 250 wojałow, bjez nimi najbóle wokoło 30 katolickich Němcow, Polakow a Francózow. Na wſchech ſwjathych běchu czi w ſemjach, kotrymž běchu lekarjo dowolili.

Z Drežđanskeje diöceſy.

Z Drežđan. Dokelž ſu ſakſy wojačy psched Parizom nětko bóle koncentrirowani (w hromadze), je k. dwórfi předař L. Wahl, haſko pólñy kaplan na ſwoju žadoſć ſwoju ſlužbu tam zložił a ſo ſchtwórk tydzenja domoj wróćil. Nětko je k. Maaz jeniczki pólny kaplan pschi ſakſkim wójsku a je hlownej kwarfirje prynca Jurija pschidzeleny. Wón zhrromadzi po móžnoſći wojałow k Božim ſlužbam, taž wjele je to móžne pschi wojerſkej ſlužbje. My ſeželemy jomu (taž předh tež k. Wahlej) někto exemplarow naſchoho Póſla, kotryž ſo pschi pschiležnoſci wojałam rozdželi.

Z Drežđan. Na město ſchérých ſotrow ſu nětko ſotry bójſkeje luboſcje z Paderborna Tózefiński institut w Drežđanach na ſo wzali.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Němſka. Wažny podawł je ſo ſtał; twjerdźizna Mež je ſo ze 173,000 mužemi 4000 kanonami a 100,000 tjělbani 27. oktobra Němcam poddala. Po tutej kapitulaciji ſu němſke wójska z cyla Francózow jathy wžali: 1 thězora, 4 marſhalow, 140 generalow, 10,000 officirow a 323,000 wojałow. Francózowje maja jenož 2100 zajathych němſkich wojałow. Wjedziczerjo francózſkoho luda w Tournu a Parizu nochcedza hiſcheze ničzo wjedzecz wo wobzanknienju měra, w kotrymž dyrbjal fruch kraja wotſtupejeny byz; jenož w tym ſu nimale wſchē politiske ſirony pschezjenc. Garibaldi a drugi republikanarjo z euzhých krajow pomhaja Francózam, a Garibaldi je wjedziczer dobrowólnikow w połdniszej Francózſkej; w nekotrych nowinach pač proja, zo na stronje Garibaldia wojovacz nochcedę.

Němſka. Na wulfekj kathelskej zhrromadźizne we Fulda 12. oktobra běſche wjèle duchownych a zemjanow ze wſchelakich němſkich krajow. Wjele luda bě hižo dženj předh pschijelo. Dopołdnju 12. oktobra běſche na 1700 wěriwych k ſwjatomu wopramienju. Bislop mějesche ſwjatočnemu Božju mřchu a kapitular Moulfang z Mainza předowafche. Popołdnju a wječior bě zhrromadźizna, na kotrejž buchu horliwe rycze za ſwjatohho wótcia džeržane.

Němſka. Wſchelach biskopja němſkich a tež druhich krajow wozjewjeja protesty pschecživo wotewzacju bamžowoho kraja. To cžinja tež wſchelake zhrromadźizn a wobroczeja ſo na krajnych wjerchow wo pomoc za ſwjatohho wótcia.

Něm̄ska. Za měrom žadostča, kaž so zda, na woběmaj wojskachmař stronomaj, jenož francózsch cérwjeni republikanarjo hischče so njemóža z taſej myſlisczku pſcheczelic̄. Tak je ſławny Thiers, kij je tola dobrý Francóza a zbožo swojoho luda thce, 2. novembra z Biſmarkom wuzčinil, zo by 25 dnow pſchimér (Waffenstillſtand) był a zo bych u w tymle časju Francózowje zaſtupjerjow luda wuzvolili, z kotrymiz móhli potom Němcy w mjenje kraja mér wobzamknyc̄. Tola hdýz so zhoni, zo Trochu a drugy nakhwilni knježerjo za tónle namjet ſu, zhromadzichu ſo wobrónjene czrōdy pſched hrodom knježerſtwa a džeržachu jich takrjec jathch. Nationalna gardy je drje hawtowarjow zaſh rozechnala, ale knježerjo ſebi tola njezwoža nětko pſchimér ſežnici. Za wójnu rycerz abo wołacz wſchak je lóžo, dyžli za nju woprowac! Duz je tež mér zaſh dale wobſtorčenj a budže za wobě stronje zaſh dróžſhi. Pſchēhrawar budje tola ſkončnje wſho placic̄ dyrbječ. A we Francózskiej je nětko nimale 700,000 něm̄skich wojskow a zaſtejnukow! Němcy maja nětk hýžo nimale tſecžinu Francózskieje w swojej moç̄. A býrnje wſchudzom, tež we wobſadzenych krajinach, wjele dobrowólnych wojskow za svoju wótčinu bylo, njeje bjez nini žadyn wulký wójnski wjedżeř (kaž n. pſch. Napoleon I. bě), kotryž by dowěru chłoko luda měš; pſchetož Napoleon III. a joho generalojo taſtu dowěru njeméjachu a njezaſkuſachu.

Tyroli. We Windisch-Matrej, kij 5200 stopow wyſoko leži, bu 24. augusta kapalka poſwyczena, kij je ze ſkali wurubana. Ta ſama budže paſtryjam tamnyh horow haſo ſwiatnica ſkuſic̄.

Z Roma. Kajka hra je wotklosowanjo za italskoho krała w Romje bylo, je nětko dopokazane. Na 24,000 muži wſchelakeje njezwjenych běſche z druhich italskich městow z italskim wójskom a pozdžischo do Roma ſo pſchimyezlo, kotsiž zežwjenijo na 14 dnow a domožwjezenjo darmo doſtachu a za to ſobu ſwoj hłos haſo Romcy ſobu dawachu.

Z Roma. Bamž je 22. oktobra wozjewiš, zo je koncil na njezwěſty čas wotſtorčenj, dokelž pſchim wotewzaczū Róma chrkej prawu ſwobodnoſc̄ nima.

Z Roma. Wiedawno ſtaj dwaj z kardinálow zmírjeſo: Mattei tudy a Corsi w Viſy.

Francózſka. Kaž ſo dopokazuje, běſche knježerſtwo jara mało pólnych kapłanow wójsku poſticezlo. Najprjedy bě za 12,000 wojskow jenož jedyn duchowny, a halle na napominanjo biskopow a katholickich nowinow halle bu za 6,000 jedyn pſchizwoleny. Swětni a kłóſchtrsc̄ duchowni pſchiniidzechu dobrowólnje a žadachu jenož jěz̄ a kwartiru za wſchēdnoho wojska, ale knježerſtwo jich najprjedy wotſtorži, hac̄ ſkončnje khežorka pſchizwolenjo k tomu wuſtutkowa.

Belgijska. Bifkopja Belgiskeje ſu protest pſchecziwo wotewzaczū bamžowoho kraja wozjewili.

Polska. Na džen naroda s. Marije běſche w Czenſtohowje, kaž piſaja, ſeſta wjele mjenje pobožnych pucžowarjow dyžli hewač; tola bě jich tam 60,000. Tole je, kaž drje je znate, najwoſobniſche ſwiate město w cyklej Polskej.

Amerika. Kaf ſo tam katholicka chrkej rozhřeřja, widžimny ze ſežehowacoho. W Cincinnati, měſcze z 200,000 wobydlerjemi ſu nětk hýžon 25 katholickich

chrkow. W tuthm lěče su sej tam němcsj katholikowje jenu protestantsku mōdlenju, a italscj katholisch jenu chrkej methodistow kupili, a jej nětk do katholiskej chrkow pšchetworkili. W Chicago dostachu we jenej farſej wosadze, kž halle 12 lět wobsteji, na jenym dniu lětuſchoho lěta 540 džeczi prěni króz s. sakrament woſtarja. W Georgetown, pſchedměſce hlownoho města Washingtona, džechu pſchi ſklaſnoſci jesuitſeje miſſije 3000 woſobow, bjez nimi 110 woſroſčených, prěni króz k božomu blidu, a 40 woſroſčených bu ſchęzených.

Chinesiſka. We Newſhang, Kianging a w drugich městach buchu wot poſhanskich cjródow tamne katholiske chrkwe ſpalene, a bjez ſchęzenami je wulka bojoſcz, zo ſo to tež hifchę na drugich městach stanje, jelizo europiſej vjeřichojo ſkoro krute ſlowo z Chinesami njeporhča. A cži nětko k tomu khwile abo moey nimaja!

Naležnoſcje towarſtwa.

Sobuſtawu na lěto 1870: 297. Hanža Kubaníkec z Khróſcje; 298. Miltawſch Zhyndz z Čorneč; 299. Pětr Delenka z Wutočje; 300. Hana Mužikowa z Budyschina; 301. Jakub Bräuer z Budyschina; 302. Wurobižansky z Milocje; 303. M. N. z Čj.; 304. bětnai Michal Kocor ze Schunowa; 305. Madlena Thomafowa z Nadworja; 306. Hanža Pietaſhce z Nadworja; 307. Madlena Šchokčina z Nadworja; 308. Marija Roblова z Khróſcje; 309. Michal Kolla z Khróſcje; 310. Pětr Herman ze Smječje; 311. Michal Manjof z Peſkec; 312. Jan Bryl z Nowoſtic; 313. Jakub Bjarsch ze Schunowa.

Ra l. 1869 zapkaſi: 406. M. N. z Čj.; 407. M. Šchokčina z Nadworja; 408. Jan Bryl z Nowoſtic.

Smilne dary k dalewoſtaraniu (do konſiſtorija) za hamža: 1 tol. wot M. K. z napíſnom: O Božo, ſmil ſo nad khudymi duſchemi! 2 tol. 24 nſl. z Rožanta.

Cyrkiwski powěſtnik ze ſerbskich wosadow.

Z Budyschina. Řeſčenja: Hanža Martha, dž. Pětra Lusčianskoho z Budyschina. — Werowanii: Miltawſch Juſt, niſchęjan a khežer, a Ludowika Müllerec z Pancje; krawc W. H. Dehr a Augusta Mautſhce z B. — Žemrjetaj: Bohuwer Haſčko ze Židowa, 62 l. 3 měs.; Marija rož. Lukashec, mandž. Jana Bohuwera Wiczaza, korezmarja w Delnjej Hörch, 44 l. 8 m.

Dary za chrkej w Čornečach abo Bacžonju.

Řeſčenji Božej a k ſpomoženju duſhov ſu dale woprowali: z Nadworja pod napíſom: Požehnuj nas Boh ze Ziona! 3 tol.; pſchez k. kapłana Wernerera wot njenowanohu 200 tolejski lamjenski dožný list litera B čiſlo 68 z kuponami.

Hromadze: 4561 tol. 5 nſl.

W redakciji a w expediſiach Póſta je na pſchedan:

Pobožnoſc̄ na ſvatém Škodze.

Tele knižki móža ſo broſhirowane deſtacj, kaž tež w njezefchithy exemplarach, kteřej ſo k druhim kniham derje pſchivajazac̄ heda.

Čiſhczak L. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Katholicki Poſtoł

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyloletna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkoński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Metoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 22.

19. novembra 1870.

Lětník 8.

Ceremonije pschi wudželenju swi. Křichcějenců.

(Ckónčenje.)

Prjedy hacz kmotsja někto z džesčom k dupje pschistupja, stanu so hischče tamne ceremonije, kiz so we předawajich časach po skónčenym katechumenacie, [t. j. po skónčenym pschihotowanju na doštačo swj. Křichcějenců] na dniu swj. Křichcějenců sameje stachu. Tejsame chcečza džeczo we wšichkich joho mocach a zmyšlach k hodonu pschivzacu a k spomožnomu skutkowanju pschez swj. Křichcějencu wudželeneje hnadu pschihotowac.

Tseci króz tu najprjedy služownik chrkwoje nutrje prosh, zo kralstivo czymy, knejstwo djabola žeňje njeby na tutym džesču swoju moc zjewilo, kotrež je tón kniež k swojej svatéj službje povokał, k templej živooho Boha a k wobydlenju Ducha swj. postojil.

Na to dótkenje so měschnik ze swojimaj we slěnach womacžanymaj porstomaj wuschow a nosa džesča. Chrystus nasci kniež pomaza ze swojimi slěnami woczi tamnoho wot naroda slepoho, a wróciž jomu tak widženjo (Jan 9, 6); runje tak tež jazyk hluhoněmoho a tež tomu bu pomhane. (Mark. 7, 33). Tak chce swj. chrkej wotewrież zwonkowne zmyšl swojich džeczi za wěrnostce a wuczbý swj. wěry; a te zwonkowne zmyšl su mjenujacy hako durje k naszej duschi, tež woſebnje tamne ſredki, pschez kotrež so hréšchi. Pschez nje namakaja wsc̄he wabjenja a ſphtowanja k złomu kaž tež wsc̄he pohnucza k dobromu swój pucž do wutroby. Tamne dótkenjenjo wuschow a nosa džesča ze slěnami, kotrež po prawym wsc̄hem zmyšlam placzí, znamjenja tak, zo dyrbi Křichcějenců člowejk wsc̄he ſphtowanja k hréšej, kotrež zwonka piščińdu, wotpołazac̄ a swoje zmyšl k dobromu trjebač. Tohodla praji měschnik pschi dótkenjenju wuschow: „Epheta,

to je wotewri so," i posluchanju na wernoſcje a wuczby swj. wery, a pschi dōtknjenju nosa praji won: „K luboznej woni; ty pak czelni, djabolo, dokelz sud boji budze so pschiblizic.” To je: budz netko we chlym skutkowanju Bohu spodobny, lubozna won psched Bohom; a wostan zakitanu psched wschemi djabolskimi wahjenjemi.

Tak su tež zwonkowne zimyshly dżescza swieczone, zo blychu so sterishho hnadež bozej wotewrili, to pak budze so halle potom stacz, hdvž czelowjet krutu wolu pokaze, zo chce czelakz psched wschitkim, schtož moglo joho pschinjeſez do prudlow djabola. Tohodla prascha so měſchnik, prjedy hac̄ dżeczo postají do czrōdy wuzwolenych božich: „Wotreknieſez so ty djabola? a wscheinie joho skutkow? a wscheinie joho hordoscze?” a kózdy wotmołwi na kózde praschenjo pschez swojich kmotrow: „ja so wotrekliu.” Nichto ujemnože Khryſtusej pschitlushecz, kiz niewustupi z poddanstwa djabola, kiz niewopnisheci joho sluzbu, kiz njezacpeje joho skutki, t. j. wschein hrech, a kiz so niewotwobroczi wot wscheinie joho hordoscze t. j. wot wabjachch próznoſczen a wjeselow swęta, z kotrymž djabolo czelowjet woslepi a potom i hrechnej zamjedze. Pschez przedawsche ceremonije a żohnowanja bu hizom mōc a knieſtwo djabola złamane, netk pak dyrbi czelowjet tež sam swoju wolu woſiemic, zo chce stupicž z tamieje njehodneje sluzby, zo chce wojowarz pscheczivo hrechnej a hrechnymi nakhilnoſczen; a i tomu joho chrkę z wolijom žalbuje, a to na wutrobje a miez ramjenjomaj. Tutón wolisj swieci biskop na jara swiatocze wsachnjo z drugimi wolisjemi, kiz chrkę pschi wudželenju s. sakramentow trjeba, zelenh schtwortk a rozpoſczele jón potom do farſkich chrkwjom swojeje biskopskeje wosadu. Pschi žalbowanju praji měſchnik: „Ja cze žalbuju z woliom zbožnoſcze, zo by mił węczne žiwienjo, amen.” Pschez tute žalbowanjo chce chrkę swoje dżeczi posylnicž we krytym czekim wojowanju pscheczivo djabolej, swętej a miaszej. Na wutrobje so tak dżeczo žalbuje, dolež wutroba je sydło hrechnych nakhilnoſczen, myſlow a żadofczen, kotrež dyrbi młody kſcheszan předy wschohho pschewinycz, jeliž zo chce we wscheinich dalszych spytowanjach dobyczeſt wostacž; miez ramjenjomaj so wone dale žalbuje, tu je sydło czelueje moch a shlnoſcze; mōc a shlnoſc pschede wscheinim trjeba tež kſheszjan i pscheniesenju wobczynoſczen a i dopjelnjenju winowatosczen kſheszjanskoho žiwienia.

Tu netk i dupje pschitupjo pschemeni měſchnik stolu ſijokowejce barb̄y z druhei běkeje barb̄y, i wuprajenju wjesela, kiz ma chrkę na tym, zo chce netk dżeczo z poddanstwa hrechā a węczneje ſimercze wustupicž a stupicž pod knieſtwo hnady božej a węcznoho žiwienia. Prjedy pak hischeze, hac̄ je chrkę do swojoho klinia woſinje, dyrbi wone zjawnje wuznacž swoju wero do najwoſobniſkich wernoſczen božich, kotrež chrkę wuczi, a tohodla prascha so je měſchnik: „Wérisch th do Boha Wóca, wschomocnoho ſtowiceſerja njebies a zemje? Wérisch th do Jezusa Khryſtusa, joho jenorodzenoho Syna, naſchoho knieza, kiz je so narodzik a czerpjet? Wérisch th do Ducha ſwiatoho, jeneje swj. katholiskeje chrkwe, zhromadzeńſtwa ſwiatych, wodacza hrechow, horjestacza miasa a węcznoho žiwienia?” Kmotrja wotmołwja na měſcze a we mjenje dżecza: „Ja wérju.” I dōstaczu s. kſheszjencz skuscha pak tež wola, tutón s. sakrament woprawdze

dostacj chydz, a tohodla prascha so mēchnik z nowa: „N. chcesz th kschēzenh bhez? a kmotsja wotmowlja zas we mjenje swojego mōlka: „Ja chcu.“ Nētk halle wudżela mēchnik s. sakrament kschēzenich; lije mjeniujeh tiskrōz na kschij tu, jutrownu a swiatlownu sobotu k tomu wosebicze swjeczeniu wodu na dżesçowu hlowu a praji pschi tym: „Ja tebie kschēzju w mjenje Woha Wóte, a Syna a Ducha swiatoho. Amen.“ Tute wotmyczjo pak njez jenož zwonkowna ceremonija, kij snadž jenož to abo druhe znamjenja, nē, pschez tesame dzeli so dżesçzu hnada s. kschēzenich woprawdze sobu, tak zo we thymsamym wokominkenju, we kotrejz mēchnik pod wuprajeniom tamnych slowow wodu na dżeczo wulinje, tesame so wuczisczi wot herbskoho hrécha a so wudebi ze swiatoszacej hnadi bozej. Na kschij linje mēchnik wodu na dżesçowu hlowu, dokelž je hnada kschēzenich na zdoku s. kschija nam zastuzena, na nim wotewri so njewusatnith kujok hnadow bozich, a tohodla wudżeleja so pod znamjenjom s. kschija wschtke s. sakramenth.

Ceremonije a modlitwy, kij chrékej hnodynam po wudżelenju s. kschēzenich pschedpisuje, woznamjenjeja, zo dyrbi ta pschez s. kschēzenicu dōstata hnada we dżesçzu za-wostacj a spomożnie skutkowacz. Najprjedy nētko żalbuje mēchnik dżeczo na wjetšku hlowu ze s. chrisamom a modli so pschi tym: „Wschohomēny Woh, wóte naschoho knieza Jezusa Chrystusa, kij je tebie z wodą a z Ducha s. zas narodzik, a czi sobudżelit wodaczo wszech hrechow, njech cze żalbuje z chrizamom zubożnoszce we thymsamym Chrystusu Jezusu, naschim kniezu k węcznomu živjenju. Amen.“ Chrisam je żalba, kij so pschihotuje z wolią z olivow bitoho a z balzama a kij biskop tež zeleny schwórtk swieczi. Tute żalbowanja z chrisamom połazuje na tu dōstatu hnadi, pschez kotrej kschēzenich cżlowiek nētko Chrystusej, tomu żalbowanomu toho knieza, pschisłuscha, nētko nosy wón halo žinu stav potajnoho cżeka Chrystusowoho ze wschem prawom mjenio „kschēzan“. Z chrisamom so wón żalbuje, kaž chrlwje, wołtarje, s. sudobja, dokelž je pschez s. kschēzenicu tež swieczeny k templej Ducha s., k potajnomu sudobju hnadi bozejc, z kotrejz dyrbi wot nētki stajnje sobuskutkowacz; a tak budze joho potom połoj pschewodzecz, kotrejz jomu mēchnik pscheje po tutym żalbowaniu prajo: „Potok budz tebi.“

Na to połoz i mēchnik na dżeczo bělu drascicę, „kschesniczku“ mjenowanu, kotaż połazuje na cżistotu a rjanoscz, z kotrejz je duscha kschēzenego cżlowieka wudebjena, połazuje pak tež na njewinowatoszcz, kotrejz dyrbi kschēzan pschez cze živjenjo wobkhowacz; tohodla praji mēchnik pschi pschepodaczu drascicę: „Dōstan bělu draſtu a pschinjes ju njewoblakowanu psched sudny stol naschoho knieza Jezusa Chrystusa, zo by dōstał węczne živjenjo.“ Běle draſtu su we s. pismje znamjenja njewinowatoszcz, tola pak tež njebjekje krasnoszcz, we kotrejz budža cżeka sprawnych po swojim horjestaczu so nēhdz blyschicę, kaž tón zbožnik na horje Thabor; a tak ma kschēzeny cżlowiek bělu draſtu njewinowatoszcz we swojim živjenju swērnje wobkhowacz, zo by so tak na sudnym dniu blyschicę we bělej drascę njebjekje krasnoszcz. We přjedawskich cżasach, we kotrejz so wosobniye wotrosczeni kschēzjachu, buchu woni po s. kschēzenich woprawdze z bělej draſtu wobleszeni a khodžachu we njej potom cžek thđzen; mlode jutry, kij maja wot toho mjenio „běla njedžela“ (dominica in albis) wotpožichu woni potom bělu

drastu, khowachu tusamu pak dale a mějachu tak we njej stajne napominanjo, we njewinowatosci a čistosczi we živjenju khowic̄z.

Na posledku pschedepoda měschnik wukhcezenomu zaśwēczenu swēcžku; to je znamjo we s. kchcezenich dostateje swētlosze wēry, kiz ma čłowiekej ze swojimi wērnosczem pucz pschez živjenjo rožswētlicz, je tež znamjo pschez s. kchcezenicu za-horjenoho pkomjenja lubosze Božeje, kiz ma so we duschi kchcezenohho čłowjela stajnje palic̄z. Zaśwēczena swēca pak dopomni tež na winowatoscz, z dobrym pschitkadem druhim do předka swēcžic̄z a tak dopjelnicz napominanjo zbožnika: „Dajeże waschomu swētlu swēcžic̄z psched čłowjekami, zo býchu waschoho wótna khowalili, kiz je we njebjesach. Ze cžym je kchcezenh čłowjek pschijshoł k jaſnomu swētkej, tak dyrbi tež nětko swētlosz lubowac̄z, t. j. dobre skutki skutlowac̄z, a cžmu hidičz, t. j. kózdoho hrécha so zminhez. K tomu napomina měschnik pschi pschedepazu swēch prajich: Dostan zaśwēczenu swēcžku, a wobkhowaj bjez poroka twoju kchcezenicu (t. j. dōstatu hnadu kchcezenich); dopjeli laźnie bože, zo, hdz tón kniez k kwasnej hosczinje pschijndze, th jomu napšchedzo khowatac̄z mōzejch ze wschēmi swjatymi we njebjelskim králestwie a dōstanjejsch wēcžnu zbožnosz a žimy wosta-niesch wěki na wěki. Amen.

S. Karl Borromejski praji, zo zaśwēczena swēca na tsi bōjsle poczinki, wēru, nadžiju a lubosz, połazuje, kiz čłowjek pschez s. kchcezenicu dōstanje; na wēru mjenujich pschez swētlosz, kiz swēca damje; na lubosz pschez čopłotu, kiz wona rozicherja, a na nadžiju we tym, zo pkomjo k njebju połazuje, z wotkež tež našcha nadžija spokojenjo wocząluje.

Tak je s. skutki dokonjan, tón čłowjek z wodh a Ducha s. z nowa narodzenh, mōc djabola a hrécha we nim złamana, a won k džeseczu bożomu pschij-wazh a k templej Ducha s. swjeczenh; tak pujičzí joho nětko cyrkę z rjanym postronjenjom: „Ođi we měrje a tón kniez budz z tobu. Amen.“ J. L.

3 uascheje diöcesy.

Z Budždiną. Katholske towarzstwo rjemiesnistich swjeczesche zańdzeniu njedzeli swój założeniski swyedzeń, a to přeni fróz we swojim samnym domje, we rjanym z gazonem rožswētlenym salu swojeje towarzchnje (Gesellenhaus). Swyedzeń bětke jara wopynthan a wosiebie tež z pschitomnoszcu hnadnoho k. biskupa pozběhnienh. Majpredy mějescze k. tachantiki vilar Dienst halo präses (pschedsyda) towarzstwa rycz. W tej samej wupraji won bjez druhim wutrobnym džak wschitkim, kiz su towarzstwej swoju skutkownu lubosz wopokazali, a slubi w mjenje sobustawow, zo budža woni swojim dobroczerjam z tym kapitalom zažy płaciež, kotrež wobſedža, mjenujich z prawym nałożowanjom młodostnoho časa, młodost-neje moch a młodostneje zaſluzb. Potom pschednoschesche jedyn sobustaw towarzstwa prolog (pschedstwo) k džiwadłowej hré, kiz mějescze boryż sczehowac̄z. K tomu bě so z pohladom na zrudny nětzjishi čas tež kruch wažnogo wopšchijecza wuzwolil, mjenujich: „Potajny drohołamieni“, drama wot njeboh kardinala Wiss-mana, z jendzelskoho do němiskeho pschedzene. Je to wobdzelanjo legendy wo

swjatym Alexiu, kotryž je na Boże pohnućzo z wótcowskoho domu w Romje do czubh čełnyk a po 17 lětnym pschebhywanju halo khudh putnik w Asii zaſy do Roma so wróćzik, hdež je njepóznath (halo potajnij drohočamien) w domje swojoho nana Eufemiana 17 lět bydlík a wot joho wotročzłów wjele pscheszéhauh był hacž do swojeje zbožneje smiercze 417, po kotrejž bu ze zawostajenoho samo-ruečnoho žiwjenjopisja skončinje spóznath. Wschilke wosobh tohole krucha běchu hacž na dwej mjenje ważnej wot rjemiesniſkich towařichow pschedstajene a dolo-njachu swoju pschituskchnosc̄ jara wustojnje. To poskuharſtwo z pschilleslowaniem džakownje pschipózna. Po skončzenju hrh bua hrajinshče (Bühne) wotstronjene a w tak hishcze powjetšchenym salu buchu blida a stólcy nastajene, pschi lotrhcž so eji zeshydachul, kiz chchhu tu hishcze powjeczerječ abo hewal so bjesadnje za-bawicž. Z tajlimi derje poradženymi swjedženjemi, kajiz tutón bě, dobudže ſebi towařiſhnia (Gesellenhaus) zaſvěcze pschech wjac̄ pscheszczow!

Z Budyschin a. Kandidatoj duchownſtwa I. Gustav Jurij Kubasch a I. Józef Schönberner ſtaj zańdzenu sobotu nijsche swjeciznhy dostaſo; pschi-hodnu pónđelu 21. t. m. dostaňetaj prěnju wychſich ſvjeciznow, ſubdiaconat, pschichodny pjatt 25. t. m. diaconat, a na swjatoho Handrija 30. t. m. presbyterat (męſhnistwo).

Z Budyschin a. Zańdzenu wutoru bu prěni katholſki wojał z naſchoho nětčiſhoho lazareta, rožený z wolkonosce Danziga a po narodnoſci Polak, swjatočnje pohrjebanh. Kommandant lazareta, t. baron Uckermann nad Lutow-czom, dale inspektorovo a wjele wojakow joho pschewodzachu.

Z Budyschin a. Na žadoſcz nětříhých wozjewjamh, zo 30. novembra (na s. Handrija) ſerbſki procession do Philippſdorfa pónđe. Kotsiz ſobu pónđa, zhromadža so w tachantskej chrlwi t wulkej Bożej mschi w džewječiſh.

Z Reichena wa. Nowe farſte twarjenje je dolonjane a bu nijedawno wobčeñnjene.

Z dreždanskeje dičeſhy.

Z Dreždjan. Teje kralomſta wysokoſcz prynceſna Jurijowa je 17. t. m. prynca porožnika, kotryž je w ſwiatyj kſchczenich mjenou Maximilian dostaſ. Žutje budje w dwórſkej chrlwi Te Deum ſpěvane, we wſchich druhich katholſkich chrlwjach w kraju pak pschichodnu njeđzelu.

Z Lipska. Katholſka wosada je adresſu z 55 podpiſmami Joho majestosči naſhomu kralej pósłala z proſtwu, zo by wón ſam ze swojeje moch a „pschez ſwoje wysoko ſzlopočenje pola druhich najwyskſich němſkich wjerchow“ za to ſlutkowat, zo pschelskijwenjo prawa, pschez italskoho krala zapocžate, njeby pschipóznačo namalato, a zo by ſo ſwiatomu móteci joho prawo a wobſedženſtwo njepſchirótſhene zaſy wróćzito. (Wę ſatholſch Serbja ſo węzo wſchikim tým protestam w duchu pschizanlujem; zanječamh pak wotpóſčanjo wosebitoje adresſy, dokelž je ſo zhromadny ſvjatočny protest za kraje, kiz pod němſkimi wjerchami ſteja, hžo na zhromadženje we Fulda 12. oktobra ſtat.)

3 Lipška. Kaž w Drežđanach, tak džerža so tež tudy, w Chemnizu a w Altenburgu kemsche za francózskich jatých a khorých wojskow.

Ze Zwicawia. Po krótkej khoroszeji zemrje 28. oktobra tudomny katholiski wuczeř Į. Emanuel Herrmann. Wón narodzi so 1820 w Hubertusburgu, bu 1840 pomocny wuczeř w Ostritzu, 1842 statny wuczeř w Pirnje a běsche tudy wot lěta 1860. Dokelž so runje žadny pomocny wuczeř dostac̄ nijemôže, bu seminarist Grólmus z Budyschima na hwiilnej sem pôstani.

Cyrkwienske nowinki a powiescje.

Něm̄ska. Dla politiskoho zrijadowanja Něm̄skeje su wóny ważne wurdzenja pola pruskoho krála we Versaillesu za Parizom byle. Powieda so, zo so Vajerska zastrupjenju do „bunda“ spieczęzuje. Na wojowaniszezu we Francózskiej běsche doszcz ważne, zo buchu 9. t. m. Vajersch pod generalom von der Lann, kžž běchu najdale Į wjeczoru, pola Orleansa wot Francózow zbitci, tak zo dyrbjachu tele město wopuszczic̄ a so někotre milie dozadu hibač. Vajersch čakala nětko na posylnjenju pschez Pruskich, předy hac̄ móža zas̄y do předka. Hewak wojuje so hiszce w połnocnym a połdnischim džele Francózskieje. Dwé twjerdzinje, Verdun a Neubreisach, stej so poddałoj; na někotre druhé so sylnie tsela. Psched Parizom hiszce so pschech niež wulke stalo rijeje; po někotrych powiesczech je tam chroby doszcz, po druhich hido na mjasu pobraczuje.

Z Poznania. Tudomny archibiskop Ledochowski je w mjenje poznańskieje, chełm̄skeje a erm̄landskieje diöceseſ pola pruskoho krála we Versaillesu pobyl, zo by jomu práſtwu za podpjeranjo bamža předknejš. Druži biskopja su so w tutej naležnosći z listami (adressami) na krála wobrocžili.

Rakuſka. Katolickich farow je we chłym khejorſtwje Rakuſkej 10,019; grichiskich katolickich 3790, a grichiskich orientalskich 3287. Katolickich swětnych duchownych je 23,106 a klóschthyrskich 14,060. We khejorſkim wóſtwie bě w lěče 1865 pólnych duchownych: 1 wójnski konsistorialdirektor, 8 superiorow, 212 kapłanow, 15 duchownych professorow we wojeſſich škulach. Pschi wójnskim kódźtwje su: 1 superior, 3 admiralscy kapłani a 4 nižsc̄i. Katolickich muſtich klóſchtrow je we „Cisleithanskej“ (t. r. w Rakuſkej z wuwazc̄jom wuheréſkich krajow) wiele: miloſciiví bratſja maja 16 klóſchtrow, barnobitowje 4, basiliowje 14, benediktinarjo 19, bernhardinarjo 16, regularni chorſcy knježa 17, cisterciensarjo 12, něm̄scej rjadni duchowni 1, dominikanarjo 35, franciskanarjo 110, jesuitowje 18, kamaldulenarjo 1, kapucinarjo 80, karmelitarjo 9, kſchijownich (Kreuzherrn) 1, lazariſtowje 4, malteſarjo 1, mehitaristowje 1, minoritowje 25, paulinarjo 1, piaristowje 30, prämonstratensarjo 8, redemptoristowje 8, schulsc̄i bratſja 7 a servitowje 14. Z chla je to 452 klóſchtrow. Wone maja 3044 klóſchtirskich duchownych, 1231 novicow a 1452 laiſtich bratrow. Klóſchtirskich knježinow bě we 213 klóſchtrach: 2067 chorſkich, 546 noviców, 2261 laiſtich ſotrow, z chla 4874.

Z Rom a. Královskie nowiny powiedaja, zo bamž jako nijewotwistny w Romje pschebywa a zo so jomu královská čjeſc̄ stanje; ale to je kža. Bamžej

je njemôžne, direktnje telegrafirowacj abo lišij dostawacj a woteflač; kralowsch zastojnich wschê pschehladaja. Dale pschedawaja so tam wusmêshace a bamja hanjace pišma a wobrazh; chrlwinske kubka a wobsedzenišwa so annektiruja; duchowni su nadpadowani w cyrkwiach a na häsach; kardinalowje su ze swojich zastojnich wobydlenijow wuhnacji. Wôndanjo bu bamžowh druhi hrôd quirinal pschi wschê protestach za krala wzath a wot joho namestnika Lamormora wobsadzheny. Tež pječz milijonow frankow pétrovoho pjenječka, kotrež su za bamja a cyrkwiniske potrebnosze nanbate, nochce kniezerstwo wudacj; wone je bjerje abo konfisciruje. Wôndanjo su bamžowe loſty na dwórnishečzu zdžerželi. Dale su vatikanski hrôd pscheptywali a tselby tam namakali; to pač nicžo dzivne njeje, wîchak tam bamžowi schwajcarjo a nobelgarda hishcze pschebhwa. Na thyle wojskach chcedža so drje kralowsch hishcze wjeciz a vatikan wobsadzicj? Kaž so zda, budža bamja tač dołko pscheszéhacj, hacj wón wotjedje. Hdj by so wotjedz stacj moħe a směl, je bamž bjez druhimi wěcam i wôndanjo w potajnym konfistoriju wuradżował. Za pschijéz a powitanjo krala Viktora Emanuela so hižo pschihoth cjinja, a powitancki swjedženj ma tsi dnj tracj. Nêhduschi bamžowi poddani budža kralowskoho kniezerstwa bôrzh syči, dokelž wone wjese wjach dawłow žada (Romscy mjeđachu jich dotal jara mało), cžohož dla je hižo w někotrych městach zjawa na njespokojnosz z nowym regimentom so počazala. To budže pschecj straschny punkt za krala! Wysche toho je tam republikanarjow doſc̄.

Z Rom a. Kaž z někotrych městow Francózkeje, tač chcedža tež z Roma jesuitow wuhnacj. Tudy začaza jim kralowskí naměstnik najprijeđ wschitke wučenjo. Dokelž pač ze wschelakich sironow prajachu, zo na wysokej schuli runje jesuitow dla wjese cužich studentow so namaka, bučku jim professorske města wostajene. Nižsche schule pač njesmědža jesuitowje dale wjescz. Na tym drje nje-pscheczelojo wěrh dołko doſc̄ njezměja?

S chpanijska. Na 16. t. m. bu pschez fortewor (zapiskancow) z nowa kral wuwzolenj, mjenných druhi syn italskoho krala, Amadeus wójwoda z Asti, (rodženj 1845) z 191 hlosami bjez 311 wotedathm.

Rusow ſka. Minister Gorčakov je wulkomocam wozjewiš, zo Rusowſta njemôže dlje tón paragraf parizkoho měra wot l. 1856 džerječ, po kotreymž smědžesche wona jenož 6 wulskich wojniškich kódžow w czornym morju měč. Turkowſka, Rakuska a Žendželska budža so taikomu pschemenjenju pscheszivječ; hacj pač tohodla k wójnje bjez Ruskej a z prěnja z Turkowſkej a potom z Žendželskej pschindže abo nic, njemôže hishcze nichčo wjedžecj. Pruska abo Němcska budžetę pač w tutej móžnej wójnje neutralnej, runje kaž je to Rusowſka w nětzjischej francózkoněmſkej wójnje.

Z Feruſalem a. Vrijedawšchi žid a nětko katholiki duchowni P. Marija Alfons Ratisbonne je tudy psched lětami klóſthyr za kniežn (dzowki Ziona) runje na tym měřeže założik, hdjež je Pilatus našeho Knjeza Jezusa Chrystusa ludej počazal, prajich: „Ecce homo, hlejče čžomjek!“ Tohodla mjenuje so tež tónle klóſthyr „Ecce homo klóſthyr“. Tamnišče kniežn maya tež jenu syrotnicu (Waisenhaus) za holčatka. We poslenim času běchu we wulskim strasche,

swój Klóschtyr zhubicz. Pschetoż tónle Klóschtyr a ta shrotnica siej natwarzenej wýsche dweju podzemisleju khódbow (gankow) lotrej do předawšchoho Salomon-sko ho templa wjedzetaj. Psihi poczatku jeneje tejule khódbow namasche so kúzoł, lotrej bě wot putnikow husto wophtan. Tola z wojsksei mocu wobsadzischtaj pascha a měschčanska rada Jerusalenska tejsle gankaj a tón kúzoł, hdzj běschtaj wuprajkoj, zo to k měschčanskemu wobsedzenstwnej pschitluscha. Te k tomule měsnej pschitluschace durje buchu pschelamane, plumpa wobshodzena te wot tam do klóschtra dosahace trepjena wottorhane. Na protest tamnišchoho francózskoho konfusa wotmokwi pascha, zo mohk lohej zběžk pschecziwo Klóschtrej nastacj. Duchowny Ratisbonne džerzesche tohodla za nuzne, zo shrotam a skoro wýchem kniežnam na druhe město na horje pscheczahnycz dasche. Tola francózski konfus njedasche so w swoim prówowanju za prawo klóschtra wotraschiez. Wón poda tu wěc k pschepytowanju Chrifkomu generalgouverneurej, paschi z Damaskusa a z Konstantinopla. Po tsi njedzeli dolho trajachym pschepytowanju pschez wosebitu komisji bu wuczinjene, zo tejsle khódbje a studnia po prawje klóschtrej pschitluschataj a zo měschčanstwo žane prawo na to nima. Tele sprawne wupravenjo zwieseli tscheschanow jara. Tola ma Ecce homo Klóschtyr netk tójskto tam porjedzecz a twaricz, shtož wjese wudawlow cžini. Pschez smilne dary z Europę nadzija so z bożej pomoci to dokonjecz.

P. T.

Dalejnoscje towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1870: II. 314. zankat Schekta z Panczie; 315. Handrisli z Panczie; 316. Madlena Žurowa z Nalbie; 317. kubler Jakub Kral z Kočiny; 318. kublerka Marija Nitvaldowska z Kuklowca; 319. krawstvi mischtyr Michał Grofa z Němcow.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Ksyczena: Marija Hana, dž. schrymparja Augusta Salma na Židowje. — Zemrjecz: Franc Stagler, krawc z Reichenawa, 53 l.; Salub Richart, wojsk z 8. pomorskiego regimentsu infanterije №. 61 z Deltneje Brodnicy pola Danziga, 24 l.; Wilhelmina, rođ. Bauer, mandž. njeboh Adolfa Näsera, kherjerja a musikuza, 56 l.

W tachantskej lencli su a pola ll. wuczerjow budža wot něka na pschedau:

Biblijske statwizny staroho a nowoho zakonja

za katolske wuczerne wobdzekat Michal Hörnił. 192 stronow. Z titlowym wobrazom a z kartu swjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach placzi 65 np., niewjazany 5 nsl. W knihlupstwach su dróższe po pschitajlu percentow.

Dary za cyrkej w Czornebach abo Bacovnu.

K cžesczi Bożej a k spomoženju dusichow su dale woprowali: Handrisli z Panczie 1 tol.; wuměnkat Michał Donat z Lejna 10 tol.

Hromadje: 4572 tol. 5 nsl.

Cjíščejak L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cykolētna płacična na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 23.

3. decembra 1870.

Lětnik 8.

Trjeba bamž swětnu móć? *)

Někotryžkuli biez pschedznamenja rječnje: Bamž swětnoho tróna njetrjeba. Hdy by so tole pschidalo, je swětna móć hýž tohodla něšto zlé, dýrbi wona bamžej rubjena býč? Kak wjele wěcov njeje trěbných, a tola njeje to zléč, a hroznosć, hdyž je wobſedzíš! Dostojnosć wychschohoho měschnika w starym za-konju, kotrež bě jenož pschedznamenjo křesćjanškoho zakonja, běsche často z kralow-skej zienoczena, tak zo njeje spóznač, čzohodla dýrbiala jena druhu wuzamknyc. A wopravdze džesacz lětstotkow njeje nictó w tym napschecznosć spóznał, a wjet-chomje a ludy, wucěni a njevucěni, z wuwiačzom jenož někotrych hlosow, cze-ſczechu w chrkwinskim wjerchu pschech tež swětnoho, biez toho zo býchu biez jenym a druhim najmjeňšmu napschecznosć nadefchli.

Schto je bamž we wocžomaj wěriwych chlóho swěta? Wón je zhromadny wjeh chrkvi, wón je prawomocne postajený wucěř toho, schtož so wěrič, kaž tež toho, schtož so wěczneje zbožnosće dla cjinic dýrbi. Schto je trěbne, zo by wón tajke wysoke zaſtojnſtvo wukonječ moħł? Samo czi, kij joho wurubjeja, praja jenomyslinje, zo je trěbne, zo by wón swoje zaſtojnſtvo chle swobodni ē wukonječ moħł. To rěka, wón dýrbi móć swobodne wucieč, schto je wěrnošć, swobodne wotsudječ, schtož je wopacze a we wšichc krajach swobodne chrk-winchy predkstejerjow postajec; ludy dýrbiala móć we swoich njevětosczech swobodne na njoho so wobrocječ a joho wotmokwjenja swobodne dostavac. Tohodla nje-smě wot tajkoho wotsudžený býč, kotrež jomu poſlušnosć wupomiedzi, ale dýrbi móć toho, kotrež so z bludom abo w njepoškušnosći wot njoho dželi, wotsudječ

*) Psichrunaj nastawł podobnoho wopřijecza pod napisom: „Czohodla bamž swoje swětne knjeſtvo njezloži?” w Pôsu 1868 w 4. a 5. číslie. Tam bu dopokazane, zo bamž njetrjeba, njezdje a njezmě swoje knjeſtvo wotstupic.

a z cyrkwe wuzanknycz. Protestant, zid a pohan smie precz, zo je bamž hlowa (wjerch) cyrkwe; ale wot katholika, tiz joho za tajkoho spoznaje, by nierozone bylo, joho we wuziwaniu swobodny pschitrotzicz. Pytajecze dha, jeli zo mōdecze, w netczijsich wobstojenjach a czasach drugi sredk, tiz mohł bamžej tele swobodne wukonjenjo swojej mocz zawesczicz, dyżli trón! Bamž dyrbi cżlowiesztwu założenie wéry a skutkowanja dawacz!

Ale prajcze, budże won, hdz budże wot drugoho swētnego wjercha wotwismy, z połnej swobodu ryciez mōc? A hdz bychu prawidla za nashe zadżerzenjo, kotrej po swoim zaſtojnictwie dawacz dyrbi, nahladam a interessam drugiego wjercha abo sejma (parlamenta) napştaczne byle, w kotrohoż rukach won so namaka, by dha won hako poddan tu mōc met, zo by swoje pschitaznie k wuzitkej cykoho kscheszanstwa wozjewit.

Pomyslim na jednotliwe padby abo pschitadnosce! Hdz by na pschikkad bamž souverenitu luda (njewobimjezenu njewotwismosce toho samoho, z kotrejz wsha druga swētna mōc wukhadża) hako bkul a njełszechczańskie prawidlo wuprajit, njebj sejm abo parlament bamžej ryciez zakazał? Alebo njech bamž dzelenijo cyrkwe wot stata zaczisnje, abo to, zo prawo narodnosce njesmē trónu powalec, abo drugie wernoscze, dadža czi, tiz tele prawidla (principije) lubuja, zaczisnienjo pschez bamža, kotrejz by jich poddan był, po wshem swēze wozjewic?

Bamž dyrbi biskopow stajecz a disciplinu (cyrkwinstu dobry rjad) wjesz, — wažnej wéch dla ważnego skutkowanja biskopow a dla ważnoscej nabożnistwa samoho, pschi cžimż dyrbi cžasto bamž cžlowiecžim żadocžam napştaczny byz, zo by so Bohu spodobał. A budże won hako privatuy muž doszcz swobodnej ruch mēcę, zo by swoju winowatoscę krucze dopjelnit? Psched létami dżerzesche bamž za nuzne, cyrkwinstu hierarchiju (rjad archibiskopow a biskopow) w Zendżelskej a w Hollandze z nowa postajecz, a won to sezini; hdz pak bësche bamž poddan jeneje swētneje mocz był, tiz chchka tamnymaj krajomaj po woli byz, njebhchu diplomatojo (statutujo, krijeżiczerjo) wobaj wulkaj skutkaj zadżewaloj?

Biskopja maja prawo a drugdy tež pschitulscnosce, so pola japoschtołskoho Stoła za radu prashee, zo bychu wot njoho, kaž z biskupskož žvrla, wuzby za swoje zadżerzenjo a za wjedżenjo luda, jich pastyristwie dowérzenoho, dostawali. Tohodla dyrbja woni z kóždoho kraja swobodny pschistup k njomu mēcę. Ale budža woni kóždý cžas wot swētnego knježestwa, w kotrohož hlowym mēcze by bamž sydło met, tež pschitulsczenci? Njebudža żenje njepştaczestwa bjez wjchelakimi statami (krajem) a politiske winy k zadżewaniu tamnego pschistupa, abo njebudža biskopow tajlichle winow dla wobledżbowacz a wotstronječ?

(Słownięno.)

3 nasheje diöcesy.

3 Budżchina. Nutse dyrbjesche so pastyristki list z kleinkow czitacj, kotrejz je tež w serbskej ryczi hiżo cžiszczań. W tym samym zdżeli nasch hnadh k. biskop najwaznijscze kruchi z bamžowejce najnowszej enchyliku (zjawnego wokóneho

listu) sobu, w kotrymž swjathy wótc z nowa pszechizivo rubježnomu wotewzachu joho krajew protestiruje, ekskommunikaciju (wuzankjenjo z chrlwe) na italskoho krala a joho pomocnikow wupraja a katholikow k wuproscheniju Božjeje pomoch napomina. A tomu pschiftaji nasch t. biskop, zo bychmž tež my so pilnje za swjatoho wótcia modlili, za njoho ryceli a joho sprawnu weč zastupowali, za njoho skutkowali a darž lubosče woprowiali, a poruczeſche skončnije wschelake pobožni ſče. Tola wczera wjeczor pschindže telegramm z Drežđan z powieſtowem, zo minister wozjewienjo tohole paſtwiſtſkoſtoho lista njedowoli (placet njeda)! My běchmž wucžah z toho tež tudy zefajecz dali a dyrbimž někto čiſto z nowa wupjelnjeſci; tohodla Poſol tež trochu pozdže so wudawa!

Z Budyschina. Na s. Handrija je nasch hnadm̄ t. biskop t. Kubascha a t. Schönbernera halo měſtnikow wuswježit. Z nasheje wosady kaž tež z druhich běſche wjele ludzi kemschi pschischko na tule swjatoczoſcę. A Kubasch pschindže do Königshaina a t. Schönberner do Scherachowa.

Z Brunjowa. Wottudy bu addressa na ſakſkoho krala po wosadach wo- beju ſakſkeju diöcesow k podpiſowanju rozpóſlana. Wona je podobnoho wopſchi- jeca, kaž tamna lipſkowka, na kotruj w poslenim Poſtu spomnichny.

Z Schunowa. Hanža Karola Kubasche, kiz běſche w nalečzu toho ſta do borromejſkych ſotrow w Praž zastupila, je tute dny z Čoplic, hdžez bě dotal ſkutkowala, do města Ischla w Hornjej Rakuskej pschesadžena.

Z Oſtrizha. Knjez M. Röla, w tu khwili jenički kaplan tudy, je za kaplana do Ralbic pschesadžen. Sem pschindže t. Friebel, dotalny kaplan w Scherachowje, a naſſkerje hifſeče jedyn duchowny halo druhí kaplan.

Z Ralbic. Nasch t. kaplan Jurij Eusežanski je za kaplana do Budyschyna powołany.

Z Klöſchtra Marijneje Hwězdy. Zaúdzenu wutoru buchu tute knježn Klöſchtryc zdraszcene a zastupicu do noviciata: Thelka Nowakc z Njebjelježic a Juliana Haufic z Różanta halo chorskej, a Mechthilda Biſoltec (Koferec) z Workec a Herta Žurec z Lupoje halo laiskej (bělej) knježnje. Tale swjatoczoſc sta ſo pod wjedzenjom t. propſta.

Z Radwora. Na swj. Handrija ſmy wjelezaſlužboho wucžerja t. Handrija Bräuer a rowu pschewodzeli. Z daloka a bližka běſche ſo wulka mnohoſc̄ ludu zefška, jomu poslednju čeſc̄ wopokozaci. Hdžez běſche čelo do rowa puſchczenie, mějeſche t. farař Nowak pohriebnu ryc, we ſotrejz wosadnym njebočicžkoho dohodečne wucžerſke ſkutkowanjo we Khróſcžicach a Radworju, wuſtojnosc̄, ródnosc̄ a pobožnosc̄ we chrlwskiej ſlužbje khwaleſche a jich t. džakow-nomu wopomijeczu napominasche. Zaſtoſajenym džecžom wopominasche joho prócu a staroſče pschi jich ſubkowanju. Hnutoſc̄ a wutrobne zacžuczo ſo zjawnje wopokazowasche. Knjez Handrij Bräuer běſche ſo 12. februara 1810 we Radworju narodzil, hdžez běſche joho nan wucžer. Wot jutrow 1827 hac̄ do jutrow 1830 wophtorwaſche wucžerſſi ſeminar we Budyschinje. Na to ſkutkowasche krótki čias we katholickej wucžerni we Budyschinje. We oktoberu 1830 pschindže halo wucžer do Khróſcžic a na Michałka 1847 halo wucžer do Radwora. Z pilnoſcžu,

wuſtojnoſcju a zbožjom porjedzeſche a rjadowaſche chr̄twinske ſpěwanjo. W naſeſcu 1870 počza jomu khorowatoſcji we ſchulſkej a chr̄twinskej ſlužbje zadžewac̄. W tutej khorofeſci zaſiupowaſche joho najprjedy dwójcy ſeminarijt Jan Grólmus z Radworja. Na to dosta 2. ſeptembra t. l. za zaſiupnika k. Pěira Scholtu z Wotrowa. We času ſwojeſe khorowatoſcje hiſtce je hloſy chr̄twinskich kherlufchow zefiaſat, taž ſo we Radworju ſpěwaja. Wot 1. novembra 1870 běſche ſlužbu zkožík, zo móhť po wjeleleňnych dželach wotpočynac̄. Tola hiſom 27. novembra dopołdnia w 10. hod. wotwoka joho Boh do wěcznoſcje, we starobie 60 let 9 měſacow a 15 dnow. — Boh zaplač jomu z wěcznej zbožnoſcju!

3 dreždanske dičeſy.

3 Dreždjan. Dotalny ſchulſki direktor k. Vincenc Schlegel pſchin-
dje za fararja do Lipska. Joho tudomne město naſtupi proviforijc (nakhywilne) k. katechet Anton Buk. Katechet budže někto k. Józef Müller z Blauen. Do Blauen pař pſchinidje k. Józef Hillebrandt, wot tſjoch lét ſem druhi duchowny w Koſatinym institucze. W tutym budže někto zaſy jenož jedyn duchowny, taž to předh běſche.

3 Dreždjan. Za fararja na Novym měſcje pſchinidje po njeboh k. Zelleru někto dotalny farar w Chemnitz, k. Machaczek.

Chr̄twinske nowinki a powieſcje.

Němſka. Wójna ſo zaſy trucižiſho wjedze. Tónle thđeně běhu bitwy a bitwički prýnca Vjedricha Karla pſhceziwo francózſkej armeji pſchi rěch Loire, taž tež wojoowanja pſhceziwo francózſkomu połnōcnomu a krótkoraniſhomu wójsku. Tež buchu někotre wypadk z Pariza ſejnijene, ale zaſy wotpočazane. Najvhýchſchi wjedník knježerſtwa dictator Gambetta nochce nicžo wo měrje wjedzeč, a lud ſo někto tež na wſchěch ſtronach zvěha. Vjez tym zo je taſle konec wójny hiſtce ſnadž daloki, ſu ſo Němcy doma derje doſez zjenoſcili; taž ſu někto wſchě němſke kraje, tež Wajerska do „bunda“ zastupili. Na němſkim „reichstagu“ w Berlinje pař ſu pjenjeſy za dalshe wojoowanjo pſhcezwolili.

Němſka. Najnowsche je, zo ſu węzera tež naſchi Sakſowje pola Pariza z Würtembergſkimi a Prusami ſylne ſobu wojoowali. Dženſa, taž ſo telegrafi-ruje, wojuja z nowa. Francózow naſjedowaſchtaj Trochu a Ducrot. W tym ſamym času wojoowaſche Binoy na połodniſkej ſtronje Pariza. Někto budžem ſrje zaſy huſcižiſho wo bitwach a wažnych podawſach ſkyſhceč.

3 Wrótſław. Tudomna addressa k pruskomu krále w naležnoſczech ſvjatoſtoho wóltca wotpoſkana mějſche, 17,277 podpiſmow.

3 Bamberg. Na 20. novembra bě tudž zhromadžizna katholikow ze wſchěch krajinow Wajerskeje. Věſche 82 proceſſijow pſhceſklo. We ſwjedzeňskim čahu do biskopſteje chr̄twic bě na 10,000 ludzi; tam bě předowanjo a archibiskop džerzeſche Božu mſchu. Wot 2. hod. bě zjawnia zhromadžizna w chr̄twi ſ. Ja-

luba pod wjedzenjom 'wjercha Löwensteina. Wschelake pschednoschli ryczachu wo pschemocowanju, kotrež je italske kniežerstwo na bamžu wuwjedko. Adressa na bayerskohu krala a na bamža bushtej čítanej a z počkwalenjom pschiwzatej. Wschitch 8 biskopja Bajerskeje mějachu tu swojich zaſtupnikow a wurdzowachu sobu, kaf mohla so addressa po biskopstwach a wosadach najlepje a najspěšnischho podpiſowacž. — Tež we Münchenje bě 27. t. m. wulfotna zhromadžizna.

Pruska. W addressy, kotrež je pôznaňsi arcibiskop profa Ledochowski pruskomu kralej Wylemej we Versaillesu pschedopodał, wupraja so po rozeſtajenju všech stônczne tajfale proſiwa: „Tohodla chyli Wy swoju moc k zakitanju naschich prawow načojoč a italske kniežerstwo nuzowacž, zo by wone to, ſtož njeje wobſedzenſtwo Italſkich, ale wſchitkich katholikow, zaſy wročíklo; a dokelž je Boh Waſchej majestosči zakit tejko milijonow katholickich kſcheszjanow pschedopodał, kij su pod Waſchim najvhýchchim ſceptarjom živi, dha chyli Wy hnadne za nas a za naschich wěrbratrow wulfomyslinje zaſtupicž, zo bychym my w měrje ruku toho kniežežerja žohnowali, kotrež je naschoho swjatoho wótnca z joho cjeſnoſcze wuswo- bodzil, a nadobnomo krala kwalili, kotrež je zranjenu majestosč wopuſhčenoho krala wjecjii.”

Pruska. Pschi poſlenich ſejmickich wólbach su někotri biskopja tež paſthéſte liſty wudali, w kotrejch napominaja, zo bychu ſwědomicze katholikowje wuzwo- leni byli, ſamo tež duchowni, hdež pschihodni druži kandidatorowje ſo njenamalaſia.

Pomorska. W Köslinje bu přenja katholicka cyrk ſpoſwieczena pschez probfta Herzoga z Barlina. Khuda tamniſcha wosada ma nětko hiſchje 8000 toleri dotha za twarjenjo; ale po něčim ſo za tajke wosady wſchitkón doh zapačicž hodži.

Z Wina. Katholickie politiske towarzſto je 7. novembra katholiku zhromadžiznu powołalo, na kotrež 4000 parſchonow pschiindje; bjez nimi běſche tež ſwie- czach biskop Kutschler, arcibiskop ze Lvowa a tſjo orientalſch biskopja, a wiele katholickich wucžentych a zemjanow. Scheszo wustupiſtu halo rycznikowje za ſwja- toho wótnca.

Z Wina. Arcibratſto ſ. Michala djerži džewjecžnijowſku pobožnoſcz za bamža wot 30. novembra hacž do 8. decembra. Kóždy wjeczor je předoranjo, modlitwy za bamža, litanija a požohnowanjo; na ſ. Mariju pak budže zhromadne ſwjatočne wopramjenjo.

Wuhelska. Njeboh biskop Zabojski w komitacie Žips běſche pschez 20 ſet swojoho zaſtojnſtwa wulkı dobroczeř. Bjez druhim mějſeſte wón na pschi gymnasiu w Lewoczu konvift za 30 — 40 ſchulerjow, za kotrejch wſchitko ſam placzeſte. W jeniczkim lécze 1869 wuda wón za ſchitadowachch młodžencow 6831 ſchěſnakow, za porjedzenjo cyrkow 4530, za wucžerjow a ludowe ſchule 2588, za khudych duchownych a njeduchownych 1672, za porjedzenjo farow 4277 ſchěſn.

Stalſka. Kniežerſtvo je bamžowu enchyliku (liſt) konfiscirovalo a njeda ju wozjewicž. Statny ſekretar kardinal Antonelli je tohodla wukrojnym poſtan- cam protest pschiwzimo tomu wozjewiſ. Prjedy toho je bamž tež protest pschi- ewzimo wotewzazču quirinalskoho hroda czym mōcnarjam k wědomnoſci dał.

Z R o m a. Kaž so powiedza, je muteczeńszenje italskoho kraja do hamžo-woho města zaszy wotstoreżene. Kral wě, zo njebudže wot hamža powitanh, ale zo by hamž píchi joho pschitishadze něhdże wotjěl. — Nektorojo wšichéh wulrajsných kollegiow a seminarow tudy su pschečzjivo wobśadženju a wotewzaczju wýsokich škulow romskoho kollegija (collegium romanum) protestirovali. — W romskej pieniężbijeńni běsche 1500 wulstich medaillow pschitishowaných, kotrej běchu za wšichitskich biskopow katholickoho kschesčjanstwa k dopomnječzu na koncil bite. Tež tele su nadpadnikowje wzali a do Florencia domjezli. Tym so wšcho pschihodži!

Z R o m a. Bamžej wzath hród quirinal skuscha do thich, kotrej bamžej jako tajskemu skuscheja, a nic romskemu statej (krajej). Wobśedženstwa hamžow su mjenujich dwoje. Tene skuscheja bamžej jako wjeńczej chrkwe, druhé su statowe a ma kózdy hamž prawo jich wuziwanja. Prénishe steja pod präfekturu japo-schotskich palastow a druhé pod finançministrem (wotdželenjo delle proprieta camerali). Za prénishe płaczi hamž dawki z civilisth, skuzownikow a wšiché druhé trébne wudawki. K tuthym palastam skuscheja: vatikan, quirinal z pôdlanskim hrodom konsulta, Sau Felice a Castel Gandolfo pschi albaniskim jézorje. Tele tak mjennowane japoschotske palasty su wot hamžow z chrkwiných pieniez twarzene we tajskich časach, hdyž politisch oddani tam hiszceje žane dawki nje-płacizach. Präfektura thichle palastow kaž w píjedawskich časach, tak nětko pod Antonelliom swójsztwo hamžow zakitaše, kóž dolko napschečzo pschemoch inózecze. Z hornischoho pak je widzecz, zo italske kniežerstwo žałosnu njeprawdu cžini, hdyž quirinal bjerje. Několisi hamžowje su w quirinalu radž bydlili, Pius IX. bě tam wot swojoho wuzwolenja hač do noznych 1848; po revolucii njeje tam wjach pschebhyak. Kchapala tohole hrodu, w kotrémž je nětko kralový naměstnik, budže nětko do rejuwaceje lubje pschemenjena. To su džiwne kufy!

Z R o m a. Sedyn duchowny, kij najswiecžschi sakrament k khoromu njeſeſche, bu na hasy kleśnjeny a tež nuzowaný, do chrkwe so wróćicž. Do chrkwe s. Augustina pschitidze cžlowiek a wołaše bohahansenjo pschečzjivo Khrystusej. — Hamžowý general Zappi dosta poruczeńsč, zo dyrbi město wopuschečz, dokelž je ze smjercju wobhrožený.

S ch p a n i s k a. Ma 8. decembra su katholikowje po chlym kraju pschebroščeni, zo býchu chly džen po schtundach po rjadu we wšichitskich chrkwiach Schpaniskeje so k Bohu modlili za wuswobodzenjo swjatoho wótra a za Jezuſowu wérnu chrkę. To je rjana myslisčka!

F r a n c ó ź s k a. Wójny dla budže lěta tež za lyonske towarzystwo jara zlě a duž tež za missionarow po scherokim swěcze. Francózska mjenujich kózde lěto najwjiach za tele towarzystwo woprawaſche, na pschitkład w lěće 1869 zhromadži 3,676,060 frankow.

R u s o w s k a. Kniežerstwo je wozjewienjo dogmatisko wustajenia vatikan-skoho koncila pschi čežkikh khostianach zakazalo. Tohodla wšak so wšichitko zhoni, schtož tam steji.

R u s o w s k a. Zwada wo čornym morju budže, kaž je widzecz, z tintu wuzinjena pschez pschizwolenjo do rusowskich žadanjow. Turkowskich kschesčzenjo

býchu wójnu radscho widzeli; my pak býez toho njebudžemý do tamneje tež pschi-
chodnje hrožaceje wójny zapłeczeni.

Połnocna Amerika. We Quebecu zemrje 14. oktobra archibiskop Baillargeon w swoim 72. lécze. — We wóz Loreto pola Quebeca mějesche lětsa prěni duchowny ze splaha połnocnych Indianow prěnu Božu mšchu. Huron-
ski wjednik, 91 lét starý, džeržesche pschi tej pschiležnosći rycz t swojim krajanam,
w kotrej so Bohu (wulkomu Duchej, taz woni praja) džakowaſche, zo je jomu
tónle džen dočzakacz dat.

Połnocna Amerika. We Washingtonie, hlavnym měscze zjenoczených statow, twarja cyrkę t čescej swjatoho Zózefa. Dla pobrachowanja pjeniczych ſredkow njemožachu lětsa dotwaric; duž buchu murje z nakhwilnej třechu pschikryte, zo býchu jo bože ſlužby w zhmje tam džeržecz mohle. Na 2. oktobra běſche tam prěni krócz Boža mšcha. Z města Baltimore pschijedze t tomule dneje 600 mužow a młodzencow. Tež t. z Gerold, poſlanc połnocneje Němiskeje, běſche w cyrkwi pschitomnih.

Połnocna Amerika. W New-Yorku bu w septembru zaſtađny ſamjen noweje cyrkwi swjatočnje położeny, kotrež budže t čescej f. Alfonſa z Vigori twarjena, a to w romanſkim ſtylu w dołhosći 162 stopow a w ſcheroſoſci 80 stopow z nałożenjom 200,000 dollarow. Swjatočnoſć započza z wulkej pro-
cessiju, na kotrej so 12000 mužskich ze wſchelakich towarziswo wobdzeli; cermo-
nije dokonja archibiskop z 30 duchownymi. — W New-Ulmie bu w septembru
prěnia katolicka cyrkę pschez biskopa z Minnesota poſwyczena. Wobydlerjo běchu
jomu rjanz wóz ze ſchtyrjomi konimi napsheczo poſlali a 60 jězdnych na bělych
konjoch. Biskop bu pod wjedzeniom miſſionara swjatočnje w měsće powitanj. —
We Springfieldu bu prěni biskop za nowu diöcesu swjatočnje w pschitomnoſći
10,000 katolikow. Duchowniſto diöcesy woteda biskopej dar 3130 dollarow t
zapłaczenju najnužniſkich wudawkow, tiz su z joho zaſtojuſtowm zjenoczenye.

Naležnoſće towarziswa.

Sobuſtawu na lěto 1870: ll. 320. Pětr Bjarsk z Čjemjeric; 321. Marija Čjemjerina z Čjemjeric; 322. Jakub Renczka z Káschec; 323. Jakub Schérak z Neu-
hoſa; 324. Jakub Požer z Hor; 325. Michał Štodenk ze Šmiecžec; 326. Marija Donatc z Bóšic; 327. Michał Łukasch z Khróſcje; 328. Michał Rencz z Jasenicy;
329. M. B. z M.; 330. J. Měřek z Lufowa; 331. Jakub Pětschka z Nowej Wie-
ſti; 332. Jakub Wujecz z Khróſcje; 333. Jurij Wałda z Pravecic; 334. Jakub Schpitank ze Žvyc; 335. M. Lenšč z Haſlowa; 336. Mikławſch Wjenka ze Šerbſkih
Pazlic; 337. Jakub Cyž ze Žuric; 338. Marija Hesse z Neuhoſa; 339. Pětr Sy-
manek z Wołtrowa; 340. Mikławſch Čzornak z Wołtrowa; 341. Mich. Bobik z Wołtrowa;
342. Marija Winſlerowa z Kheleńa; 343. Marija Rólic z Kschiveje Vorſcje; 344.
Marija Rječzyna z Kamjeneje.

¹ Na l. 1869 zapłaczi: 409. M. S. ze S.; 410. M. Rječzyna z Kamjeneje.

Dobrowolne darhy: t. Įnichicžscher Donnerhaſ 5 nsl.; N. Lenšč z Haſlowa
5 nsl.

Zemrjetý ſobuſtaw: t. Handrij Bräuer, wucžer w Nadworju.

Cyrkwiński powieśćnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Schrejzeni: Karl Reinhold, s. schewca Karla R. Klingsta z podhrada; Hilda Martha, dž. wojnarja Augusta Nowaka z B.; Peter, s. žiwnośczerja Jana Merežinka z Běljece. — Zemrjetaj; Pawoł, s. njeboh Augusta Běbracha, kramskoho mischtra w B., 17 l.; Blazij Wehrle, ciajsniak a khěžnik w B., 70 l. 11 měs. — Werowanaj: Michał Lebzor z Měrkowa a H. Bzudžic z Dasic.

Z Radwora. Schrejzeni: Vojtěch Maks, s. Jana Vojtěcha Forlera z Černohora Hodlera; Honza, dž. Jakuba Schramy z Radwora; Jakub, s. Jakuba Kubascha ze Zdžerje; Hana Marija, dž. Karel Krempli z Khasowa; Jurij August, s. I. Gustava Creydta ze Zdžerje; Hanza, dž. Handrija Mita z Brěmjenja; Marija, dž. Handrija Glücklicha z Miksec. — Zemrječi: Marija, m. Bořeslava Věrka z Kheyna, 70 l. 10 m.; Michał Wawrij z Radwora, 51 l. 2 m.; Miklawš Pawoł, s. Krempli z Khasowa, 2 l. 3 m.; Handrij Kora, s. Miklawšcha Wrobla z Nowych Boranec, 2 l. 8 m.; Handrij Bräuer, přeni wucjer w Radworu, 60 l. 9 m. — Werowaní: Miklawš Grölmus z Radwora, z Mariju Wünsche z Radwora; Jakub Miklicz z Boranec z Madlenu Kubanec z Boranec.

W tačantskej řenclí a pola k. wucjerjow su wot někla na pschedan:

Biblijiske stawizny staroho a nowoho zakonja

za katolske wucjerne wobdzělak Michal Horňák. 192 stronow. Z titlowym wobrazom a z kartu sviatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach placji 65 np., nje-wjazany 5 nsl. W knihupstwach su držiše po pschiraju percentow.

Katolska protyla, kž budje rjana a praktiska, wuñdže tydžen do hōd. Njech toho dla dobročinje doczala, shtož ju radý ma.

W redakcji a w expedicjach Póšta je na pschedan:

Pobožnosć na swatém Skhodze.

Tele knižki moža so broszhirowane dostacj, kaž tež w njezeschitych exemplarach, kotrež so i druhim kniham derje pschinjavacj hōdza.

N o ž o w c

najzbožnišćeje knižny z rozpominanjemi a modlitwami. Za domjacu pobožnosć zradował Handrij Dučman. Beschitn placji 15 np.

Rjana knižka wo Philippssdorfje, z dweju němiskeju lētneju rozprawow wot kapana Storchha wustojnje zestajana, je wuska pod njenom:

Gnadowny wopyt swiateje Marije we Philippssdorfje.

(Tjeci džel dobyta je za cyrk we Philippssdorfje postajeny.)

Ta knižka je za 5 nsl. na pschedan pola knihupcow Smolerja a Pjeha w Budyschinje, pola pschedupcow Horniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Chróscicach a dola kapana w Radworu. Tež expedicije Póšta ju radý kózdomu wobstaraja.

Dary za cyrk w Čornečach abo Baczenju.

K čeſeči Bozej a i spomoženju dusichow su dale woprowali: M. S. ze Žyjic 20 tol.; K. B. z Chróscicje 2 tol.; M. W. z Chróscicje 1 tol.; jena stužowna z Rějanta 1 tol. 15 nsl.

Hromadje: 4596 tol. 20 nsl.

Cishejčak L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnu a třecu
sobotu w měsacu.

Cyłolétna płacična na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Greckiński časopis,

wudawany wot towařstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 24.

17. decembra 1870.

Lětnik 8.

Trjeba bamž swětnu móć?

(Słónčenje.)

Hdyž so wo swobodnosći a njewotwišnosći bamža ryeži, wo joho duchownym knježenju, njeje cžinicz jenož wo joho paršchonu, ale wo chlu štlu wysokich cerkwiných zaſtojniliw, kiz jomu pomhaja a kotsiž joho majestoscz wobdawaja, a wo te wſchelake zaſtojnike zjenoczenjo a jednanjo z chlum světom. Hdyž móže nětko druhe swětne knježerstwo w Romje jurisdikciu (wyschnostne prawo) nad bamžowym dworom a zaſtojnstrom měcz, te same direktnje abo indirektnje (nje- poſrednje abo poſrednje) podejziszcžowacž, wozjemjenju joho rozkazow so spieczicž abo jim zadžewacž, hdyž móže w swojim abo czym wužitku paršchonu a pjeniezhy, kiz do Roma abo z Roma dzeja, kaž tež bamžowe listy na krajnych mjezech za- džerzowacž, dha budže bamž w Romje mjenje njewotwišny, dyžli po europiskim ludowym prawje kóždy poſlanc, kotryž w kraju kóždoho mócnarja, hdyž je pschi- pónath, dospolnu njewotwišnosć wužiwa. Khežor Konstantin spózna, zo wón tam, hdyž bamž knježi, žanu královstu móć wukonjež njemože, a tola bě tehdom církvi hiscze mała, a mějeshce potaklim mjenje naležnosćow zaſtaracž, a nětko dyrbiat ju italski kral tam wukonjež móć, hdyž ma Rom naležnosće težko ludow zrjadowacž, hdyž dyrbi ſredki měcz, po kojcu swěta ze čzym bluda a pschibójsiwa k wér- nomu kſhesčjanſtu pschivjeſež. Schtóż widzi, k čomu žehrawosć (Eifersucht) wſchelakich mocow husto wjedże, tón spóznaje, zo dyrbi bamž na njewotwišnym trónje ſeđeč.

Bamž je ſlónčnje měrlubowach vjeřich, dokelž je zhromadny wote wěriwych. Tola pak njeby njemózne bylo, zo by te swětne knježerstwo, kotorož poddan by wón był, druhomu knježerstwu wójnu pschipowježilo, abo z jenym pscheczelſki zwjazk k ſchodzię druhožho wobzanluhylo, kac̄ dyrbiat potom bamž to zapoczeč, zo by

Su ekskommunikacijske jenož tupa brón?

Ekskommunikacijske skutkuja híšće runje tač, kaž na tamném dnu, hdjž ju japoštoštol preni króč napschečo krejnomu hréšćinike w Korinthu naloži; wona ma chle tušamu móć, kaž w časzu kecarstkich a spječzivých wjerchow, a druhich ludži, kótrihž trjechi. Pschetož Chrýstus je svojej crkvi móć dał, zo smě praschiwe wovch z wowczerje wuzanknycz, a dokež jej svoju połnomóć njeje ženje wotczahnył, wobkhowa ju wona we wschitkich časach. Tohodla móže romski bamž ekskommunikaciju wschudżom po chlej crkvi a kózdy biskop w swojej diöcezy wuprajicž nad wjerchami a poddanimi, nad bohathymi a khudhymi. Shtož je katoholski, njesmě tule wérnosć prez̄. Nekotsi směja so nad tym, hdjž widža, zo wschitich, kij do ekskommunikacije zapani, hnydom tež z časnymi khostanjenimi njeisu potreženi, a měnja tohodla, zo su crkvine brónje nětko wotupjene. Tola to je dwoji blud.

Najprijeđi njeje tač wěste, zo Boh tyč, kótrihž su duchowne crkvine khostanja trjechile, tež časniye ujeschtraſuje; pschetož stawizn a žhonjenja dopokazuju, zo Boh to tola druhdy čini; kózdy króč pak nječini wón to jenož tohodla, zo by wěru do pschichodnoho žiwojenja a wotplaćenja w thym samym njeerotstronil. Z tymi padami, zo su ekskommunicirowani zleje smjercze zmijeli, mohle so wjele knihow napijelnicž; spodžiwe su tež podeřženja z wjele zapocžerjemi blediných wužbow. Nekotsi němcsch khězorowje, kij su so bamžam spječzili, mějachu hjez druhim spodžiwe njezbožo. Tež hdjž Pius VII. Napoleona 10. junija 1809 ekskommunicirowasche, žortowasche tutón, a tola njeda jomu to žanoho měra. Wón poruciž jenomu ministrej, zo by zapiski wschich znathych ekskommunikacijow zestajał. Po nětormy času, hdjž so khězor zasy za tym woprascha, mějesche minister 85 tajich ekskommunikacijow napisaných. Toho přenja běsche z lěta 398 wot s. Anastasia na naměstnička vbiškeje wuprajena. Wone běchu wschitke předy abo pozdžischo swoje szčehovki měke. Wo ekskommunikaciji Napoleona I. pak je znate, zo wón pschi jeje wozjewjenju rječny: „Měni bamž, zo joho ekskommunikacije dla mojim wojskam brónje z rukow wupanu?“ A tuthym wojskam su w Rusowskej 1812 wopravdze ze zmijerzkých rukow padale!

W předawskich časach su pschech pschepokazani byli, zo crkwinse khostanjo tež njezbožo pschinjese. Tola pohladajmh radsho do najnowschoho časa!

Hdjž starobny pschedsyda sardiniskoho sejma, general Quaglia, zapiski zapóslancow z annektirowanych krajow čitasche, a runje mjenia tyč z Romagnije, bamžej wottorhnjeneje provinci wuprajicž chysche, padže wón, wot božje rucžki zajath, a dyrbjescze njemocny ze sala wotnjeſeny bycž. Tutón podawł nahna pschitomrym tajki strach, zo najstaršej zapóslancaj, kij mějeschtaj pschedsydſto na so wzacz, za tule čescz so podžakowaschtaj. — Na jenym wotpuſtnym měsče džeržesche jedyn wjedziečer luda psched crkви zhromadžiznu a swarjesche na ekskommunikaciju. Farar wotewri swoju crkje a da na pobožnosć zwonicz; wschitko khwata do crkvi, hdjež duchowny wo duchownej smjerczi předuje. Tamný wjedziečer hani dale a swari, haž nadobo morwy panje. — W Bologna zmijerje nahleje smjercze

Su ekskommunikacijske jenož tupa brón?

Ekskommunikacijske skutkuja hiščeže runje tak, kaž na tamnem dnu, hdyž ju japoščtoł preni krócz napshečzo krejnomu hreščniku w Korinthu načoži; wona ma čele tušamu móć, kaž w času kecařskich a spječzivých vjeřichow, a druhich ludži, kotrejchž trjechi. Pschetož Khrystus je swojej chrkvi móć dał, zo smě praschiwe wovch z woteczeńje wuzanknycz, a dokelž jej swoju počnomóć njeje ženje wotčahnyt, wobkhowa ju wona we wschitkach časach. Tohodla móže romski bamž ekskommunikacijsku wschudžom po čelej chrkvi a kóždy biskop w swojej diöcesey wuprajicž nad vjeřichami a poddanymi, nad bohatými a chudými. Schtóż je katolíški, njeſmě tule wěrnoſez přeč. Nekotsi směja so nad tym, hdyž widža, zo wschitcky, kiz do ekskommunikacijske zapamu, hnydom tež z čaſnimi khostanjeni njeſsu potrječeni, a měnja tohodla, zo su chrkvine brónje někto wotupjene. Tola to je dwoji blud.

Najprjedyh njeje tak wěste, zo Voh thch, kotrejchž su duchowne chrkvine khostanja trjechile, tež čaſnje njeſchtraſuje; pschetož stavizn a zhonjenja dopočazuja, zo Voh to tola druždy čini; kóždy krócz pak nječini wón to jenož tohodla, zo by wěru do pschichodnoho živjenja a wotpláczenja w thmsamym njeſotſtronil. Z tymi padami, zo su ekskommunicirowani zleje smjercze zmijeli, mohle so wjele knihow napjelnicž; spodžiwe su tež podeňdenja z wjele zapocjeremi bědujich wucžbow. Nekotsi němcsy khežorowje, kiz su so bamžam spječili, mějachu bjez druhim spodžiwe njezbožo. Tež hdyž Pius VII. Napoleona 10. junija 1809 ekskommunicirowasche, žortowasche tuton, a tola njeda jomu to žanoho měra. Wón poruči jenomu ministrej, zo by zapisť wšichc znathc ekskommunikacijsow zftajak. Po několym času, hdyž so khežor zastž za tym woprascha, mějeshče minister 85 taſkich ekskommunikacijsow napisaných. Voho prěnja běſche z lěta 398 wot s. Anastasia na naměstnici Vybíſteje wuprajena. Wone běchu wšichc před abo pozdijšcho svoje scžehvki měle. Wo ekskommunikacijsi Napoleona I. pak je znate, zo wón pschi jeje wozjewjenju rječn: „Měni bamž, zo joho ekskommunikacijs dla mojim wojskam brónje z rukow wupamu?“ A tuthm wojskam su w Rusowskej 1812 woprawdze ze zmjerzlych rukow padaše!

W přjedawſkich časach su pschech pschepokazani byli, zo chrkwinke khostanje tež njezbožo pschinjese. Tola pohladajmy radſho do najnowſchoho časa!

Hdyž starobny pschedsyda ſardiniskoſe ſejma, general Duaglia, zapisť zapoſlancow z annektirovaných krajow čitasche, a runje imjena tych z Romagnje, bamžej wottorhnjeneje provincy wuprajicž chchſe, padže wón, wot božej rucži zajaty, a dypbjeſe njemócnih ze ſala wotnjeſenih bhež. Tuton podawki nahna pschitomnym taſki ſrach, zo najstarschej zapoſlancaj, kiz mějeshčtaj pschedsydſtwo na so wzac̄, za tule česč so podžakowaschtaj. — Na jentym wotpuſtnym měſcze džeržeſche jedyn wjedžiczeſ luda psched chrkwiž zhromadžizu a ſwarjeſche na ekskommunikacijs. Farat wotewri swoju chrkvi a da na pobožnoſez zwonicez; wſchitko khwata do chrkvi, hdyž duchowny wo duchownej smjerczi předuje. Tamn wjedžiczeſ hanídale a ſvari, hač nadobo morwih panje. — W Bologna zemrje nahkeje smjercze

tannu zapóslane nacjonalneje zhromadzizny, kotrejž bě dekret bamžowoho wottrónjenja spisał. — W Cesena dasche so grofa Spada na sejm wuzwolicž, a nazajtra bě morwý. — Minister Salvagnoli běsche rozkaz podpisal, po kotrejž mějesčce so konkordat z bamžom zbehnycž, a bu wot Božeje ruczli zajath. Wón dasche drje po duchownoho pôstlacz; tola dokelž nochysche rozkaz wróćzo wzacž, buchu jomu swjate sakramenty zapowiadzene. — Kellerjo běchu we Florencu hajnach kruch t wusměšchenju swjatoho wóteca pschedstajeli. Khrobke žonisko bě bamža hrako. Hiszce tónsamu wječor wozrótni wona, sfoczi z woknom na drohu, a bu morwa. Družy sobuklerjo podachu so na parolodž (Dampfsschiff), kotrejž z Livorna na kúpu Korsika jédzesche; ta sama so pola Vafita z chlej bandu zatepi. — We Patro ryczesche w jenym hosczenen republikanař pscheczimo bamžej a fararzej tutoho města, dwé pistoliji w ruch džeržo. „Z jenej zatselu bamža a z druhzej fararja,“ wołasche wón a storczy z jenej pistoliju wo blido; ta njenadzich wutseli a rycznik bě hnydom smiertnje trjechenj. — Někotre njedzele po wozjewienju bamžowoho lísta wot 16. měrca stupi jedyn wot tých, kotsiž běchu pschez pscheradu na bamžowych krajach tak prawje schtratu wuzanknienia z chrwje zaſlužili, do khofejownje w Romje, a prajesche w pschitomnosći druhich, z ruku na palencowu bleschku połazujo, t pinczničej (Kellner): „Dajcze mi za dwaj soldaj (t. j. pjeniez) ekskommunikacie!“ Pincznič da jomu, nicžo njeprajo, požadanu schleńczku palanca. Lědma bě njezbožowny tule schleńczku wupík, padze morwý t zemi. Powjestwo wo thymle žakoſnym podawku roznijese so hnydom po clym měsče. — Syndikus we Finalborgo běsche dominikanoram wotehnacžo z klöschtra pschitopowiedzil; duž dopomni joho pschedstejječe mnichow P. Parossoho na ekskommunikaci, třiž je na taſle nadpadu stajena. Syndikus (hłowa města) so tomu smějesche. Tola tónsamu džen dosta wulke bołosče, kotrejž joho po tjsioch hodzinach morichu. P. Parossoho běsche so bjezthym po wuhnacžu do Turina podał. Hdyž bu syndikusova smierci znata, pôstlaku žadarma, zo by duchownoho do Genua domiedź, hdźež joho džiwne wobskorżowachu, „zo je pschez hroženjo ze ekskommunikaciju syndikusa moriš.“

Někotre podawki z poslaniemu měsacom podawa „Tiroler Volksblatt“, kotrejž su tohorunja pomnječja hōdne. We Genzano pola Roma zhubi wjedník čzrđy, kotrejž chrysche italskich wojskow z pschitowaniem powitacž, bórž po jich pschiczehnjenju swój rozom. Wón běsche runje swobodu abo, kaž italske nowinu praja, wuswobodzenjo wot pocziszczenia pschez bamža docpěl, a někto je wobwachowanym w schpitalu za bludnych! — We Albano pola Roma běsche městę Ciocca, wobſedzér wozow, so njemdrje prócował, zo bychu wobhydlerjo italskich nadpadníkow swjatočnje witali. Albansch nochychu wo thym wjedzecž, jenož mało nižkoho luda můžesche naryczecž, a z thymi swjeczesche pschiczehnjenjo „sławnych“ dobryczerjow. Za to dosta stužbu měschčanosty. Tola hýž po scheschich dnach 25. septembra wumrje na pschitazecž (schlag). — Popoldniu 8. oktobra zemrje w Orbitello w starobje 45 let Ferdinand Forconi, inspektor romskich železnicow. Wón bu, zo by chahi zrjadował, divisii generała Bixio pschidzeleny, kotrejž dyrbjesche Rom potſeleč a dobycz. Tola wón dosta nahle straschnu zhmnicu a wumrje po někotrych dnach.

Njeh tole wschitko pschipad (Zusall) mijenuje, schtóż dce. Ale sterje hodži so tola wđericz, schtóż Pius IX. wo pschichodnosći prajesche: „Ton we njebjesach połaze, zo je won Kríez!”

Tola njeh je kažuli z tuthmi čjasnymi schtrafami. A druhomu dýrbi so wjedzecz, zo skutkowanjo exkommunikacije we tym njewobstesi, zo by khorosće a wschelake njezboža pschinješka, kij so na časne žiwjenjo wobmjezuja; ale we tym, zo njedostojnogo kscheczana wot czeka swjateje chrkwe wotréznie a z chrkwe wuzanknie, tak zo njeje wjach jeje stan, a zo wschitke prawa zhubi, kotrež je pschez swjatu kscheczeniu dostal. Tale schtrafa pał trjechi cyle wěsće tajkich njezbožownych. Woni nimaja żanoho dżela wjach na żohnowanjach chrkwineje hłowy, kotrež je Jezus sam, kaž býchu pohani býli. Woni njeuwžitwaja wjach swjate sakramenty, wopor njevoblakowanoho Zehnjecza so wjach za nich njevopruje, a drohotna krej Khrystusowa njepršíndze wjach na nich dele, zo by jich wot hréchow wuczjisczita a k węcznomu žiwjenju žimika. Tele strashne skutkowania su wobstajne tež w naszych dnach, a bëda tym, kotrež smjercz halo hidžiczerow swjateje chrkwe pschelhwata! Pschetož hdźj so njeju z njej wujednali a njeju wot njeje pschihotowani, zo býchu najswjeczisze wobliczo bójskoho nawożenje zniesli, njemóža nicžo druhe woczałowacz, hacž wusudżenjo węcznego zatamanja, halo wobkruczenjo tamnoho, hijo w čjasnosći pschipowjedzenoho wustorčenja.

3 nasheje diöcesy.

Z Budyscha. Redaktor Kath. Pósta, dotal vikar a kapłan, bu za fararja tudy pomjenowaný.

Z Ralbic, 4. decembra. Džensa bë nascha farška chrkej město wjesokeje swjatočnosće, k kotrež bë so z blizka a z daloka wjele ludu zeszlo. Nasch wosadny syn, knjaz Gustav Jurij Kubasch ze Schunowa, kij bë na s. Handrija měščništu swjetcizmu dostal, pschinješe Bohu prěni króz wopor božej mſchę. W džewieczych džesche nasch k. farar Ž. Benesch pschewodżany wot k. Tadeja z Róžanta a naschoho k. kapłana pod zwonjenjom a z khorhomjemi po młodoho duchownoho na faru. Po krókej rħeji a po wuspiewaniu pschiskuschnych modlitwów wjedzesche so k. primiciant pod spiewaniem kwalibnoho kherluscha „Tebje my Boha kwalimy” do swojeje farsteje chrkwe. Tu bë nětko najpriydy předowanjo, kij mješesche nasch k. kapłan Eusejanſki. Po słowach njedzelištoho s. sczenja, kotrež na njeśprawnym wotsud s. Iana kscheczenila dopomichu, spominasche won najepriedy z krotka na potkoczowanjo s. chrkwe a na njeśmelné pscheszehanjo jeje služownikow, biskopow a měščnikow, a tola, to bë dalsche wobjeżo předowanja, su měščnicich najspomožnisi mužojo we kscheczanſkej wosadze, dokež woni jeje najwosobniſche naležnosće pola Boha zaſtupia, a pschez nich wudžela Bóh zas ji najwosobniſche hnady a dobroty. Ich wjsokeje hódnosće a spomožnogo skutkowanja dla zaſluža sebi woni tak wot swojich wosadnych čescz. Po předowanju započa młody duchowny wopor božej mſchę ze spiewom: Veni sancte Spiritus (Pschińdz Dacho swjath); po měščniškim wopravjenju wudželi won s. wopravjenjo

tež swojemu nanej, dwěmaj bratromaj a sotse a někotrym druhim bližším psche-
čelam a skonči svój pření najswječjíšchi wopor z božím požehnowanjom, kij z
božím Šhnom dawasche. Po božej mšchi a na myšchorje wudžčeſche wón nowo-
měſtne požehnowanjo. K. Kubasch je za kaplana do Königshaina pola Wo-
ſtrowca poſlany. Boh daj jomu ſtrwotu, móć a hnadu, zo by ſpomožne we
Knjezowej winich moheť ſtulkowac̄.

Z Budyschina. Nashe towarzſto je tež leſa „katholſku prothku“
čjifčejec̄ dalo, kotrūž je k. kaplan Duczman z wulkej pilnoſcu zefiaſal. Psched
prothęžnym džéloni namaka ſo bjez druhim „čjas božich ſlužbow we wſchitſich
ſerbſtich a němſtich cyrkwach“ poſtajenj. Prothka ſama podawa doſpołnje wo-
boje ujebjeſke znamjenja, t. r. ſloučje a měſaczkowe. Tala wužitna je tež cyr-
kwinska prothka ſerbſtich woſadow we kóždym měſacu. Hdyž je pschi tym měſtno
zbytkne, tam je z powiedanc̄kami wupjelnjene. Dale je tam zapisk europiſtich
krajow (jich wulkoſeže) a jich wjeřichow. Za naſch čjas woſebje wužitny je na-
ſtawk: „Khostani pschečežharjo bamžow“ ze staroho a nowoho čjasa (wot khějora
Nero hač do Napoleona I.). Rjane je bjez druhimi krótschimi tež powiedanc̄lo:
„Smil ſo nad kłodom njemrē!“ Rozwuczenjo wo nowych wa-
hach a měrah, kij chyſche k. ſpiforac̄ prothcy pſchidac̄, wuždže za někotre nje-
dzele wobſcherniſche hało woſebita knižla, kotrūž wotebjerarjo prothki tuniſch o
doſtanu. Prothka placji $2\frac{1}{2}$ nsl. Proſhymy pschečeſelow towarzſtu, zo bychju ju
rozscherječ pomhali, zo by towarzſto na pjenjezy pſchiscklo.

Z Budyschina. Kaž tudomne nowinu pſaja, dyrbjeſche k. wucjer Kleiber
ze Schunowa z 1. decembra za přenjoho wucjerja do Radworja pſchesadzeny bjez.
Tola wón je ſo toho města zdat. Schulſka woſada dari jomu pschi tež pſchis-
ležnoſci rjany čjafnič.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Němſka. Po wjetſich bitwach (woſebje 30. novembra a 2. decembra)
psched Parizom njeſſu Parizsych žadny wupad wjach čjinili. Čjoho dla hiſhce
pſchech Pariz njebombardiruja, kaž bě předy prajene, je potajnoſc němſtich wje-
dziejerow. Knjezefska „Provinzialkorrefpondenz“ wobkrucza, zo ſo město njebužde
dolho wjach džerječ. Pschi Loire ſu wſchelake bitw⁹ a bitwic̄ki býlo pod wje-
dzenjom meilenburgſkoho wjelwýwody a pod pryncom Vjedrichom Karlem. Orleans
je znova w moch Němcow a jich wójska doſahaja do města Blois, pſchez poł pučja
k městu Tours. Tohodla je republikaſke knjezefſto z tutoho města nětko do
Bordeaux pſchepožene. K połnoch wot Pariza ſteja Němcy pola Rouen a
Amiens; pſchečežno Garibaldej ſo ničjo woſebite ſtało njeje, dokelž joho ludžo jenož
w maſtach cjródach rozpjerſcheni wojuja. Dwě twjerdžizne, Pfalzburg a Mont-
médy ſtej ſo poddaļoj. Nětko ſo woſebje tež na Belfort tſela. Francózſki lud
je hiſhce jara za dalschu wójnu.

Němſka. Po namječeje bayerskoho krala, kotrомуž tež družn němſtich wje-
chowje pſchihloſowac̄, da ſebi pruski kral hało pſchedyda němſkoho zwjazka nětko

mjeno „němſſki khezor.“ Wotpóſlani z němſkoho „reichsrath“ ſu ſo z Barlina tohodla hžo do Versaillesa podali. To je wažna krocžel! — Pruske knježerſtvo ſo wobčežuje, zo Luxemburgſka (kž je w parschonſkim zjenočenju z Hollandom) ſo neutralnije rjedžerži a zo Francózam pomha. Duž móže ſo ſtač, zo na wěſte waſhniſio pſchichodnije tutón kraj hiſcheze zaſh i Němſkej pſchińdze, do kotrejč předh ſluſhēſche. Luxemburgſka ma 47 ſchtyrirožtih mili a pſchez 200,000 zwjetſcha katholickich wobhydlerjow. Z tým budže zaſh jene praschenjo wjach za pſchichodných europſki kongreſ!

Po znaūſka. Z tuteje provinč ſu 12 a z nawječornejne Pruskeje 8 pôſlach zapóſlanch wuzwoleni, kotsiž budža w Barlinje ſobu katholiku ſtronu zastupowac̄. To ſu woni hžo pſched ſwojim wuzwolenjom ſlubili. Němcow, kž ſu katholice ſtron, je tam 68.

Pruska. W měſeče Trier je prynceſna Hedwiga Radžiwil do rjada miſciſiwhych ſotrow ſ. Karla Borromejskoho zastupila a ſwijatocžne ſlubu wotpožiſka. Dena jeje ſotra je hžo předh w tým ſamym rjedje.

Wuheſſka. Za grichifkakatholikuho biffopa w Lugosu bu k. Jan Oſteanu, professor rumunſkeje ryeže na tamniſchim gymnaſiu wuzwoleny. Won je hallo 30 lét starý.

Z Graz a. Na katholicej zhromadžiznje tudy džeržachu hžez druhim ryeže k. biffop Zwerger, k. professor Mlaažen a k. direktor Karlon.

Italſka. Knježerſtvo je bamžowu enchyfliku (lift), kž bě předh zaſazačo, někto dowolito wozjewieč.

Z Roma. Romſch zemjenjo zdaſuſia ſo zwjetſcha krajných ſlužbow. Pſche-kuſtvo a rjemjeſto hžo jara čerpi, dokelž je tu cužich malo. — Wondy bu kartuſianski kloſchyr (t. r. krasne delne kſhižne khódbh) do konjenca pſheměřenjeh. — Italſki mójnski minifter Gavone, kothž je rožaz podpiſal, zo bh wójsko do bamžowoho kraja ſchlo, je rozom zhubil. — Na univerſiteče (wysoké ſchuli) w Romje buchu dotal jenož ſchtrjro — židža za professorow pomjenovaní. — Za nowoho direktora němſkeje cirkwe na Campo Santo je k. Dr. Jänig z Prahi pomjenovaný.

Z Roma. Tudy ſtej, kaž ſo rozymi, pſchech dwě politiskej ſtronje, jena bamžowa a druga kralovſka. Na 8. decembra pocžachu někotſi z přenischich na Pětrowym torhoſchczu bamžej ſlawu wolac̄. Z toho naſtachu pukí a někotſi tſe-lichu z piſtolijow. Po krótcej harje buchu někotſi ranjeni a družy do jaſtwa ſtýſkane. — Pſchipoženjo kralovſkoho ſydku z Florenca do Roma dyrbí ſo po ſejmiskim wobzanknjenju do 31. měrca 1871 ſtač.

Francozſka. General Trochu je z Pariza pſchez ballonpoſt (kž z Pariza pſchez němſka pſcheležiwschi do njewobſadžených ſtronow ſo dele pufchęza) bamžej krasnu ſchatulu (týſku) z 10,000 frankow jako pětrowh pjenječk poſtač.

Chineſiſka. Wottam ſu w nowiſchim čjaſu lepſhe powjeſeče pſchijchle. Tak buchu tamni zlōſtich, kž běchu w Tientsinje kſhesčjanow tak zatraſhniſe morili, zdžela i ſmierczi wotſudženi a zdžela do pustých krajinow zapoſažani. Kſhesčjenjo doſtachu k natwarjenju ſwojich domow a cirkwowych pjenježne zarunjanjo. Francózki poſlanc je ſo tohodla zaſh do Pekinga wróćil.

Naležnoſcie towarſtwa.

Sobustawh na lěto 1870: n. 345. žiwnoſczej Franc Měrcjink z Vělczeč; 346. žiwnoſczej Jan Měrcjink z Vělczeč; 347. ſubler Handrij Guda z Hornjeje Šin; 348. Jan Žofka z Dobroſchic; 349—354. z Koſlom a: Michał Rjelta, Michał Krawcził, Michał Bjarsch, Michał Krawc (Khejza), Madlena Körjenkowa, Jakub Čjornal; 355. Michał Jurk z Róžanta; 356. Jakub Čjornal (Rachel) z Konjec; 357. Marija Rychtarjowa z Nowych Bobolc; 358. Michał Schotka z Hórkow; 359. Jakub Schöckla z Hórkow; 360. Jakub Kockla z Khróſczie; 361. Jurij Jawork z Mułnich; 362. Michał Schwejda z Khróſczie; 363. Miltawſch Biedrich z Haſlowa; 364. Michał Delenka z Khróſczie; 365. Jan Delenka z Wutolczie; 366. Petr Kužela ze Smječteč; 367. Madlena Ženčhowa z Budworja; 368. Jan Nowak z Małec; 369. Jan Grubert z Nadworja; 370. Miltawſch Pětranc z Čjorneč; 371. Miltawſch Žofka z Bronja; 372. Michał Wieczaz z Brémjenja; 373. Jan Kubasch ze Bzjerje.

Na lěto 1868 zapłacj: P. P. z R.

NB. Schtož je na lěto 1871 płaczene, budže w pſichodnym čiſle kwitrowane.
Dobrowolny dar: Jakub Kockla z Khróſczie 5 nsl.

Cyrkwinski powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Rječenj: Emma Hilža, dž. čjelle Jana Handrija Maja z B.; Pawoł Michał, s. Khejnila a produktypschedawarja Pětra Mietha z B.; Marija Theresia, dž. po njeboh Janu Rychtarju z Nowych Bobolc. — Zemrjet: M. Francisika, dž. ſublerja J. Krala z Čemjeric, 1 lěto.

Z nakkadem naſhoho towarſtwa je wusška a pſchedawa ſo we expedicijach Póſta a poła Ilamarjow:

Schlož chee 1., 2. a 3. lětnik teje sameje doſpoſknoscje dla měčz, móže w redalcii lždy po 1 nsl. dostacj.

Dary za cyrkę w Čjornecach abo Baczonju.

K cjeſcji Bojej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: z napismom „Salvanos!” 5 tol.; t. scholasticus Jakub Kučjanč z Budyschina 100 tol.; Jan Nowotnik z Vaſenich 1 tol.

Hromadje: 4702 tol. 20 nsl. (Potajkim nimale po kojca kapitala, z kotrymž čcemž twarjenjo zapoczęć!)

Cjichcjak L. A. Donnerhak w Budyschinje.